Riksdagens protokoll 1994/95:46

Tisdagen den 20 december

Kl. 9.00 – 17.57
19.00 – 00.29

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 14 december.

2 § Meddelande om val

Andre vice talmannen meddelade att val av valprövningsnämnd, ledamöter i Europaparlamentet och EU-nämnd skulle ske vid morgondagens sammanträde.

3 § Meddelande om svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 1994/95:29

Till riksdagen

Beträffande interpellation 1994/95:29 av Elver Jonsson (fp) om alkohol- och drogpolitiken får jag meddela att jag inte kan besvara denna inom föreskrivna fyra veckor. Skälet härtill är att frågeställaren inte hade möjlighet att ta emot svaret den 9 december 1994 då jag ursprungligen hade tänkt lämna det.

Jag kommer att besvara interpellationen den 26 januari 1995.

Stockholm den 8 december 1994
Anna Hedborg

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motioner
1994/95:L13–L19 till lagutskottet

5 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 16 och 19 december

AU4 Förändring av vissa arbetsrättsliga regler, m.m.
Mom. 1 (avslag på proposition 76)
1. utskottet
2. res. 1 (m, c, fp, kds)
Votering:
187 för utskottet
133 för res. 1
29 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av na:
För utskottet: 155 s, 15 v, 17 mp
För res. 1: 75 m, 24 c, 22 fp, 12 kds
Frånvarande: 6 s, 5 m, 3 c, 4 fp, 7 v, 1 mp, 3 kds

Mom. 2 (inriktningen av arbetsrätten)
1. utskottet
2. res. 2 (m, c, fp, kds)
3. res. 3 (v)
Förberedande votering:
137 för res. 2
16 för res. 3
171 avstod
25 frånvarande
Kammaren biträdde res. 2.
Huvudvotering:
189 för utskottet
137 för res. 2
23 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av na:
För utskottet: 156 s, 16 v, 17 mp
För res. 2: 75 m, 25 c, 24 fp, 13 kds
Frånvarande: 5 s, 5 m, 2 c, 2 fp, 6 v, 1 mp, 2 kds

Mom. 9 (tillämpning på sjögående fartyg)
1. utskottet
2. res. 5 (m, c, fp, kds)
Votering:
189 för utskottet
136 för res. 5
24 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 156 s, 16 v, 17 mp
För res. 5: 74 m, 25 c, 24 fp, 13 kds
Frånvarande: 5 s, 6 m, 2 c, 2 fp, 6 v, 1 mp, 2 kds

Mom. 13 (rätt att stanna kvar i anställning hos överlåtaren)
1. utskottet
2. res. 8 (m)
Votering:
250 för utskottet
77 för res. 8
22 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 156 s, 24 c, 23 fp, 17 v, 17 mp, 13 kds
För res. 8: 75 m, 1 c, 1 fp
Frånvarande: 5 s, 5 m, 2 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 2 kds

Mom. 15 (tillämpning av överlåtarens kollektivavtal)
1. utskottet
2. res. 9 (m, c, fp, kds)
3. res. 10 (v)
Förberedande votering:
136 för res. 9
18 för res. 10
173 avstod
22 frånvarande
Kammaren biträdde res. 9.
Huvudvotering:
191 för utskottet
136 för res. 9
22 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 156 s, 1 c, 17 v, 17 mp
För res. 9: 75 m, 24 c, 24 fp, 13 kds
Frånvarande: 5 s, 5 m, 2 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 2 kds

Mom. 21 (upplösning av anställningsförhållandet enligt 39 § LAS)
1. utskottet
2. res. 15 (v)
Votering:
308 för utskottet
17 för res. 15
24 frånvarande
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 155 s, 75 m, 25 c, 24 fp, 17 mp, 12 kds
För res. 15: 17 v
Frånvarande: 6 s, 5 m, 2 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 3 kds

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

AU5 Förändringar i arbetslöshetsersättningen

Mom. 1 (avslag på proposition 1994/95:99)
1. utskottet
2. res. 1 (m, c, fp, kds)
3. res. 2 (mp)
Förberedande votering:
137 för res. 1
17 för res. 2
173 avstod
22 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.
Huvudvotering:
176 för utskottet
135 för res. 1
17 avstod
21 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	157 s, 2 m, 17 v
För res. 1:	73 m, 25 c, 24 fp, 13 kds
Avstod:	17 mp
Frånvarande:	4 s, 5 m, 2 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 2 kds

Mom. 2 (den allmänna avgiften för finansiering av kontantförmåner vid arbetslöshet m.m.)
1. utskottet
2. res. 3 (m, c, fp, mp, kds)
Votering:
175 för utskottet
153 för res. 3
21 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	157 s, 1 m, 17 v
För res. 3:	74 m, 25 c, 24 fp, 17 mp, 13 kds
Frånvarande:	4 s, 5 m, 2 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 2 kds

Mom. 4 (normalarbetstid och arbetsvillkor)
1. utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering
2. utskottets hemställan med godkännande av motiveringen i res. 4 (c, fp, kds)
Kammaren biföll utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering med acklamation.

Mom. 5 (arbetslöshetsersättning vid deltidsarbete)
Godkännande av utskottets hemställan med
1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 5 (m)
3. motiveringen i res. 6 (c, fp, kds)

Förberedande votering:
Kammaren biträdde res. 5 med acklamation.
Huvudvotering:
196 för utskottet
77 för res. 5
55 avstod
21 frånvarande
Kammaren biföll utskottets motivering med acklamation.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 157 s, 2 c, 3 fp, 17 v, 17 mp
För res. 5: 75 m, 1 c, 1 kds
Avstod: 22 c, 21 fp, 12 kds
Frånvarande: 4 s, 5 m, 2 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 2 kds

Mom. 7 och 8 (kompensationsnivåer m.m., arbetsmarknadsavgiften)
1. utskottet
2. res. 7 i motsvarande del (v)
Votering:
312 för utskottet
17 för res. 7
20 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 157 s, 75 m, 26 c, 24 fp, 17 mp, 13 kds
För res. 7: 17 v
Frånvarande: 4 s, 5 m, 1 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 2 kds

Mom. 10 (övergångsbestämmelser m.m.)
Propositioner ställdes första beträffande utskottets hemställan och därefter ifråga om motiveringen.
Hemställan:
1. utskottets hemställan
2. hemställan i res. 8 (m, c, fp, kds)
Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.
Motiveringen:
1. Godkännande av utskottets motivering
2. Godkännande av motiveringen i res. 9 (mp)
Kammaren godkände utskottets motivering med acklamation.

Övriga moment.
Kammaren biföll utskottets hemställan.

JoU7 Vissa livsmedelspolitiska åtgärder vid ett medlemskap i Europeiska unionen
Mom. 2, 4 och 5 (stöd till vall och bete, m.m.)
1. utskottet
2. res. 1 i motsvarande del (m, c, fp, mp)
Votering:
176 för utskottet

152 för res. 1
21 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 157 s, 1 m, 17 v, 1 mp
För res. 1: 74 m, 26 c, 24 fp, 16 mp, 12 kds
Frånvarande: 4 s, 5 m, 1 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 3 kds

Mom. 7 (fortsatt NOLA-stöd m.m.)
1. utskottet
2. res. 2 (mp)
Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 14 (stödet till jordbruket i norra Sverige)
1. utskottet
2. res. 4 (m, fp, mp, c)
Votering:
174 för utskottet
155 för res. 4
20 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 157 s, 17 v
För res. 5: 75 m, 26 c, 24 fp, 17 mp, 13 kds
Frånvarande: 4 s, 5 m, 1 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 2 kds

Mom. 18 (pensionerade jordbrukare)
1. utskottet
2. res. 5 (v)
Votering:
311 för utskottet
18 för res. 5
20 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 157 s, 75 m, 26 c, 24 fp, 16 mp, 13 kds
För res. 5: 17 v, 1 mp
Frånvarande: 4 s, 5 m, 1 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 2 kds

Mom. 22 (avgifter på handelsgödsel och bekämpningsmedel)
1. utskottet
2. res. 6 (m)
3. res. 8 (mp)
Förberedande votering:
75 för res. 6
17 för res. 8
236 avstod
21 frånvarande
Kammaren biträdde res. 6.

Huvudvotering:
230 för utskottet
75 för res. 6
22 avstod
22 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 156 s, 25 c, 2 fp, 17 v, 17 mp, 13 kds
För res. 6: 75 m
Avstod: 22 fp
Frånvarande: 5 s, 5 m, 2 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 2 kds
Eva Eriksson (fp) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 26 (utvärdering av kadmiumavgiften)
1. utskottet
2. res. 9 (mp)
Votering:
309 för utskottet
17 för res. 9
1 avstod
22 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 156 s, 74 m, 26 c, 24 fp, 16 v, 13 kds
För res. 9: 17 mp
Avstod: 1 m
Frånvarande: 5 s, 5 m, 1 c, 2 fp, 6 v, 1 mp, 2 kds

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

JoU11 Lageravgift på socker och ris
1. utskottet
2. res. (m, c, fp, mp)
Votering:
173 för utskottet
154 för res.
22 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 155 s, 1 m, 17 v
För res.: 74 m, 26 c, 24 fp, 17 mp, 13 kds
Frånvarande: 6 s, 5 m, 1 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 2 kds

KU18 Utrikessekretess m.m.
Mom. 1 (utrikessekretessen)
1. utskottet
2. res. (v, mp)

Votering:
287 för utskottet
35 för res.
27 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 154 s, 73 m, 24 c, 24 fp, 12 kds
För res.: 1 c, 17 v, 17 mp
Frånvarande: 7 s, 7 m, 2 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 3 kds

Mom. 2
Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU24 Ytterligare medel till Utbildningsdepartementets verksamhet
Kammaren biföll utskottets hemställan.

LU12 Tillämpningen av det europeiska miljömärkningssystemet
Kammaren biföll utskottets hemställan.

LU13 Europeiska ekonomiska intressegrupperingar
Kammaren biföll utskottets hemställan.

UU11 Ytterligare medel till översättning av EG:s regelverk
Kammaren biföll utskottets hemställan.

SoU10 Vissa privatpraktiserande läkares och sjukgymnasters etablering m.m.
Mom. 1 (avslag på propositionen)
1. utskottet
2. res. 1 (fp)
Votering:
248 för utskottet
25 för res. 1
49 avstod
27 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 156 s, 22 m, 24 c, 17 v, 17 mp, 12 kds
För res. 1: 1 m, 23 fp, 1 kds
Avstod: 49 m
Frånvarande: 5 s, 8 m, 3 c, 3 fp, 5 v, 1 mp, 2 kds

Mom. 2 (förslaget till lag om ändring i lagen (1993:588) om husläkare)
1. utskottet
2. res. 2 (m, fp, c, kds)
Votering:
191 för utskottet
136 för res. 2

22 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 157 s, 17 v, 17 mp
För res. 2: 74 m, 26 c, 23 fp, 13 kds
Frånvarande: 4 s, 6 m, 1 c, 3 fp, 5 v, 1 mp, 2 kds

Mom. 3 (utveckling av husläkarsystemet)
Propositioner ställdes först beträffande utskottets hemställan och därefter ifråga om motiveringen.
Hemställan:
1. utskottets hemställan
2. hemställan i res. 3 (c)
Votering:
227 för utskottet
28 för res. 3
73 avstod
21 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 156 s, 15 m, 11 fp, 17 v, 17 mp, 11 kds
För res. 3: 1 m, 26 c, 1 fp
Avstod: 1 s, 58 m, 12 fp, 2 kds
Frånvarande: 4 s, 6 m, 1 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 2 kds
Motiveringen:
Godkännande av:
1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 4 (fp)
Votering:
222 för utskottet
24 för res. 4
82 avstod
21 frånvarande
Kammaren godkände utskottets motivering.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 157 s, 12 m, 8 c, 17 v, 17 mp, 11 kds
För res. 4: 24 fp
Avstod: 63 m, 17 c, 2 kds
Frånvarande: 4 s, 5 m, 2 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 2 kds
Barbro Westerholm (fp) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Mom. 4 och 5 (förslaget till lag om ändring i lagen (1993:1651) om läkarvårdsersättning m.m.)
1. utskottet
2. res. 5 i motsvarande del (m)
Votering:
245 för utskottet
75 för res. 5

9 avstod
20 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 157 s, 26 c, 15 fp, 17 v, 17 mp, 13 kds
För res. 5: 75 m
Avstod: 9 fp
Frånvarande: 4 s, 5 m, 1 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 2 kds

KrU7 Bidrag för information om Sverige i samband med världsmästerskapen i friidrott i Göteborg år 1995
Kammaren biföll utskottets hemställan.

UbU5 Kårobligatoriet
1. utskottet
2. res. (m, c, fp, kds)
Votering:
186 för utskottet
137 för res.
6 avstod
20 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 156 s, 17 v, 13 mp
För res.: 72 m, 26 c, 24 fp, 2 mp, 13 kds
Avstod: 1 s, 3 m, 2 mp
Frånvarande: 4 s, 5 m, 1 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 2 kds

UbU6 Betyg i det obligatoriska skolväsendet
Mom. 1 (utredning om betygsfri skola)
1. utskottet
2. res. 1 (v, mp)
Votering:
293 för utskottet
36 för res. 1
20 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 156 s, 75 m, 26 c, 23 fp, 13 kds
För res. 1: 1 s, 1 fp, 17 v, 17 mp
Frånvarande: 4 s, 5 m, 1 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 2 kds

Mom. 2 (avslag på proposition 1994/95:85)
1. utskottet
2. res. 2 (m, c, fp, kds)
Votering:
191 för utskottet
138 för res. 2
20 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 157 s, 17 v, 17 mp
För res. 2: 75 m, 26 c, 24 fp, 13 kds
Frånvarande: 4 s, 5 m, 1 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 2 kds

Mom. 5 (skriftlig information till hemmet)
1. utskottet
2. res. 3 (c, fp, kds)
Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 6 (antalet betygssteg)
1. utskottet
2. res. 4 (c, fp)
Votering:
213 för utskottet
52 för res. 4
64 avstod
20 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 157 s, 11 m, 1 c, 17 v, 17 mp, 10 kds
För res. 4: 2 m, 25 c, 23 fp, 2 kds
Avstod: 62 m, 1 fp, 1 kds
Frånvarande: 4 s, 5 m, 1 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 2 kds
Carl Fredrik Graf och Liselotte Wågö (båda m) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 9 (betygskriterier)
1. utskottet
2. res. 5 (c, fp)
Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 11 (antalet betygstillfällen)
1. utskottet
2. res. 6 (c, fp, kds)
Votering:
195 för utskottet
61 för res. 6
68 avstod
25 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 157 s, 4 m, 17 v, 17 mp
För res. 6: 26 c, 23 fp, 12 kds
Avstod: 66 m, 1 fp, 1 kds
Frånvarande: 4 s, 10 m, 1 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 2 kds

Mom. 12 (nationella prov i årskurs 5)
1. utskottet
2. res. 7 (fp, kds)
Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

TU8 Viss lagstiftning om besiktning på fordonsområdet
Mom. 2 (avreglering av kontrollbesiktningen)
1. utskottet
2. res. 1 (m, c, fp)
Votering:
191 för utskottet
138 för res. 1
20 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 157 s, 17 v, 17 mp
För res. 1: 75 m, 26 c, 24 fp, 13 kds
Frånvarande: 4 s, 5 m, 1 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 2 kds

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

TU9 Omprövning av beslutet om avreglering av järnvägstrafiken
Mom. 1 (avreglering av järnvägstrafiken)
1. utskottet
2. res. 1 (m, c, fp)
Votering:
191 för utskottet
137 för res. 1
1 avstod
20 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 157 s, 17 v, 17 mp
För res. 1: 75 m, 26 c, 23 fp, 13 kds
Avstod: 1 fp
Frånvarande: 4 s, 5 m, 1 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 2 kds

Mom. 2
Kammaren biföll utskottets hemställan.
NU8 Sveriges anslutning till Världshandelsorganisationen m.m.
Kammaren biföll utskottets hemställan.

NU9 Tillämpningen av EG:s konkurrens- och statsstödsregler
Mom. 1
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Mom. 2 (domstolsprövning)
1. utskottet
2. res. (m, c, fp, kds)
Votering:
187 för utskottet
137 för res.
25 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 154 s, 16 v, 17 mp
För res.: 75 m, 26 c, 23 fp, 13 kds
Frånvarande: 7 s, 5 m, 1 c, 3 fp, 6 v, 1 mp, 2 kds

NU10 Vissa ändringar i ellagen, m.m.
Mom. 1 (Vissa ändringar i ellagen, m.m.)
1. utskottet
2. res. (m, c, fp, kds)
Votering:
191 för utskottet
138 för res.
20 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 157 s, 17 v, 17 mp
För res. 75 m, 26 c, 24 fp, 13 kds
Frånvarande: 4 s, 5 m, 1 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 2 kds

NU13 Ändringar av den bolagsrättsliga lagstiftningen för bank- och försäkringsområdet
Kammaren biföll utskottets hemställan.

JuU8 Insatser mot den ekonomiska brottsligheten
Yrkanden:
1. utskottet
2. utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till förs. RR4
Votering:
289 för utskottet
34 för förs. RR4
2 avstod
24 frånvarande
Partivis fördelning av rösterna:
Kammaren biföll utskottets hemställan.
För utskottet: 154 s, 60 m, 25 c, 23 fp, 15 v, 12 kds
För förs. RR4: 2 s, 11 m, 1 c, 1 fp, 2 v, 17 mp
Avstod: 2 m
Frånvarande: 5 s, 7 m, 1 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 3 kds

Vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m.m.

6 § Vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m.m.

Föredrogs
Finansutskottets betänkande 1994/95:FiU1
Vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m.m. (prop. 1994/95:25 delvis, 1994/95:50, 1994/95:70, 1994/95:92 och 1993/94:196)

Kammaren biföll utskottets hemställan om att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Anf. 1 LARS TOBISSON (m):

Fru talman! Räntan på ett femårigt bostadslån ligger nu kring 11,5 %. Den aktuella inflationen är ca 2,5 %. Det ger med de angivna förutsättningarna en realränta på 9 %. Som jag tidigare påpekat i denna kammare kan ett lands ekonomi inte fungera under sådana förhållanden någon längre tid. Något måste ge sig. Frågan är om – som vi vill –

Det har alldeles uppenbart inte hjälpt att regeringen lagt fram det vänsterpaket vi i dag skall debattera och för vars genomförande det torde finnas betryggande majoritet.

Även i andra avseenden har regeringen framlagt förslag om en återgång till traditionell socialdemokratisk högskatte- och regleringspolitik. Bl.a. har Sveriges inträde i EU från årsskiftet tagits till intäkt för betydande skattehöjningar i angivet syfte att finansiera medlemsavgiften. Därtill har finansministern utfäst sig att presentera budgetförstärkningar på ytterligare 20 miljarder kronor i januari.

En orsak till att detta inte imponerat på de finansiella marknaderna är att tillväxten inte längre bedöms bli så stark som tidigare förutsetts. SCB justerade häromdagen ned tillväxten t.o.m. tredje kvartalet i år till endast 1,5 % i årstakt. Ett nyhetsbrev från Sveriges verkstadsindustrier konstaterade nyligen att produktionsökningen nu dämpas och att konjunkturtoppen torde ligga relativt nära i tiden. Konjunkturinstitutet reviderade i förra veckan ned sin BNP-prognos för nästa år till ca 2 % och till ca 2,5 % för 1996, som då skulle bli toppåret i denna konjunkturcykel. Den förväntade tillväxttakten ligger därmed klart under genomsnittet i Europa. Den är också avgjort sämre än i våra nordiska grannländer.

Liksom proposition 25, som vi nu debatterar, bygger ändå dessa förutsägelser på ett antagande om att den privata konsumtionen – trots kraftigt sänkta disponibla huhållsinkomster – skall kunna hållas uppe och t.o.m. öka något under åren framöver. Räknestycket bygger på förutsättningen att hushållen inte oväsentligt skall minska sitt sparande.

Sparprognoser är alltid osäkra. Vi moderater bedömer det som mer troligt att sparkvoten blir oförändrad under trycket av den ovisshet som skapas av den pågående sänkningen av de disponibla inkomsterna, förändringarna på socialförsäkringarnas område och sviktande bostadspriser. Men framför allt kommer naturligtvis den höga realräntan att stimulera till fortsatt sparande. Det finns för närvarande inget som slår t.ex. att betala av på lån som man har på sin bostad, jämfört med andra användningar av pengarna.

Om den privata konsumtionen skulle sjunka i takt med de disponibla inkomsterna blir BNP-ökningen bara ca 2 %. Under alla omständigheter står det nu klart att tillväxten under denna konjunkturuppgång inte kommer att någon gång överträffa 3 %. Eller vidhåller finansministern, som jag hälsar välkommen till kammaren, sin prognos i propositionen att BNP redan nästa år skall öka med 3,4 %?

Den försvagade tillväxttakten medför att arbetslösheten minskar endast obetydligt. Konjunkturinstitutet väntar inte någon större nedgång i den totala arbetslösheten än från 13 % i år till ca 11 % 1996. En kvarstående arbetslöshet av denna omfattning motverkar givetvis nedtagningen av budgetunderskottet och statsskuldens stabilisering.

Vid sidan av den långsamma tillväxten utgör regeringens satsning på stora skattehöjningar en starkt bidragande orsak till den höga realräntan. Syftet med detta vägval sägs vara att genomföra den nödvändiga saneringen av statsfinanserna på ett fördelningspolitiskt rättvist sätt. Men resultatet av alla skattehöjningar, tillsammans med de återregleringar av arbetslivet som samtidigt genomförs, blir att regeringen förstör existerande jobb och försvårar tillkomsten av nya.

Självfallet medverkar detta till att bromsa tillväxten, inte minst inom den privata tjänstesektorn, där vi alla ändå tycks vara ense om att expansionen skall ske. Jag påminner om min stående fråga till finansministern: "Hur kan ni socialdemokrater tro att höjda skatter på företagande och kapitalbildning skall kunna ge flera jobb?" Eftersom jag inte brukar få något svar, skall jag denna gång ge frågan en ny formulering: "Hur kan ni tro att skattehöjningar på över 50 miljarder kronor skall kunna undgå att driva upp inflationen och räntan och därmed förhindra de nysatsningar som skall ge flera riktiga jobb?"

Den uppgång i realräntan som skett under året har förklarats med ovissheten inför kommande politiska avgöranden. Först var det valet i september och sedan folkomröstningen om EU som störde. Nu råder oro inför det budgetförslag regeringen skall lägga fram i januari. Delvis är denna överdriven. Gäller det skattehöjningar kan regeringen alltid få stöd från vänster. Om det till äventyrs skulle vara fråga om någon besparing utanför försvarets och polisens områden, kan regeringen alltid få sin vilja fram, eftersom vi moderater vill spara mera. Men finansministerns problem är naturligtvis inte oppositionen utan hur han skall kunna övertyga sina egna om riktigheten av åtgärder som, om de föreslagits av en borgerlig regering, skulle ha beskrivits som nedrustning av välfärden.

Vi utanförstående betraktare åser nu hur rörelsens påtryckargrupper slår vakt om olika statsutgifter och i stället förordar fortsatta skattehöjningar. När kruttröken sedan väl skingrats i detta pånyttfödda rosornas krig, blir det dags för de finansiella marknaderna att börja oroa sig för vårens avtalsrörelse. Och sedan är tiden inne att spekulera kring kompletteringspropositionen.

Som det ser ut i dag, finns det inget som tyder på att socialdemokraterna förmår ompröva och överge sin tillväxtbromsande och jobbförstörande politik. Det är min bedömning att sent i vår eller senast till hösten kommer det att stå klart att Sverige inte får den tillväxt som skulle

krävas för att inte bara stoppa statsskuldens ökning utan också reducera arbetslösheten så mycket som den s.k. rörelsen väntar sig.

Då ligger paniken på lur. Då, om inte förr, blir det aktuellt med ofinansierade åtgärder för att stimulera sysselsättningen. Och då står vi kanske inför lösningen på gåtan om den höga realräntan, för då stiger inflationen.

Det är förstås bara det att detta inser aktörerna på finansmarknaden i förväg och driver räntenivån ytterligare i höjden. Kanske är det fler än jag som redan har förutsett detta scenario, och kanske det bidrar till att förklara den höga realränta som i dag råder.

Fru talman! Proposition 25 bär många spår av att ha tillkommit i stor hast och under betydande osäkerhet om vad som egentligen behöver göras. Förslagen till skattehöjningar är nog så konkreta, men bortsett från vårdnadsbidragets slopande är planerna på utgiftsminskningar mer diffusa. Några sifferuppgifter om budgetunderskottets och statsskuldens utveckling redovisas över huvud taget inte, och det förs inte någon diskussion om de effekter som kan väntas uppstå till följd av att huvudvikten i den finanspolitiska åtstramningen läggs vid skattehöjningar och inte vid utgiftsminskningar.

I den gemensamma borgerliga reservationen nr 1 anges riktlinjer för en alternativ uppläggning av den ekonomiska politiken. Vad som där föreslås är att fyrpartiregeringens arbete på att återupprätta Sverige som tillväxt- och företagarnation skall fullföljas. Det betyder mer av besparingar i finanspolitiken och mindre av skattehöjningar. Och det förutsätter mera av avreglering och privatisering inom arbets- och näringsliv i stället för de återställare som regeringen i brist på nytänkande satsar så hårt på. I den moderata reservationen 93 redogörs närmare för den budgetpolitik vi moderater vill föra. Den tar sikte på att stoppa statsskuldens ökning under denna mandatperiod med ett saneringsprogram som är mer omfattande än regeringens och som till sin absoluta huvuddel – drygt 72 av 85 miljarder kronor – består av utgiftsminskningar och inte skattehöjningar. I botten ligger den sparplan som den borgerliga regeringen föreslog i våras och som riksdagen fastställde så sent som i juni månad. Därtill har fogats förslag om de ytterligare besparingar som krävs för att kompensera för den räntestegring som sedan tillkommit.

Förutom en sådan uppläggning av finanspolitiken krävs det också utbudsstimulerande åtgärder på beskattningens, arbetsrättens och socialförsäkringarnas områden. Andra moderata företrädare kommer närmare att belysa detta senare i debatten. Jag skall här endast beröra ytterligare en fråga som vi inom finansutskottet ansvarar för. Det gäller det krav som ställs på Sverige att i egenskap av ny EU-medlem sätta upp och sända in ett konvergensprogram i början av nästa år. Där skall redovisas vilka åtgärder som planeras i syfte att få ordning på inflationstakt och räntenivå, på budgetunderskott och statsskuld inför den tredje fasen i den ekonomiska och monetära unionen, EMU.

Jag har tidigare frågat socialdemokratiska företrädare hur regeringen tänker sig riksdagens roll i detta arbete. I den moderata reservatio-

nen 98 förutsätts att ett förslag till sådant program skall underställas riksdagen, men då är det bråttom.

Jag skulle gärna vilja höra hur finansministern tänker sig att lägga upp arbetet på detta program och också hur han tänker sig att konvergenskriterierna skall kunna uppfyllas på den knappt utmätta tiden, egentligen till 1997.

Fru talman! Finansutskottets betänkande nr 1 innehåller 99 reservationer, varav 41 med moderat inblandning. Det är inte på grund av någon lägre värdering av övriga reservationers betydelse, utan endast med hänsyn till riksdagsledmöternas tid och julefrid, som jag nöjer mig med att yrka bifall till reservationerna 1 och 93.

Anf. 2 PER-OLA ERIKSSON (c):

Fru talman! Det har rått många oklarheter kring regeringens ekonomiska politik i varje fall vad avser proposition 25, som vi nu behandlar. Innehållet i den är på flera punkter motsägelsefullt. Det ena rättelsebladet efter det andra har inkommit till utskottet och partierna för att korrigera siffror i propositionen som inte stämmer. I propositionen saknas, som Lars Tobisson sade, uppgifter och information om statens upplåningsbehov och utvecklingen av statsskulden. En rad ytterligare uppgifter som bör finnas med i en sådan här proposition saknas. Propositionen är i flera avseenden att beteckna som ett hastverk.

En sak har i alla fall varit tydlig eller övertydlig. Det svenska folket har fått den politik som det röstade fram. Samtidigt har vi sett hur socialdemokraterna nu sent omsider insett behovet av att statsfinanserna saneras. Det sade de som bekant väldigt litet om under tiden i opposition.

Den socialdemokratiska regeringens s.k. öppna mandat har fyllts med stöd av Sveriges tidigare kommunistparti, Vänsterpartiet. Den ekonomiska politiken bygger helt på den vänstermajoritet som finns i Sveriges riksdag. En logisk följd av detta borde, efter de förhandlingar som varit mellan finansministern och Vänsterpartiet, vara att övriga socialistiska statsråd får sällskap av Vänsterpartiet i kanslihuset.

Dess värre för Sverige besannas alla farhågor när det gäller de skador som en socialistisk majoritet kan åstadkomma inom det ekonomiskpolitiska området. Det gäller exempelvis förkärleken för skattehöjningar till varje pris, okänsligheten gällande konsekvenserna för de grupper som lever med smala ekonomiska marginaler, föraktet för "Hela Sverige skall leva" och oförmågan att se miljön som annat än som en restpost.

Fru talman! De två största utmaningarna i den ekonomiska politiken är att pressa ner räntan och att bekämpa arbetslösheten. Ett högt räntelläge och en hög realränta bromsar investeringarna och hotar därmed också de nya jobben.

Arbetslösheten kostar stora summor pengar i kontantstöd och är ett slöseri med mänskliga och ekonomiska resurser. Tyvärr tycks den socialdemokratiska regeringen sakna insikt om vilka åtgärder som krävs för att hantera problemen. Höjda skatter på företagande och investeringar, indragning och minskning av regionalpolitiska anslag eller tra-

ditionell socialdemokratisk arbetsmarknadspolitik är otillräckliga och felaktiga åtgärder.

I förra veckan kom Konjunkturinstitutets rapport, och den är delvis en larmsignal. Även om det till viss del finns tekniska förklaringar bakom lägre tillväxtprognos är det uppenbart att det som hittills framkommit av regeringens ekonomiska politik inte leder till att tillväxttakten beräknas öka eller ens bli de 3 % som regeringen bedömer i propositionen. Om det i Finansdepartementet nu blåses "faran över" vad avser den svenska ekonomin, är det på tok för tidigt.

Från Centerns sida lade vi i god tid före valet fram ett konkret förslag till sanering av statens finanser – ett förslag som vida översteg det som regeringen hittills förmått presentera.

Vi betonade att enbart inkomstförstärkningar eller enbart besparingar är uteslutet. Det krävs en balanserad mix för att inte hindra tillväxten, inte hota de nya jobben, gröpa ur välfärden eller åsidosätta den regionala utvecklingen och miljöansvaret. Regeringen gör tvärtom och har lagt fram eller signalerat förslag som riskerar att leda just till dessa negativa konsekvenser inom företagandet, inom miljöområdet, för regional utveckling osv.

För Centerns del gäller följande utgångspunkter för den ekonomiska politiken:

För det första: En hållbar ekonomisk utveckling förutsätter att samhället formas i samklang med naturen – ett kretsloppssamhälle. Vi tog det första steget under den förra mandatperioden. En sådan utveckling påbörjades under ledning av fyrklöverregeringen. Jag kan bara konstatera att den socialdemokratiska regeringens politik i detta avseende är innehållslös.

För det andra: Den ekonomiska politiken måste utformas så att Sverige även fortsättningsvis är en välfärdsstat. Detta kommer att förutsätta systemförändringar, med mer av grundtrygghet, där principen är att välfärden skall delas av alla och betalas av alla.

För det tredje: Den ekonomiska politiken måste främja, inte bestraffa, företagande och investeringar.

Sveriges medlemskap i den ekonomiska unionen har skapat bättre förutsättningar för att Sverige, gemensamt med andra suveräna stater, kan driva en politik för ekonomisk utveckling och ökad sysselsättning. Det som oroar i det här fallet är att regeringen på väsentliga områden inte fullt ut vill utnyttja EU-medlemskapets möjligheter. Vi har voterat om sådana saker tidigare i dag. Jag tycker att det är allvarligt.

Betecknande för regeringens politik är att den saknar förmåga att erkänna att de ekonomiska svårigheter som råder i Sverige i allt väsentligt är en följd av den misslyckade socialdemokratiska politiken under 1980-talet. Då tändes inflationsbrasan. Då var det inne att tjäna pengar på pengar. Då spekulerades det hej vilt i fastigheter. Då skrevs fallskärmsavtalen. Då prissatte sig Sverige ur världsmarknaden. Då vände kurvorna åt fel håll.

Det var när svensk ekonomi var i en brant utförsbacke som väljarna hösten 1991 krävde en ny regering. Fyrpartiregeringen inledde ett nödvändigt och mödosamt arbete för att sanera svensk ekonomi. Vi börjar

se resultat av det arbetet. Efter ett långsiktigt, metodiskt och tålmodigt arbete hejdade fyrklöverregeringen den ekonomiska nedgången. Djupet i nedgången gjorde det omöjligt att under en mandatperiod klara saneringen av statens finanser. Det har nu skett en återhämtning, och sysselsättningen ökar.

Men jag vill utfärda en varning. Med den socialdemokratiska politik som vi nu ser tona fram finns det stor risk att konjunkturuppgången skjuts på framtiden. Den återhämtning i ekonomin som vi så väl skulle behöva begränsas.

Grunden för den utveckling som jag pekat på utgörs av de omfattande beslut som fyrklöverregeringen fattade, bl.a. genom permanenta budgetförstärkningar på ca 150 miljarder kronor, varav drygt 90 miljarder kronor redan omfattats av olika beslut.

I opposition visade Socialdemokraterna föga intresse av att medverka till saneringen av statsfinanserna. I kör kunde vi höra ylandet från rörelsens vargar, vare sig de hade sin lya på Sveavägen eller vid Norra Bantorget. De ylade mot nödvändiga ingrepp i sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen, mot förnyelsen av arbetsrätten, mot valfrihetsrevolutionen i välfärden, mot den förstärkta regionala satsningen, mot arbetet för en bättre miljö osv.

Faktum är att om Socialdemokraternas förslag i opposition vunnit gehör hade det statsfinansiella läget varit 40 miljarder sämre i dag.

Men, Göran Persson, varför höjer ni nu inte ersättningen i försäkringssystemen? Det var ju den politiken ni pläderade för under förra mandatperioden. Det var ju så enkelt i opposition, menade den nuvarande finansministern och andra socialdemokrater. Och var är de hundratusentals nya jobb som ni i valrörelsen sade skulle trollas fram så fort det blev regimskifte?

Nej, i stället för att stimulera fram nya jobb hotar den socialdemokratiska regeringen nu jobben genom en arbetsgivaravgiftshöjning som inte borde komma till stånd. Vissa landsdelar och sektorer skall straffas för inträdet i Europeiska unionen. Nästa grupp till rakning är barnfamiljerna – om man skall tro den debatt som har varit. Eller är det kanske inte så? Vi kanske kan få besked under dagen.

Sedan har det också tänts en diskussion om vikten av att återkräva det stöd till bankerna som skattebetalarna ställt upp med. Den debatten tändes som en följd av den socialdemokratiska trätan om barnbidragen. Det är ganska fantastiskt att det krävdes ett rosornas krig för att även Socialdemokraterna skulle kunna föra en debatt om att återföra en del av de pengar som skattebetalarna ställt upp med för att rädda bankerna ur krisen. Sent skall syndaren vakna. Eller har man inte vaknat? Det återstår att se i dagens debatt.

Socialdemokraternas och Vänsterpartiets gemensamma mix för att hantera statens finanser är ingen bra blandning. Skattehöjningarna är för dominerande. Förmågan till besparingar har varit för dålig. Det är oförklarligt att regeringen tror att de nya jobben skall skapas genom att företagandet försvåras. Det blir inte lättare för egenföretagaren, för den lille företagaren, att skapa de nya jobben, om vi beskattar arbetet hårdare. Man kränglar till arbetsrätten. Den fackliga vetorätten återinförs.

Dubbelbeskattningen av aktier, som de socialdemokratiska vännerna i Norge glatt har avskaffat, skall nu återinföras. Kvittningsrätten vid nystartat företag skall tas bort. Uppräkningen kunde fortsättas och bli lång.

Jag tycker att regeringen och Socialdemokraterna saknar visioner och en strategi för hur den ekonomiska politiken långsiktigt skall hanteras. Det är utomordentligt allvarligt för landet.

Vi i Centern har lagt fram en balanserad plan för saneringen av statens finanser, där varken de nya jobben, välfärden och utvecklingen i hela Sverige eller miljön hotas. Det är en plan som är vida överlägsen den proposition som har växt fram ur Perssonplanens A 4-sida från valrörelsen.

Det hade varit skönt att i dag kunna ge regeringens ekonomiska politik ett bra betyg. Tyvärr är det omöjligt att göra det när det gäller Perssonplanens A 4-sida. Visserligen har Perssonplanens A 4-sida blivit en proposition på flera hundra sidor. Men innehållet är felaktigt.

Sedan vill jag, fru talman, konstatera en sak: Det har funnits en tydlig iver från Socialdemokraterna att rikta snyting efter snyting mot centerpolitikens kärna. Det har gjort att det inom breda centerled nu nästan helt saknas förtroende för den socialdemokratiska regeringen. Med den ekonomiska propositionen försämras villkoren för företagen. Flyttlassen skall åter börja rulla med hjälp av särskilda stöd. Reseavdragen försämras. Ordet miljö lyser i stort sett helt med sin frånvaro. Konfrontation går före samarbete och diskussion.

Det som i denna kammare marknadsfördes som "samarbetets regering" vid tillträdesdagen har blivit konfrontationens regering på mindre än 75 dagar.

Fru talman! Till sist: Jag har undertecknat ett stort antal reservationer som återfinns i detta betänkande. Jag står förvisso bakom samtliga reservationer som jag har undertecknat. Men jag avser i dag att endast begära votering avseende reservationerna 1, 18, 88, 94 och 99.

Anf. 3 ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Dagens betänkande från finansutskottet är på sitt sätt faktiskt historiskt. Tillsammans med de många återställare som riksdagsmajoriteten har röstat igenom här under hösten ger de en bild av en mycket kraftig vridning av politiken bakåt. Bakåt, snett åt vänster – det tror jag är en bra sammanfattning av höstens arbete. Det är en politik som bär 60- och 70-talens prägel. Detta är *inte* vad Sverige behöver nu. Sverige behöver faktiskt motsatsen – en politik som utgår från verkligheten som denna är nu på 90-talet och som den kommer att vara framöver.

Den politik som förespråkas av riksdagens majoritet av socialdemokrater och vänsterpartister har också många grundläggande ideologiska nackdelar från liberala utgångspunkter. Den förstör många viktiga valfrihetsreformer. Den sätter facket före individen i arbetslöshetsförsäkringen. Den slår sönder skattereformens det skall löna sig att arbeta. Den har en orättvis fördelningsprofil. Den försämrar mycket kraftigt villkoren för enskilt och privat företagande. Därmed kan den inte lösa

Sveriges ekonomiska problem, den höga arbetslösheten och underskotten i de offentliga finanserna.

Den tidigare borgerliga regeringen hade lagt en god grund för en återhämtning, så att de här obalanserna kunde börja tas bort. Återhämtningen inleddes, och det framgår bl.a. av betänkandet och KI:s rapport, redan förra året och tog rejäl fart i början av det här året. Sysselsättningen har ökat med uppemot 80 000 personer, och de offentliga underskotten har börjat reduceras. I Konjunkturinstitutets senaste rapport beräknas underskottet i hela den offentliga sektorn för 1994 vara nere i 157 miljarder kronor. Det är förvisso mycket pengar, men det är väsentligt mindre än tidigare. Regeringens åtgärder har ju ännu inte trätt i kraft, så detta är effekten av den tidigare politiken.

Därefter har regeringen föreslagit mycket kraftiga skatteökningar, främst för företagare men också för hushållen. Folkpartiets huvudpoäng är att en sådan företagarfientlig politik också är sysselsättningsfientlig. Därmed blir den också välfärdsfientlig. Skattehöjningarna och återställarna, framför allt på arbetsmarknaden, motverkar uppkomsten av nya jobb – men nya jobb är vad vi behöver. Då blir det också svårare att stabilisera den offentliga skulden, och det blir svårare att skapa förtroende hos medborgarna för att välfärdspolitiken fungerar som avsetts.

Enligt Konjunkturinstitutet nu i december ökar sysselsättningen nästa år och 1996 med ungefär lika mycket som i år, alltså med ungefär 80 000 personer per år. Det innebär under de två åren en ökning med 160 000 personer. Denna ökning är naturligtvis bra, men den är på tok för liten – och dessutom under en kraftig konjunkturuppgång! Det är nu under några år som Sverige behöver ca 500 000 nya jobb. Detta illustrerar bara vad jag och många andra tidigare har sagt, nämligen att regeringens politik inte klarar jobben.

KI:s decemberprognos är också mera pessimistisk om tillväxten. Även bortsett från tekniska förändringar blir tillväxten enligt KI i år, nästa år och 1996 lägre än man tidigare trott. Detta sker trots att omvärldens tillväxt väntas bli högre. Förut låg Sverige ungefär i nivå med omvärlden. Men nu ligger vi sämre till enligt KI.

Det som har skett här hemma är just att den socialdemokratiska regeringen har lagt fram sina förslag – en mängd skattehöjningar och återställare samt ett fåtal besparingar. Trots bättre konjunkturer i omvärlden, trots ett godkänt GATT-avtal och trots ett svenskt ja till EU i folkomröstningen blir effekten att Sverige har sackat efter. Slutsatsen att den socialdemokratiska politiken är fel ligger naturligtvis mycket nära till hands!

Jag vill fråga Jan Bergqvist, ordföranden i finansutskottet: Hur kan höjda arbetsgivaravgifter, höjda skatter på nya satsningar i företagandet, höjd marginalskatt för enskilda näringsidkare och en återgång till den gamla stelbenta arbetsrätten skapa framtidstro och optimism hos företagare? I andra länder menar man tvärtom – att höjda skatter av det här slaget och en krångligare arbetsrätt av det här slaget ger färre jobb. I EU:s vitbok t.ex. uppmanar man till sänkta arbetsgivaravgifter just för att få fler jobb. Varför, Jan Bergqvist, tror ni socialdemokrater att det fungerar precis tvärtom i Sverige?

Regeringens företrädare brukar på denna fråga svara att det är så viktigt att få ned budgetunderskott och räntor att vissa skattehöjningar måste accepteras. Jag tror också att vissa skattehöjningar kan godtas, men inte av den omfattning och inte med den inriktning som nu föreslås. Det handlar om ungefär 50 miljarder kronor, motsvarande 3 % av BNP. En budgetsanering med så mycket av skatteökningar skapar helt enkelt inte förtroende. Det finns många bevis för detta.

Att politiken är fel framgår faktiskt också av att räntorna inte har sjunkit. Valrörelsen var ju full av uttalanden om "de farligt höga räntorna". Göran Persson hävdade att bara det blev en socialdemokratisk regering och en socialdemokratisk politik, så skulle räntorna sjunka. Nu har vi en socialdemokratisk regering och en socialdemokratisk politik. Vi har fått bort osäkerheten om EU-medlemskapet genom vårt ja i folkomröstningen. Men räntorna är lika höga som i somras. De svenska långräntorna är fortfarande nästan 3,5 procentenheter högre än de tyska. Jag anser att detta visar att långivarna inte tror på Perssons politik. Jag förmodar att Göran Persson och Socialdemokraterna har en annan förklaring – men vilken? Varför är de svenska räntorna enligt Socialdemokraterna fortfarande 3,5 procentenheter högre än de tyska?

Fru talman! Kommunernas ekonomi har diskuterats mycket under senare år. Liksom många andra har kommunerna lidit av sjunkande inkomster. Rationaliseringar och effektiviseringar har blivit nödvändiga för att man skall kunna klara vård, omsorg och utbildning. Den borgerliga regeringen gav kommunerna viktiga instrument för att klara av detta, framför allt statsbidrag i en påse och möjlighet till mer anbud och konkurrens. Nu är påsens framtid oklar. De privata alternativen, som ger konkurrens och effektivitet, håller regeringen på att stoppa. Då blir det svårare för kommuner och landsting att klara viktiga välfärdsuppgifter.

Just nu pågår i stället skatteökningar i kommunerna om sammanlagt mer än 4 miljarder kronor. Det löser inga problem. Risken är snarare att det, om man väl har slagit in på den vägen, är alltför lätt att fortsätta.

Dessutom håller Socialdemokraterna nu på att dra in pengar från kommunerna – i smyg. Kommunförbundet har dock upptäckt detta och räknat ut att det för nästa år handlar om ungefär 1,3 miljarder kronor och för åren framöver om ytterligare 4,5 miljarder kronor i minskade kommunala inkomster på grund av statliga beslut.

Det där med att dra in pengar från kommunsektorn var väl knappast vad Socialdemokraterna gick till val på. Tvärtom utlovades det från många prominenta s-talesmän att kommunerna minsann skulle slippa indragningar. De skulle få växa med både 1 och 2 % om Socialdemokraterna vann valet. Det kan man inte säga att man skall återkomma till fram på vårkanten, därför att det är *nu* – den 1 januari 1995 – som kommunerna blir av med pengarna. Jag vill faktiskt, Jan Bergqvist, veta varför ni sviker löftet till kommunerna. Och hur blir det med de utlovade pengarna till Göteborg – 0,5 miljarder kronor har Göran Persson utlovat. Såvitt jag vet har inga pengar utbetalats. Hur blir det med de pengarna?

Fru talman! Några av de få riktiga besparingarna i dagens betänkande gäller barnfamiljerna. Det är ganska många besparingar. Vårdnadsbidraget avskaffas. Flerbarnstillägget reduceras, likaså bidragsförskottet. Dessutom aviseras en utredning som skall dra in ytterligare 3 miljarder kronor från barnfamiljerna. Sammanlagt handlar det om ungefär 8 miljarder kronor som skall tas från barnfamiljerna, utöver de höjda skatter och högre boendekostnader som ju drabbar alla hushåll.

Socialdemokrater och vänsterpartister anser tydligen att detta är rättvist. Folkpartiet anser inte det. Tvärtom visar de fördelningspolitiska studier som vi genomförde och de beräkningar som under hösten har gjorts av olika familjeekonomer att barnfamiljerna, särskilt de med många barn, har mindre marginaler än de flesta andra. En rättvis fördelningspolitik borde alltså belasta barnfamiljerna mindre än andra familjer.

Det vore därför på sin plats om Jan Bergqvist eller Göran Persson kunde tala om för oss om de minskningar i barnbidragen som nu diskuteras ingår i de 3 utredningsmiljarderna eller om det finns något utöver de förslag som finns i dagens proposition och betänkande.

Fru talman! Som framgår här tycker jag att regeringens politik både sviker löftet till de arbetslösa och har en orättvis fördelningsprofil. Det viktiga är naturligtvis att man så allvarligt sviker löftet till de arbetslösa och dömer många av dem till fortsatt arbetslöshet genom att försämra villkoren för företagande och nya jobb.

En bättre politik finns beskriven i reservation 1, där de tidigare regeringspartierna redovisar sina riktlinjer för den ekonomiska politiken. Det handlar framför allt om att skapa bra villkor för företagande och nya jobb, om att ersätta vissa skatteökningar med besparingar, om att skärpa finanspolitiken och få ned räntorna och om att uppmuntra konkurrens och valfrihet. Detta ger, enligt min uppfattning, en bra grund för en fortsatt ökning av sysselsättningen, en minskad arbetslöshet, lägre räntor, ett minskat upplåningsbehov och därmed också en stabil bas för viktiga välfärdsuppgifter inom vård, omsorg och utbildning.

Fru talman! Jag står givetvis bakom alla reservationer som jag har undertecknat. För tids vinnande tänker jag dock bara yrka bifall till reservationerna 1, 45 och 95.

Anf. 4 JOHAN LÖNNROTH (v):

Fru talman! Lars Tobisson kallar det som vi i dag skall besluta om för ett vänsterpaket. Det är klart att också jag gärna skulle vilja se det som ett vänsterpaket. Men det är naturligtvis fråga om en socialdemokratisk proposition – det kommer vi inte från. För den skull är det inte så att Vänsterpartiet kritiklöst har anslutit sig till den socialdemokratiska politiken.

Stora delar av det som vi gick till val på – det handlade inte bara om att sätta kampen mot arbetslösheten främst utan också om nödvändigheten av att sanera de offentliga finanserna – är vänsterpolitik. Därför har den här propositionen i det stora hela taget kunnat förankras hos Vänsterpartiet.

Jag får ganska många brev och telefonsamtal om de förslag som vi i dag skall besluta om. De flesta uttrycker stor förståelse för att de offentliga finanserna måste saneras, för att det krävs både skattehöjningar och besparingar. Men många skriver, och säger, att för att vara beredd att betala mer i skatt eller avstå från vissa bidrag krävs det att jag kan bevisa att jag har gjort allt för att ta mest från dem som har ställt till eländet. Det handlar då t.ex. om bankerna och fallskärmsavtalen. Ni vet säkert ungefär vad jag menar.

I de här breven speglas mer av maktlöshet än av ett materiellt elände. Man upplever kanske också i dessa dagar, mitt uppe i julhandeln, att det inte är så stora grupper här i Sverige som lider materiell nöd. Det stora problemet är snarare den allmänna känslan av att samhället inte kan påverkas. Man känner sig också lurad. Man känner att ett antal personer, visserligen ett ganska litet antal, har ställt till det för Sveriges ekonomi och att man nu skall vara med och reda upp det hela när det gäller detta konkursbo. Man känner inte att man kan påverka de personer som ställt till det för oss.

Jag fick häromdagen besök av två herrar från företaget Goldman & Sachs i London, ett företag som ägnar sig åt att ge råd åt dem som överväger att köpa/sälja svenska statspapper. Jag sade till dem att Vänsterpartiets mål också när det gäller deltagandet i dagens beslut handlar om att se till att deras kunder får så litet makt som möjligt över Sveriges ekonomi.

Om vi skall klara det här fram till 1998 krävs det ganska många smärtsamma och jobbiga beslut. Om detta är vi i Vänsterpartiet helt överens. Vi har bara sagt att vi på fem områden inte kan acceptera besparingar: skolan, sjukvården, omsorgen, kulturen och den internationella solidariteten.

Lars Tobisson säger att Socialdemokraterna kan höja skatter med hjälp av Vänsterpartiet. Men besparingarna, bortsett från militären och polisen, måste klaras med hjälp av oss, menar han.

Jag ägnade mig tidigare åt att läsa igenom reservationsförteckningen och kom då fram till att det är ett eller tre borgerliga partier som står bakom 57 av de borgerliga reservationerna. Flertalet reservationer är enpartireservationer och då moderata sådana. Enbart 16 reservationer är gemensamma för de fyra tidigare regeringspartierna. Men, Lars Tobisson, om olyckan skulle inträffa att vi av någon anledning fick tillbaka er borgerliga regering, hur skall ni då klara av saneringen av rikets finanser?

Förmögenhetsskatten vill ni fortfarande ta bort. Men ni har inte något annat borgerligt parti med er. När det gäller jordbruksstödet bedriver ni ett populistiskt flirtande med centerväljarna. Ni försöker vinna över dem och övertrumfa dem i fråga om överbud. Vårdnadsbidraget, förmodar jag, skall återinföras. Det är litet oklart hur det är med den saken i Moderaternas reservationer. Jag uppfattar det ändå så att ni skall återinföra vårdnadsbidraget med hjälp av kds.

Hur är det med bankerna? Det skulle vara intressant att få veta hur Lars Tobisson ställer sig till den centerpartistiska reservationen om att ta pengar från bankerna.

När det gäller familjepolitiken vill Moderaterna spara mer än regeringen. Folkpartiet plussar på med 3 miljarder. Hur skall ni klara ut detta? Efter att ha läst dagens utskottsbetänkande tycker jag att det kan konstateras att den f.d. borgerliga regeringen nu totalt lidit skeppsbrott. Den kan inte byggas upp igen.

Per-Ola Eriksson säger att vi när det gäller det här betänkandet – jag förmodar att han då menar både Socialdemokraterna och Vänsterpartiet – ser miljön som en restpost. Samtidigt säger han att han tycker att vänsterpartisterna borde sitta med i regeringen. Det kan man kanske förstå med tanke på att Centerpartiet inte fick igenom praktiskt taget något av den egna miljöpolitiken när de själva var i regeringställning. Därför tror de kanske att om vi skall få igenom vår miljöpolitik, som ju bitvis är gemensam med Centerns, så måste vi också sitta med i regeringen.

Men det är faktiskt så, Per-Ola Eriksson, att vi har lyckats få igenom en särskild fond för miljöinvesteringar t.ex. Vi har fått igenom ökad koldioxidskatt, det som ni inte klarade när ni satt med i regeringen. Vi behöver faktiskt inte sitta med i regeringen, Per-Ola Eriksson, utan vi klarar att driva en miljöpolitik och att påverka regeringen alldeles utmärkt bra utanför regeringskansliet.

Anne Wibble talar vackert om att kommunerna tappar pengar. Hon frågar Göran Persson hur det blir med pengarna till Göteborg. Då kan väl jag som kommer från Göteborg få passa på att fråga Anne Wibble hur det är med hennes löfte. Anne Wibble lovade ju inte bara 500 miljoner, utan vi skulle ju få 650 miljoner kronor till Göteborg om hon fortsatt som finansminister. Står löftet fast, om nu Anne Wibble kan påverka politiken?

Nathalieplanen byggde ju ändå till mycket stor del på en besparing för kommunerna. Det var alltså kommunpolitikerna som skulle klara dessa besparingar åt er. Samtidigt plussar ni på när det gäller familjepolitiken. Jag kan inte se detta som annat än ett våldsamt överslag i överbudspolitik, som också i dag kommer från Folkpartiet.

Jag tror inte att borgerliga politiker eller mina meddebattörer i dag på något sätt är onda människor. Jag tror att ni vill väl, ni vill sanera finanserna och få ner arbetslösheten. Men jag tror faktiskt att ni sammantaget saknar den ryggrad som krävs för att stå emot alla de kravmaskiner som inte ger sig förrän skatterna är nära noll.

Ni klarar helt enkelt inte att sanera statsfinanserna. Det har bevisats under två tidigare borgerliga regeringsperioder. Den grundläggande anledningen till detta är att man inte klarar trovärdighet i ett saneringsprogram, om man inte kan visa att de som har det bäst ställt ekonomiskt också får vara med och bära de tyngsta bördorna.

Fru talman! Anne Wibble säger att detta är en politik som går bakåt till vänster. Hon talar om att det är en återställarpolitik. Det är inte så, Anne Wibble, att vi behöver några återställare. Vad vi gör är att vi städar efter er fest. Det är inte särskilt roligt att städa efter fester. Men vi gör det därför att vi är fullständigt övertygade om att klarar vi inte av att sanera finanserna, så klarar vi inte heller att få ner arbetslösheten. Klarar vi inte att få ner arbetslösheten, klarar vi inte den nödvändiga

miljöomställningen och inte heller en omfördelning av arbetstiden med sikte på sextimmarsdagen. Framtidsfrågorna kan vi med liv och lust börja ägna oss åt först den dag då vi har städat efter den borgerliga festen.

Med detta vill jag nöja mig med att yrka bifall enbart till reservation nr 2 som handlar om inriktningen av den ekonomiska politiken. Men jag kanske för säkerhets skull skall varna litet för att jag har fyra partikamrater – Lars Bäckström, Hans Andersson, Eva Zetterberg och Ulla Hoffmann – som skall tala senare i den här debatten. Jag kan inte garantera att de inte yrkar bifall till något annat. Men mitt eget yrkande gäller enbart reservation nr 2.

Anf. 5 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Fru talman! Jag vill mycket kort fråga Johan Lönnroth två saker. Det första gäller kommunerna, där Johan Lönnroth utgjutit sig om hur viktigt det var för Vänsterpartiet med de uppgifter som tillhandahålls av kommunerna, vården och omsorgen etc. Jag delar den uppfattningen.

Men faktum är att Vänsterpartiet är med och röstar fram förslag som tar pengar från kommunerna utan att försäkra sig om att kommunerna får tillbaka dessa pengar. Jag bara undrar om inte Johan Lönnroth skulle beteckna detta som ett svek, om det gjordes av någon annan än honom själv.

När det gäller frågan om Göteborg – nu ser jag att också finansministern lyssnar – kanske jag kan passa på att upprepa frågan om Göteborgs 500 miljoner. De pengar som jag har förutskickat till Göteborg gäller enligt det nya skatteutjämningssystemet för 1996. Jag har för avsikt att mycket starkt honorera detta i det nya statsbidragssystem som införs.

Den andra frågan till Johan Lönnroth gäller barnfamiljerna. I dagens proposition finns det ett antal miljarder som innebär konkreta minskningar för barnfamiljernas ekonomi, framför allt gäller det vårdnadsbidraget och flerbarnstillägget som faktiskt mycket hårt drabbar just de familjer som har många barn. Det finns också ett utredningsförslag på 3 miljarder. Allt detta står Vänsterpartiet bakom. Nu diskuteras ytterligare andra förslag, nämligen sänkning av det vanliga barnbidraget med 100 kr eller 150 kr.

Jag vill veta om Vänsterpartiet anser att sådana besparingsförslag ligger i de tre förslag som man utreder eller funderar över innehållet i, vilka Vänsterpartiet redan har sagt ja och amen till? Eller om de föreslagna eller diskuterade förslagen – eftersom LO är på krigsstigen kanske det inte är klart ännu – om barnbidragsminskningen ligger utöver de 8 miljarder som man redan med dagens betänkande tar ifrån barnfamiljerna? Anser Vänsterpartiet i så fall att detta är en rättvis fördelningspolitik? Jag gör det inte.

Anf. 6 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Jag kan försäkra Anne Wibble om att vi har gjort så gott vi kunnat när det gäller att rädda så mycket som möjligt för kom-

muner och landsting. Genom den höjning av arbetsgivaravgiften som införs den 1 januari uppfattar vi det så att vi har fått garantier för att kommunerna helt och hållet skall slippa denna belastning.

När det gäller våra förslag som helhet har vi bl.a. ett förslag om att ta bort grundavdraget vid den kommunala beskattningen. Där anser vi att en viss del av dessa pengar skall stanna i kommunerna i form av något som vi kallar för en kommunakut. Vi anser det nämligen nödvändigt att förlägga vissa anslag, bl.a. till Göteborg, redan nästa år för att underlätta den mycket svåra process som måste komma i gång 1996, som handlar om att hitta ett mer rättvist statsbidragssystem. Det vore intressant att få höra vad Anne Wibble anser om det utredningsförslag som nyligen har kommit fram i frågan.

Det är riktigt att Vänsterpartiet har accepterat bl.a. minskningar av flerbarnstilläggen samt också besparingar på bidragsförskotten. När det gäller bidragsförskotten har vi t.o.m. lagt fram förslag som innebär ytterligare besparingar utöver regeringens förslag. Det har inte varit alldeles enkelt att gå med på detta.

De uppgifter som har förekommit i medierna om förslag att spara 100–150 kr i månaden på barnbidragen låter för oss oacceptabelt. Men vi vill självfallet se förslagen innan vi i Vänsterpartiet tar ställning till detta.

Också på den punkten kunde det vara intressant att få höra om Anne Wibble anser sig åter kunna regera ihop med Moderaterna som ju uppenbarligen tänker sig ännu större besparingar på just barnbidragen.

Anf. 7 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Fru talman! Johan Lönnroth låter ibland snäll och trevlig när han pratar. Men det är ändå ett faktum för den verklighet som framför allt invånarna, men för all del också kommunpolitikerna i många kommuner och landsting möter, att de förslag som Vänsterpartiet står bakom och de beslut som Vänsterpartiet är med och röstar igenom här i kammaren innebär att kommunerna och deras invånare kommer att få mindre pengar att röra sig med. Det spelar ingen roll hur många vackra ord Johan Lönnroth säger. Han säger: Men vi tycker att vi har försäkrat oss om att det kanske är så att det kommer tillbaka några pengar framåt sommaren eller så.

Det finns inte en kommunpolitiker eller invånare som i dag vågar räkna med någonting sådant. Därför att det är ju ett faktum att pengarna börjar försvinna från kommunsektorn från den 1 januari. Vänsterpartiet har några vaga skrivningar om att man för vissa delar av de förlorade inkomsterna kanske får tillbaka någonting framåt juni eller juli. Därför måste jag säga att det inte var mycket bevänt med omsorgen om vård, utbildning och viktiga välfärdsuppgifter. Det är alldeles uppenbart att Vänsterpartiet sviker vad de säger. Detsamma gäller Socialdemokraterna som i hög grad har förespeglat både människor och kommunpolitiker mera pengar. Johan Lönnroth har också drivit detta under lång tid. Men nu medverkar Vänsterpartiet till en motsatt politik. Det tycker jag är svekfullt.

I fråga om barnfamiljerna var det intressant att höra att Johan Lönnroth möjligen är med på besparingarna på 8 miljarder – om han nu vet vad som ligger i de 3 miljarder som i dagens betänkande bara beskrivs som en utredning – men känner stark tveksamhet inför minskade barnbidrag. Det förvånar mig alldeles oerhört, därför att det ju är så, vilket Johan Lönnroth borde veta och i alla händelser finansministern vet, att merparten av budgeten skall vara beslutad vid det här laget. Vi kunde se på televisionen att tabellverket låstes för litet drygt en vecka sedan. Siffrorna skall vara inbakade där.

Om Vänsterpartiet inte är med på olika sådana besparingar, frågar man sig naturligtvis om det blir en sådan mängd av besparingar som Socialdemokraterna har utlovat. Också Vänsterpartiet har, åtminstone i ord, ställt sig bakom dem i dagens betänkande. Eller börjar det trassla till sig internt inom s–v-majoriteten, så att man inte når upp till den omfattning av besparingen som är nödvändig?

Anf. 8 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Vi har inte lovat några mängder av nya pengar till kommunerna, Anne Wibble. Vad vi däremot har sagt är att vi anser att kommunerna skall få behålla de ökningar av skatteinkomsterna som de rimligen får när den totala nationalinkomsten nu växer.

Om Anne Wibble hade suttit kvar som finansminister, hade vi mycket snart fått en kommunalekonomisk kris i det stora flertalet av Sveriges kommuner. Jag tröstar mig med detta när jag inser att inte heller den nuvarande majoriteten klarar att ge kommunerna så mycket pengar som de skulle behöva.

Också jag vill gärna höra Göran Perssons svar på Anne Wibbles fråga om de 500 miljonerna till Göteborg. Jag räknar med att det nästa år kommer ett förslag som bl.a. innebär att Göteborg får dessa 500 miljoner kronor.

Det är vidare, Anne Wibble, en ganska avgörande skillnad mellan oss. Anne Wibble satt tillsammans med Moderaterna i en regering. Vänsterpartiet sitter inte med i den socialdemokratiska regeringen. Vi tar ställning till förslagen när de kommer. Förslaget beträffande barnbidraget kommer i januari, och Anne Wibble får läsa om detta i vår motion.

Jag tycker att frågan till Anne Wibble är mera berättigad. Såvitt jag förstår hävdar ni att ni väldigt gärna vill komma tillbaka i en regering tillsammans med Moderaterna, och Moderaterna har nu väckt en motion om att man skall spara ännu mer på familjepolitiken. Det kan inte innebära annat än att Moderaterna tänker sig en mycket större neddragning av barnbidraget. Hur skall ni kunna reda ut detta, om nu olyckan skulle vara framme och ni skulle komma tillbaka i en gemensam regeringsposition?

Anf. 9 ROY OTTOSSON (mp):

Fru talman! Perssonplanen, som vi nu behandlar, är långt ifrån någon fullgången ekonomisk-politisk programförklaring eller något motsvarande åtgärdsprogram. Det är snarare ett inslag från valrörelsen som

nu drivs igenom av valets segerherre, Socialdemokraterna, med hjälp av stödpartiet Vänsterpartiet. Det är i huvudsak ett skattehöjningspaket, men det innehåller också nya stora utgifter syftande till att minska arbetslösheten.

Nu är saken den att underskotten i statsbudgeten har ökat snabbt och för närvarande ligger på 189 miljarder av en budget på 586 miljarder. Det betyder att en tredjedel av statens utgifter inte kan täckas på annat sätt än genom lån. Nu är statens lånebehov i själva verket ännu större, eftersom inte allt ligger inom budgeten. Den totala statsskulden närmar sig 90 % av BNP. De årliga räntekostnaderna för staten utgör drygt hälften av underskottet. Statens upplåning går alltså i hög grad till att betala räntor på gamla lån.

Sverige har egentligen en bra ekonomi, men den svenska staten har stora problem. Det är den främsta orsaken till de höga räntenivåerna i landet. Vi ligger ett par procentenheter högre än vi borde, och det betyder att enskilda, företag och kommuner får betala dyrt för statens budgetproblem. Det är vårt ansvar, här i riksdagen, att snabbt se till att det blir balans i statsbudgeten. Vi i De gröna är självklart beredda att aktivt medverka till det.

Perssonplanen handlar om budgetförstärkningar på 57 miljarder. Ytterligare 20 miljarder utlovas i den budget som skall lämnas till riksdagen om några veckor. Vi i De gröna anser att nivån på budgetförstärkningarna totalt sett borde ha varit ytterligare 20 miljarder. Jag vill i sammanhanget påminna kammarens ledamöter om att den budgetförsvagning som medlemskapet i Europeiska unionen medför på grund av medlemsavgifterna belöper sig till 18,5 miljarder för nästa år. Detta försvårar självklart budgetsaneringen och återställandet av normala räntenivåer i vårt land.

Vi anser att storleken på skattehöjningarna i varje fall inte bör överstiga besparingarna. I annat fall är det en uppenbar risk att återhämtningen i ekonomin dämpas. Det finns nu tecken som tyder på det. Perssonplanen består till två tredjedelar av skattehöjningar och till en tredjedel av besparingar. Om de utlovade ytterligare 20 miljarderna enbart skulle vara besparingar, skulle balans uppnås. Det återstår emellertid att se.

När skattehöjningar och besparingar tvingas fram för att skapa balans i statens finanser, måste de göras på ett sätt som gynnar en långsiktigt hållbar utveckling ur ekonomisk, miljömässig och social synpunkt. Vi är kritiska till en rad punkter i Perssonplanen för att de försämrar för företagen, för att de försvårar en miljöanpassning av samhället och för att de i vissa fall slår alltför hårt mot socialt utsatta grupper. Vi anser också att regeringen missar viktiga möjligheter till besparingar.

Fru talman! Den mänskliga skaparkraften, företagandet, är i hög grad motorn i samhällsekonomin. Den offentliga sektorn är i sammanhanget en viktig stödjande funktion med satsningar på utbildning, vård, omsorg och kultur och med sociala, miljömässiga och andra skyddsnät, som skapar bättre förhållanden för oss alla, inte minst för företagandet. Men den offentliga sektorn kan aldrig ersätta det fria företagandets

förmåga att skapa de ekonomiska tillgångar som ligger till grund för vårt välfärdssamhälle. De många misslyckade socialistiska experimenten i vår omvärld, och även till viss del i vårt eget land, visar med all önskvärd tydlighet vad som händer om man försöker ersätta fritt företagande med politisk statsstyrning.

Företagen måste ges bättre möjligheter att skapa kapital, att investera, att konkurrera med företag i andra länder och att förändra sig, så att en samhällsekonomiskt mer gynnsam utveckling kan uppnås. Resurshushållningen måste bli långt bättre, energieffektiviteten måste ökas radikalt, utsläpp som skadar hälsa eller miljö måste i princip elimineras. Nyföretagandet, liksom mer allmänt förekomsten av små och medelstora företag, behöver ökas både för att stärka landets ekonomi och minska arbetslösheten.

Vi motsätter oss därför regeringsförslag som att ta bort kvittningsrätten för nystartad aktiv näringsverksamhet och att öka beskattningen av företagens skatteutjämningsreserver. Vi anser också att det är riktigt att, som regeringen faktiskt föreslår, minska beskattningen på företagen med ytterligare 2 miljarder. Vad gäller beskattningen på inkomster från kapital anser vi att denna i princip skall vara i nivå med normal inkomstskatt, vilken för närvarande är ungefär 30 % för de flesta inkomsttagare.

Fru talman! Den fortgående miljöförstöringen beror främst på att det för närvarande ofta är lönsamt att åstadkomma miljöfarliga utsläpp, avfallshögar och utarmade naturresurser. Skatterna förstärker denna tendens, eftersom de i hög grad ligger på arbetsinkomster och i väsentligt mindre grad ligger på miljöstörande eller resursutarmande verksamheter. Vi anser att en skatteväxling om totalt ca 100 miljarder kronor borde göras. Vi menar att beskattningen på arbete borde minskas med 100 miljarder och att samtidigt beskattningen på energi, utsläpp, uttag av naturresurser etc. skulle ökas med 100 miljarder. Då skulle de relativa kostnaderna för arbetskraft minska och för miljöstörande produktionsmetoder öka, vilket långsiktigt stimulerar framväxten av det miljöanpassade samhället. Samtidigt skulle också arbetslöshet motverkas kraftigt.

De nu föreslagna budgetförstärkningarna är till 40 % ökad skatt på arbetsinkomster. Däremot ökas inte beskattningen på energianvändning, på utsläpp eller på verksamhet som långsiktigt utarmar naturresurser på annat sätt. Skatteförslaget förstärker den kortsiktiga lönsamheten för företagen att långsiktigt utarma våra gemensamma naturresurser.

Vi i Miljöpartiet de gröna anser att miljörelaterade skatter skall höjas eller införas och att skatter på arbete och näringsverksamhet skall minskas. Även besparingar i offentlig sektor liksom särskilda satsningar för att motverka arbetslöshet bör ges en miljöprofil. Perssonpaketet innebär dess värre raka motsatsen.Vi i Miljöpartiet de gröna anser att de som tjänar under 150 000 kr per år i princip helt skall undantas från att betala nu när staten tvingas strama åt. Tjänar man så litet som under 150 000 kr har man helt enkelt inget utrymme att betala med. Alla vi som tjänar mer bör i stället betala litet mer.

Höjningen av egenavgifterna innebär att alla – även de som tjänar minst – får betala högre skatt. Det är ett av skälen till att vi motsätter oss detta. Vi anser att systemet med egenavgifter borde tas bort, och att statliga socialförsäkringar och pensioner i stället betalas med ordinära skattemedel.

Vi anser också att de skattehöjningar som görs för att förstärka statsbudgeten skall göras på utsläpp av koldioxid – vi föreslår konkret 10 öre mer nästa år – och andra miljörelaterade faktorer. Därigenom påbörjas också en skatteväxling för miljön som så många säger sig vilja ha men så få i praktiken är beredda att ställa upp på. Vi kommer snart att få se det i voteringen.

Vi anser också att en del ytterligare besparingar borde kunna göras. Det gäller inte minst det militära försvaret. Annika Nordgren kommer att ta upp det i ett anförande längre fram.

Vi anser däremot inte att man nu skall spara på bistånd, avbytarverksamheten eller trainee-utbildningen. Vi tycker också att det finns en del onödiga utgifter i förslaget. Det gäller t.ex. flyttbidraget. Det gäller alltför generösa direktavskrivningar för bygginvesteringar som egentligen inte är riktigt motiverade i den konjunkturuppgång vi har nu.

Barbro Johansson kommer i ett anförande längre fram att ta upp mer om arbetsmarknadspolitiken. Vi anser självfallet att det är mycket viktigt att föra en mycket aktiv arbetsmarknadspolitik i syfte att få ned arbetslösheten, men den politiken måste också ha en inriktning mot att effektivare utnyttja de resurser vi har i samhället och att minska miljöförstöringen, eftersom den *är* ett förstörande av ekonomiska resurser.

Fru talman! Jag och mitt parti står bakom alla de reservationer som jag har bifogat betänkandet. Jag yrkar särskilt bifall till reservation 3 om riktlinjer för den ekonomiska politiken, reservation 43 om kvittningsrätten, reservation 53 om miljörelaterade skatter samt reservation 96 om inriktning och omfattning av besparingar och inkomstförstärkningar.

Anf. 10 MATS ODELL (kds):

Fru talman! Under valrörelsen talade Socialdemokraterna om att Sverige behövde mer av samförstånd och mindre av blockpolitik. Ingvar Carlsson talade t.o.m. vid flera uppmärksammade tillfällen om att han skulle vilja bilda en blocköverskridande regering även om Socialdemokraterna skulle få egen majoritet i valet. Det handlade om att inbjuda något mittenparti – oftast Folkpartiet.

Så kom då valet, och det bildades en socialdemokratisk minoritetsregering trots allt tal om blocköverskridande. Samarbetsdörren smälldes igen rakt i ansiktet på Folkpartiet och Bengt Westerberg. Men fortfarande var budet för dagen, fru talman, att det var en samförståndsregering som verkligen sökte breda lösningar som nu tillträdde.

Låt mig få citera litet ur regeringsdeklarationen: "Sverige är för litet för stora konflikter, problemen är för många för konfrontation. Mer än något annat behöver vårt land nu samarbete och samförstånd. – – – I nationens intresse kommer jag som statsminister att göra mitt yttersta

för att åstadkomma ett nytt samarbetsklimat i Sverige" sade Ingvar Carlsson i sin regeringsdeklaration så sent som den 7 oktober i år.

Fru talman! Vi tvingas nu konstatera att det av breda samförståndslösningar i riksdagen blev intet. Socialdemokraterna har konsekvent valt att cementera en stenhård blockpolitik tillsammans med Vänsterpartiet. För säkerhets skull har denna politik kompletterats med att Socialdemokraterna samtidigt har valt att mycket utmanande förödmjuka oss i den förra regeringen i de flesta av våra väljares hjärtefrågor.

Jag sade här i kammaren för i dag exakt två månader sedan, när vi hade vår senaste finanspolitiska debatt den 20 oktober, att Göran Persson har minst två mycket stora problem när han på allvar skall ta itu med att sanera statens finanser. Det gäller för det första att han har smugglat sitt s.k. öppna mandat som i en trojansk häst genom valrörelsen. Dessutom, och kanske framför allt därför, är också hans egna väljare relativt oförberedda på de verkligt skarpa besparingar som nu väntar runt hörnet bortom den öppet redovisade Perssonplanen.

Innehållet i den trojanska hästen, dvs. det öppna mandatet, är ju fortfarande delvis dolt för en bredare allmänhet, och uppenbarligen också för Johan Lönnroth, vilket är något förvånande. Men LO har tydligen fått skåda hästen i munnen. Detta har redan föranlett taktfasta protestmarscher från Norra Bantorget till Rosenbad. Fortsättning lär väl följa i denna upptakt till ett nytt rosornas krig. Detta, fru talman, bådar inte gott för svensk ekonomi.

Vad som borde oroa regeringens strateger är också att Gudrun Schyman och Johan Lönnroth drar sig långsamt baklänges när det nu närmar sig ett skarpt läge med riktiga besparingar. Detta sker när det visar sig att det faktiskt är fler än familjen Wallenberg och rikets verkliga höginkomsttagare som kommer att beröras.

Grundtipset är nog trots allt att Gudrun Schyman och Johan Lönnroth ansluter sig till demonstrationstågen från Norra Bantorget när det verkligen kommer till kritan. Det skulle för övrigt stämma väl med den smarta etablerings- och röstmaximeringsfilosofi som för närvarande gäller i det lägret.

Johan Lönnroth har i dag här i kammaren talat mycket litet om Vänsterpartiets politik. Han är redan något slags biträdande finansminister som examinerar oppositionen. Han är något slags vasall åt Göran Persson. Det kan i och för sig behövas.

Mot bakgrund av Socialdemokraternas strategi i valrörelsen är det faktiskt en gåta att regeringen nu håller på att måla in sig i ett allt mindre hörn tillsammans med Gudrun Schyman och Vänsterpartiet. Detta gör man inför den svåra uppgiften att skapa en sådan extern trovärdighet att räntan går ned till en acceptabel nivå. En ännu större gåta är att en socialdemokratisk regering väljer en så snäv fördelningspolitik i de saneringsansträngningar vi har att ta ställning till här i dag.

Nu står alltså Göran Persson där i sitt hörn tillsammans med Gudrun Schyman, tillsammans med LO och tillsammans med sin trojanska häst. Jag kan bara önska lycka till. Denna blockpolitik kommer inte att fungera.

Fru talman! Efter de senaste årens djupa lågkonjunktur har utvecklingen vänt under det senaste året. Hittills har uppgången varit koncentrerad till exportsektorn, men nu börjar också effekterna bli synliga på den inhemska efterfrågan – framför allt på investeringssidan.

Men Konjunkturinstitutets rapport inger viss oro, som flera talare tidigare har tagit upp här i dag. De regeringsförslag som vi i dag har att ta ställning till präglas, tycker jag, alldeles för mycket av en kombination av hafsverk och ett plötsligt uppvaknande inför ekonomiska realiteter. Dessa realiteter tog vi kristdemokrater och de andra tidigare regeringspartierna ständigt upp under den gångna valrörelsen.

Flera av förslagen har tillkommit utan tillräcklig beredning. Profilen på budgetförstärkningarna är, menar vi, delvis orättfärdig. De ekonomiskt sämst ställda pensionärerna och barnfamiljerna får dra ett oproportionerligt stort och tungt lass i denna nödvändiga saneringsprocess.

Den avgrund mellan den politik som Socialdemokraterna har bedrivit i opposition och den som man bedriver i regeringsställning visas brutalt upp i den nu behandlade propositionen. I regeringsställning accepteras påfallande stora delar av den politik som bedrevs av fyrpartiregeringen under förra mandatperioden. Den beskrevs då av Socialdemokraterna i termer som "raserad välfärd", "inte hållbar", "passiv", "närmast ägnad att fördjupa krisen" etc. etc.

Uppenbarligen ställer sig socialdemokraterna i dag också bakom en mängd av de beslut om besparingar som har fattats under den föregående mandatperioden. Då kritiserades de benhårt av samma parti. Det gäller t.ex. det nya bostadsfinansieringssystemet, de minskade statsbidragen till kommunsektorn och den sänkta ersättningsnivån i a-kassan.

Den politik som regeringen nu presenterar saknar helt enkelt en genomtänkt strategi för att komma till rätta med ekonomins grundläggande problem och kan därför inte heller lägga grunden för en långsiktigt god tillväxt och välfärd. Tvärtom föreslår man ett antal åtgärder som försämrar de förutsättningar som fyrpartiregeringen hade lagt fast för en långsiktigt god ekonomisk utveckling. Det gäller t.ex. möjligheterna att starta nya företag, möjligheterna för små och medelstora företag att expandera och tillväxten i tjänstesektorn. Kort sagt: genom en mängd av dessa förslag försvåras möjligheterna att få fram nya långsiktiga jobb.

Jag vill nämna några av de förslag som kommer att innebära en ytterligare bromsning när det gäller de nya jobben.

Möjligheterna att kvitta underskott i en nystartad verksamhet mot inkomst av tjänst slopas.

Utbytet av varor och tjänster – själva grunden för förekomsten av jobb – försvåras definitionsmässigt genom en skärpt beskattning av arbete. Inom loppet av en månad från regeringstillträdet har förslag om skattehöjningar på inte mindre än 50 miljarder kronor lagts fram – varav 30 miljarder gäller just skatt på arbete. Det är ganska anmärkningsvärt.

Skattekilarna drivs upp på olika områden. Det blir höjda egenavgifter, en höjd statlig inkomstskatt, höjda arbetsgivaravgifter och en slopad indexering av skatteskalan. Till detta skall också läggas de skatte-

höjningar som nu planeras i många av landets kommuner sedan socialdemokraterna fick majoritet.

I propositionen skriver Göran Persson, med anledning av de kommunala skattehöjningarna, något som är mycket intressant. Han skriver: "en enskild kommuns beslut att höja kommunalskatten bidrar till att skärpa den samlade beskattningen av arbete, vilket innebär betydande nackdelar ur samhällsekonomisk synvinkel". Den samlade beskattningen är ju hög redan som den är.

Fru talman! Med tanke på detta är det ganska anmärkningsvärt att Göran Persson själv förbehållslöst formligen vältrar sig i denna historiska rad av skatte- och avgiftshöjningar just när det gäller arbete. Detta går dessutom stick i stäv med EU:s program för att fler jobb skall skapas genom en sänkt skatt på arbete.

Denna politik kan tyckas outgrundlig, men jag tror att Johan Lönnroth något var inne på förklaringen till den. Den har uppenbarligen utformats utifrån de ideologiska handböcker som även Gudrun Schyman har på nattduksbordet. Men det vetenskapliga stödet måste anses mycket starkt, eftersom utformningen av den ekonomiska strategi som presenteras i propositionen kommer att försämra svensk ekonomis funktionssätt och på sikt kan permanenta sysselsättningskrisen och budgetproblemen. På några års sikt kan alltså de föreslagna skattehöjningarna visa sig kontraproduktiva även i budgetsaneringssyfte.

Fru talman! Flera av de budgetförstärkningar som föreslås i propositionen visar, som jag tidigare nämnde, att regeringen inte heller lever upp till de vackra orden om en rättvis fördelning av bördorna, som man hade under den tid då man satt i opposition.

Regeringen föreslår nämligen mycket kraftiga besparingar när det gäller pensionsutbetalningarna. Det gör även vi kristdemokrater i vårt alternativ, men vi har en annan och mer rättvis profil. Vi har tidigare framfört kritik mot den modell med avindexering som nu används. Det har vi bl.a. gjort därför att konstruktionen innebär att besparingarna blir större ju högre inflationen är. Samtidigt riskerar pensionerna att kraftigt urholkas också vid en hyfsad reallönetillväxt.

Inom familjepolitikens område förnekar sig inte den socialdemokratiska regeringen. Utan föregående utredning riktas två dråpslag mot de familjer som bevisligen har de lägsta disponibla inkomsterna. Man tänker framöver dra in hela 8 miljarder från familjepolitiken. Avskaffandet av vårdnadsbidraget är en rent ideologisk åtgärd. De första stegen mot en ökad valfrihet för småbarnsföräldrar när det gäller valet av barnomsorgsform kommer nu att raderas ut. Det här kan visserligen tyckas vara en kortsiktig besparing i statens budget, men för den samlade offentliga sektorn innebär det ingen besparing. I stället kommer självfallet ytterligare kostnader för barnomsorg att falla på kommunsektorn, som redan är hårt belastad. Summan av dessa nedskärningar kan för en vanlig familj, enligt beräkningar som Dagens Nyheter publicerade häromdagen, innebära en minskad köpkraft med upp till 30 000 kr om året. Samtidigt ökar kommunens barnomsorgskostnader med något hundratusental kronor.

Nedskärningar på biståndet, fru talman, är också en skamfläck i propositionen. Vi kristdemokrater anser att det är helt oacceptabelt.

Fru talman! Kristdemokraternas ekonomiska politik har sin utgångspunkt i en marknadsekonomi med sociala och ekonomiska ramar. Ett gynnsamt klimat för små- och nyföretagandet är helt avgörande för 1990-talets kamp mot den höga arbetslösheten och för saneringen av statsfinanserna. En av de centrala uppgifterna för politiken de närmaste åren blir att skapa förutsättningar för framväxten av hundratusentals nya arbetstillfällen inom denna sektor. Det som jag skulle vilja kalla för kvasiideologiska skäl får inte förhindra tillkomsten av jobb i den privata tjänstesektorn – och också inom hushållssektorn.

Fyrpartiregeringens saneringsprogram, som ursprungligen omfattade 81 miljarder, är utgångspunkten för vårt förslag när det gäller statens finanser. Till detta kommer att regeringen redan i våras aviserade en tidigareläggning av delar av detta program. Samtidigt aviserade man en förlängning och en utökning med 20 miljarder. Utöver den ursprungliga Nathalieplanen redovisar vi kristdemokrater ytterligare budgetförstärkningar på ca 40 miljarder kronor, varav merparten utgörs av besparingar. En jämförelse med förslagen i regeringens proposition visar att kristdemokraternas saneringsprogram överstiger regeringens med ca 43 miljarder kronor.

Det är möjligt att vi i ett senare skede tvingas att återkomma med ytterligare budgetförstärkningar om så erfordras.

Fru talman! Med detta vill jag för tids vinnande endast yrka bifall till reservationerna 1, 84 och 97, men jag står självfallet bakom alla de reservationer som vi kristdemokrater har bifogat.

Anf. 11 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! När Odell gjorde sina halsbrytande liknelser kunde jag inte låta bli att begära replik.

Han säger att Gudrun Schyman och jag är Göran Perssons vasaller och att jag är biträdande finansminister. Sedan säger han att Persson har målat in sig i ett hörn med dessa båda vasaller. Ändå kan vasallerna bryta sig ur och gå i demonstrationståg mot Göran Persson. Mats Odell säger också att Göran Perssons ideologi formas av böckerna på Gudrun Schymans nattduksbord. Det är ganska häftigt.

Jag undrar om inte Odell har läst för mycket i Bibeln, med tanke på alla motsägelsefulla liknelser som förekommer där.

Anf. 12 MATS ODELL (kds) replik:

Fru talman! Det är onekligen en intressant problematik som Johan Lönnroth berör.

Vad jag menar är att den första delen, den del vi har att ta ställning till här i dag, den har Johan Lönnroth och Gudrun Schyman ställt upp på. Där har de ideologiska handböcker som finns på såväl Göran Perssons som Johan Lönnroths och Gudrun Schymans nattduksbord använts.

Sedan kommer fas två, då de ytterligare 20 miljarderna, som smugglades likt en trojansk häst genom valrörelsen, skall laddas med

skarpa besparingar. Det är då som Johan Lönnroth och Gudrun Schyman långsamt börjar dra sig tillbaka och inte längre vill vara med på triumfvagnen.

Jag tror nog, fru talman, att Johan Lönnroth har svårt att ställa upp på detta, men han har också anledning att byta några ord med finansministern om hur han har tänkt sig fortsättningen. Tror Johan Lönnroth att han och finansministern först skall göra upp om alla återställare och förödmjuka de tidigare regeringspartierna, för att de tidigare regeringspartierna därefter, när Johan Lönnroth och Gudrun Schyman av omsorg om sina opinionssiffror drar sig tillbaka, skall träda in på arenan och stå på barrikaderna med Göran Persson och göra de nödvändiga nedskärningarna? Nej, Johan Lönnroth, så lätt går det inte.

Anf. 13 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! Mats Odell ägnade sig åt högljutt moraliserande av ett slag som vi sällan tvingas lyssna till i riksdagen. Det är desto märkligare som Mats Odell och kds står för den fräckaste dragning som jag har sett under mina många år i riksdagen.

Finansutskottet tillstyrker enhälligt ett förslag från regeringen om att dra in 300 miljoner kronor i form av en reducering av en skattemedelsfordran. Alla partier var med på detta. Efter det att finansutskottet hade fattat detta beslut fogade kds ingen reservation till betänkandet, men däremot ett särskilt yttrande, där man kan läsa: "Kristdemokraterna motsätter sig förslaget att dra in 300 miljoner kronor från kyrkokommunernas skatteinkomster." Och detta skriver Kristdemokraterna efter det att man har varit med om att tillstyrka motioner och att avstyrka den motion som yrkar avslag på propositionen. Varför vågar ni inte ta ansvar för er egen uppfattning? Ni lägger er och kryper under utskottets breda filt, och vi hjälper er att få 300 miljoner till ert budgetalternativ.

"Kristdemokraterna motsätter sig förslaget att dra inte 300 miljoner kronor från kyrkokommunernas skatteinkomster." Det gör ni väl inte, Mats Odell. Tala om trojanska hästar!

Fru talman! Är det inte litet förvånande att debatten hittills har handlat så litet om det som är allra viktigast, nämligen att skärpa kampen mot arbetslösheten? Vad kan vara viktigare för den ekonomiska politiken än att få Sverige i arbete? Välfärden skapas av ett folk i arbete. Utan arbete ingen välfärd, utan arbete ingen rättvisa.

Jag vet att den som ofrivilligt stängs ute från arbetslivet aldrig kan känna sig riktigt trygg, aldrig riktigt fri. Att avskaffa massarbetslösheten är en ödesfråga för Sverige. Om vi inte gör det kommer vårt land att slitas ner av misstro, motsättningar, social nöd och social oro.

Men nu kommer det svåra: Vi måste avskaffa arbetslösheten på ett sådant sätt att den inte kommer tillbaka längre fram, ännu värre, i nästa lågkonjunktur. Därför kommer vi inte undan uppgiften att spara på områden som vi brukar uppfatta som självklara delar av välfärden. Det är detta som gör det så svårt, så förtärande smärtsamt.

Men alternativet är värre, för om vi ängsligt skjuter problemen framför oss, om vi inte vågar gripa nässlan nu, då sviker vi de arbetslö-

sa, och då sätter vi verkligen välfärden på spel. Skall vi få rätsida på Sveriges ekonomi, Sveriges sociala problem, måste vi ha en stark ekonomi.

Valet är inte mellan att sanera statsfinanserna och att pressa tillbaka arbetslösheten. Båda uppgifterna måste klaras och klaras samtidigt. Stärker vi statsfinanserna, skapar vi förutsättningar för att klara jobben. Bekämpar vi arbetslösheten, skapar vi förutsättningar för att fylla igen det stora, svarta hålet i budgeten.

Med vårt ekonomiska program skall vi rädda jobben och värna välfärden, stärka jämställdheten och hålla på rättvisan. Vi skall skydda miljön, krympa underskotten och bygga för framtiden.

Skall vi klara detta måste vi föra ihop ett stort antal åtgärder till en helhet. Det är helheten som bestämmer resultatet. Visst skall vi gå igenom varje enskild detalj, visst skall vi värdera alla fördelar och alla nackdelar, men vi får aldrig blunda för att delarna ingår i ett större sammanhang.

I ett slag kan vi inte avskaffa massarbetslösheten, i ett slag kan vi inte skapa ett rättvist samhälle. Men det vet vi, att skall vi uthålligt slå tillbaka massarbetslösheten måste vi också strama åt och skära ner.

Därför kan vi aldrig kräva att varje enskild åtgärd tagen för sig skall skapa fler jobb, aldrig att varje enskild åtgärd i sig skall innehålla en inkomstutjämning.

Låt mig ge några exempel:

Att spara miljardbelopp på försvaret kan innebära att vi tar bort jobb i det militära. Ändå måste vi göra det, för hur skall vi kunna komponera ett balanserat, trovärdigt och fungerande sparprogram om inte också försvaret får lämna sitt bidrag?

Den höjda avkastningsskatten på avtalspensionerna har mött våldsamma protester. Man har talat om konfiskation, övergrepp och jag vet inte vad. Men är det inte så att detta pensionskapital har fått extra hög avkastning just därför att staten ständigt måste låna mer och mer pengar?

Statens stöd till avbytarverksamhet inom jordbruket har varit mycket värdefullt. Men är det orimligt att näringen själv tar ett ökat ansvar för den här verksamheten, när statens ekonomi har försvagats så dramatiskt?

Går vi igenom område efter område ser vi att allt måste vara med om helheten skall bli rättvis och rimlig.

Här finns också svaret på den fråga som Anne Wibble ställde, nämligen hur höjda avgifter och skatter kan bidra till fler jobb. Per-Ola Eriksson sade i sitt anförande att det behövs en "balanserad mix" – det är ett sätt att uttrycka det. Ytterst handlar det om att man inte bara skall gödsla för en liten grupp av stora kapitalägare och ständigt hålla dem på ett väldigt gott och allt bättre humör. Skall vi klara av de stora uppgifter som ligger framför oss, måste hela folket engageras, och då måste det finnas en framtidstro och en medverkan som omfattar alla medborgare och inte bara små grupper. I detta ligger svaret på Anne Wibbles fråga.

Anne Wibble bekymrade sig över att politiken var sned åt vänster, som hon sade. Detta med vänster och höger är ju känsligt för Folkpartiet. Det har vi sett tidigare när vi har följt Folkpartiets ibland litet vingliga stråt. Ibland har partiet uppträtt som den trafikfarliga bilisten som kom till vägkorsningen och blinkade åt vänster men svängde åt höger. Jag vet inte om det är slut med det nu. Vi får väl se.

Det är alltså med råge som finansutskottet nu tillstyrker regeringens ekonomiska program. Vi lägger till en bestående budgetförstärkning på ett par hundra miljoner i ett program som redan är uppe i 57 rejäla miljarder. Det är bra att vi nu kan ta ett första avgörande steg för att lösa Sveriges stora ekonomiska och sociala problem.

Men vad har hänt med den gamla regeringskoalitionen? Johan Lönnroth var inne på den frågan tidigare. Där det över huvud taget finns en reservation från något borgerligt parti händer det oftare att de fyra partierna går på olika linjer än att de samlas kring en gemensam uppfattning. I själva verket är det bara var tredje gång som de borgerliga når en sådan samsyn att de skriver ihop sig i en gemensam reservation.

Sönderfallet gäller bl.a. den helt centrala frågan om inriktningen och omfattningen av besparingar och inkomstförstärkningar. Där splittras de forna regeringskamraterna upp på fyra olika reservationer. Jag vill i och för sig inte kritisera er för det på något sätt. Men det är intressant att se hur snabbt det politiska landskapet har ändrat sig efter valet.

Men jag har verkligen anledning att kritisera er för vad ni tillsammans har skrivit i reservation nr 1, som gäller inriktningen av den ekonomiska politiken.

För det första är det som ni presenterar där tyvärr bara vaga sparplaner och suddiga riktlinjer. När ni angriper den nuvarande regeringens proposition för att vara ofullständig och svårläst krossar ni tonvis med glas genom att kasta sten i ert eget glashus.

För det andra försöker ni sopa igen spåret efter en regeringsperiod som inte var en framgång i allt. Ni säger att ni ärvde en ekonomi i fritt fall. Har ni alldeles förträngt era egna prognoser hösten 1991 och våren 1992? Hur stämmer ett fritt fall i ekonomin med att ni som nytillträdd regering presenterade prognosen att budgetunderskottet skulle stanna vid behagliga 70 miljarder kronor? Anne Wibble sade ju själv att ett underskott som var så stort som 90 miljarder var helt otänkbart.

Har ni glömt att ni faktiskt räknade med att det skulle bli en, låt vara liten men dock, positiv tillväxt 1992? Hur går det ihop med talet om ett fritt fall i ekonomin hösten 1991? Nej, så lätt kan ni inte krypa undan ert ansvar.

Än värre blir det när ni påstår att de gångna tre åren var en framgångsperiod där människornas frihet ökade. Med sådana lättsinniga ord osynliggör ni alla dem som fick ett sämre liv under den här perioden. Varför ser ni inte alla arbetslösa som fick sin frihet hårt beskuren under den här tiden? Varför glömmer ni dem som fick en sämre standard? Varför glömmer ni de tiotusentals seriösa småföretagare som gick i konkurs? Inte fick de en ökad frihet. Varför tänker ni inte på friheten

för dem som fick sämre sjukvård, sämre undervisning, sämre barnomsorg och sämre äldrevård?

Jag skall gärna erkänna att det fanns en grupp som fick extra mycket frihet och ny luft under vingarna. Det var de stora kapitalägarna. Den borgerliga regeringen lät guldet regna över dem. De kunde ta sig närmast perversa friheter när ni öppnade sammanlagt över 100 olika kvittningsmöjligheter för värdepapper. Om något är befängd skattepolitik så är det att erbjuda kapitalägarna över 100 olika kvittningsmöjligheter. Nog fick den gruppen ökad frihet. Men hur gick det med friheten för andra?

Att kraftigt öka friheten för Sveriges medborgare är en central politisk uppgift. Men det är något helt annat när ett privilegierat fåtal skaffar sig ökad frihet på bekostnad av gamla, sjuka och arbetslösa. Därför måste vi lägga om kapitalbeskattningen. Vi återgår till den balans mellan skatt på arbete och skatt på kapital som fanns i skattereformen.

Vi måste också lägga om arbetsmarknadspolitiken. I stället för passiva utbetalningar måste huvuddelen vara aktiva insatser för arbete, utbildning och kompentenshöjning.

Fru talman! Det är hög tid att reda ut Sveriges stora ekonomiska problem. Vi kan klara av dem och vi skall klara av dem. Därför yrkar jag bifall till finansutskottets samtliga förslag.

Anf. 14 MATS ODELL (kds) replik:

Fru talman! Jag blir naturligtvis lindrigt sagt förvånad när jag lyssnar på Jan Bergqvists kraftfulla utspel mot mig här i dag. Jag tror dess bättre att det bygger på ett missförstånd. Jag kan förstå att Jan Bergqvist blir irriterad över att här i kammaren konfronteras med vad ni sade under valrörelsen och under regeringsbildningen, men det kan inte innebära att man får frångå grundläggande fakta.

Fru talman! Grundläggande fakta i detta mål är att vi kristdemokrater har reducerat antalet yrkanden i vår motion till sex stycken, bl.a. av omtanke om voteringsperioden här strax före juluppehållet.

Det första yrkandet är ett avslag på hela propositionen inklusive förslaget att dra in 300 miljoner kronor från kyrkan. Det kan inte vara någon nyhet för Jan Bergqvist att vi har det yrkandet. Det kan inte heller vara någon nyhet att vi inte får reservera oss.

Jag har ju själv diskuterat detta i utskottet tillsammans med Jan Bergqvist. Vi är förhindrade av riksdagsordningen att reservera oss på några andra punkter än dem där vi har konkreta yrkanden. Det innebär alltså att det är fullt i enlighet med reglementet att i efterhand avge ett särskilt yttrande om det man har skrivit i motionen. Både motståndet mot att dra in dessa 300 miljoner och att vi yrkar avslag på hela propositionen framgår klart av vår motion.

Anf. 15 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag har mycket svårt att tro att en så förfaren politiker som Mats Odell kan ha råkat ut för det missförstånd som han möjligen skulle kunna försvara sig med.

Det är riktigt som Mats Odell säger att vi har diskuterat detta i utskottet och konstaterat att det måste finnas ett motionsyrkande som grund för en reservation. I det här fallet föreligger ett motionsyrkande, nämligen i motion Fi12 av Anders Svärd. Där yrkas det att riksdagen avslår den i propositionen föreslagna reduceringen av de kyrkliga kommunernas skattemedelsfordran.

Denna motion har enhälligt avstyrkts i finansutskottet samtidigt som man har tillstyrkt förslagen i propositionen. Därmed finns ett underlag för en reservation där man yrkar bifall till denna motion och avslag på propositionen. Men ni har inte reserverat er. Om det beror på ett fruktansvärt missförstånd från Mats Odells sida, är han inte riktigt så erfaren i politiska sammanhang som jag möjligen hade anledning att tro.

Vi har tydliggjort detta för alla andra ledamöter i utskottet. Bland de andra ledamöterna i utskottet finns inga som helst tveksamheter i detta fall. Här har alltså Mats Odell begått ett fruktansvärt misstag. Jag är förvånad över att han har gjort på detta sätt.

Anf. 16 MATS ODELL (kds) replik:

Fru talman! Jan Bergqvist håller med om att vi har diskuterat dessa frågor i utskottet. Eftersom det inte fanns någon annan reservation på detta område har vi skrivit ett särskilt yttrande. Detta är i enlighet med riksdagsordningen den väg vi har att gå. Det är de uppgifter jag har fått av utskottet när vi har diskuterat de olika reservationer som vi kristdemokrater har ställt oss bakom när vi inte har haft egna yrkanden i vår motion. Det vi nu talar om finns dock klart uttalat i texten i den kristdemokratiska motionen. Men eftersom det inte finns någon kläm som rör detta, var vi tvungna att skriva ett särskilt yttrande. Det var den information jag fick av utskottskansliet när vi gjorde justeringen.

Anf. 17 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag är mycket förvånad över att Mats Odell tar munnen full och åberopar riksdagsordningen. Verkligheten är att det föreligger ett motionsyrkande som ger grund för reservation. Det har vi klarat ut mycket tydligt på utskottets sammanträden. Om det finns ett yrkande kan vilket parti som helst reservera sig. Finns det inget yrkande kan man råka i de problem som Mats Odell talar om.

Här föreligger ett yrkande. Ni har varit med om att avstyrka det. Därefter skriver ni att ni inte accepterar det ni själva har varit med om.

Jag vill inte i onödan ifrågasätta hedern hos Mats Odell. Jag accepterar det som ett misstag. Men jag är mycket förvånad att Mats Odell, som ändå har varit med i riksdagssammanhang och i regeringen, gör ett sådant fruktansvärt misstag, som jag vill kalla det.

Anf. 18 TALMANNEN:

Mats Odell anmäler att han inte har rätt till fler repliker i detta replikskifte. Detta replikskifte är härmed avslutat.

Anf. 19 LARS TOBISSON (m) replik:

Fru talman! Jan Bergqvist valde att avsluta sitt anförande med att blicka bakåt. Nästan löjeväckande var att han kritiserade den då nya regeringen för felprognoser 1991 och 1992. Det är löjeväckande därför att man trots allt kanske hade tagit något intryck av förutvarande finansministern Allan Larssons myckna tal om vändpunkten, den vändpunkt som skulle leda till strålande tider. Det var den bedömning som Jan Bergqvist stödde med sin röst här i kammaren strax före valet 1991.

Vad beträffar talet om borgerlig splittring vill jag säga att vi har visat att vi kan samla och hålla samman de borgerliga partierna kring en gemensam regeringspolitik. Nu är det tyvärr inte aktuellt för dagen. Nu är det socialdemokraterna som regerar. Ert stora problem är att kunna hålla samman ert eget parti kring en politik som kommer att kunna leda till vettiga resultat.

För framtiden hade Jan Bergqvist mest förmanande och moraliserande ord. Det är ju egendomligt att sätta i gång en stor skendebatt med kds om parlamentariskt förfarande i en ren bagatellfråga och kalla det för ett fruktansvärt misstag osv. Vi har faktiskt viktigare saker att diskutera i en ekonomidebatt som denna.

Jan Bergqvist hann i förbigående ge ett svar på frågan hur man nu med höjda skatter skall kunna få flera jobb. Det gick ut på att det på något sätt skulle vara fördelningspolitiskt motiverat. Därmed var svaret givet. Jag kan inte förstå på vad sätt det är fördelningspolitiskt motiverat mot de svaga, de arbetslösa, att bedriva en ekonomisk politik med skattehöjningar som bromsar tillväxten och förstör jobb. Det har ni ännu inte lyckats förklara.

Jag tog i mitt anförande upp det förhållandet att realräntan ligger på 9 %. Har Jan Bergqvist något försök till förklaring på detta? Vittnar det ändå inte om en misstro mot den politik som regeringen för, en misstro mot dess förmåga att hålla en fortsatt låg inflation? Vad kan det då bero på? Jo, återigen beror det naturligtvis på sambandet med den politik som går ut på att höja skatter men inte korrigera den mycket höga utgiftskvot som vi har i vårt land. Om man inte förstår detta kommer man att fortsätta att driva en politik som förstör jobb och bromsar tillväxten i Sverige. Den kan inte gärna Jan Bergqvist anföra moraliserande försvar för.

Anf. 20 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Om man har ett utgångsläge där statens utgifter utgör 70 % av vår samlade produktion men statens inkomster i form av skatter ligger runt 50 %, säger det sig självt att det är en jättelik uppgift att få bort underskottet och få ihop gapet. Moderaterna har en föreställning om att man skall klara det genom att ensidigt skära ner alltmer. Alla andra partier har i varierande mån uppfattningen att det måste vara en

blandning av både inkomstförstärkningar och besparingar. Ni driver ensidigt detta. I själva verket ser vi att det var de ofinansierade skattesänkningarna för kapitalägarna hösten 1991 som började skapa problemet. Det blev inga jobb av det, utan det blev ett statsfinansiellt moras.

Jag vill återknyta till den tidigare debatten om det jag kallade ett fruktansvärt misstag. Jag har i alla fall konstaterat att det otvivelaktigt var ett misstag.

Ni försöker komma ifrån ert ansvar för den ekonomiska politiken genom att säga: När vi kom till makten hamnade vi i en hopplös situation därför att ekonomin var i fritt fall. Nu säger Lars Tobisson att man kanske inte upptäckte det riktigt. Man kanske trodde att det var bättre än det var.

Hösten 1991 gjorde ni en prognos som visade på en positiv tillväxt redan det följande året. Ni gjorde också prognoser i budgetpropositionen i januari. Där gjorde ni bedömningen att den öppna arbetslösheten under 1992 skulle stanna vid 3,8 % och under 1993 vid 4,5 %. Det går helt enkelt inte ihop. Det är inte trovärdigt, Lars Tobisson, att säga att man drabbades av ett fritt fall. Ni gjorde själva bedömningen att utvecklingen skulle bli ganska hygglig.

Anf. 21 LARS TOBISSON (m) replik:

Fru talman! Denna angreppspunkt gör mig förvånad. Som jag påminde om var det inte vi som gjorde en felbedömning av detta magnifika slag. Det var den dåvarande finansministern Allan Larsson som i hela valrörelsen 1991 talade om den förestående vändpunkten och om hur bra allt skulle bli. Det var jag som i mina debatter mot honom anklagades för att svartmåla och vara den som såg för negativt på framtiden. Tyvärr kan jag medge att jag inte förutsåg alla de problem som skulle komma. Men det var en mycket mera realistisk bedömning än den socialdemokraterna svarade för.

Jan Bergqvist säger att när utgifterna är 70 % av BNP och skatterna 50 % måste man utjämna uppåt med skatterna. Det är inte skatterna som är låga i en internationell jämförelse. Det är inte våra skatter som är låga och behöver höjas. Det är utgifterna som är extremt höga och därför behöver sänkas. Det är grundskillnaden mellan den politik som regeringen för och den vi moderater står för.

Får jag då fråga: Vad får Jan Bergqvist att tro att med den politik som nu förs hushållens sparande skall sänkas, så att man får en oförändrad privat konsumtion och något så när håller uppe tillväxten?
För min del menar jag att just de skattehöjningar som nu sätts in skapar en sådan osäkerhet bland konsumenterna – ovisshet om framtiden och om möjligheterna att få bukt med arbetslösheten – att man tvärtom får räkna med att sparandet ligger kvar på en hög nivå. Detta gäller i synnerhet som realräntan nu är sådan att man kan göra förtjänster. Det är nästan det enda område där man kan göra det i fortsättningen, eftersom regeringen med sin politik inte har förmått att få ner räntenivån.

Är inte Jan Bergqvist oroad av att tillväxten under de närmaste åren, då vi i alla fall skall gå in i en högkonjunktur, kommer att stanna

under 3 % och kanske bara hamna på 2 %? Man har sagt att för att få bukt med arbetslösheten behövs 3 % tillväxt i ekonomin. Det kommer vi inte att få.

Jan Bergqvist månar så om de arbetslösa och håller högstämda tal om att man måste sätta in samlade åtgärder. Varför tar han då inte hänsyn till behovet av en tillväxtfrämjande i stället för en tillväxtbromsande politik, en jobbstimulerande i stället för en jobbförstörande politik genom att hålla nere skatterna på företagande och kapitalbildning och genom att avreglera arbetstid och näringsliv i stället för att sätta in återställare som låser fast situationen och förhindrar tillkomsten av flera riktiga jobb ute på arbetsmarknaden?

Det här med återställare är intressant om man tänker efter. Orsaken till att återställare behövs är att man misskött sig tidigare. När man använder sig av tekniken betyder det att man inför mera av det som en gång skapade problemet.

Anf. 22 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Från socialdemokratisk sida har vi aldrig talat om fritt fall, varken förr eller senare. Fritt fall 1991 är en efterhandskonstruktion i den borgerliga reservationen som skall skyla över att ni gjorde katastrofala felbedömningar.

Lars Tobisson frågade varför man höjer skatterna i stället för att stimulera jobben. Spåren förskräcker. Ni har ju prövat er politik. Ni genomförde en rad ofinansierade skattesänkningar för kapitalägarna. Det ledde inte till de jobb som ni talade om. Ni är ensamma om att driva en ensidig nedskärningspolitik. Det finns inget annat parti som tror att man kan komma till rätta med Sveriges komplicerade och stora problem genom att ensidigt bara skära ned.

Även om Lars Tobisson inte gillar det kan jag inte undgå att påminna om att Moderaterna under åren har varit så upptagna av skattesänkningar att frågan om budgetbalansen m.m. har kommit i andra hand. Vi såg nu vilken enorm upplåning som skedde under den moderatledda regeringen.

Jag erinrar om vad en affärstidning skrev om den socialdemokratiska budgeten någon gång på 80-talet. Den kallades för en präktig svångremsbudget som på ett fördelaktigt sätt skiljer sig från Gösta Bohmans budgetar som snarare var de lösa hängslenas politik.

Anf. 23 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Fru talman! Jag tror att svensk ekonomi skulle må väl om Jan Bergqvist kunde koppla in växeln på framtiden i stället för på det förflutna på 70-talet. Jag tycker att hela detta betänkande tyvärr andas väldigt mycket av ett slags längtan tillbaka. Bakåt, snett vänster var min karakteristik, och jag tycker att den verkligen inte motsägs utan tvärtom styrks av Jan Bergqvists debattinlägg här.

I sitt huvudanförande efterlyste Jan Bergqvist inlägg om arbetslösheten. Jag vet inte om jag skall skratta eller gråta när jag hör det. Antingen har Jan Bergqvist inte lyssnat på något av de inlägg som gjordes före hans eller också har han inte förstått någonting av det som sades.

I mitt inlägg framförde jag, som jag tycker, relativt tydligt att Folkpartiets huvudkritik mot regeringens ekonomiska politik är att regeringen driver en företagsfientlig politik. Därmed är den också sysselsättningsfientlig och välfärdsfientlig. Basen för skattefinansierade välfärdsåtgärder försvagas.

Enligt min mening har Jan Bergqvist inte på något nöjaktigt sätt försökt svara på varför socialdemokraterna i Sverige, livligt understödda av Vänsterpartiet, tror att ekonomiska samband här hemma fungerar precis tvärtemot hur de fungerar i andra länder. I andra länder resonerar man ungefär som i t.ex. EU:s vitbok författad av en socialist eller socialdemokrat, eller hur han nu beskriver sig. Det görs bl.a. ett mycket stort nummer av att lägre skatt på arbete, lägre arbetsgivaravgifter eller en sänkning av andra typer av skatter på arbete är bra för att få fram flera jobb.

I Sverige driver nu den socialdemokratiska regeringen en politik som, får man förmoda, vill ha flera jobb. Det står i alla fall så i texterna. Det är en politik som innebär att man höjer ett stort antal skatter på arbete. Jag vill gärna tro Jan Bergqvist på hans ord när han säger att han vill att det skall skapas flera jobb och att han tycker att arbetslösheten är ett stort problem. Han måste då rimligen tro att ökade skatter på arbete leder till flera jobb. Hur kommer det sig då att Jan Bergqvist, tror, vet eller förmodar sig veta att alla dessa mekanismer när det gäller hur företag fungerar och hur sysselsättning skapas fungerar precis tvärtemot i Sverige i förhållande till alla andra länder? Hur kan det vara så?

Anf. 24 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Anne Wibble tycker att vi pratar för mycket om förfluten tid. Jag kan förstå om hon inte vill uppehålla sig alltför länge kring vad som har hänt. Anledningen till att jag kom in på det här är att ni själva i er reservation nr 1 talar om ett fritt fall i ekonomin 1991. Genom att ni tar bort det talet kan vi stryka över och gå vidare. Ni talar själva också om att friheten generellt ökade 1991–1994. Om ni tar bort det kan vi gå vidare och se mot framtiden.

Anne Wibble tror inte att jag förstår hur företag fungerar. Jag skall ändå försöka belysa frågan om dubbelbeskattning som har varit en stor symbolfråga. Jag var med i utredningen om företagsbeskattning inför skattereformen. Där diskuterade vi hur vi skall utforma den svenska företagsbeskattningen så att den blir internationellt konkurrenskraftig och vilka förändringar vi skall genomföra. Vi gick igenom åtgärd efter åtgärd och vägde dem mot varandra. Det är klart att från näringslivets sida vill man ha allting. En skatt skall dock också ha den uppgiften att leverera några inkomster, annars är det ingen mening med den. Vi kom fram till vissa förbättringar som vi skulle införa.

Frågan var t.ex. om vi skulle avskaffa dubbelbeskattningen. Det visade sig då att representanterna från industrin och företagarorganisationerna sade att andra förändringar var viktigare för dem och att de kunde avstå från den förändringen. Jag gör här inget uttalande om hur man skall utforma den åtgärd som skall komma i stället för Annell-avdraget.

Jag vill ändå säga att det pågår en kampanj där man bortser från att det här är bedömningar som har gjorts på ett tidigare stadium. Det ansågs då att det var andra åtgärder som var viktigare för att vi skulle få en internationellt konkurrenskraftig företagsbeskattning.

Vi socialdemokrater står för en företagsbeskattning som skall ge de svenska företagen bra möjligheter i en internationell konkurrens. Men vi skall naturligtvis inte skänka bort pengar till en mängd stora kapitalägare på ett sätt som ökar klyftorna i Sverige, skapar motsättningar och leder till att vi får den breda allmänhetens motstånd mot att vi hjälps åt att klara upp krisen.

Anf. 25 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Fru talman! Jag tror uppriktigt sagt att Jan Bergqvist inte riktigt har klart för sig hur företagare fungerar. Det tycker jag styrks av att Jan Bergqvist när han talar om människor som driver företag hela tiden kallar dem för kapitalister. Det skulle förvåna mig oerhört om några av de många jordbrukarna, bensinmacksföreståndarna, ICA-handlarna m.fl. ser sig själva som kapitalister. Detta är skillnaden i synsätt mellan oss och socialdemokraterna. Socialdemokraterna förstår inte riktigt hur de människor som driver företag tänker.

Vi har berört frågan om dubbelbeskattningen. Med de regler som Socialdemokraterna nu med Vänsterpartiets hjälp återinför i Sverige kommer skatten på de pengar man satsar i riskabla projekt i företag att vara dubbelt så hög som skatten på de pengar man sätter in på bank. Det krävs relativt liten insikt för att förstå att flera människor då kommer att sätta in mera pengar på bank i stället för att satsa pengar i företagande. Därigenom får man mindre pengar för att betala för de framtidssatsningar som vi behöver i Sverige.

Det är ett dåligt förslag om man verkligen menar allvar med att hjälpa de många, enskilda människor som vill driva ett företag och satsa framåt. Därför är vi i Folkpartiet motståndare till detta och ganska många liknande förslag.

Jan Bergqvist säger att näringslivet inte har stött det här förslaget särskilt mycket i den utredning som han deltog i på 80-talet. Det är möjligen sant, men jag tycker att det är helt ovidkommande. Jag tycker inte att man skall utforma sina förslag utifrån vilken organisation som för stunden råkar stödja ett visst förslag, utan man skall utgå från vad man själv tycker är rimligt och riktigt.

Om tio dagar går vi in i 90-talets andra hälft, och vi behöver extremt många nya arbetstillfällen, extremt många nya företag och extremt många nysatsningar i svenskt näringsliv. Det är inte av minsta vikt att se tillbaka på 80-talet och säga att under de villkor som rådde fick vi i alla fall några nya jobb. Ja visst, det fick vi. Men för närvarande, under 90-talets andra hälft, behöver vi åtminstone dubbelt så många nya jobb för att kunna få bukt med den arbetslöshetskris som faktiskt är ett mycket allvarligt problem i Sverige. Med den politik som ni nu driver finns det mycket stora risker att detta arbetslöshetsproblem blir mycket mera permanent än vad någon av oss önskar. Därmed kan det också vara roten till många sociala problem.

Grunden till detta är att ni inte i annat än ord vill driva en politik som gör det möjligt att skapa jobb i näringslivet. Det skall bara vara åtgärder där man ser alla näringsidkare inte som individer utan som kapitalister eller institutioner som skall klämmas åt. Det är bara att djupt beklaga att detta riskerar att befästa allvarliga sociala problem i Sverige.

Anf. 26 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! För oss socialdemokrater är det viktiga att vi har en väl fungerade företagsbeskattning som står sig i en internationell konkurrens. Det är helheten i företagsbeskattningen som skall fungera väl. Gör den det kan man inte blåsa upp vissa detaljer och säga att det är orimligt. Fungerar helheten väl för företagen är det detta som gäller.

Krisen måste angripas genom att alla medborgargrupper engageras. Alla medborgargrupper har intresse av att vi har en väl fungerande företagsbeskattning. Men vi behöver inte gå till överdrift som den borgerliga regeringen gjorde, som öste guld över vissa stora kapitalägare.

Jag kan inse att det säkert finns en hel del brister i mina kunskaper om hur näringsliv och företag fungerar. Det gör det säkert. Men jag vet inte om Anne Wibble måste vara så mästrande som hon var i sitt senaste inlägg, om man tänker på att 45 000 småföretagare gick i konkurs under hennes regeringstid.

Anf. 27 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Fru talman! Finansutskottets ordförande Jan Bergqvist höll ett enligt min uppfattning både märkligt och i många avseenden motsägelsefullt inledningsanförande. Han talar om att välfärden inte skapas utan att människor är i arbete. Det låter ju riktigt. Men av vilken anledning skall man då höja beskattningen på arbete, försämra villkoren för företagandet och försämra villkoren för investeringarna i landet?

Om vi gör på det sätt som Socialdemokraterna föreslår får vi inte människor i arbete. Då finns det en uppenbar risk att vi inte får bort långtidsarbetslösheten, vilket Jan Bergqvist pläderade för att vi måste få.

Jag tycker att Socialdemokraterna och Jan Bergqvist inte riktigt har förstått betydelsen av att skapa goda betingelser för svenskt företagande och låta Sverige bli en nation för bra företag. Man måste ta vara på företagarna och innovatörerna och ta vara på dynamiken i ekonomin.

Jan Bergqvist kommer från den akademiska världen, och det finns mycket gott att säga om den. Men den skiljer sig som bekant avsevärt från de villkor som gäller för företagen. Vilka framsteg man än gör i den akademiska världen är det ändå så att det är produktionen, företagandet, och företagens villkor som i stort avgör spelreglerna i svensk ekonomi.

Det var rörande att höra när Jan Bergqvist talade om att det var viktigt att spara även på det som berör välfärden. Vi måste strama åt och skära ner, sade Jan Bergqvist. Det står i bjärt kontrast till det budskap som Jan Bergqvist och hans kolleger pläderade för under åren 1991–1994, dvs. under en mandatperiod.

Det var då vi hörde ylandet från det socialdemokratiska kansliet på Sveavägen, från det socialdemokratiska riksdagskansliet eller från LO borta vid Norra Bantorget. Det var då man sade att vi icke skulle röra någonting i de s.k. trygghetssystemen.

Det var under mandatperioden 1991–1994 som Socialdemokraterna gång på gång tillbakavisade sparande inom transfereringssystemet. Det var då man skickade busslast efter busslast för att protestera mot de åtgärder som vi ansåg nödvändiga och som är nödvändiga.

Det var först sommaren 1994 som Socialdemokraterna sent omsider tvingades inse betydelsen och nödvändigheten av besparingar. Det började med att man accepterade vårt mål om att statsskulden måste stabiliseras senast år 1998.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis ställa två frågor till Jan Bergqvist. Hur bedömer man statens lånebehov? Det finns ingenting i betänkandet om det.Hur bedömer finansutskottets ordförande statsskuldens utveckling de närmaste åren? Det är två frågor som är viktiga för att man skall kunna bedöma helheten i den politik som regeringen nu bedriver.

Anf. 28 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Det är nu 26 år sedan som jag avslutade en viss akademisk utbildning. Det är väldigt sällan som de kunskaperna används som argument mot mig. Men det förekommer tydligen fortfarande.

Jag har i alla år anslutit till den breda Socialdemokratiska traditionen att vi måste se till att vi har en väl fungerande produktion, så att vi kan få nyttigheter som vi kan fördela jämnt och bra över landet, så att välståndet kan växa och människor få bättre och bättre levnadsvillkor.

Socialdemokratin har alltid månat om att vi skall ha en produktion som utvecklas och växer. Det misslyckades ni med när ni hade regeringsmakten. Men vi är inställda på att se till att vi nu kommer ur denna mycket allvarliga kris som skapar betydande svårigheter för oss och att vi sedan efter hand får en bra utveckling.

Det innebär också att jag räknar med att statsskulden skall kunna stabiliseras till allra senast år 1998.

Anf. 29 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Fru talman! Tack för svaret på den frågan. Men jag hade en fråga till. Hur bedömer finansutskottets ordförande statens lånebehov? Det står ingenting vare sig i propositionen eller i betänkandet om den saken.

Jag tycker att det är en brist, och jag påtalar i den gemensamma fyrpartireservationen nr 1 att propositionen och betänkandet i denna del är otillräckliga och ofullständiga. När vi skall ta ställning till ett så viktigt dokument om inriktningen av den ekonomiska politiken i framtiden vore det rimligt att vi fick veta hur majoritetspartiet ser på en sådan viktig fråga.

Fru talman! Jag anklagar inte Jan Bergqvist för hans akademiska kunskaper. De är säkert goda. Men jag konstaterar att hans kunskaper i företagande kanske är något mindre omfattande. Det sätt på vilket Jan

Bergqvist i sitt inledningsanförande pläderade för att vi skall beskatta arbete och företagen gjorde att jag insåg att han inte vet särskilt mycket om de villkor gäller för att skapa nya jobb, nya företag och tillväxt i ekonomin.

Jag tvingas konstatera att Socialdemokraterna nu vill möta framtiden med dåtidens politik. Ni vill lösa framtidens problem genom att vrida klockan tillbaka. Det är en återställarpolitik som ni har lagt fram.

Jag tycker att Socialdemokraterna skall vakna upp från 80-talstänkandet och inse att världen har förändrats. De ekonomiska villkoren för Sverige har förändrats. Vi kan inte möta resten av 90-talet och lösa framtidens problem med dåtidens lösningar. Då kommer vi bara att rulla de stora problemen framför oss. Det kommer att innebära att vi lyfter över problemen till kommande generationer.

Nu är vi i en konjunkturuppgång. Men det sätt som Socialdemokraterna möter denna konjunkturuppgång på kan leda till att vi inte får de jobb som behövs och att vi inte får stopp på statsskuldens ökning. När vi sedan går in i nästa lågkonjunktur får vi betydande problem, och det blir betydligt större problem än de vi i dag brottas med. Det tycker jag att Socialdemokraterna inte tillräckligt har beaktat i sin analys.

Anf. 30 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Oavsett mina kunskaper kan jag ändå se vad som händer. De borgerliga partierna har blåst upp den här frågan om dubbelbeskattningen till helt orimliga proportioner.

Jag kan göra en jämförelse. Det gjordes en utredning. Där deltog sådana som Curt Nicolin och Sven-Olof Lodin från Industriförbundet, och det fanns personer från Företagarnas riksorganisation. Vi satt och diskuterade med dem.

Vi ställde frågan: Vad är viktigast för er för att vi skall få en internationellt konkurrenskraftig företagsbeskattning? De valde då andra förbättringar framför att avskaffa dubbelbeskattningen. Helt oviktigt kan väl det ställningstagandet inte vara?

Anf. 31 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag har några frågor till Jan Bergqvist med tanke på vad han inte sade i sitt anförande.

Det talades om att öka beskattningen på arbete kraftigt. Det handlar ju om att 40 % av den budgetförstärkning som nu är aktuell egentligen är skatt på arbete. Varför denna iver när ni i andra sammanhang säger att ni vill ha en skatteväxling för miljön?

Ni vill ju öka miljöskatterna och inte göra som den förra regeringen och bara låta det rulla på och gå ut över miljön. Varför skall det vara en så kompakt ovilja från socialdemokratiskt håll mot att verkligen påbörja en skatteväxling för miljön? Det argumenteras inte emot det i sak, men det händer ingenting.

Den andra frågan jag ställer mig är hur ert engagemang för de svaga i samhället går ihop med att man sparar på bistånd, som ju ändå går till de allra fattigaste, långt fattigare än de fattigaste hos oss. Varför spara där? Jag förstår logiken på så sätt att om man har problem så skall man

spara där man inte ser problemen direkt. Faktum är att detta drabbar i princip de allra svagaste i världen. Jag tycker det är märkligt. Det handlar inte om så stora pengar heller.

En tredje fråga jag ställer mig handlar om den oginhet emot nyföretagare som det innebär att ta bort kvittningsrätten.

Även Socialdemokraterna säger i andra sammanhang att nyföretagandet är oerhört viktigt att få i gång, att få fram nya idéer och kreativt företagande. Men det är svårt att bilda kapital, att komma i gång. Kvittningsrätten innebär ändå betydligt bättre möjligheter.

Varför, när det kommer till kritan, denna oginhet mot mänsklig kreativitet och mot nyföretagande?

Anf. 32 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Om man ser på vårt samlade program för att stimulera nyföretagande, innovationer, uppfinningar och allt sådant kan man inte komma till den slutsatsen som Roy Ottosson gjorde om ovillighet. Men vi måste ha ordning och reda i skattereglerna.

Biståndet: Ja, jag sade i mitt inledningsanförande, jag tror jag använde orden "förtärande smärtsamt". Det känns! Men när man ser på vad det är för problem som skall lösas kan man inte komma till någon annan slutsats. Skall vi klara det här måste *alla* områden vara med, även där det känns mycket smärtsamt.

Gröna skatter och skatteväxling: Vi skall inte glömma bakgrunden. När det gäller gröna skatter och ekonomiska styrmedel är faktiskt Sverige i förhållande till folkmängden främst i världen, skulle jag tro. Jag såg förra året en uppgift på att vi hade miljöskatter och miljöavgifter motsvarande 44 miljarder kronor. Vilket land kommer upp till någonting liknande? Jag känner inte till något sådant land.

I samband med bl.a. skattereformen och det samarbete som då skedde med Folkpartiet gjorde vi en dramatisk skatteväxling till förmån för miljön.

Därmed inte sagt att allt är frid och fröjd och att vi för framtiden skall nöja oss med det. Vi är beredda att gå vidare och pröva nya möjligheter.

Anf. 33 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Fru talman! Hur dramatisk skatteväxlingen var när skattereformen gjordes kan man diskutera. Det gjordes en del försiktiga åtgärder. Bl.a. infördes en principiellt mycket viktig koldioxidskatt. Den har delvis urholkats under den förra regeringsperioden, med den borgerliga regeringen. Man borde åtminstone återställa likformigheten i skatten, så att man har samma koldioxidskatt för alla koldioxidutsläpp.

Det framkom i den miljöavgiftsutredning, där både Jan Bergqvist och jag var med, att man för att få önskad styreffekt ur miljösynpunkt och miljöekonomisk synpunkt behöver ta till betydligt högre miljöskatter, betydligt mer av skatteväxling för miljön.

Om då den politiska ambitionen sägs vara att man skall klara miljövården, t.ex. att få ned koldioxidutsläppen, måste man rimligen gå vidare på den linjen.

Nu har det backats under senare år och jag noterar att den nu sittande regeringen inte är beredd att gå särskilt mycket längre den heller. Detta är, som jag ser det, ett svek mot de löften som getts i valrörelsen.

Faktum är också att det vi skall besluta om i dag innebär en försämring, eftersom man ökar beskattningen på arbete i betydligt större utsträckning än man gör på miljörelaterade utsläpp och sådant som förbrukar naturresurser.

Det är mot den saken jag vänder mig. Det blir faktiskt en reell försämring av relationen i beskattningen på arbete och på sådant som påverkar miljön negativt.

Sedan, fru talman, får jag notera att det visst är förfärande smärtsamt att spara på dem som har det allra sämst ställt. Det rimmar väldigt dåligt med pratet om att man vill ha en socialt ansvarsfull politik.

Miljöpartiets linje är att man inte skall spara på dem som har det allra sämst ställt. Vi andra kan betala litet mer. Det gäller inte minst biståndet.

Anf. 34 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Roy Ottosson kanske erinrar sig från diskussionerna i miljöavgiftsutredningen att vi förde ett resonemang om hur hög t.ex. en koldioxidskatt kan vara i Sverige i förhållande till hur det ser ut utomlands.

Vi kom fram till den principiella ståndpunkten att vi inte kan lägga så höga avgifter på den svenska industrin att produktionen flyttar utomlands till andra länder där miljökraven är lägre och där produktionen i så fall kommer att ske i mer miljöförstörande former. Även i den här frågan måste vi noga se hur det ser ut i Sverige i förhållande till andra länder.

Anf. 35 Finansminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det är fortfarande ett farligt läge i svensk ekonomi. Det är allvarligt. Vi dras med stora löpande underskott, en växande statsskuld och rekordhög arbetslöshet.

Detta är ingenting man kan tänka bort, eller som åtgärdas i en handvändning. Det här är problem som riksdagen och svenska folket kommer att få slita åtskilliga år med för att rätta till.

Det handlar om att klara båda uppgifterna samtidigt: att sanera statsfinanserna och att bekämpa arbetslösheten. Inget går utan det andra, de hänger ihop.

Dessutom skall den politik som formas för att klara detta vara accepterad av ett folkflertal. Den måste bygga på en rättvis fördelning av de bördor som skall bäras.

Det är utgångspunkterna för den socialdemokratiska politiken, för den ekonomiska politik vi har formulerat och som vi just nu står mitt uppe i att genomföra, här i riksdagen och i propositionsarbete i regeringskansliet.

Jag skall börja med, fru talman, att tacka finansutskottet för en mycket välvillig behandling av regeringens proposition. Finansutskottet har inte bara tagit hem de 57,1 miljarder i saldoförbättringar som rege-

ringen föreslog. Finansutskottet har för säkerhets skull också lagt på ytterligare några hundra miljoner, till 57,3.

Detta är en poäng som är viktig att peka på. Det har spekulerats över om regeringen skulle klara att få hem sina förslag i riksdagen. Men, precis som Jan Bergqvist sade, vi har fått hem dem med råge.

Jag är också mycket optimistisk inför den behandling som vi har framför oss i vår av de mycket smärtsamma besparingsförslag som kommer att läggas fram i januari. Lyssnar man på debatten och ser förslagen från de olika partierna här i kammaren förstår man att det också i det avseendet finns parlamentariskt underlag för att skapa en majoritet.

Som finansminister är man naturligtvis beroende av ha ett finansutskott som fungerar. Ingen ekonomisk politik är meningsfull om den inte går igenom i riksdagen. I den meningen är jag lyckligt lottad. Jag har ett finansutskott som leds av Jan Bergqvist och som ser till att de förslag till beslut som kommer från regeringen också antas av riksdagen. Tack till Jan Bergqvist för ett utomordentligt gott arbete.

Jag tror att det var Mats Odell som sade att den regering som nu har tillträtt skulle bli en samarbetsregering. Ja, det är rätt. Vi har inget emot att samverka. Vi måste samverka, därför att vi är en minoritetsregering. Den regering som Mats Odell tillhörde var också en minoritetsregering, men begrep inte att den behövde samverka. Den trodde att bara därför att man hade förhandlat ihop sig om en fyrpartikompromiss i regeringskansliet var det fritt fram i riksdagen. Den parlamentariska felsynen gjorde att Mats Odell och övriga i den borgerliga regeringen blev beroende av Ny demokrati. Därmed startade det statsfinansiella förfallet.

Mats Odell och övriga i den här kammaren kan vara förvissade om att när vi komponerar våra olika förslag så har vi hela tiden i åtanke att det skall finnas också en parlamentarisk majoritet för det vi föreslår, såvida de partier som sitter här i kammaren står för de besked de har lämnat i riksdagsdebatter och i valrörelsen.

Men om det är så att när man kommer till sanningens minut och skall trycka på röstknappen man väljer att göra som Ny demokrati gjorde under föregående mandatperiod, springa ifrån sina egna förslag bara för att ge regeringen ett tjuvnyp, då är naturligtvis också vi i ett läge som kan bli bekymmersamt, om det är så oppositionen fungerar. Men står oppositionen för vad den har sagt, då har jag utomordentligt god anledning att anta att det paket av besparingar som kommer i budgetpropositionen tillsammans med det vi nu antar kommer att gå igenom i riksdagen. Då har vi lagt grunden för en statsfinansiell sanering som gör att vi kommer att klara av att stabilisera statsskulden. Det är dit vi skall.

Låt oss titta på de alternativ som levereras till regeringspolitik. Jag skall inte strö salt i såren, Lars Tobisson, men nog är det litet rörande att höra Lars Tobisson säga: "Vi visade under vår tid att vi kunde hålla ihop." Ja, ni höll ihop, men ni regerade inte. Det var det som var problemet. Priset för att hålla ihop var att avstå från att regera. Så långt gick förfallet i den gamla fyrpartikoalitionen att ni avstod från att han-

tera den ekonomiska situationen – från det att budgetpropositionen lades fram i januari 1994 fram till valrörelsen. Hela förfallet kröntes av centerledarens uttåg ur regeringen.

Ni höll med nöd och näppe ihop. Ni avgick som regering, och ni tog inte ett ekonomiskt ansvar. För detta lider fortfarande svensk ekonomisk politik. För detta har vi fortfarande gentemot omvärlden anledning att återskapa ett förtroende att vi kan hantera statsfinanserna.

Låt oss sedan se vad Lars Tobisson lyckats åstadkomma – det är han som leder fyrpartikoalitionen – vid det här tillfället som alternativ till den politik regeringen har presenterat. Det samlade borgerliga alternativet till besparingar motsvarar drygt 15 miljarder kronor. Det är vad ni är överens om. På skattesidan är det 1 miljard kronor. I övrigt spretar det åt alla håll. Det är ert regeringsalternativ.

Troligen var det exakt detta – som Lars Tobisson i sitt tillkortakommande demonstrerade – som fällde den förra regeringen och gjorde Anne Wibbles position som finansminister omöjlig. Ja visst, ni höll ihop. Men ni regerade inte. När ni försökte regera var ni inte överens om något. Ni avgick i förtid. Det demonstreras fullt ut i detta betänkande och i era minst sagt kraftlösa reservationer. Det är vad detta handlar om.

Sedan var det någon som sade att det inte är något storslaget dokument som diskuteras. Nej, det är det inte. Det är ett ganska dystert dokument. Jag gör inte anspråk på att det har tänkts några stora och djärva tankar eller att det har kläckts några nya, tjusiga teorier. Det är inte den tiden just nu. Vad vi gör i propositionen och vad utskottet gör i betänkandet är att genomföra ett grått, träget vardagsarbete som de flesta svenskar faktiskt begriper måste göras. Det är fråga om att höja statens inkomster och att sänka statens utgifter och att använda den smala marginal som finns och att vårda tillväxten. Det begriper folk.

Det är inte tjusigt att höja skatter. Det är inte populärt att gå ut till den ena gruppen efter den andra och säga: "Du kommer att få mindre pengar att röra dig med. Vi behöver en del av det utrymme som du har för din konsumtion för att klara statskassan och för att långsiktigt klara välfärdssamhället, pensioner, skolan och vården. Vi behöver de pengarna." Eller: "Du kan inte få lika mycket i form av förmåner, bidrag, pensioner eller stöd i familjepolitiken i fortsättningen. Vi lånar till dessa förmåner. Du som får förmånerna begriper att om man lånar till något som man konsumerar, måste man så småningom komma till den punkten att det är stopp för lånen."

Nu kan vi inte låna längre. Nu måste vi börja betala dessa räntor som de tidigare lånen ger varje år i form av utgifter. Det går inte att lura folk att tro att det är bara att fortsätta som förut, för att sedan angripa den som tar ansvar för att sanera statsfinanserna genom att säga att nu skärs det ned i förmånerna för den ena gruppen efter den andra.

Underskatta inte det svenska folket! Det begriper att vi inte klarar av att upprätthålla välfärden med hjälp av lånade pengar. Det begriper att vi inte kan fortsätta bedriva de senaste årens ekonomiska politik som har låtit statsskulden skena i väg.

För mig som socialdemokrat är det av avgörande betydelse att vi klarar att ta ansvar för statsfinanserna på ett sådant sätt att vi bevarar vår politiska frihet att fatta beslut.

Det är detta det hela handlar om. Det vet alla som har haft en personlig skuld. Det visste de gamla kooperatörerna. Det var när man gick till brukshandeln och lånade för att köpa sill och potatis som man satte sig i skuld och blev ofri och beroende. Det var därför man skulle gå till den handel som tog betalt kontant. Man skulle spara, handla och bestämma själv.

Det är samma sak med statens finanser. Fortsätter vi moraset från Wibbles och Tobissons tid med ständigt stegrad skuldsättning, kommer de som kommer efter oss i nästa generation att i stort sett bara ha en sak att betala via statens budget, nämligen räntor på statsskulden. Vilken frihet har de att formulera en nationell välfärdspolitik med ett sådant arv? Vilken frihet har Sverige som nation gentemot utländska kapitalintressen om varje politisk åtgärd vi vidtar är av sådant slag att den omedelbart betygsätts på en marknad och renderar en eller två punkter upp eller ned i räntesättning? Det är detta som gör att det är en naturlig uppgift för en radikal person som värnar välfärdssystemet och välfärdssamhället att pressa tillbaka skuldsättningen och se till att vi blir herrar i eget hus.

Ingen har i dagens debatt talat om denna aspekt, trots att det sitter en hel drös av regeringsföreträdare från den gamla tiden som satte oss i skuld. Bekymrade ni er aldrig över detta? Var det ingen ofrihet som tyngde Anne Wibble när hon varje dag såg räntorna klättra uppåt därför att hon inte orkade föra en politik? Det är därför som vi nu så snabbt som möjligt skall visa omvärlden och denna kammare att vi kan hantera våra finanser, så att vi därigenom också återvinner ett långsiktigt utrymme att trygga välfärden och att bedriva en politik som understöder sysselsättningen. Det är en klassisk vänsteruppgift.

Sedan hör vi Tobisson tala om skatter. Det är den enda fråga som tycks uppta Moderaternas intresse i den ekonomiska politiken – en fråga, en dimension, enfald. Skatt!

Sedan frågar Tobisson retoriskt: "Hur tror ni att höjda skatter kan ge mera sysselsättning?" Men Tobisson satt som en viktig del i ett regeringsunderlag som tvingade Anne Wibble att sänka skatter som hon inte hade statsfinansiell täckning för. Men inte ökade sysselsättningen. Er politik resulterade i statsfinansiellt förfall, stigande räntor, uteblivna investeringar och massarbetslöshet.

Det är inte skatterna isolerat som Tobisson skall titta på. Tobisson och andra som sysslar med ekonomisk politik måste begripa att det är statsfinansernas tillstånd, balansen mellan utgifter och inkomster, att vi gör rätt för oss gentemot omvärlden, det som skapar långsiktigt förtroende, sätter räntenivån och avgör förutsättningarna för investeringarna.

Moderaterna står lyckligtvis isolerade i den enfaldiga dimensionen vad gäller skatternas inverkan på den ekonomiska politiken. Det är bra. Men det är beklagligt att Tobisson tycks tro att han har något slags vetenskaplig grund för det han säger. Det enda som tycks stödja samma typ av förenklad syn på samhällsekonomin är att argumenten återfinns i

Skattebetalarnas förening. Jag kan försäkra Tobisson att där har aldrig full sysselsättning varit den främsta ledstjärnan.

När nu dessa åtgärder vidtas är det viktigt att vi snabbt närmar oss de krav som ställs på svensk ekonomi, till följd av att vi skall klara ett konvergensprogram. Jag är optimistisk om att mot bakgrund av dagens beslut och budgetpropositionen kunna presentera ett konvergensprogram under våren som visar hur vi klarar av att hantera de frågor som skall avhandlas i detta program. Redan i vår bör vi presentera en sådan redovisning av svensk ekonomi för Bryssel. Jag tycker att detta är angeläget. När vi nu fattar dessa svåra beslut måste vi också sätta oss in i det perspektivet.

Fru talman! Det är en fråga om att inse att det handlar om att hålla ordning på statens finanser, balans mellan utgifter och inkomster, att hålla människor i arbete. Det är en oerhört svår avvägning. Men det är en nödvändig avvägning som måste göras och som måste ses i sin helhet.

Den som tror att det går att rycka ut en bit och driva intressepolitik om den biten kommer ganska snart att se att man sitter i det ekonomisk-politiska moras som den gamla regeringen fastnade i och som denna riksdag är på god väg att ta sig ur.

Anf. 36 LARS TOBISSON (m) replik:

Fru talman! Göran Perssons anförande handlade inte om ekonomi, utan om beslutsteknik och beslutsförmåga. Det har sagts om honom att han inte vet så noga vad han bör göra som finansminister men att han utför det med full kraft. Det var väl något av detta han här ville ge intryck av.

Jag förstod inte riktigt varför han ville kontrastera mot den förra regeringen och säga att vi avstod från att regera. Då skulle man ju inte behöva alla dessa återställare, som egentligen är det som regeringen har åstadkommit under hösten, om man till det också lägger de skattehöjningar som har genomförts.

Göran Persson vill göra ett stort nummer av att regeringen är en samarbetsregering, till skillnad från den föregående regeringen. Jag är kanske inte lika upprörd som mina kolleger över att det inte har blivit någonting av talet om att skapa samförstånd över blockgränsen – jag hade aldrig väntat mig att så skulle ske. Jag tycker däremot att Göran Persson kan ge den förra regeringen det betyget att man i många frågor ansträngde sig för att efterhöra synpunkter från Socialdemokraterna. Det påverkade utredningsdirektiv, förslag som lades fram för riksdagen och tidtabellen i åtskilliga frågor.

Nu får vi veta att man gör om direktiven till utredningar som vi tillsammans diskuterade fram en gång. Här avsätter man ledamöter i utredningar. Här river man upp beslut beträffande styrelser. Man försöker gå in med rent ministerstyre och styra forskningspolitik och annat. Det är inte tecken på samarbetsanda.

Jag skulle, fru talman, ändå vilja ägna mig något åt det som vi är här för att diskutera, nämligen ekonomin. Jag frågade Göran Persson om han står fast vid sin prognos, som nu finns i den här propositionen,

om att tillväxten nästa år blir 3,4 %, eller om han numera har reviderat ner denna bedömning, tillsammans med så många andra, till någonstans under 3 % – de 3 % som egentligen är förutsättningen för att göra något verkningsfullt åt arbetslösheten – och om kan man räkna med att statsskulden upphör att växa fram mot slutet av den här mandatperioden.

Det här är oerhört viktigt för framtiden. Om man konstaterar, vilket nu blir allt vanligare, att vi inte ens hamnar på genomsnittet för tillväxt i vår omvärld, kommer vi att ytterligare falla ned i den internationella välfärdsligan, ytterligare förlora mark. Vi går mot en situation då vi återigen konstaterar att välfärden i Sverige försämras. Det går ut över de svaga och de arbetslösa, som inte får jobb, till följd av er tillväxtbromsande och jobbförstörande politik.

Anf. 37 Finansminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag borde egentligen lyssna mycket noggrant på Tobisson. När det handlar om att vara expert på tillväxtbromsande politik tror jag att Tobisson har få övermän i denna kammare. Han har fått vara med och ta ansvar för en politik som inte bara har varit tillväxtbromsande utan också tillväxtnegativ. Lars Tobisson får inte glömma att han ansvarade för en period av negativ tillväxt, sönderkörda statsfinanser och massarbetslöshet.

Min uppgift är att hantera alla dessa tre frågor samtidigt, men på ett sådant sätt att vi klarar att återvinna den respekt från omvärlden som Tobissons era berövade oss. Då handlar det om att visa att man kan ta ansvar för plus och minus i statens budget. Det handlar om att stabilisera statsskulden senast 1998.

Jag kan avslöja, utan att gå för långt med tanke på att budgetpropositionen presenteras först i januari, att vi kommer att ha ett mycket måttligt tillväxtantagande i botten, en redovisning av att vi klarar att stabilisera statsskulden till 1998 med den typ av förstärkningar som vi nu har gjort. Om inget oförutsett inträffar, kan vi säga att vi har det statsfinansiella läget under kontroll. Det är en första förutsättning för att vi över huvud taget skall kunna hantera de andra frågorna, om tillväxt och om sysselsättning.

Det är också märkligt att Tobisson går förbi det som egentligen var den hårdaste delen i min kritik, nämligen den moderata skattepolitiken, där man sänkte skatterna ofinansierat och åstadkom massarbetslöshet. Hur kan Lars Tobisson tro att fortsatt statsfinansiellt förfall, enligt moderat modell, skapar nya arbetstillfällen? Den frågan återstår att svara på.

Anf. 38 LARS TOBISSON (m) replik:

Fru talman! Den politik som krävs för att skapa fler jobb i landet är att vi bromsar utgiftsökningen, bekämpar den höga utgiftskvoten i den offentliga verksamheten och lättar på skatter, framför allt på företagande och kapital, så att vi får de nya jobb som också behöver en avreglering i arbetsliv och näringsliv för att komma till stånd. Det är det som är det grundläggande. Vi är trots allt överens om att det inte är i den

offentliga sektorn som jobben skall skapas på politikervis, utan det är i den enskilda sektorn som de skall komma till stånd. Då måste vi skapa sådana förutsättningar att detta verkligen sker.

Är inte Göran Persson orolig när han får höra av Konjunkturinstitutet att den totala arbetslösheten i landet inte kan, trots konjunkturuppgång, väntas bli mera reducerad än från i dag ca 13 % ner till 11 %? Är han inte betänksam inför att stå där 1996, på toppen av högkonjunkturen, och se hur marken sluttar framför fötterna på honom och vi får en vändning till stånd, som innebär att de ringa förbättringar som har skett i sysselsättningssituationen går tillbaka igen? Är då inte risken också stor att man får den utveckling som jag förutspådde i mitt anförande, nämligen att hållfastheten i beslutsamheten då brister? Det kan ske betydligt tidigare än så, kanske redan om något år.

Detta påminner mer och mer om den utveckling som ägde rum i Frankrike när socialistregeringen kom till 1981 och skulle vända upp och ned på det som den borgerliga regeringen hade gjort. Man åternationaliserade företag och stimulerade konsumtionen i syfte att få i gång efterfrågan och bekämpa arbetslösheten. Just därför att detta var så totalt i obalans med vad som förekom i omvärlden, framtvingades en reaktion, en omvälvning.

När vändningen kommer skall vi naturligtvis konstatera att vi hade förutsett detta, men inte nog med det! Vi kommer att försöka hjälpa till efter bästa förmåga att med besparingar, skattelättnader och avregleringar få ordning på Sveriges ekonomi, så att vi får de många nya, riktiga jobb som svenska folket behöver. Jag hoppas att Göran Persson kommer att kunna ta vara på det.

Jag klagar inte på bristen på samförstånd nu, men ni skall inte beskriva er som en samarbetsregering, med den uppläggning som ni har valt här i höst.

Anf. 39 Finansminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Lars Tobisson blir alltmer förvirrande. Det är möjligen en hård riksdagshöst som sätter spår i tankeskärpan. Tobisson måste bestämma sig för en argumentationslinje. Antingen skall han beskylla mig för att driva en politik som de franska socialisterna gjorde på 80-talets början, med att ensidigt stimulera sig ur en lågkonjunktur. Eller också får han hålla fast vid den kritik som han började med, nämligen att jag stramar åt efterfrågan för mycket, genom att höja skatter och göra besparingar. Det går inte att driva båda de argumentationslinjerna samtidigt.

Vårt problem och vår svåra uppgift är att väga av våra åtstramningar på ett sådant sätt att vi inte tar knäcken på en uppåtgående konjunktur. De resonemangen utvecklar vi fullt ut i kommande finansplan. Det är där vi skall ha den ekonomisk-politiska debatten.

Vad vi nu gör är att vi tar till så mycket som vi vågar så tidigt som möjligt i konjunkturuppgången – framtungt, som vi sade i valrörelsen – för att snabbt få ett grepp om statsfinanserna och skapa ett förtroende i omvärlden för att vi klarar det som Tobisson gick bet på, nämligen att hantera plus och minus i statens finanser.

Tobisson argumenterar om den höga statliga utgiftsnivån, de offentliga utgifterna. Jag har stått här i kammaren och kritiserat den dåvarande borgerliga regeringen för att den slog världsrekord i offentliga utgifter. Lars Tobisson hade den otacksamma rollen att försöka försvara den då sittande regeringen för det unika världsrekordet i offentliga utgifter. Det är ingen poäng att rikta den kritiken mot mig.

Min uppgift kommer att vara att försöka ta ner de offentliga utgifter som Tobissons koalition var med om att bygga upp. Vi skall göra det, krona för krona. Vi skall göra det real krona för real krona. Det finns ingen inflationsutväg ur detta, utan det finns bara hårt arbete, sparande och beskattning samt – om det skall accepteras av folkflertalet – en rättvis fördelning. Det är kärnan i politiken. Det var det som den regering Tobisson stödde inte begrep.

Anf. 40 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Fru talman! Finansministern inledde sitt anförande med att tala om att det var ett farligt läge i ekonomin och att det därför nu krävdes åtgärder för att sanera statsfinanserna och bekämpa arbetslösheten. Det var riktigt rörande att höra denna Perssonska inledning.

Jag drar mig till minnes en debatt i kammaren våren 1994 där Göran Persson, då i oppposition, riktade en våldsam attack och kritik mot framför allt dåvarande finansministern med anledning av de åtgärder som då var föreslagna för att göra besparingar. Nu tvingas Göran Persson nästan göra avbön för alla sina tidigare invektiv och otydligheter mot den förra regeringen när det gäller att komma till rätta med obalanserna i ekonomin. Tala om politisk kameleont! Jag tycker att det liknar litet det.

I valrörelsen lyckades vi sent omsider få Socialdemokraterna att pressa fram det man kallade ett besparingsprogram. Det var egentligen ett skattehöjarprogram på en A 4-sida. Det växte sig sedan till en Perssonplanens 200-sidiga dokument fullt av ofullständiga redogörelser som vi tidigare i dagens debatt har klargjort.

På en punkt uppfyller Perssonplanen tydlighetskrav. Det är att koncentrationspolitiken från 80-talet skall tillbaka. Ingen regering har så tydligt skrivit i någon proposition att man skall främja koncentrationspolitiken framför att skapa ett decentraliserat samhälle.

Nu kommer Socialdemokraterna – det framgår av propositionen – att med stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet underlätta överföring av arbetskraft till de mest expansiva regionerna i det här landet. Det skall göras med en rad olika åtgärder. Vi har ledig kapacitet i storstadsområdena, i de mera befolkningsrika regionerna i landet. Genom de skattestimulanser som man gör för att stimulera byggandet och på annat sätt för att få tillväxt i ekonomin finns det en uppenbar risk att vi med Göran Persson i ledningen för ekonomin kommer att vända tillbaka till 80-talets överhettning och 80-talets misslyckanden. Det förvånar mig att inte Göran Persson har lärt mer av 80-talets expansionsekonomi som ledde till överhettning. Nu är han på väg tillbaka till det.

Jag tycker att det är förvånansvärt att Göran Persson lägger fram sådana förslag, exempelvis för att stimulera direktavskrivningar, för att

få fram investeringar till byggnader och markanläggningar som egentligen ändå skulle komma till stånd. Är det inte, Göran Persson, att slänga pengarna i sjön? På det sättet får man en överhettning i ekonomin som vi kommer att få problem med att hantera litet längre fram. Jag tycker att Göran Persson har lärt väldigt litet under sin tid i opposition och inte lärt någonting av 80-talets misstag.

Anf. 41 Finansminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! En sak har jag lärt mig av Per-Ola Eriksson och Centern. Det går inte att bedriva regionalpolitik på kredit. Man kan inte låna till insatser i skogslänen. Man kan inte låna till insatser efter Norrlandskusten. Man kan inte låna till insatser på det småländska höglandet. Det går inte, Per-Ola Eriksson, att bedriva en storslagen och storvulen överbudspolitik gentemot glesbygden med hjälp av pengar man lånar utomlands. Det gick för er några år därför att ni kunde göra det troligt att de som kom efter er skulle betala räntorna. Nu är vi här som skall betala räntorna. Nu är det stopp, Per-Ola Eriksson, med den typen av politik. Nu skall vi betala för oss, och det gället rakt över. Flyttlasspolitiken kommer att explodera i detta land, om inte statsfinanserna kan saneras. För att sanera statsfinanserna krävs under några år en mycket svår politik, och den står vi för.

Eftersom Per-Ola Eriksson anslår en moralisk ton i sitt inlägg skall jag mycket försynt fråga en sak. Centern berömmer sig av att vara ett parti som står för den kommunala verksamheten. I ert besparingsalternativ har ni någonting som heter realt oförändrad offentlig konsumtion. Där skall ni spara 35 miljarder kronor.

Det är en konstruktion som uppfanns på Finansdepartementet före min tid. Jag har tittat på vad det egentligen handlar om. Det är enligt de promemorior som finns upprättade ingenting annat än 25 miljarder kronor i besparing på kommunerna och 10 miljarder på staten. Är det en rätt tolkning, Per-Ola Eriksson, att 25 miljarder av dessa 35 miljarder är kommunala pengar, eller har Finansdepartementets tjänstemän missuppfattat detta? Jag tror att det för den fortsatta debatten vore väldigt värdefullt om Centern kunde ge svar på vad som ligger i dessa 35 miljarder kronor. Det är kärnan i ert besparingsprogram.

Anf. 42 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Vi bedrev inte, Göran Persson, regionalpolitik på kredit. Vi såg till att vi inom ramen för en ansträngd ekonomi fick resurser över för att prioritera investeringar som ger livskraft i hela vårt avlånga land. Men den tiden är tydligen förbi. Nu väljer Göran Persson att finansiera exempelvis direktavdragen genom minskade regionalpolitiska anslag. Det framgår också av propositionen att man av statliga verk och myndigheter och statliga bolag skall avkräva en ökad avkastning för att man skall få råd att finansiera investeringarna. Tala om rundgångens politik, Göran Persson. Det är vad ni ägnar er åt.

Ni ser inte till att ta vara på den livskraft som skulle kunna skapas runt om i landet. Ni utnyttjar inte EU-avtalet fullt ut. Ni ser inte till att ta vara på de möjligheter som EU-medlemskapet ger. Men det talade ni

inte om före valet. Men nu när valrörelsen är över och vi fattar besluten, då kommer det riktiga socialdemokratiska ansiktet fram, då sparar ni på områden som drabbar småföretag, bönder, glesbygd och små orter. Det drabbar också lågavlönade och människor med små inkomster.

Det är ganska anmärkningsvärt och typiskt socialdemokratiskt. När ni skall göra någonting för pensionärerna, så väljer ni att föreslå en förstärkning av det kommunala bostadstillägget, inte i första hand exempelvis en höjning av pensionstillskottet, som verkligen kommer låglönepensionärerna till del.

Jag tycker faktiskt, Göran Persson, att det, med tanke på allt Göran Persson sade under den förra mandatperioden och det som han nu gör, borde finnas en annan rodnad på kinderna. Men det kanske är litet väl mycket att begära av Göran Persson.

Till sist vill jag önska kammarens ledamöter och personal en god jul. Det inkluderar även finansministern, varhelst han kommer att tillbringa julen.

Anf. 43 Finansminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag tackar vice ordföranden i finansutskottet för den vänliga julhälsningen. Julen firas i Skåne.

Dock måste jag säga att Per-Ola Eriksson gjorde sig skyldig till två fatala missgrepp. Det första var att han hade mage att påstå att man i den gamla regeringen skapade resurser så att man fick resurser över och kunde bedriva en aktiv regionalpolitik. Jag sitter nu med ansvar för resterna av den budget där man skapade resurserna. Lånebehovet kommer enligt uppgift att uppgå till 227 miljarder kronor. Om det är på det viset man skapar resurser när man skall bedriva politik då är reformutrymmet obegränsat. Det är bara att ta för sig. Ni drev, Per-Ola Eriksson, regionalpolitiken på kredit, på krita. Ni lånade er fram och satte landet i obestånd. Om vi inte tar landet ur den situationen, då är krisen ett faktum.

Det andra misstaget: Per-Ola Eriksson skulle ha passat på tillfället, innan han önskade god jul, att klara ut Centerns stora svaghet i den ekonomiska politiken, nämligen att ni vill spara 25 miljarder kronor på kommunerna, den sektor som sysslar med vården, skolan, äldreomsorgen och barnomsorgen. Det kallas visserligen kryptiskt realt oförändrad offentlig konsumtion men innebär en besparing på 35 miljarder kronor, 10 på staten och 25 på kommunerna.

Det är den julhälsning som Per-Ola Eriksson och Centerpartiet skickar till alla de kommunpolitiker runt om i landet som just nu har färdigställt sina budgetar. I den julhälsningen ligger: Var tacksamma alla ni som ansvarar för barnomsorgen och skolan att det blev en ny regering. Då slapp ni ett besparingsbeting på 25 miljarder kronor. God jul, Per-Ola Eriksson!

Anf. 44 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Herr talman! Göran Perssons anförande i dag var inte något inlägg i den ekonomiska debatten, utan jag tolkade det i stället som ett inlägg i

den interna debatt som uppenbarligen pågår mellan Socialdemokratiska partiet och LO. Jag kan läsa i Aftonbladet i dag: Persson har bara några dagar på sig. Regeringen och LO gör allt för att undvika ett nytt rosornas krig. På en vecka har de haft inte mindre än tre krismöten, det senaste i går förmiddag. Nu har de bara några dagar på sig att bli sams.

Fortsättningen illustrerar att det handlar om familjepolitik – närmare bestämt om barnbidragen. De har varit uppe till diskussion här tidigare. I det betänkande som vi snart skall fatta beslut om – jag säger detta bara för att fräscha upp Göran Perssons minne – finns det förslag som reducerar barnfamiljernas ekonomi med uppemot 8 miljarder kronor. Det är vad som tas ifrån dem. Allt är inte preciserat. Men precist är det t.ex. beträffande de minskade flerbarnstilläggen. Detta belastar just de familjer som har det besvärligast – familjer med flera barn – mycket hårt och, enligt min uppfattning, grovt orättvist.

Det har nu framkommit att det pågår en diskussion inom LO och SAP om huruvida man skall ha ytterligare – eller möjligen ersättningsvis; det är en av frågorna – minskade barnbidrag. Den fråga som jag först vill ställa till Göran Persson är: Är den barnbidragsminskning med 100–150 kr som nu diskuteras innehållet i de 3 miljarder som det i utredningstermer talas om i dagens betänkande? Är de 3 miljarderna alltså något som man redan har lurat med sig Vänsterpartiet på och som vi fattar beslut om i dag, eller är det fråga om något som ligger utöver dessa 3 miljarder kronor? I så fall innebär förslagen att man belastar barnfamiljerna inte med de 8 miljarderna i dagens betänkande utan kanske med 10 miljarder kronor eller något sådant. Jag kan då mycket väl förstå de problem som detta skapar inom socialdemokratin.

Jag förmodar att även Göran Persson kan föreställa sig vilka busslaster utanför Riksdagshuset han själv skulle ha varit bidragande till att organisera om jag och den förra regeringen hade lagt fram sådana förslag.

Anf. 45 Finansminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Först till detta med om vi deltar i en ekonomisk debatt eller inte. Ja, det är en ekonomisk-politisk debatt – inget nationalekonomiskt seminarium, fru Wibble! Det handlar om att i Sveriges riksdag anta förslag som sanerar de statsfinanser som fru Wibble mer än någon annan symboliserar neddragningen med. Det är hennes verk som vi nu skall försöka rätta till. Det är en uppgift som inte enbart handlar om kalkyler. Fru Wibbles misstag var att hon aldrig begrep det. Det går att räkna ut saker och ting. Ibland är det en gymnasistuppgift, fru Wibble!

Däri ligger inte svårigheten, utan svårigheten i den ekonomiska politiken ligger i att få en uppslutning kring förslagen så att man får en majoritet, får förslagen genom riksdagen. Fru Wibbles tragik bestod i att hon inte ens fick genom förslagen i den egna regeringskretsen. Otaliga är historierna om hur Finansdepartementet under hennes tid avrustades och reducerades till en kalkylavdelning, som så småningom överprövades av ett gigantiskt samordningskansli centralt i Statsrådsberedningen. Det är politik, fru Wibble! Och det är möjligen sådant som en blivande partiledare borde ha begripit men som man inte riktigt fick

grepp om. Därmed reducerades allt till meningslösa seminarieövningar i finansplaner som sedan inte resulterade i handling. Detta är facit!

Det är rätt att vi lägger våra besparingar på transfereringar. Ja. Vi har valt att skydda konsumtionen inom den kommunala sektorn och överföringarna till kommunerna. Det gäller vård, omsorg och utbildning. I fru Wibbles förslag finns det förslag som Per-Ola Eriksson inte ville kommentera – nämligen om realt oförändrad statlig, offentlig, konsumtion med en ordentlig besparingsuppgift för kommunerna om i storleksordningen 25 miljarder kronor.

Vi har gjort valet. Vi vill inte nedrusta den gemensamma sektorns kvalitet, och vi har valt att spara i överföringarna till hushållen. Det är inte ett lätt val. Men det är ett val som vi också presenterade för väljarna före valet och som vi fick deras mandat att genomföra i praktisk politik. Det är vad dagens debatt handlar om.

Anf. 46 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Herr talman! Det är alldeles uppenbart att t.o.m. snabbare, tror jag, än vad de flesta föreställt sig dyker de interna problemen inom socialdemokratin upp. För oss som inte är involverade i detta är det väl bara att vänta och se vad som kan komma ut av det hela.

Ett av de stora problemen i det sammanhanget är nog att man inte riktigt har tagit den känsla på allvar som finns i hela samhället, nämligen att det är väldigt angeläget att komma med en politik som ger oss de många nya jobb som vi behöver.

Göran Persson och många med honom har både medvetet och omedvetet upparbetat en känsla av att alla problem skulle lösas om det bara blev regeringsskifte. När det nu inte blir av, när det tvärtom är så att många av de kanske mekaniska beräkningarna från bl.a. Konjunkturinstitutet – som ibland faktiskt visar sig innehålla en del sanning – visar att arbetslösheten blir kvar, blir människor besvikna. Jag kan förstå att detta skapar problem för dem som låtsats att allt skulle lösa sig bara de själva kom fram till köttgrytorna. Men det får de väl klara ut själva.

Ett inlägg i den ekonomiska debatten som faktiskt har mycket stor relevans för jobben och för kommunernas och hushållens ekonomi nämnde Göran Persson själv. Han sade att han vill skapa förtroende i omvärlden.

När det gäller frågeställningarna i mitt huvudanförande och i en replik till Jan Bergqvist vill jag fråga: Varför tror Göran Persson att den svenska ekonomin halkar efter och att de svenska, farligt höga, räntorna fortfarande – efter det vi fått en socialdemokratisk regering och socialdemokratisk politik, bättre konjunkturer i omvärlden, ett ja till EU i folkomröstningen och ett GATT-avtal i omvärlden – är lika höga? Fortfarande är de ju 3,5 procentenheter högre än de tyska. Och det är de efter alla dessa från Göran Perssons utgångspunkt, som man skulle kunna tycka, positiva händelser.

Jag drar slutsatsen att den omvärld vars förtroende Göran Persson gärna vill ha inte tror på Göran Persson. Jag förmodar att Göran Persson har en annan förklaring. Vilken?

Anf. 47 Finansminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag tror inte att det är så svårt att begripa att omvärlden faktiskt vill se att det här parlamentet klarar av att hantera den statsfinansiella frågan. Jag tror också att omvärlden med stor spänning ser fram emot den behandling som skall komma under våren med anledning av budgetpropositionen.

Vi kommer att kunna visa att vi, om riksdagen ställer sig bakom den typ av förslag som läggs fram, har ett grepp om statsfinanserna. Det bör rimligen resultera i fallande räntor. Till dess tror jag att vi sliter med det fördärvade rykte som den tidigare regeringen med Anne Wibble i spetsen gav Moder Svea. Sorgligt, men sant!

Jag blir litet tagen av Anne Wibbles bekymmer om den interna debatten inom socialdemokratin. Vi har diskussioner om avvägningen av politiken. Det är naturligt, och det är inte sensationellt. Men jag skulle väldigt noga passa mig för att framställa det som ett svaghetstecken, om jag själv varje dag var föremål för mediers granskning inför ett eventuellt partiledarval där partiet uppenbarligen faller i två halvor.

Folkpartiet, fru Wibble, är i dag uppenbarligen ett parti som framför allt kännetecknas av en så omfattande intern debatt i partiledarfrågan att all annan politisk aktivitet får stå åt sidan. Hade jag det utgångsläget skulle jag vara litet försiktig när jag försökte göra poäng av att andra partier har en intern, och ibland ganska hård, debatt.

Slutligen: Anne Wibble skall kanske gå tillbaka till statsskuldsfrågan – de snart 1 400 miljarder som vi skall rädda i kommande budgetar – och fråga sig vad det var som gick så snett när det här byggdes upp. Anne Wibble bär stor skuld när det gäller den politiken. Kanske skulle hon i julhelgen ställa sig framför spegeln och säga: Mea culpa. Mea culpa. Mea maxima culpa. – Min skuld. Min skuld. Min mycket stora skuld.

Anf. 48 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Herr talman! Göran Persson påstår litet svepande här att ingen tidigare har talat om den höga skuldsättningen, om statsskulden som växer snabbt. Men han har fel. Jag uppehöll mig i inledningen av mitt huvudanförande ganska mycket vid statsskulden, underskotten, räntebetalningarna, betydelsen för det nuvarande ränteläget osv. Jag känner mig dock inte träffad, för jag förstår att Göran Persson ville träffa den förra regeringen.

Vad jag däremot vill fråga Göran Persson om är egentligen samma sak som jag frågade Jan Bergqvist om, men som jag inte fick något redigt svar på. När man går in för att sanera statsfinanserna och tvingas ta till skattehöjningar, varför har man då denna ovilja att göra det på ett sådant sätt att vi förvaltar naturresurserna bättre och på lång sikt får en bättre ekonomi? I stället för att ensidigt lägga ökade skatter på arbete, lägger man dem på miljösidan, på utsläpp av koldioxid. Om man lägger skatter på den sidan skadar man inte vår förmåga att skapa ekonomiska resurser i framtiden.

Faktum är att det här förslaget innebär att man vrider skattesystemet ytterligare till nackdel för miljön, när man så ensidigt lägger beskatt-

ningen på arbetssidan. Jan Bergqvist försökte besvara den frågan och fastnade då för ett argument om att denna idé skulle missgynna industrin, för då skulle den drabbas av högre skatter. Men faktum är ju att beskattningen på industrin ökar när man lägger på ökade arbetsgivaravgifter och även ökar beskattningen på arbete i övrigt. Det argumentet håller inte.

Man kan faktiskt växla de här skatterna mot varandra ur företagens synpunkt. Varför denna ovilja till ökade miljöskatter?

Anf. 49 Finansminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det har varit en svepande kritik av dem som inte visar på problemet. Det vet Roy Ottosson, som jag lyssnade noga till. Det gjorde jag därför att Miljöpartiet under hösten har varit en i långa stycken konstruktiv samtalspart.

Jag räknar med att vi i fortsättningen kan återkomma för samtal. Miljöskatterna är ett område som kan vara aktuellt. Det är en del av den ekonomiska politiken. Sedan har vi hela det andra spektrumet också.

Nu skall vi börja arbeta med utredningen om den gröna skatteväxlingen. Jag tror att där ligger stora möjligheter, kanske inte statsfinansiellt, men för att få till stånd en bättre samhällsutveckling.

Här är jag också övertygad om att den vitbok som Delors nyligen har presenterat vid toppmötet i Essen bidrar. Det är en europeisk debatt. Danskarna, de danska socialdemokraterna och de danska liberalerna, har också varit pådrivande i Europa i den här debatten. Jag tycker att Sverige skall vara med där.

Dock har jag hela tiden rest ett varningens finger. Jag är inte tvärsäker på att det ger de stora budgeteffekter som vi ibland kan behöva. Men om det inte försvagar statsfinanserna utan i stället ger en bättre utveckling av samhället är det naturligtvis en Gudi behaglig gärning.

Låt oss pröva det här konstruktivt, försöka hitta fram. Jag kommer inte att medverka till att stoppa något förslag på det gröna skatteområdet som förstärker statsinkomsterna och samtidigt går att förena med att Sverige har en konkurrenssituation för sin industri som fortfarande är acceptabel. Jag är helt öppen och representerar även ett parti som på den här punkten är helt öppet och som i regeringsställning har genomfört väsentliga omläggningar av skattepolitiken i den riktning som jag tror Roy Ottosson faktiskt gillar.

Välkommen till en debatt!

Anf. 50 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Herr talman! Det var ett positivt svar jag fick. Faktum är att det vi skall ta ställning till i dag vrider åt fel håll.

När det gäller Europadebatten är det faktiskt så att EU-kommissionen är mycket positiv till införande av koloxidskatt. I de samtal som vi i den gröna gruppen har med tjänstemännen och även i viss utsträckning med kommissionärerna är det så att man i det närmaste ber oss i Sverige att gå före, att införa en likformig koloxidskatt, att också höja den för att driva på. För det är inte långt kvar tills de gentemot politikerna – det är rådet som bromsar för närvarande – får igenom

en koloxidskatt som då blir giltig för hela EU-området. Det vore naturligtvis en mycket stor framgång.

Det är riktigt att mer miljöskatter i stället för skatt på arbete ger en bättre samhällsutveckling, inte minst ur ekonomisk synpunkt, eftersom det gör att vi får större resurser att leva på i framtiden. Det kommer naturligtvis att återverka positivt på budgeten.

Jag ser fram emot kommande samtal i den här frågan och hoppas att vi kan få till stånd någonting snart.

Anf. 51 MATS ODELL (kds) replik:

Herr talman! Jag tyckte faktiskt att Göran Persson med en imponerande pedagogisk kraft pläderade för behovet av att göra rätt för sig, att inte konsumera för lånade pengar.

Det är bara ett bekymmer. Den här pedagogiken hade behövt komma under den förra mandatperioden när ni, Göran Persson, anklagade oss i den förra fyrpartiregeringen för att göra oss beroende av Ny demokrati, som sprang ifrån sin egen politik. Var fanns socialdemokraterna under den perioden? Det hade inte varit något som helst bekymmer om Göran Persson då hade funnits här i kammaren med denna pedagogik, om han då hade funnits här med de ståndpunkter som nu manifesteras i det betänkande vi har att ta ställning till i dag eller ännu hellre med det ytterligare besparingspaket som skall komma i januaripropositionen. Då hade saken varit mycket annorlunda.

Men, herr talman, då var pedagogiken en annan. Då liknade den mer det tidiga 80-talets socialister i Frankrike som ville stimulera sig ur krisen, med momssänkning och annat. Den dåvarande regeringen anklagades för att missköta konjunkturpolitiken. Göran Persson får ha en viss förståelse för att vi har en kritisk hållning till detta, när vi jämför med det historiska skeendet.

Göran Persson säger också mycket riktigt att det är tre uppgifter som vi kommer att få kämpa med, nämligen sanering av de offentliga finanserna, att klara arbetslösheten och att bära bördorna rättvist.

Bekymret är att ni när det gäller att klara arbetslösheten till så oerhört stor del satsar på att höja skatten på arbete, som går stick i stäv med den vitbok om arbetslösheten som EU-kommissionen har lagt fram. Ni för en politik som försvårar för företagande.

På den andra punkten, när det gäller att bära bördorna rättvist, är det anmärkningsvärt att ni lägger en så stor del av saneringsuppdraget på just landets barnfamiljer och pensionärer. 8 miljarder kronor i försämrad köpkraft för de barnfamiljer som har den lägsta köpkraften. Och att pensionärerna får bära en så stor del är för oss en gåta, när man skall lägga fram en politik där bördorna skall bäras rättvist.

Anf. 52 Finansminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Den pedagogiska kraften har icke saknats tidigare heller. Däremot har den lyssnande förmågan kanske inte förut varit så uppövad som den tydligen är här i dag. Jag hälsar Mats Odell välkommen i de lyssnandes skara.

Mats Odell har i sitt besparingsförslag samma abnormitet som Centern. 35 miljarder vill ni ha till oförändrad offentlig konsumtion. 25 miljarder satsas på kommunerna. Skulle Mats Odell vilja beskriva för kammaren vad det är för något?

Anf. 53 MATS ODELL (kds) replik:

Herr talman! Den oförändrade reala offentliga konsumtionen har ju redan i stor utsträckning antagits av den kommunala sektorn. Om jag minns rätt har man redan tagit 16–17 miljarder kronor, medan den statliga delen faktiskt – och det gäller även den försörjningsbalans som presenteras i propositionen – förväntas öka sin konsumtion. Jag tror att det snarast är Göran Persson som skall förklara hur det är rimligt med den prognos som finns i försörjningsbalansen vad gäller den statliga konsumtionen.

Vi hörde på radion i morse att man förbereder och tydligen redan har förhandlingar med TCO om nedskärningar inom den statliga sektorn. Självklart finns det fortfarande ett utrymme för strukturrationaliseringar inom de här olika verksamheterna. Men Göran Persson vet lika väl som jag att reell oförändrad konsumtion innebär att när ekonomin växer bör konsumtionen ligga kvar på samma nivå. Det är det som menas med oförändrad konsumtion.

Anf. 54 Finansminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det inlägget blir en av höjdarna i årets julläsning, det kan jag försäkra Mats Odell. Därför att det Mats Odell här försökte göra var att samtidigt säga att det inte blir några indragningar på kommunerna och sedan försäkra att med kds politik skall man spara 35 miljarder. Bara en mycket professionell bärare av falskt politiskt vittnesbörd kan åstadkomma någonting sådant.

Jag kan försäkra Mats Odell om att jag just nu tittar på den statliga konsumtionen. Där kommer, det är ingen hemlighet, en hel del förändringar att göras. Men om jag är oerhört generös mot Mats Odell när det gäller hans budgetalternativ, som rymmer 35 miljarder av realt oförändrad offentlig konsumtion, och säger att 10 av dessa miljarder är statlig konsumtion, så återstår 25 miljarder för att få Mats Odells stora besparingsansvar att gå ihop. De 25 miljarderna, Mats Odell, faller på kommunerna.

Då tror faktiskt jag att den ensamstående pensionären som är i behov av hemtjänst hellre ser att kommunen har resurser att också i fortsättningen sända en kvinna eller en man hem att hjälpa till med matlagning, städning och vård än att de sista kronorna i pensionen är ograverade. Det valet har vi träffat.

Men med kds och Centerns sparprogram i denna kammare skall 100 000 anställda i kommuner och landsting avskedas fram till 1998. Det är innebörden av det man säger, att 25 miljarder kronor skall sparas på realt oförändrad offentlig konsumtion.

Jag är ledsen, Mats Odell, att behöva säga att för dem som drabbas av en sådan politik blir det ingen god jul.

Anf. 55 LENNART HEDQUIST (m):

Herr talman! Jag skall i mitt inlägg fokusera på den oroande utvecklingen i kommuner och landsting, som inletts under hösten efter de socialdemokratiska maktövertagandena, och den negativa effekt detta får för samhällsekonomin.

Så sent som i våras karakteriserades kommunsektorn av en ökande produktivitet. Trots återhållsamhet med utgifterna och i stort sett i frånvaro av planlagda skattehöjningar var det faktiska utbudet av kommunal service på de flesta områden ökande. Situationen var karakteristisk för vad man får med en ökande produktivitet. I finansplanssammanhang kunde denna utveckling avläsas bl.a. i en sjunkande kommunal konsumtion, vilken skapar utrymme för en motsvarande ökning av den privata konsumtionen och även sparandet.

I rask takt, kanske förbisedd i mycket av debatten om den ekonomiska utvecklingen, har situationen ändrats under hösten. Den första tydliga signalen kom i och med resultaten av kommunalvalen. Antalet kommunala skattehöjningar som därefter aviserades ökade snabbt. Vid en första sammanräkning som gjordes i Finansdepartementet underskattades uppenbarligen skattehöjningarna grovt. Man trodde där så sent som i oktober att höjningarna skulle bli ca 30 öre per skattekrona i medelutdebitering.

Verbalt var regeringen i sin proposition däremot uppenbarligen oroad. Man skrev: Regeringen anser att kommuner, landsting och kyrkliga kommuner bör vara ytterst återhållsamma med skattehöjningar. En enskild kommuns beslut att höja skatten bidrar till att skärpa den samlade beskattningen av arbete, vilket innebär betydande nackdelar ur samhällsekonomisk synvinkel.

Men när sedan företrädare för regeringen var ute och talade var språket ett annat. Då var det naturligt att kommunalskatten nu höjdes. Väljarna hade givit det mandatet i de kommunala valrörelserna, hette det. Då var tydligen det samhällsekonomiska perspektivet som bortblåst.

Därför kunde den insiktsfulle redan i början av oktober göra en klockren prognos, att de planerade skattehöjningarna skulle ökas med minst 50 % om inga motåtgärder sattes in.

Vi beräknade detta från moderat håll. Och mycket riktigt ser vi nu att medelutdebiteringen inte kommer att öka med 30 öre per skattekrona – mycket nog redan detta – utan med uppemot 50 öre. Det är en av de allra största kommunalskattehöjningarna som genomförts. Detta är en total utdebiteringshöjning i riket på drygt 4,5 miljarder kronor – skattehöjningar som läggs ovanpå alla andra höjningar som denna höst beslutas här i riksdagen.

Dessa kommunala skattehöjningar är allvarliga utifrån flera synpunkter. De leder till sänkt privat konsumtion men i stället höjd kommunal konsumtion. Konjunkturinstitutet har i sin senaste prognos gjort just den justeringen. Utvecklingen förstärker strukturfelen i den svenska ekonomin och åstadkommer större svårigheter att rätta till felen i framtiden.

Att nu en uppenbar risk föreligger att den positiva utvecklingen i kommunsektorn bryts blir en allvarlig signal om att det samhällsekonomiska läget försämras. Särskilt tragiskt är detta, eftersom det nu på nytt blir de kostnadseffektivare alternativen som får stryka på foten till förmån för de dyrare lösningarna. Anne Wibble berörde just detta tidigare i debatten. Förändringarna i familjepolitiken är bara ett exempel där just detta blir effekten. Vi får då på nytt en ökning av den offentliga konsumtionen, där stat och kommun spelar en så stor roll. Det skulle alltså förstärka strukturfelen i svensk ekonomi. Alla utomstående bedömare av vår situation säger att just detta är felet.

En allvarlig fråga till finansministern vore därför varför han låter tiden gå och endast stilla åser denna utveckling. Det var nu under hösten som han hade möjligheten att motverka de samhällsekonomiskt farliga signaler som började sprida sig denna höst och vars effekter vi sett. Eller är det verkligen så att Göran Persson lutar sig mot att väljarna i kommunalvalen sägs ha givit mandat för en politik som så uppenbart motverkar den samhällsekonomiska återhämtning som även Göran Persson säger sig vilja stå för? Verktygen att motverka detta finns ju.

Vi moderater har t.ex. i årets motion pekat på hur lätt det skulle vara att motverka flera av årets kommunalskattehöjningar genom att avräkna hälften av effekten av skattehöjningarna mot den s.k. neutraliseringsavgiften.

Varför denna passivitet nu, om Göran Persson som finansminister rent mentalt förstår hur skadliga verkningarna är med en kommunal konsumtion om inte motåtgärder sätts in i tid?

Jag lyssnade till det tidigare meningsutbytet mellan Göran Persson och Mats Odell och kunde då konstatera att Göran Persson uppenbarligen svävar på målet här. Han tycks förespråka att den kommunala konsumtionen i reala termer åter skall börja öka. Vilken signal det ger, om man samtidigt företräder en samhällsekonomisk återhämtning, är en mycket intressant fråga.

Herr talman! Jag nöjer mig med att säga att jag naturligtvis står bakom samtliga moderata reservationer i finansutskottet, men jag yrkar bifall enbart till reservationerna 1 och 93.

Anf. 56 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Det har varit intressant att följa den debatt som vi har hört hittills och se den ödmjukhet med vilken Göran Persson diskuterar de frågor som vi har att besluta om här i kammaren. Jag fick nästan intrycket att Göran Persson skulle föredra något slags upplyst despoti, men det kanske var fel uppfattat av mig.

Om man lyssnade på vad Göran Persson sade när det gäller budgetsaneringsfrågor kan man konstatera att det för Göran Persson tydligen är viktigare att kommunpolitiker skall slippa spara än att hushållen i Sverige skall kunna klara sin privata ekonomi.

Göran Persson talade om risken för nedrustning av vård och omsorg i ett läge när man skall ha en realt oförändrad offentlig konsumtion. I realiteten förordar han själv en politik som nedrustar den privata sektorns möjlighet att ge de arbetslösa jobb och därmed lägga grunden för

en tryggad välfärd – den vård och omsorg som vi alla behöver, oavsett om den produceras offentligt eller privat. En sådan nedrustning av den privata sektorn blir en nedrustning av hela ekonomin, också inom den offentliga sektorn.

De konkreta förslag som Socialdemokraterna har lagt fram vad gäller en sanering av statsfinanserna är i realiteten enbart skattehöjningar. Till detta kommer de skattehöjningar som vi senare i dag skall diskutera, framför allt vad gäller finansieringen av medlemskapet i den europeiska unionen. Sammantaget rör det sig om skattehöjningar på drygt 57 miljarder kronor.

Även om man tar hänsyn till att en del skattehöjningar kompenseras med bidrag för kommunernas del så ligger skattehöjningen ändå fast. 57 miljarder kronor! Jämfört med de skattesänkningar på ungefär 15–17 miljarder som genomfördes under den gångna treårsperioden kommer skatteuttaget 1998, om inga ytterligare beslut fattas, att bli 40 miljarder högre än vad det var 1991. Redan nästa år blir det 15–20 miljarder högre, eftersom tyngdpunkten ligger på skattesidan.

De strukturella problem som skatterna har medfört för svensk ekonomi förstärks ytterligare utöver vad som gällde så sent som 1991.

Vi kan se hur skattefördelningen påverkar ekonomin. Skattehöjningar på arbete: drygt 36 miljarder kronor. Skattehöjningar på kapitalbildning och investeringar: knappt 12 miljarder. Övriga skattehöjningar på produktion: drygt 6 miljarder. Skattehöjningar på boende: knappt 3 miljarder.

Så ser det ut. Nästan två tredjedelar av skattehöjningarna är sådana att de direkt eller indirekt fördyrar för dem som anställer människor.

Man kan fråga sig – innan vi diskuterar effekterna – vilka det egentligen är som betalar dessa skattehöjningar. Det finns en drömtillvaro som Anita Johansson, Lars Hedfors och Göran Persson ibland befinner sig i, där någon annan betalar skatterna. Som exempel kan nämnas ett märkligt uttalande i den proposition som handlar om EU-avgiften. Man säger att man skall belasta produktionen med skattehöjningar, inte välfärden. Produktionen är ju grunden för välfärden, det trodde jag att också socialdemokrater var medvetna om, men uppenbarligen försöker man att fly bort från detta. Det är produktionen som ger oss löner, som ger oss möjlighet att betala skatter till den offentliga sektorn, hur stor vi än anser att den skall vara. Det är produktionen som utgör grunden för välståndet. Om vi belastar produktionen med skatter, får hushållen betala. Om vi höjer bolagsskatten eller någon annan skatt – t.ex. arbetsgivaravgiften – för företagen, ökar kostnaderna för produktionen. Det får vi betala genom höjda priser, färre jobb och direkt eller indirekt utslagna företag. Det finns inte någon annan än de svenska hushållen som betalar alla skatter som tas ut i Sverige. Det är vanliga människor som får betala skatterna.

Ja, men det är kanske inte de vanliga människorna som skall betala, säger socialdemokraterna. Vi kan försöka genomföra skattehöjningar som bara drabbar de rika – den odefinierade grupp människor som har råd att betala allehanda skatter. Då kan man ju ta ut förmögenhetsskat-

ter eller höja kapitalinkomstskatten. Därmed drabbas endast ett fåtal medan alla andra slipper att betala. Men så är det ju inte.

Det är riktigt att förmögenhetsskatt betalas bara av dem som har skattepliktig förmögenhet, inte av någon annan. Men om den skatten leder till att Ingvar Kamprad, bröderna Rausing och många andra i företagarleden flyttar från Sverige, då förlorar vi ju rätten att beskatta avkastningen av deras förmögenheter. En doktorsavhandling från 1990 visade att detta gav resultatet plus minus noll från statsfinansiell synpunkt. Till detta kommer effekten att både de kända och de mindre kända entreprenörerna och företagarna då befinner sig utomlands och inte bidrar till att bygga upp nya jobb i Sverige. Det får betalas främst av dem som inte fick de där jobben som Thomas Alwerud, som nu verkar i USA, skulle ha kunnat bygga upp om han hade fått vara kvar i Falkenberg och driva verksamhet där. Det är vi alla som förlorar, och i det här fallet är det de som inga jobb har som förlorar mest.

Ni höjer nu reavinstskatten för alla dem som äger allemansfonder. Det är vanliga människor som får betala. Om man analyserar de 57 miljarderna i skattehöjningar och rensar bort de skatter som i första ledet drabbar dem som har högre inkomster än normalinkomster, dvs. de som har högre inkomster än de normala LO-grupperna, hur mycket är det då som försvinner bort? Sett från era utgångspunkter rör det sig i bästa fall om ca 15–17 miljarder. Men, som sagt, i andra steget kommer detta att belasta oss alla, men framför allt de som har det sämst, genom att ekonomin går sämre. Men om vi bortser från detta är det ändå i storleksordningen 40 miljarder – i genomsnitt 10 000 per hushåll – som betalas av hushåll med låga och normala inkomster. Det är alltid dessa som får betala era skattehöjningar.

Vilka effekter ger det – för att nu tala om det andra steget – om man höjer skatten på arbete med drygt 36 miljarder kronor? Det blir ju dyrare att anställa människor. Därför kommer färre att anställas än annars, vilket i sin tur kan leda till att det blir dyrare att producera. Även om man inte anställer så många, blir det antal som man har dyrare att ha anställda. Då stiger priserna. Hushållen får då sämre köpkraft eller också begär man lönekompensation. Därmed är inflationskarusellen i gång, och den slår ut ännu fler jobb. Sannolikheten är att det i viss utsträckning ställs lönekrav som ytterligare kommer att fördyra för dem som anställer människor. Skattehöjningarna på arbete, som ju är dramatiskt stora – 36 000 miljoner kronor – kommer att slå hårt mot möjligheten att få fram nya jobb. Dessutom skapar dessa skattehöjningar problem när det gäller att behålla de jobb som vi redan har.

Med tanke på dessa 36 000 miljoner i skattehöjningar, vad kostar egentligen ett jobb? Kostar det 250 000 kr eller 300 000 kr, Anita Johansson? Låt oss säga att en normal arbetskraftskostnad ligger där omkring. Det innebär att det blir i vart fall tre jobb per miljon. Och 36 000 miljoner i höjd skatt på arbete motsvarar kostnaden för 108 000 nya jobb i den privata sektorn. Det har vi inte råd att avvara. Sedan tillkommer alla indirekta effekter.

Skatten på arbete kommer alltså att slå ut jobb som vi annars skulle ha fått och försämra möjligheterna för välfärd. Den kommer också att

försämra möjligheterna för kommunpolitiker att få in de skattekronor som de behöver, eftersom skattebasen ökar när det är fler som har jobb.

Ni har drivit felaktig politik fram till 1991, och nu går ni tillbaka till den igen. Det är ju därför som vi i dag inte har fler jobb i privat sektor än vad vi hade 1905. Ändå säger ni att det är i den privata sektorn som jobben skall skapas!

Sedan från skatten på arbete över till skatten på kapitalbildning och investeringar. Ni har ju sett till att det i fortsättningen blir lönsammare för en person som har kapital att placera dessa pengar i statsobligationer eller i inlåning på bank än vad det är att placera pengarna i aktier i de bolag som genom sin expansion eller etablering kan erbjuda nya jobb. Skatten på kapitalavkastning skall uppgå till 51 % när det gäller aktiebolagens egna kapital, det som utgör grunden för varje expansion. Visst kan man få låna pengar, men bara om man kan gå till banken och visa att man har ett eget kapital i botten. Det egna kapitalet som kommer först skall nu beskattas med 51 % medan det lånade kapitalets avkastning skall beskattas med 30 %.

Låt mig göra ett tankeexperiment. Vid ett torg i förslagsvis Nässjö ligger det två banker, Svenska Handelsbanken och S-E-Banken – jag vet inte om det stämmer, men det vet säkert herr talmannen bättre. Anita Johansson bestämmer då att Handelsbanken skall betala 51 % i skatt på kapitalinkomster medan S-E-Banken även i fortsättningen får betala 30 % i skatt. I vilken bank skulle Anita Johansson placera sina sparpengar? I den banken där skatten är 51 % av räntan eller i den banken där skatten är 30 % av räntan? Svaret är uppenbart. Så filantropisk är inte ens Anita Johansson. Jag tror inte ens att Göran Persson – även om jag skulle kunna gissa det – är så filantropisk att han för samhällets skull sätter in pengar i den bank där man förlorar mest pengar i form av ökad skatt.

Det blir alltså en snedvridning till nackdel för det egna kapitalet. Det finns ett sätt att klara detta. Och det är att den bank som betalar 51 % i skatt för Anita Johanssons räkning lyckas ha en ännu högre avkastning och ger en högre ränta före skatt. Det är just den effekten som uppkommer, dvs. de investeringar som ger en avkastning som ligger mellan en skattekostnad på 51 % och 30 % blir över huvud taget inte av. Också här tappar vi jobb.

Det är det som är det allvarliga, att socialdemokraterna driver en skattepolitik som nedrustar den privata sektorns möjligheter att få fram de jobb som minskar arbetslösheten. Att minska arbetslösheten är kanske den största sociala insats som vi kan göra i dag, därför att arbetslösheten är inte bara något som påverkar hushållens och allas vår ekonomi. Den osäkerhet som blir följden av att vara arbetslös är också någonting som måste vara väldigt jobbigt för den som drabbas.

Ni vill alltså nedrusta denna privata sektors möjligheter att ge nya jobb. Ni vill därmed också nedrusta möjligheterna för att trygga den välfärd som vi i ordets egentliga bemärkelse har vant oss vid i Sverige. De viktiga målen att sanera statsfinanserna och få fram nya jobb i privat sektor förutsätter varandra. Om vi inte sanerar statsfinanserna, går inte räntan ner och då blir det ytterligare belastningar på investeringar –

det blir alltså svårare att få större investeringar i nya jobb. Om vi inte får fram nya jobb, kommer det att bli mycket svårare att sanera de dåliga statsfinanserna, vilka också beror på en hög arbetslöshet. Vi måste sanera statsfinanserna, men på rätt sätt, inte med skattehöjningar, eftersom det motverkar målet att sanera statsfinanserna.

Herr talman! Jag vill avsluta med att bara ställa *en* fråga till Anita Johansson. Det är en fråga som egentligen kan verka litet smått lustig, men jag tror att den viktig för att man skall kunna klara ut förståelsen av ekonomiska samband.

Anita Johansson, om vi nu skulle ha en skatt på 51 % i Handelsbanken och på 30 % i S-E-Banken och om vi skulle tvinga Anita Johansson att sätta in sina pengar på endera av bankerna som ger samma ränta, vilken bank skulle Anita Johansson då välja att sätta in pengarna på? Frågan är inte så lustig som den låter. Det är nämligen fråga om Sveriges möjligheter att få fram tillräckligt många nya jobb.

Anf. 57 ISA HALVARSSON (fp):

Herr talman! I ett läge när Sverige behöver uppmuntra kompetensutveckling och åstadkomma en ökad tillväxt är det oerhört angeläget att slå vakt om skattereformen. När det gäller den svenska arbetskraftens kompetens i internationell belysning och näringslivets tillväxtförutsättningar visar många utvärderingar att de allmänna incitamenten för individer att satsa på utbildning har blivit bättre i och med det nya skattesystemet.

Och det var just det som skattereformen bl.a. syftade till, nämligen att stimulera arbete och studier. Med lägre marginalskatt skulle också löntagarna kunna acceptera lägre bruttolöneökningar. Det skulle i sin tur hålla tillbaka kostnadsutvecklingen och stärka konkurrenskraften.

För att komma till rätta med de ekonomiska problemen i Sverige är det enligt Folkpartiets mening oerhört angeläget att slå vakt om skattereformen. De skäl som anförs för att urholka denna är förment fördelningspolitiska. Man bortser då medvetet från hur de försvagade ekonomiska incitamenten kan komma att påverka enskilda individer.

Ökade marginalskatter och större skattekilar kan antas leda till inflationsdrivande lönekrav, minskat intresse för kompetensutveckling eller brain-drain genom utflyttning. På så sätt motverkas tillkomsten av nya jobb i Sverige. Det som vi ser som det största – absolut största – fördelningspolitiska problemet och den största orättvisan i dag är skillnaderna mellan dem som har jobb och dem som inte har jobb.

När socialdemokraterna nu föreslår en höjning av marginalskatten innebär det att marschen inleds tillbaka till det som rubricerades som ett "ruttet och perverst" skattesystem, och det är hårda ord om ett skattesystem. Syftet med skattereformen var att skapa stabila spelregler för lång tid framåt. En av de mest centrala delarna – syftet med hela reformen – var att komma ifrån de orimligt höga marginalskatterna.

I en skrift från Finansdepartementet 1990 beskrivs utförligt avarterna av det gamla skattesystemet. Som exempel tas en docent, en snickare, en sjuksköterska och en bilmekaniker och deras beteende på grund av skatterna. Erik Åsbrink skrev i förordet att han närde en förhoppning

att boken skulle bidra till nödvändig kunskapsspridning. Tydligen har den inte blivit läst inom socialdemokratin, för "århundradets skattereform" riskerar nu att inte ens bli årtiondets skattereform. Det vore en olycka för Sverige, en broms för möjligheten till hög tillväxt och framför allt ett hinder för kampen mot arbetslösheten.

För att skapa bättre förutsättningar för att få fram fler jobb i Sverige har Folkpartiet i regeringsställning medverkat till att avskaffa dubbelbeskattningen på aktier. Dubbelbeskattningen av bolagsinkomsterna innebär en skattemässig diskriminering av eget kapital än med lånekapital. Det blir dyrare för företaget att använda eget kapital jämfört med att använda kapital som man lånar upp för verksamheten. Dubbelbeskattningen innebär också att riskkapitalinvesteringar beläggs med hårdare skatt än riskfritt sparande.

Aftonbladet skrev i en ledare förra hösten:

Traditionellt har socialdemokratin aldrig haft svårt att acceptera gynnsamma villkor för företagandet – men väl för företagarna. För de små företagen är företagets och ägarens villkor dock ofta gemensamma. Med den ena partens framgång följer den andras. Har socialdemokratin lärt den läxan nu?

Så långt Aftonbladet. Svaret på den frågan är helt tydligt nej. Socialdemokraterna har inte lärt sig läxan. De har inte förstått företagandets villkor.

En framgångsrik, växande företagsamhet är beroende av den privata riskkapitalmarknaden. Under resten av 90-talet måste det tillskapas netto ungefär en halv miljon nya jobb i Sverige, och för det krävs ett verkligt trendbrott. De nya jobben måste komma till i den privata sektorn. Förnyelsen och de nya jobben måste dessutom komma i nya och mindre företag. Problemet i vårt land jämfört med andra länder är att vi har få medelstora företag och att småföretagen i alltför liten utsträckning växer.

Som Sven-Olof Lodin schematiskt visade på en hearing ser en grafisk figur över Sveriges företag ut ungefär som ett snapsglas, med en mycket smal hals bestående av de medelstora företagen. Det finns anledning att tro att dubbelbeskattningen har medfört att även framgångsrika småföretagare alltför tidigt upphör att ta risker och att anställa fler människor. Det typiska för svenska företag med 10–20 anställda är i själva verket att de upphör att växa.

Den grundläggande fråga som måste ställas är: Hur skall man få människor att satsa på riskabla och hårdbeskattade investeringar när de kan få bättre nettoränta på högavkastande riskfria statsobligationer?

Framtidens företag kommer att i stor utsträckning bestå av tjänsteföretag, och då är det synnerligen olyckligt att ta bort kvittningsrätten för underskott av nystartad aktiv näringsverksamhet och att dessutom höja arbetsgivaravgifterna. Också dessa åtgärder innebär sämre förutsättningar för det nödvändiga nyföretagandet. Hur kan socialdemokraterna tro att ökade skatter på arbete och företagande skall ge fler jobb?

Herr talman! Jag står naturligtvis bakom alla de reservationer som Folkpartiet står med på, men för tids vinnande yrkar jag endast bifall till reservationerna nr 1, 45 och 49.

Anf. 58 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! För precis två månader sedan, den 20 oktober, genomförde detta riksmöte sin första finansdebatt. Vid det tillfället rådde en viss osäkerhet om vad som skulle hända under hösten. Den blåa parentes som vi hade haft var avslutad, och man var oviss om huruvida det nu skulle bli en rödgrön röra. Skulle regeringen tvingas att tuvhoppa genom att stödja sig på Vänsterpartiet för skattehöjningar och på de borgerliga partierna för besparingar?

Den 20 oktober varnade jag för ett sådant tuvhoppande. Jag sade: "Även världens bästa fot kan slinta om den hoppar alltför ofta." Men nu har vi facit och vet hur det gick. Det behövdes inget tuvhoppande, och det blev ingen rödgrön röra.

Herr talman! Vi kan i stället för med en rödgrön röra gå mot en röd och lugn jul. Det är bra, för efter samtal och förhandlingar har Vänsterpartiet och den socialdemokratiska regeringen kunnat komma överens i en rad centrala frågor. Därmed har vi också kunnat komma överens om skattepolitiken.

Herr talman! Jag skall i den här rundan naturligtvis begränsa mig till skattepolitiken. I januari föreslog Vänsterpartiet i sin skattemotion skattehöjningar för 1995 om 36 miljarder. Vi sade också att det för resten av 90-talet kan behövas 20 miljarder i tillkommande skattehöjningar för att sanera statsfinanserna. Totalt talar vi om skattehöjningar om ungefär 60 miljarder för 90-talet. I dag, den 20 december, finns principbeslut om skatteskärpningar om ungefär 50 miljarder. De uppgår enligt vår redovisning till 48 miljarder, men man kan också välja att redovisa dem så som Bo Lundgren, Moderaterna, väljer att göra.

Man kan konstatera att Vänsterpartiet beroende på redovisningssätt efter två månader fått igenom antingen 5/6 eller 6/6 av sin skattepolitik. Det är inte dåligt. Det är sällan som ett parti med 5–6 % av väljarkåren kan få igenom 5/6 eller 6/6 av sin politik på ett par månader. Jag tycker att det är mycket bra. Jag måste erkänna att jag i våras själv inte trodde att detta skulle vara möjligt att uppnå, att det skulle gå så snabbt att förvandla det som då ansågs vara komplett orealistiska idéer till riksdagsbeslut.

Herr talman! För min del är detta något av lilla julafton. Men varför blir jag då så glad över skattehöjningar? Är det alltid julafton om en vänsterpartist får höja skatten? Är en vänsterpartist negation av det tidigare statsrådet Lundgren? En tidning påstår att denne har sagt att moderaterna skall fortsätta att sänka skatterna, om så bara för glädjen att få göra det. Är då vänsterpartister sådana, fast tvärtom? Det är vi inte.

Jag är den förste att erkänna att alla skatteskärpningar har sina kostnader. Skattehöjningar sett isolerade påverkar inte ekonomin positivt. Skattehöjningar ger inga fler jobb.

Orsaken till att jag ser skattehöjningar som nödvändigt är att jag inte tror på tomten i politiken. Jag vet att nyliberalerna har rätt när de säger att det inte finns några gratisluncher.

En centerpartist – Per-Ola Eriksson – sade tidigare att vänstern och Socialdemokraterna vill höja skatterna till varje pris. Nej, vi vill höja

skatterna för att priset för välfärd heter skatt. Priset för att bekämpa underskotten är skatteskärpningar. Vi vill inte ha skatteskärpningar till varje pris. Skattehöjningar är inte tillräckligt för att sanera statsfinanserna, men det är en nödvändig förutsättning för att bekämpa underskotten.

Naturligtvis behövs det också besparingar för att få tillväxt, men jag vill återigen säga att skattehöjningar är en nödvändig förutsättning för att klara av budgetsaneringen.

Det gäller att fördela höjningarna så att de i minsta mån skadar möjligheterna för en uthållig tillväxt. Det kravet är på det hela taget uppfyllt genom de överenskommelser som träffas mellan Vänsterpartiet och Socialdemokraterna.

Jag skall kommentera något vad de som står i opposition mot dessa förslag säger. Faktiskt även Moderaterna föreslår skattehöjningar, herr talman. På s. 220 i betänkandet redovisar Moderaterna förslag om skatteskärpningar på 12 miljarder.

Centern redovisar förslag om skatteskärpningar på 6 miljarder. Det är inte lika mycket som Moderaterna. Moderaterna tar i litet mer i skatteskärpningarna.

Vad Folkpartiet föreslår vad gäller skatteskärpningar är väldigt svårt att utläsa på s. 231. Jag har suttit länge och funderat över vad Folkpartiet egentligen tycker, men jag kan inte riktigt förstå det. Antingen går de med på medparten av de skattehöjningar som Socialdemokraterna och Vänsterpartiet föreslår, eller så vill de ha fler skattesänkningar än t.o.m. Moderaterna. Jag vet inte vad de föreslår.

De presenterar en nettoskattesänkning på 5,1 miljarder. Om detta gäller gentemot de förslag som Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har lagt fram är det en rejäl och påtaglig skatteskärpning som Folkpartiet vill ha. Det kan också möjligtvis tolkas som en skattesänkning. Det kan rentav vara så att Folkpartiets förslag ligger snubblande nära de förslag som Vänsterpartiet lyckats driva igenom tillsammans med Socialdemokraterna.

Kds föreslår skatteskärpningar på 14,8 miljarder. Det visar att jag hade rätt när jag alldeles nyss sade att alla är överens om att det behövs skatteskärpningar för att sanera budgetunderskottet. Man är egentligen överens om den saken, men man försöker påskina något annat.

Vissa ledamöter säger att det inte behövs så stora skatteskärpningar och står samtidigt här i talarstolen och beskärmar sig över de neddragningar som Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har genomdrivit och diskuterat. De gråter över hur dessa hot slår mot familjerna. De partierna måste samtidigt, eftersom de föreslår mindre skattehöjningar än vi, göra än större besparingar. Ni som föreslår 40 miljarder mindre i skatteskärpningar skall öka på det beting på 20 miljarder i tillkommande besparingar som Persson diskuterar med era 40 miljarder. Ni har sagt nej till skatteskärpningar och skall spara ytterligare 60 miljarder.

Hur skall ni redovisa det? Om Persson överväger en barnbidragsminskning på 150 kr borde ni på den borgerliga sidan föreslå 450.

I nyheterna i morse sade man att sparplanerna för offentlig konsumtion – statlig konsumtion – kan kosta 28 000 jobb. Ni som inte vill

höja skatterna så mycket skall väl då spara så att 60 000 jobb försvinner. Det vore det rimliga. Men det vill ni inte. Ni försöker ge intryck av att det inte kostar något när ni säger nej till skatteskärpningar. Men alla era stora besparingar, som ni väljer att försöka dölja, kostar i jobb, och de kostar i välfärd. Det är det knepiga.

Isa Halvarsson från Folkpartiet sade att det gäller att slå vakt om skattereformen. Det var ett fullständigt absurt påstående från det parti som så komplett har gått ifrån skattereformen. Faktum är att skattereformen i dag kommer att restaureras med hjälp av Vänsterpartiet, som kritiserade reformen. Men det är vi som får renovera denna skattereform.

En grundbeståndsdel i reformen var 30-procentig kapitalbeskattning. Man går ifrån den grundbulten – jag kan lova att reformen hade varit komplett omöjlig att genomföra utan 30-procentig kapitalbeskattning – och säger sedan att man vill slå vakt om skattereformen. Att moderater kan kritisera dubbelbeskattningen är fullt rimligt. De reserverade sig på våren 1990 när det fattades beslut om 30-procentig kapitalbeskattning. Men Folkpartiet var med och röstade ned den reservationen från Moderaterna. Att säga att man slår vakt om skattereformen när man springer ifrån den på den absolut mest centrala punkten gör argumenteringen absurd.

Herr talman! Vissa borgerliga företrädare har andats besvikelse här i dag. Man har andats en bitterhet. Man har sagt att man har blivit dåligt behandlad. Man har blivit förödmjukad av Socialdemokraterna och Vänsterpartiet.

Jag vill säga att det inte är dessa partier som förödmjukar den borgerliga oppositionen. Det var väljarna som förödmjukade deras politik!

Ni hoppades på en rödgrön röra som ni skulle kunna kritisera. Det blev inte så. Ni hoppades vinna tillbaka i riksdagen vad ni förlorade i valet. Det gick inte. Ni är besvikna. Men gör då er besvikelse till något konstruktivt! Diskutera hur vi kan lägga ut de nödvändiga skatteskärpningarna på ett så bra sätt som möjligt. Sluta att kategoriskt avvisa de skattehöjningar som behövs! Ni vet innerst inne att det behövs skatteskärpningar.

Herr talman! Jag ställer mig bakom Vänsterpartiets samtliga reservationer, men nöjer mig med det yrkande som vår talesman Johan Lönnroth redan har framställt.

Anf. 59 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet har bytt namn för att inte påminnas om sitt förflutna. När det gäller historieskrivning har man fortfarande samma teknik som det stora partiet i Moskva, som ju hade sina förbindelser med också Vänsterpartiet en gång i tiden.

Jag tycker att historia bör återges korrekt. En sak som Lars Bäckström måste medge är att den sammantagna skatten på utdelningar är 51 % och inte 30 %. Jag vet att Lars Bäckström som person är hederlig, och han kommer säkert att medge det.

Det var rätt förfärande att höra att Göran Persson kanske inte hade så stor anledning att vara stolt. Det var ju Lars Bäckström och Gudrun

Schyman som hade fått igenom i stort sett alla förslag. Det ligger nog någonting i det. Det har blivit något slags rödröd smet av det som skulle ha kunnat bli en rödgrön röra. Det är naturligtvis beklagligt för alla dem som drabbas.

Lars Bäckström glömmer en sak. Att genomföra skattehöjningar till en viss volym är inte utbytbart mot att genomföra besparingar i offentliga utgifter på en viss volym. Det vi skall göra är att sanera statsfinanserna på ett sådant sätt att vi får i gång ekonomin, vilket också bidrar till en snabbare automatisk sanering av den del som är konjunkturell. Då kan man inte välja skattehöjningar som medel på det sätt Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har gjort. Då får man endera ingen finansiering av statsfinanserna eller ännu större krav på besparingar i den offentliga sektorn och en nedåtgående spiral vad gäller välfärdsutvecklingen.

Det är det som är skillnaden mellan den röda jul som Lars Bäckström ser fram emot, med färre och färre jobb i privat sektor, och den vanliga vita jul som jag vill ha, med fler och fler jobb i privat sektor.

Anf. 60 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Bo Lundgren har rätt på en väsentlig punkt. Att sanera statsfinanserna med skatteskärpningar är inte utbytbart mot att sanera med besparingar. Det är helt korrekt.

De jobb i den privata sektorn som både Bo Lundgren och jag vill ha är oerhört viktiga.

För att man skall kunna driva ett privat företag måste det finnas kunder. Det är grundläggande. Om man gör kraftfulla besparingar i t.ex. transfereringarna för merparten av de svenska barnfamiljerna, hushållen och låginkomsttagarna har de inga marginaler. De får dra ner på sin konsumtion. Då får ICA-handlaren, leksakshandlaren och skivhandlaren färre kunder.

Drar man däremot ner på Bo Lundgrens och mitt konsumtionsutrymme genom en skattehöjning kan vi ta av det finansiella sparande som vi båda har. Det blir då ingen minskning av den effektiva efterfrågan. Därför är det helt riktigt att besparingar och skatteskärpningar inte är utbytbara.

Det finns ett finansiellt sparande i hushållssektorn på uppemot 100 miljarder. Detta finansiella sparande skall vi försöka länka över i en ökad effektiv efterfrågan. Det är poängen i vårt resonemang. Vi har tagit på oss väsentliga skatteskärpningar. Vi har nästan nått den volym som vi har ansett vara rimlig. Vi har talat om 60 miljarder för 1990-talet. Vi har också redan i den här propositionen tagit hem 25 miljarder i besparingar och skall ta hem en saneringsvolym på ytterligare 20 miljarder. Jag anser alltså att huvuddelen måste ligga på besparingar.

Skillnaden mellan mig och Bo Lundgren är att han endast vill ta in 12 miljarder genom skattehöjningar. En stor del av dessa är dessutom fiktiva skatteinkomster, men det skall jag återkomma till i min nästkommande replik.

Anf. 61 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Lars Bäckström säger att det är fiktiva skattehöjningar. Det är rätt så till vida att det i realiteten inte till så stor del är fråga om skattehöjningar. Det handlar om att kommunerna inte skall få momsrabatt på det sätt som de tidigare har fått, och det handlar även om en del andra saker. Men de tekniska detaljerna kan vi lämna därhän.

Lars Bäckström talar mot all ekonomisk sakkunskap när han säger att förtroendet för en budgetsanering genom skattehöjningar i ett land som redan har ett högt skatteuttag är detsamma som förtroendet för en sanering genom en neddragning av de offentliga utgifterna.

De offentliga utgifternas andel av BNP är uppemot 70 % och skatterna är drygt 50 %. Då kan man fråga sig var problemet ligger när det gäller den bristande balansen. Problemet ligger på utgiftssidan och inte på inkomstsidan. Vi får inte ner räntorna på det sätt som vi skulle önska, eftersom det är för mycket skattehöjningar. Sådant försvårar möjligheterna till tillväxt och nya jobb i den privata sektorn. Räntorna ligger på en så hög nivå att de också kväver möjligheterna till investeringar.

En korrekt budgetsanering med besparingar ger lägre obligationsräntor, lägre kostnader för investeringar, lägre kostnader för villaägarna och ett större konsumtionsutrymme. Det är så ekonomin fungerar, Lars Bäckström.

Man kan titta på de exempel som finns på budgetkonsolidering, dvs. sanering av statsfinanserna. Fransmännen försökte med skattehöjningar men lyckades inte. De fick gå över på utgiftssidan. I Danmark har man gjort en del skattehöjningar, men framför allt har man gjort utgiftsneddragningar. Det lyckades. Också Irland fick skifta väg för att lyckas med sin budgetsanering. Man höll nämligen på att göra de misstag som Lars Bäckström älskar att göra, eftersom han är vänsterpartist.

Anf. 62 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Bo Lundgren talar om att 70 % av BNP gäller utgiftssidan. Det låter förskräckligt mycket. Nu vet Bo Lundgren att det är bruttosiffran. Det ligger stora skatteandelar i detta. Om man gör denna korrigering finner man att den svenska utgiftsnivån inte är så hög. Då är den offentliga konsumtionen väl så stor som transfereringssidan.

Bo Lundgren tar upp sådana exempel på budgetsaneringar som finns utanför Sverige. Det hade varit möjligt att genomföra ett praktiskt exempel i Sverige när Bo Lundgren satt i regeringen. Det hade varit klokt, men underskotten ökade dramatiskt när man valde den metod som Bo Lundgren pläderade för. Jag tror att det är viktigare med praktiken i Sverige än med diverse utrikes företeelser.

Det är vintertid, och era spår i den snö som ännu inte har fallit är oerhört avslöjande. Er väg fungerade inte, Bo Lundgren. Nu väljer vi en annan väg som innebär skattehöjningar, besparingar, en ekonomisk tillväxt och fler jobb i den privata sektorn.

Just nu går det bra för den svenska industrin. Produktiviteten höjs, och man säljer bra. Det finns ett stort problem, och det är den sviktande efterfrågan på hemmamarknaden. Därför är det farligt att göra alltför

stora besparingar. Ni säger nej till våra skatteskärpningar. Ni skall ta in dessa pengar med besparingar som kommer att knäcka den inhemska efterfrågan. Det gör att småföretagen får det sämre.

Detta är er blinda blå fläck. Där har ni ert ideologiska problem. Vi har lärt oss vår läxa. Vi tror och vet att man kan klara uppgiften med fördelningspolitiskt rimliga skatteskärpningar, med besparingar och med en ökad ekonomisk tillväxt.

Jag kan bara ta upp ett avslöjande exempel som Bo Lundgren själv nämnde. Han säger att moderaterna har förslag om 12 miljarder i ökade skatteinkomster när det gäller att konsolidera den offentliga ekonomin. Det står i alla fall i reservationen. 4 av dessa miljarder kommer från kommunerna. Man flyttar bara pengar från den ena fickan till den andra. På det sättet saneras ju inte den offentliga sektorn. Det är ett misstag som ni har gjort.

Anf. 63 ISA HALVARSSON (fp) replik:

Herr talman! Lars Bäckström säger att han inte riktigt vet var Folkpartiet står när det gäller skattefrågorna. Därför skulle jag gärna vilja berätta litet om detta. Vi säger nej till den 25-procentiga marginalskatten. Vi säger nej till dubbelbeskattningen. Vi säger nej till en slopad kvittningsrätt. Allt detta är skadligt; det gör det svårare att skapa nya jobb.

Vi säger nej till en höjd skatt på avtalspensioner, eftersom vi tycker att det är orättvist. Däremot säger vi ja till ett införande av en bankgarantiavgift, vilket vi har föreslagit. Vi säger nej till direktavdrag för byggnadsinvesteringar, och vi säger nej till ett återinfört grundavdrag.

När det gäller skattesatsen på kapitalinkomster har Lars Bäckström läst på dåligt. Vi folkpartister säger att vi vill återgå till en 30-procentig skattesats. Vem som ställde upp på skattereformen eller inte kan man låta vara osagt. Vi ställde upp på den delen av skattereformen som innebar att det skulle löna sig att arbeta, studera och driva företag.

Lars Bäckström måste fundera över hur man skall få ett trendbrott inom den svenska företagsverksamheten. Hur skall man skapa många nya arbeten i små företag? Hur får man små företag att växa genom att lägga på ökade skatter och avgifter?

Anf. 64 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Folkpartiets representant läser från s. 231 i betänkandet. Där redovisar Folkpartiet en varaktig skatteförändring på minus 5,6 miljarder.

Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har redovisat en varaktig skatteökning på 36 miljarder i det här betänkandet. Skall man tolka detta som att Folkpartiet ställer upp på 31 miljarder och bara är motståndare till 5 miljarder? I så fall tycker jag att det är ett mycket positivt bud. Folkpartiet tar då ett rejält kliv bort från andra borgerliga partier. Kanske betyder dessa 5,6 miljarder något annat.

Jag är mycket konkret. Ställer Folkpartiet upp på 31 miljarder i ökade skatteinkomster fram till 1998? Det är enkelt att svara på den

frågan. Man kan säga: ja, nej eller vet ej. Alla tre alternativ är lika möjliga.

Jag vill bara säga att vi inte för ett ögonblick tror att en ökad skatt på företag ger fler jobb. Det vore bisarrt om det fanns ett sådant samband. Man har inte skatter för att reglera sysselsättningen. Man har skatter för att reglera underskotten. Vi tror att stora underskott gör att räntan höjs och att det blir svårt för småföretagarna. De flesta småföretag är inte aktiebolag utan enskilda firmor och handelsbolag. Dessa har fått skattelättnader. Skatteuttaget ligger på ungefär 28 %. Det är en mycket låg skattesats, sett i ett internationellt perspektiv. Jag känner däremot ingen företagare som fattar investeringsbeslut beroende på skattesatsen. Alla företagare jag känner fattar investeringsbeslut beroende på om det som produceras kan säljas till ett pris som ger vinst.

Det är litet märkligt att jag gång på gång skall behöva lära ut elementa i kapitalistisk marknadsekonomi till borgerliga företrädare. Det är vinsten som styr investeringsbesluten, inte skatten.

Anf. 65 ISA HALVARSSON (fp) replik:

Herr talman! Det är märkligt att vi på den borgerliga sidan alltid träffar helt andra typer av företagare än vad Socialdemokraterna och vänstern gör.

Naturligtvis tittar man på vinsten, och naturligtvis tittar man på hur man skall uppnå lönsamhet. Men om man långsiktigt vill växa, om man vill ta på sig det stora ansvar som det i ett långsiktigt perspektiv innebär att ha folk anställda, att satsa egna pengar och att få sina vänner och bekanta och släktingar att satsa pengar i ett företag för att det skall växa, då tittar man faktiskt på vilken utdelning man får och man tittar på skatten. Med den dubbelbeskattning som hittills har funnits har man inte ens brytt sig om att ta ut vinst på aktierna, eftersom det har varit så olönsamt. Vinsten har därför bakats in och stannat kvar i företagen, och det har skett en inlåsning av kapitalet, en inlåsning som inte alls är bra. Det tidigare Anellavdraget har ju kompenserat för dubbelbeskattningen, men av internationella orsaker kan det inte finnas kvar.

Från Folkpartiets sida ställer vi upp på vissa skatteökningar, men vi ställer absolut inte upp på marginalskatteökningar, och vi vill att den föreslagna dubbelbeskattningen avskaffas eller att den enkelbeskattning som nu gäller behålls.

Till skillnad från Lars Bäckström önskar jag mig en vit jul och inte en röd.

Anf. 66 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Vi önskar alla en vit jul, men i politiskt hänseende kommer detta utan tvivel att vara en röd jul. Det står höjt över allt tvivel.

Det var emellertid inte det vi diskuterade, utan vi diskuterade skattepolitik. Isa Halvarsson, vad tycker Folkpartiet? Går man med på 30 miljarder i skattehöjningar fram till 1998? Det är en möjlig tolkning av vad Folkpartiet har skrivit på s. 231 i betänkandet, där det står minus 5,6 miljarder. Vänsterpartiet och Socialdemokraterna har i det här

betänkandet föreslagit skatteskärpningar på 36 miljarder. Isa Halvarsson kan bekantgöra Folkpartiets uppfattning i kammaren under dagens debatt. Det är enkelt att göra.

Folkpartiet reserverade sig inte till förmån för slopad dubbelbeskattning i samband med skattereformen. Det går mycket enkelt att läsa ut ur debattprotokoll och betänkanden. Moderaterna gjorde det. Det var det enda borgerliga parti som drev denna linje.

Detta är ett löftesbrott från Folkpartiets sida som är klart, klart, kristallklart, mycket kristallklart, klart som böhmisk kristall eller venetiansk kristall, och det är något som bör betonas i samband med att Isa Halvarsson frågar om man kan lita på uppgörelser med Vänsterpartiet. Jo, man kan lita på uppgörelser med Vänsterpartiet, men man kan uppenbarligen inte lita på uppgörelser med Folkpartiet. Det enda beständiga i Folkpartiet är att man byter politik då och då.

Sedan till frågan om småföretagen. De flesta av dessa småföretag är handelsbolag, enskilda firmor. De har fått mycket förmånliga skattevillkor, reserveringsmöjligheter. Skatten är icke högre än 28 %. Det är unikt förmånliga beskattningsregler för företag i Sverige. Det visar OECD:s alla rapporter om internationella företagsskatteregler. Det är en myt att skatten på företagare och företag är hård i Sverige. Den myten skall ni sluta odla.

Vi kan få fart på Sverige. När vi sanerar budgetunderskotten, pressar ner räntorna och håller uppe den effektiva efterfrågan på hemmamarknaden kommer vi att få en mycket mycket bra ekonomi. Det kan nästan bli jul hela året om när vi har avslutat den blå parentesen.

Anf. 67 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds):

Herr talman! Det är trevligt att Lars Bäckström från Vänsterpartiet är glad. Jag tror dock tyvärr inte att svenska folket delade denna skatteglädje, när – för att använda Lars Bäckströms egen vokabulär – omöjliga vänsterförslag blev möjliga socialdemokratiska.

Kristdemokratisk ekonomisk politik tar sin utgångspunkt i marknadsekonomin och eftersträvar stabilitet i samhällsekonomin. En väl fungerande marknadsekonomi bygger på ett samhälle med en grundläggande etisk samsyn och förutsätter stabila spelregler.

Skattepolitikens huvuduppgift är självfallet att finansiera offentlig verksamhet. Men skattepolitiken får inte reduceras till att bara på ett enkelt sätt tillföra statskassan inkomster, utan den måste vila på en ideologisk helhetssyn. Utifrån ett kristdemokratiskt synsätt är skattepolitiken ett viktigt instrument för att uppnå mål som full sysselsättning, rättvis fördelningspolitik, god miljö och hushållning med naturresurser. Det är i detta sammanhang viktigt att skattesystemet får en utformning som gör att det får en bred acceptans och inte leder till skatteundandragande och bristande skattemoral.

Utifrån detta kan jag bara konstatera att skattepolitiken för den socialdemokratiska regeringen i alltför hög grad tycks handla om att dra in inkomster till statskassan och ses som en bekvämare väg att sanera de offentliga finanserna än att fatta tillräckliga beslut om minskade utgifter.

Inom loppet av en månad efter regeringstillträdet hann förslag till skattehöjningar på sammanlagt mer än 50 miljarder läggas fram, varav inte mindre än 30 miljarder avser höjda skatter på arbete och ytterligare 6–7 miljarder avser höjda skatter på riskvilligt kapital som satsas i företag, för nya investeringar och nya jobb.

Vårt skattesystem måste kunna konkurrera med andra länders skattesystem i det alltmer gränslösa Europa. Det är framför allt viktigt beträffande företagsbeskattningen. Mellan åren 1983 och 1991 har 250 miljarder kronor lämnat landet. Det går i längden inte att ha alltför avvikande skatteregler för företagen i Sverige jämfört med omvärlden om vi skall kunna få investeringar och jobb i Sverige. Alternativet är att såväl kapital och företag som människor lämnar Sverige.

Den socialdemokratiska regeringen ser höjda skatter som en fråga om solidaritet. Men den som väger höjda skatter mot sänkta bidrag och finner skattehöjningar mer solidariskt riskerar att missa något. Det finns en smärtgräns för hur mycket skatter och avgifter en människa orkar med. När den gränsen har passerats upplever den enskilda människan att friheten att bestämma över sin egen ekonomi är alltför liten. Då urholkas solidariteten, och viljan att bidra till skattesystemet minskar.

Herr talman! Vi kristdemokrater är medvetna om att det i arbetet med saneringen av de offentliga finanserna även kommer att krävas inkomstförstärkningar. Enligt vår uppfattning bör dock skattetrycket inte tillåtas överstiga 50 % av BNP, och på längre sikt är det nödvändigt att skatterna sänks under denna nivå. Det är också oerhört angeläget att skatterna tas ut på ett sätt som skadar samhällsekonomin och den ekonomiska utvecklingen så litet som möjligt.

Mot bakgrund av detta menar vi att det är oacceptabelt att beskattningen av arbete skärps så dramatiskt som den socialdemokratiska regeringen föreslår. Att ytterligare driva upp marginalskatter och öka skattekilar från en internationellt sett redan mycket hög nivå, innebär att förutsättningarna för nya jobb dramatiskt försämras. Inte minst i den priskänsliga privata tjänstesektorn innebär de höjda skatterna på arbete att tusentals nya arbetstillfällen hotas. Tvärtom skulle det vara nödvändigt med åtgärder som minskar skattekilarna för den enorma potential av tjänster riktade mot hushållssektorn som finns men som i dag endast utförs svart eller aldrig kommer ut på arbetsmarknaden. Dessa borde i stället växlas in i riktiga jobb.

Herr talman! Vi kristdemokrater är övertygade om att de nya jobben måste tillkomma i den privata sektorn, och då framför allt i små- och medelstora företag, ofta inriktade mot tjänsteproduktion. Det är då ytterligt angeläget att villkoren för företagande och nyföretagande är sådana att företagen kan växa och att enskilda människor vågar starta nya företag, som i sin tur genererar nya jobb.

Skattemässig neutralitet mellan olika företagsformer skall upprätthållas. Riskvilligt kapital som satsas i företag skall inte beskattas hårdare än riskfritt placerat sparande i obligationer eller på bank. För att klara nödvändiga investeringar, inte minst i småföretag, är det nödvändigt med ett tillskott av nytt riskvilligt kapital. Tillgång till riskkapital innebär dels att företagen inte behöver låna till alla investering, dels

att företagen lättare får de lån som de behöver. Goda villkor för småföretag och småföretagare är av vital betydelse för att få till stånd nya riktiga jobb.

Den socialdemokratiska regeringen verkar sakna insikt i och förståelse för företagarnas villkor och förutsättningar. I stället för att skapa ett gott klimat för företagen att växa i läggs en hel rad förslag fram som försämrar villkoren. Utöver försämrade skattevillkor, slopad kvittningsrätt för nystartade enskilda verksamheter, återinförd dubbelbeskattning på avkastningen på de kapital som satsats i företagen och höjda skatter på arbete försämras nu också flexibiliteten i arbetsrätten, vilket framför allt försvårar nyanställningar i småföretagen.

Samtidigt som regeringen återställer arbetsrätten vill den utreda hur företagens villkor skall förbättras. Det vore en mer rimlig ordning att först utreda och sedan fatta beslut. Den ena handen verkar inte veta vad den andra handen gör.

Herr talman! Som jag nämnde redan inledningsvis är skattepolitiken också ett viktigt instrument i miljöpolitiken. Utifrån kristdemokratisk ideologi har vi både ett personligt och ett kollektivt ansvar för den fysiska livsmiljön. Marknadsekonomin måste styras av ett ekologiskt ansvarstagande.

Ekonomisk utveckling kan inte mätas enbart med snäva tillväxtbegrepp. Ekonomisk utveckling innebär i stället tillväxt av den totala nationalförmögenheten. I nationalförmögenheten inräknas miljö- och naturresurser, det mänskliga kapitalet, produktionskapitalet samt nationens finansiella nettotillgångar. En tillväxt av nationalförmögenheten innebär en välfärdsökning endast om hänsyn tas till miljöeffekter och påverkan på människors hälsa och förmåga.

Den ekonomiska politiken skall främja en tillväxt av den totala nationalförmögenheten. Det är endast med detta synsätt som förvaltarskapet kan förverkligas och verklig valfrihet skapas.

Ett ökat inslag av ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken, t.ex. genom en skatteväxling med sänkta skatter på arbete och höjda skatter på miljöfarliga utsläpp, energi m.m., främjar både miljön och framväxten av nya arbetstillfällen och därmed den ekonomiska utvecklingen.

Vi har i en särskild rapport analyserat konsekvenserna av skatteväxling. Vi har gjort den bedömningen att det finns utrymme för en skatteväxling på ca 20-30 miljarder under de närmaste åren. Vi är dock medvetna om att en skatteväxling måste föregås av en ordentlig utredning för att analysera alla konsekvenser ur både miljö- och konkurrenssynpunkt, men också för att nå en bred politisk enighet i frågan så att långsiktiga spelregler kan läggas fast som såväl företag som privatpersoner har en rimlig chans att anpassa sig till.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till de kristdemokratiska reservationerna nr 1, 84 och 97 i betänkandet.

Anf. 68 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Michael Stjernström sade att han förstod att jag var glad, men han trodde inte att svenska folket var så glada över skattehöjningarna. Det är nog så att man inte blir spontant glad över att få

betala mer i skatt. Jag tror inte att det är glädje man känner. Men man känner kanske ansvar och att man tar på sig en nödvändig uppgift. Jag tror att man känner det. Även om man inte känner glädje så känner man sitt ansvar och gör detta.

Hittills har våra siffror gått upp. I takt med att skatterna stiger har även våra SIFO-siffror stigit. Våra egna väljare tycks vara belåtna.

Ni kristdemokrater föreslår ju själva skattehöjningar på 14 miljarder, Michael Stjernström. Det är ju också ganska rejält. Vi har sagt 36 miljarder. I samma betänkande föreslår ni 14 miljarder. Det är en skillnad på 22 miljarder. Sedan kritiserar kristdemokraterna med emfas att socialisterna, Socialdemokraterna och Vänstern, slår mot familjen. Det har vi redan gjort i det här betänkandet.

Flerbarnstillägget står för 0,5 och bidragsförskottet för 0,8 miljarder. Familjestödet har ett beting på 3 miljarder. Kyrkan får betala 0,3 miljarder. Avskaffandet av vårdnadsbidraget ger 3,2 miljarder. Det är en massa otäcka besparingar som kristdemokraterna säkert tycker hjärtligt illa om.

Michael Stjernström säger nej till de skatteskärpningar som vi har föreslagit. Hur skall Michael Stjernström då få in dessa pengar? Var skall ni ta pengarna? Jag skulle också vara glad om jag slapp att höja skatten. Jag erkänner att det finns problem med skattehöjningar. Alla skattehöjningar har sina negativa effekter. Men var skall vi hämta in alla dessa pengar? Tomten kommer inte med dem. De måste tas från någon. Skall ni ta dem från kommunerna eller från familjepolitiken? Eller kanske från försvaret eller kyrkan? Om ni löser den uppgiften kan vi nog sänka skatteuttaget på 36 miljarder.

Anf. 69 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik:

Herr talman! Även skatteförslag och skattehöjningar kan utformas på ett rättvist sätt. Det är en oklok politik att skärpa skatterna så att det slår mot människors möjligheter att få arbete i framtiden. Det trodde jag även låg en vänsterpartist varmt om hjärtat.

När man förstärker inkomsterna måste det självfallet vara en balans mellan skattehöjningar och besparingar. Den balansen är rubbad enligt vårt sätt att se på saken. Ni har tagit in för mycket genom skattehöjningar och alldeles för litet genom besparingar.

Det skall bli intressant att se vad ni förmår när ni lägger fram propositionen i januari, och om Västerpartiet stöder den lika helhjärtat. Kristdemokraterna har sagt att balansen bör vara så att cirka två tredjedelar är besparingar och en tredjedel skattehöjningar.

När det gäller olika besparingar inom familjepolitikens ram har vi kristdemokrater sagt att vi är beredda att medverka till en utredning där vi kan titta på olika förslag. Vi har också sagt att det är rimligt att ta in ett antal miljarder inom familjepolitiken. Vi har sett att socialdemokraterna har gjort vårt utredningsförslag till sitt. Vi skall arbeta mycket konstruktivt i den utredningsgruppen. Alla måste vara med och bära dessa bördor när vi har en sådan dålig ekonomi.

Anf. 70 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Det är bra att vi är överens om besparingsvolymen inom familjepolitiken. Ni säger 4 miljarder, och vi har ett rullande beting på 3 miljarder. Sedan har vi redan några skarpa förslag i det här betänkandet. Då är vi överens om nivån, men ni har 22 miljarder mindre i skatteinkomster än vad vi har. Då måste ni öka ert sparbeting med 22 miljarder.

Finansminister Göran Persson sitter borta på Finansdepartementet och diskuterar 20 miljarder i ytterligare besparingar. Det har väckt stor debatt om detta verkligen är möjligt. Men ni kristdemokrater vill fördubbla den volymen. Om man kan ha dessa fantasifulla besparingsbeting slipper man obehagligheter med skattehöjningar.

Men det går inte att diskutera skatter utan att tala om hur man skall täcka in skattebortfallet. Det är enkelt att lova skattelättnader, utan att tala om hur man skall täcka det bortfall som uppstår. Det är er stora svaghet att ni inte redovisar det. Ni kommer i bästa fall upp till de sparåtaganden som vi i Vänsterpartiet och Socialdemokraterna redan har gjort. Men det täcker ju inget bortfall på 22 miljarder i skatter.

Anf. 71 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik:

Herr talman! Vi kristdemokrater lyssnade mycket intensivt på statsministerns regeringsförklaring. Där sade han att det måste vara en ny anda av samförstånd och samarbete här i riksdagen. Vi inleder gärna ett sådant samarbete för att titta på hur besparingsprofilen skall se ut i framtiden på familjepolitikens område eller på andra områden.

Men vi vill inte medverka till att slå mot de sämst ställda barnfamiljerna innan vi har tittat mycket noga på hur detta ser ut. Nu börjar man med att försämra för de sämst ställda barnfamiljerna genom att ta bort vårdnadsbidraget och flerbarnstilläggen innan utredningen ens har startat. Jag tycker att det är fel. Det tyder inte på någon samförståndsanda eller samarbetsanda.

Anf. 72 ANITA JOHANSSON (s):

Herr talman! Den 19 augusti antog vi socialdemokrater vårt valmanifest. Många väntade med stor spänning på vårt valbudskap. I det dokumentet talade vi klart och tydligt om vilken skattepolitik som vi socialdemokrater skulle föra om vi fick väljarnas förtroende den 18 september.

Herr talman! Väljarna sade klart och tydligt ifrån att de fått nog av den borgerliga politiken. Carl Bildt, Bo Lundgren m.fl. blev förpassade från Rosenbad. Jag tror att det smärtade Bo Lundgren särskilt mycket.

I det betänkande som vi nu behandlar har skatteutskottet avgivit ett yttrande till finansutskottet. Man kan diskutera hur kul det är. Men det är ju mycket skatter i detta betänkande. Vi föreslår en rad förändringar. T.ex. kommer utdelningsinkomster och reavinster på aktier att beskattas på samma sätt som övriga kapitalinkomster. Förmögenhetsskatten kommer att behållas. Skatten på kapitalinkomster skall ligga kvar på 30 % även efter den 1 januari 1995, vilket också kommer att innebära att skattelättnaden för ränteutgifter behålls på dagens nivå.

Dessutom kommer fastighetsskatten att höjas med 0,2 procentenheter fr.o.m. 1996 för att undvika ytterligare försämringar av räntebidragen i det nyare bostadsbeståndet. Detta är en oerhört viktig fråga för många människor i vårt land.

När det gäller detaljerna i förslagen på skatteområdet vill jag nämna att egenavgiften höjs med 1 procentenhet per år från 1996 till 1998, det avdragsgilla beloppet för resekostnader höjs från 4 000 till 6 000 kr och en tillfällig s.k. värnskatt på 5 % tas ut t.o.m. 1998

Vårt förslag beräknas ge inkomstförstärkningar på drygt 36 miljarder kronor till 1998. Här delar vi uppfattningen att man i framtiden bör undvika mer betydande höjningar av skatteuttaget. Regeringen säger dock att man kan komma att pröva ett ökat inslag av skatter och avgifter som har en gynnsam effekt på miljön.

Herr talman! Inte helt oväntat föreslår samtliga borgerliga partier avslag på stora delar av propositionen. Jag vill också passa på att tacka vänsterpartiet och Lars Bäckström för ett mycket konstruktivt arbete med proposition 25.

Med anledning av vad som sägs i en del av motionerna vill utskottet framhålla att 1990 års skattereform, som genomfördes under bred enighet, inte bara gick ut på att begränsa de s.k. marginalskatterna. Avsikten var också att skapa ett stabilt och rättvist system som skulle tillgodose behovet av skatteintäkter och därigenom en god utveckling av välfärden i vårt land. Olika åtgärder vidtogs för att bredda skatteunderlaget och uppnå en likformig beskattning. Jag är glad att Isa Halvarsson säger att hon värnar skattereformen. Det hade varit bra om hon hade gjort det under den förra perioden här i riksdagen.

Herr talman! Bred enighet rådde också om en rad socialpolitiska åtgärder som ingick i reformen i syfte att tillgodose de fördelningspolitiska målen.

Utvecklingen därefter, under den förra perioden, har inneburit allvarliga brott mot de grundläggande principerna för skattereformen. Det har medfört stora skattebortfall som har försämrat statens finanser dramatiskt. Angelägna utgifter på olika välfärdsområden har trängts undan. Den omfattande arbetslösheten har lett till ökad utslagning och stora problem som hotar att bli bestående.

Bo Lundgrens och den borgerliga regeringens skattepolitik har försämrat ekonomins funktionssätt och undergrävt statsfinanserna genom en systematisk överföring av inkomster och förmögenhet till kapitalägare, företagare och andra höginkomsttagare.

Propositionen innehåller ett omfattande program med besparingar och inkomstförstärkningar som i inledningsskedet naturligtvis kommer att medföra påfrestningar för många grupper i samhället. Utskottet instämmer i regeringens uppfattning att bördorna måste fördelas rättvist och bäras av alla efter förmåga. Om välfärdspolitiken skall kunna lyckas är det nödvändigt att skapa förutsättningar för en hög, balanserad och uthållig tillväxt och att sätta in kraftiga åtgärder för att minska arbetslösheten. Utskottet anser att beskattningen bör utformas på ett sätt som ger stöd för en sådan politik. Det är oerhört viktigt.

Regeringens program på skatteområdet innebär en återgång till grundtankarna i skattereformen samtidigt som förslagen ger väsentliga inkomstförstärkningar till den offentliga sektorn.

En majoritet i utskottet instämmer också i regeringens uppfattning att beskattningen av sparande och av kapital bör grundas på den likformighet som skattereformen åsyftade och att man bör återgå till en generell skattesats på 30 %. Förmögenhetsskatten bör behållas på sin nuvarande nivå. Det är också viktigt att den utformas så att den ger goda villkor för näringslivet speciellt för små och medelstora företag samt för nyföretagande.

Vi anser också att det är viktigt att de med inkomster över den s.k. skiktgränsen får bidra till en förbättring av statsfinanserna och menar att den föreslagna värnskatten är väl motiverad och hänvisar till andra åtgärder på inkomstbeskattningens område som under senare tid har medfört särskilda påfrestningar för låginkomsttagare.

Herr talman! När det gäller kapitalinkomster och förmögenhetsskatten fanns det en ganska bred majoritet här i riksdagen när vi beslutade om likformighet i kapitalbeskattningen. Det innebär att vi nu återvänder till skattereformen på detta område.

Som en konsekvens av utskottets ställningstagande till beskattningen av kapitalinkomster bör också beskattningen av värdepappersfonder och investeringsföretag återställas till den tidigare ordningen.

Herr talman! En mycket omdebatterad fråga är avkastningsskatten på pensionsförsäkringar och på bundet pensionssparande utan försäkringsinslag. Den utgör nu 9 % av en schablonmässigt beräknad avkastning på pensionskapitalet. Vid 1990 års skattereform diskuterades denna fråga mycket. Det var många som då tyckte att denna skatt borde fastställas till 30 %. Men för att stimulera ett långsiktigt sparande fastnade vi för att den skulle vara 15 %.

Den värnskatt på 5 % som regeringen nu föreslår kombineras med att grundavdraget återinförs i fråga om statlig inkomstskatt fr.o.m. årsskiftet. Den statliga inkomstskatten höjs tillfälligt från 20 till 25 %. Jag tycker att vi fick stor förståelse för det under hela valrörelsen.

Uppräkningen av skiktgränsen skall ske med 1,2 %. Förslaget innebär också att utgångspunkten skall vara den skiktgräns som gällde vid 1995 års taxering.

Herr talman! Det föreslås också att avdragsgränsen för resor mellan bostad och arbetsplats höjs från 4 000 och 6 000 kronor.

Den nya beloppsgränsen behövs av framför allt administrativa skäl. Förslaget innebär en förstärkning av skatteinkomsterna.

I motion F14 begär motionärerna ett riksdagsuttalande om en återgång till enklare övergångsregler i företagsbeskattningen. Vi instämmer i motionärernas uppfattning att 1993 års skatteregler avseende den som driver en enskild näringsverksamhet är mycket krångliga. Att reglerna har blivit krångliga beror på den likformighet med aktiebolag som eftersträvas. Vi kommer inte nu att kunna ta ställning, utan vi skall överväga frågan i framtiden.

Skatteutjämningsreserven, SURV:en, som avskaffades 1993 var alltför komplicerad, och därför är det nu inte aktuellt att återinföra den.

Det är för närvarande inte heller aktuellt att återinföra avdraget för utdelningar på nyemitterat aktiekapital. I stället föreslår vi att stämpelskatten på nya aktier slopas så att man skall stimulera bygginvesteringar med ett partiellt direktavdrag. Lennart Nilsson kommer att tala mera om detta senare i debatten.

Herr talman! Jag yrkar bifall till finansutskottets hemställan.

Anf. 73 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! När man lyssnar på företrädare för socialdemokraterna finner man att de förefaller visa förståelse för att de hundratusentals nya jobb som vi måste få fram för att minska och så småningom avlägsna risken för långtidsarbetslöshet skall växa fram i den privata sektorn. Riksdagen eller regeringen kan inte kommendera fram dessa jobb. Vi måste ha bra förutsättningar för att tusentals och åter tusentals enskilda människor runt om i Sverige skall tycka att förutsättningarna är tillräckligt bra för att de skall vilja starta nya företag och expandera företag som de redan driver.

Om man höjer skatten på arbete med 36 miljarder kronor – så mycket blir det om man räknar samman alla de skattehöjningar som har föreslagits och som riksdagen skall fatta beslut om – blir det dyrare att anställa. Det leder naturligtvis också till att det blir färre jobb än annars i den privata sektorn. Det förefaller vara en märklig ekvation.

Lika märkligt är det när Anita Johansson felaktigt säger att utdelningsinkomster beskattas på samma sätt som övriga kapitalinkomster. Så är det inte. Aktiebolag är den företagsform som framför allt används av växande företag som kan tänkas expandera. Utdelningsinkomster – avkastningen på det egna kapitalet i aktiebolaget – beskattas först i bolaget. Det som blir kvar beskattas en gång till hos den som äger företaget. Ränteinkomster är däremot avdragsgilla i företaget och beskattas en gång av den som får räntan.

Detta medför att det egna kapitalet beskattas hårdare än det lånade. Man kan inte få låna kapital om man inte har ett eget kapital att riskera i botten. Så är det i den privata sektorn. Det egna kapitalet, som är grunden för expansion, vill ni beskatta hårdare.

Mot den här bakgrunden vill jag ha svar på en enda fråga av Anita Johansson. Jag skall ta ett bankexempel från Nässjö. Vi skulle i och för sig kunna ta någon ort i Halland i stället eftersom vi har skiftat talman. På torget finns två banker. Bankerna ger samma ränta på sparat kapital. Den ena bankens ränteutdelning beskattas med 51 % och den andra bankens med 30 %. I vilken bank sätter Anita Johansson in sina pengar? Svara då inte att pengarna skall sättas in på någon helt annan bank. Välj mellan dessa två banker. Var sätter Anita Johansson in sina pengar, där räntan beskattas med 51 % eller där den beskattas med 30 %?

Anf. 74 ANITA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Först och främst tycker jag att det känns mycket skönt att höra att Bo Lundgren värnar så mycket om jobben i vårt land. Tänk om Bo Lundgren hade värnat lika mycket om arbetstillfällena när han satt i regeringen! Då kanske det hade sett litet annorlunda ut i Sverige i

dag. Tänk om Bo Lundgren under sina år som skatteminister hade brytt sig litet mer om budgetunderskott m.m. Då kanske vi hade haft litet mindre huvudvärk nu när vi både måste höja skatterna och spara i Sverige. Det skulle ha varit klädsamt, Bo Lundgren.

Bo Lundgren frågade i vilken bank jag skulle sätta in mina pengar i Nässjö, Sävsjö eller var det nu var någonstans. För det första skulle jag naturligtvis sätta in mina pengar på en bank någonstans i Nacka. Det kan vi vara överens om. För det andra skulle jag naturligtvis sätta in dem på den bank där jag får bäst utdelning. Det skulle jag självfallet göra, Bo Lundgren.

Det är nämligen på det sättet jag tycker att vi skall föra politiken. Tänk om Bo Lundgren hade fört politiken så att vi inte hade behövt befinna oss i den situation som vi gör i dag. Politiken skall föras så att man får den bästa utdelningen på saker och ting. Om det dessutom hade förts en rättvisare skattepolitik under den förra mandatperioden skulle det ha varit klädsamt för Bo Lundgren.

Anf. 75 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Jag trodde faktiskt att Anita Johansson skulle fly undan frågan och inte svara på den. Den är central och viktig. Det är bra att vi är överens om att 51 % skatt på en kapitalinkomst leder till att färre satsar på att placera pengar på just det viset – om det finns alternativ som beskattas med 30 %. Det var just det jag ville visa.

Anita Johansson förordar en politik här i kammaren som leder till att det riskvilliga egna kapitalet i aktiebolagen skall beskattas så hårt att hon inte själv är beredd att satsa. Hur många andra är då beredda att satsa? Det finns en möjlighet. Den bank som blir extra hårt beskattad eller de aktiebolag som blir extra hårt beskattade kan ställa krav på större avkastningar på de investeringar som görs för att få ut tillräckligt mycket för att kunna betala den extra höga skatten. Det innebär att man driver upp avkastningskravet, vilket medför att ett antal jobb inte kommer till stånd. Därmed har vi klarat ut att den delen av den socialdemokratiska skattepolitiken ger betydligt färre jobb än en politik med lika beskattning av olika kapitalinkomster. Så var det under innevarande år.

Så till jobben. År 1989 fick vi en kollaps i ekonomin och därmed i statsfinanserna. Vi hade strukturella problem, som vi nu diskuterar i stor utsträckning. Det var en kostnadskris och en finanskris som drevs fram under 80-talets spekulationsekonomi. Det här framgår av statistiken. Jag hade önskat att vi hade sluppit hantera de banker som bl.a. den förra socialdemokratiska regeringen misskötte. Nordbanken är det främsta exemplet. Bankkrisen ledde också till att hushållen fick ett behov av att spara för att betala tillbaka sina lån. Häri ligger det stora djupet i fallet i den svenska ekonomin.

Anita Johansson, vi har nu klarat ut en sak. Den dubbla beskattningen av riskkapital medför stora svårigheter att få fram nya jobb i den privata sektorn. Det blir inte lättare när skatten på arbete höjs med 36 000 miljoner kronor. Det motsvarar kostnaden för drygt 100 000 jobb.

Anf. 76 ANITA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tror att svenska folket gläder sig åt att Bo Lundgren inte sitter i regeringen i dag. Vi kan konstatera att då skulle ytterligare 100 000 jobb ha försvunnit i den offentliga sektorn. Det är ett faktum i den moderata politiken.

Det låter litet beklämmande när Bo Lundgren talar så mycket om att man skall satsa på företagen. Vi kan se tillbaka på vad som hände när Bo Lundgren satt i Rosenbad. 45 000 konkurser inträffade under Bo Lundgrens tid som skatteminister. Det är ett faktum. Bo Lundgren skakar på huvudet, men det är sant.

Bo Lundgren skyller hela tiden på att politiken fram till 1991 var felaktig. Han nämner inte med ett ord vad han själv åstadkom under de tre åren. Skatteutskottet gjorde en resa till Italien. Räntan var 500 %. Vem satt i regeringen? Jo, Bo Lundgren.

Bo Lundgren, jag tycker att vi nog skulle kunna vara överens om att socialdemokraterna kommer att värna jobben och företagarna i det här landet – bara vi får några år på oss. Var lugn för det!

Anf. 77 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Anita Johansson tackade oss för ett konstruktivt samarbete. Jag kan väl återgälda vänligheten. Jag skall bara göra ytterligare några kommentarer. De kommer att var milda i tonen men hårda i sak.

Anita Johansson, ni vill höja statsskatten med 5 % precis som vi vill. Men sedan vill ni i förtid återinföra grundavdraget vid statlig taxering. Blir det inte litet märkliga effekter av den här mixen? Dessa förslag leder sammantaget till att den som har en årsinkomst på 170 000 kr nästa år kommer att få en skatteskärpning med 2 127 kr. Den som har en årsinkomst på 220 000 får en skärpning med 1 463 kr. Den disponibla inkomsten minskar med ca 2 % för den som tjänar 170 000 och knappt 1 % för den som tjänar 220 000.

Vi tycker inte att det här är en bra fördelningspolitik. Tycker Anita Johansson verkligen att det är bra att man tar in drygt 4 miljarder från personer med litet högre inkomster och ger tillbaka ungefär 2 miljarder till samma grupp. Det är inte bra. Kan socialdemokraterna verkligen tycka det?

Ni säger att värnskatten skall avskaffas om fyra år. Om det är en värnskatt som skall värna dåliga statsfinanser vore det väl rimligare att säga att den skall avskaffas när statsskulden har slutat öka? Vore det inte ett rimligare mål att ta in extra skatt ända fram till den dagen då skulden slutar öka? Blir det 1997, kan den avskaffas tidigare. Om det blir 1998, så blir det 1998. Blir det senare, så blir det senare. Det vore bättre att sätta upp ett sådant mera rimligt mål än ett kalendermål.

Sedan måste jag ge en eloge till Socialdemokraterna vad gäller direktavdragen. Man gick från att göra direktavdrag för maskininvesteringar till byggnadssektorn. Det var ett klokt beslut, och jag tror att vi i Vänsterpartiet verksamt bidrog till att vi kunde komma överens om att fatta det beslutet.

Jag tycker att vi skall vara konstruktiva, Anita Johansson. Kan inte både vi i Vänsterpartiet och ni socialdemokrater, om näringslivet säger

att just den här skatten är kännbar för oss, ompröva beslutet, Anita Johansson? Vi kunde säga: Då drar vi tillbaka den skattehöjningen och kompenserar den med en annan skattehöjning.

Vi kunde t.ex. höja bolagsskatten till 30 % och kanske göra någon annan skattelättnad så att summan blir densamma. Vi borde diskutera exakt hur skatten tas ut. Då skulle vi få den perfekta symmetrin: 30 % i bolagsskatt, 30 % i kapitalbeskattning, och så skall vi ju eftersträva att få tillbaka 30% i uttag för kommunalskatten.

Anf. 78 ANITA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Lars Bäckström talar om märkliga effekter av grundavdraget och värnskatten. Det är möjligt att det kan bli sådana. Det är sådant som vi kan fundera på i framtiden.

Jag hoppas på att vi skall få ordning på ekonomin fram till år 1998. Det är därför vi har sagt att värnskatten skall gälla tillfälligt. Jag kommer att jobba allt vad jag kan för att vi skall få ordning på ekonomin och verkligen kunna gå tillbaka till den skattereform som växte fram så sakteliga här i huset.

Anf. 79 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Vem hoppas inte det? Vi skall inte bara hoppas utan vi skall genom aktiva åtgärder få ordning på ekonomin.

Men, och lägg märke till detta alla i kammaren, alla vid TV-apparaterna, alla i medierna, osv. –: vi måste få bort en missuppfattning. Man tror i Sverige att det finns något slags plan så att det blir ordning på Sveriges ekonomi år 1998. Det finns inget parti som har en sådan plan. Det finns bara en målsättning att skuldkvoten skall sluta öka år 1998. Det är egentligen en ganska blygsam ambition.

Även om skuldkvoten har slutat öka så kan ju skulden både i kronor och ören fortsätta att öka. Vi skall betänka att vid det tillfället är troligtvis statsskulden 19 000 miljarder. Det är astronomiska belopp. Vore det därför inte ett rimligare mått att säga att vi har kvar värnskatten tills skulden slutar att öka? Det är först då som vi har litet grand kontroll på läget.

Herr talman! Med den korta tid vi har i replikerna vill jag också ge ett beröm till Socialdemokraterna. När man slopade den s.k. dubbelbeskattningen trodde jag faktiskt inte att det skulle vara möjligt att få tillbaka den.

Jag trodde att Socialdemokraterna inte skulle våga ta den konflikten med Moderaterna. Vi i Vänsterpartier har agiterat, och vi har hjälpt till. Tillsammans inför vi denna rimliga beskattning, och det är väldigt bra det.

Anita Johansson har någon replik kvar. Var sätter Anita Johansson helst in sina pengar? Om hon sätter in 300 kr på en bank får hon skatta 10 %, och om hon placerar dem i aktier slipper hon att skatta någonting alls. Sätter Anita Johansson i pengarna i en bank som ger 10 % i ränta eller i en bank som ger 5 % i ränta?

Anf. 80 ISA HALVARSSON (fp) replik:

Herr talman! Nu har Anita Johansson tre gånger sagt att värnskatten är tillfällig. Det måste bero på att hon inser att den är skadlig och synnerligen olycklig.

Hon säger nu att det är 55 % i marginalskatt. Men faktum är att skatten på grund av en hög kommunalskatt och att kommunalskatten också höjs blir betydligt högre. Jag såg en karta där Bohuslän och Värmland var värst. Där kommer man upp i en skatt på ca 60 %.

I kombination med inkomstrelaterade dagisavgifter – och det som ni nu, ve och fasa, diskuterar, nämligen behovsprövade barnbidrag – samt studieskulder kommer detta att göra att de personer som angavs i den skrift som Finansdepartementet utgav 1990 – docenter, snickare, sjuksköterskor och bilmekaniker – verkligen hamnar i Moment 22.

Kan Anita Johansson lova oss att den här s.k. värnskatten försvinner år 1998?

Anf. 81 ANITA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag säger precis samma sak till Isa Halvarsson som jag sade till Lars Bäckström. Jag kommer att göra allt vad som står i min makt för att vi skall ha ordning på Sveriges ekonomi år 1998. Då kommer vi att stå fast vid att värnskatten skall utgå och att vi skall gå tillbaka till skattereformen.

Det hade kanske varit ännu mer klädsamt, Isa Halvarsson, om Folkpartiet hade stått fast vid skatteuppgörelsen även under den borgerliga perioden, när Folkpartiet satt i regeringen. Men det är bara att konstatera att Folkpartiet helt kapitulerade inför Moderaterna när det gällde skattepolitiken.

Precis som jag tidigare sade från talarstolen är jag därför glad över att Isa Halvarsson nu säger: Vi står fast vid skattereformen. Det var ju faktiskt Socialdemokraterna och Folkpartiet som var överens om allting i den reform som vi beslutade om i kammaren. Det är ju ni som har varit med och raserat den här reformen under de här tre åren. Nu skall vi försöka återställa delar av den, Isa Halvarsson.

Anf. 82 ISA HALVARSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är ett konstigt sätt att bygga upp någonting när man samtidigt raserar genom att införa den s.k. värnskatten. Tyvärr tror jag inte ett ögonblick på att den kommer att bli tillfällig. Det är mycket enklare för socialdemokrater att höja skatter än att ta bort dem.

Man sade redan år 1990 att det var väldigt svårt att genomföra ensidiga marginalskattesänkningar. Därför var man tvungen att göra hela detta paket.

När vi hade utfrågningen frågade jag Göran Persson om han kunde lova att värnskatten skulle tas bort. Han menade då att Socialdemokraterna med all sin opinionsbildande verksamhet skulle kunna införa den mitt i ett valår. Det kan han nu göra med de kompisar han har i form av Lars Bäckström, övriga och framför allt LO, som ju aldrig gillade detta

med 50 % marginalskatt, och som nu tycks ha en alltmer dominerande roll inom det Socialdemokratiska partiet.

Jag hoppas verkligen att Anita Johansson gör vad hon kan för att denna värnskatt skall bli tillfällig.

Anf. 83 ANITA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Det är tyvärr så, Isa Halvarsson, att Sveriges ekonomi är raserad. Budgetunderskottet är 200 miljarder kronor. Vi skall gå ut och låna ungefär 230 miljarder.

Detta har Folkpartiet varit med att medverka till. Det är därför som vi nu är tvungna att också ta in pengar från dem som har det bäst ställt i det här samhället. Det är därför som vi i dag lägger fram förslaget om värnskatt, Isa Halvarsson.

Låt oss gemensamt arbeta med att få ordning på Sveriges ekonomi fram till år 1998, Isa Halvarsson.

Anf. 84 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik:

Herr talman! I stället för att skapa ett gott klimat för företagen att växa i lägger regeringen fram en hel del förslag som försämrar villkoren. Man försämrar skattevillkoren, t.ex. slopad kvittningsrätt för nystartade enskilda verksamheter, återinför dubbelbeskattningen och höjer skatten på arbete.

Samtidigt som regeringen återställer arbetsrätten vill man tillsätta en utredning om hur företagens villkor skall förbättras. Den viktigaste åtgärden om man frågar småföretagen själva är enligt deras bedömning en förenklad arbetsrätt och tillgång till riskvilligt kapital.

Min enkla fråga till Anita Johansson blir då: Har Socialdemokraterna en strategi för att förbättra företagarnas villkor?

Anf. 85 ANITA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Ja, till skillnad mot kds har vi socialdemokrater det. Vi har bildat företagarråd både med stora företagare och småföretagare. Det finns avsatt 2 miljarder kronor i denna proposition som skall användas till bra företagssatsningar. Vi har en bra politik för småföretagarna.

Vi har också en bra politik för den offentliga sektorn. I och med att vi fick bort kds och kompani från regeringen räddade vi hundratusen jobb i offentlig sektor. Det tycker jag är viktigt, herr talman.

Anf. 86 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik:

Herr talman! Om man i dessa olika råd som regeringen har hade lyssnat på företagarna hade man hört att det är just förenklad arbetsrätt och tillgång på riksvilligt kapital som är de två viktigaste frågorna.

För det behövs ingen utredning eller ytterligare samråd. Det är bara att göra som dessa grupper föreslår. De vet bäst hur villkoren skall utformas.

Jag noterar att man kommer att fortsätta dessa samtal, men att man inte har velat lyssna på företagarna.

Anf. 87 ANITA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag kan försäkra Michael Stjernström om att vi kommer att lyssna till dessa företagare.

Vår främsta uppgift som regeringsparti och socialdemokrater är nu att se till att få svenska folket i arbete och få slut på den massarbetslöshet som kds tillsammans med de övriga borgerliga partierna ställde till med under den förra mandatperioden.

Anf. 88 SONJA REMBO (m):

Herr talman! Det är sannerligen inte lätt att förstå vilka tankegångar som ligger bakom det som nu utkristalliserar sig som den socialdemokratiska regeringens arbetsmarknadspolitik. Nu väntar väljarna på att vallöftena om nya jobb skall infrias. Resultatet låter vänta på sig och det har börjat mullra i "rörelsens" led.

Som arbetsmarknadsutskottet visar i sitt yttrande till finansutskottet, har situationen på arbetsmarknaden förbättrats påtagligt under 1994. Framför allt har vi fått en kraftig uppgång inom industrin, således en klar vändning bort från den situation som rådde 1991 då utslagningen låg på rekordnivåer.

Men problemen på arbetsmarknaden är därmed långt ifrån lösta. Konjunkturinstitutets nya prognos förutser, trots att den är påtagligt optimistisk, en minskning av den totala arbetslösheten under nästa år från 13 till 11 %. Sådana tal innebär att risken för en permanentning av arbetslösheten på en mycket hög nivå och en ökande långtidsarbetslöshet är uppenbar. Därmed skulle Sverige vara i ungefär samma situation som andra västeuropeiska länder.

För att förhindra en sådan utveckling fordras en mycket konkret och medveten inriktning av politiken i syfte att skapa förutsättningar för tillväxt och nya arbeten i konkurrenskraftiga företag. Den förra regeringens politik var inställd på en sådan målmedveten utveckling.

Den socialdemokratiska regeringen tycks helt förblindad av sin återställarpolitik och letar febrilt efter nya åtgärder, nya grepp. LO är pådrivande med drömmar om 1950-talet och den Saltsjöbadsanda som de själva var med om att avskriva med 1960- och 1970-talens lagregleringseufori. För att genomföra det hela lutar sig den socialdemokratiska minoritetsregeringen mot Vänsterpartiet, och legitimerar därmed de tidigare kommunisterna. Det är en draksådd som kan komma att stå oss alla mycket dyrt.

Återställarna är många. Jag skall inte upprepa dem här, men gemensamt för dem är att de leder tillbaka till den situation som skapade 1970-talets, 1980-talets och 1990-talets ekonomiska kris:

- skatter som hämmar investeringar, arbete och sparande
- en lagreglering av arbetsmarknaden som hämmar konkurrens och nyanställningar och en önskvärd rörlighet, försvårar nödvändiga förändringar och fungerar som spärrar för ungdomar och andra nykomlingar att få en fast fot på arbetsmarknaden
- spärrar för mångfald, valfrihet, alternativ och nyföretagande inom utbildning, vård och omsorg.

Det är således en politik som går stick i stäv mot den ekonomisk-politiska propositionens stolta proklamation att: "En framgångsrik arbetsmarknadspolitik måste på ett effektivt sätt stödja den ekonomiska politikens tillväxtmål, vilket betyder att näringslivets expansion måste främjas."

Om nu regeringen, liksom vi moderater, faktiskt menar att näringslivets expansion måste främjas för att få till stånd den ekonomiska tillväxt som är absolut nödvändig för att få ett rejält uppsving på arbetsmarknaden och, kan jag lägga till, balans i statens affärer, varför för den då en politik som går i rakt motsatt riktning? Debatten hittills har inte givit något svar på den frågan.

Propositionen föreslår en flora av åtgärder. Analysen är bristfällig eller saknas helt. De angivna effekterna och kostnaderna vilar på okänd grund. En sak är säker: tillskottet av arbetstillfällen är obetydligt högre än vad som redan planerats, medan kostnaderna beräknas öka med mer än 3 miljarder kronor, eftersom regeringen har valt att prioritera åtgärder som ger mindre sysselsättning för pengarna, vilket också framhålls av arbetsmarknadsutskottet.

Som framgår av reservation 31 anser vi moderater att den föreslagna finansieringen av de sysselsättningsskapande åtgärderna är märklig på flera sätt. Det går helt enkelt inte att av regeringens förslag utläsa vad det över huvud taget handlar om.

Ett flaggskepp i propositionen är ett investeringsprogram inom byggnads- och anläggningssektorn som visar att det fortfarande finns en stark benägenhet i svensk politik att vidmakthålla den planhushållningsfilosofi som har lett till återkommande kriser inom byggsektorn, ett permanent beroende av subventioner och ständigt ökade kostnader över statsbudgeten. Min kollega Inga Berggren kommer senare under debatten att närmare gå in på dessa frågor.

Utskottsmajoriteten förordar liksom regeringen en mycket kraftig nerdragning av ALU och en större satsning på arbetsmarknadsutbildning. En sådan omläggning kan ha fog för sig i den nu uppåtgående konjunkturen. Vi moderater anser emellertid att regeringen går för snabbt fram med nerdragningen av ALU. Däremot har vi ingenting att invända mot en avveckling av ALU-delegationen i ordnade former så som ett enigt utskott föreslår. Då det gäller arbetsmarknadsutbildning bör ökningen rymmas inom ramen för det arbetsmarknadspolitiska anslaget.

Detsamma gäller förslaget att införa en starthjälp i syfte att öka rörligheten på arbetsmarknaden, med finansiering inom nu gällande budget.

De arbetslösa ungdomarna skall begåvas med en ny stödåtgärd. Ungdomspraktiken som introducerades av fyrpartiregeringen avvecklas och ersätts med s.k. ungdomsintroduktion. Ungdomspraktiken har varit en bra insats som hjälpt många ungdomar till riktiga arbeten. Hela tiden har det emellertid varit en nagel i ögat på socialdemokraterna att ungdomar i ungdomspraktik haft ersättningar som understiger avtalsenliga löner. Meningen med ungdomspraktik har ju varit att det skall vara just

praktik som skall leda till riktigt arbete. Nu kommer kostnaden att öka utan att ungdomarna får bättre möjligheter på arbetsmarknaden.

Utskottets skepsis mot att ungdomsintroduktionen skall nå upp i de volymer regeringen föreställer sig är anmärkningsvärd. De modifieringar som utskottet föreslår på flera punkter kommer knappast att vara tillräckliga för att locka arbetsgivare att bereda ungdomar arbete på de nya villkoren. Hur mycket bättre hade det inte varit att behålla den rätt till ett års provanställning som fyrpartiregeringen införde men som hörde till förra veckans återställare. Det är ungdomarna som har störst anledning att beklaga regeringens dogmatism.

Ett annat anmärkningsvärt ställningstagande från utskottets sida är avslaget på regeringens propå att avveckla akademikerpraktiken från den 1 januari. Vi moderater tycker att det är ett bra förslag.

En annan återställare, som vi säger nej till, är återgången till fullt utbildningsbidrag för ungdomar under 25 år i stället för den tidigare modellen med en bidragsdel och en lånedel. Utbildningsinsatserna blir dyrare och vi får en återgång till en situation där det lönar sig att avbryta reguljära studier för att som arbetslös kunna komma tillbaka och studera på bättre ekonomiska villkor.

Herr talman! Jag vill också ta upp den moderata reservationen 61 om basbeloppet.

Utskottsbehandlingen av regeringens förslag avslöjade ännu ett slarvigt och ogenomtänkt förslag från regeringen. Detta förslag om något skulle ha behövt den lagrådsbehandling som utskottets majoritet vägrade.

Det är naturligtvis en riktig slutsats att det ekonomiska läget inte medger fullständiga uppräkningar av de sociala förmåner som är basbeloppsanknutna. Förändringar i basbeloppsberäkningen har också genomförts flera gånger under 1980- och 1990-talen. Vi moderater accepterar det faktum att en förändring måste ske också nu. Vi var i vår motion starkt kritiska mot det sätt på vilket förändringen skedde, men såg den som en tillfällig övergångslösning. Så uppfattar jag att också socialförsäkringsutskottet såg på frågan när det utgick från att propositionens lagtext, som var begränsad till 1995, skulle gälla.

När finansutskottets majoritet beslutade sig för att den av regeringen föreslagna knytningen av basbeloppet till budgetunderskottet skulle vara inte en engångsåtgärd, utan en permanent förändring av basbeloppsberäkningen, ville därför vi moderater inte vara med längre.

Det finns många allvarliga invändningar mot framför allt effekterna på pensionssystemet. Besparingarna i tjänstepensionssystemet kommer inte huvudsakligen statsbudgeten till godo utan AP-fonderna. Sker det en överföring från fonderna till statsbudgeten kan det innebära ett avsteg från pensionsöverenskommelsen. Den stabilitet och trovärdighet som överenskommelsen om pensionssystemet baserar sig på undergrävs.

Pensionsåtaganden är naturligen långsiktiga. Man måste kunna lita på dem. De som redan är pensionärer kan inte kompensera sig i efterhand med annat sparande. Därför måste förändringar i de allmänna

pensionssystemen vara tydliga och effekterna måste redovisas. Det har inte skett.

Det är naturligtvis också anmärkningsvärt att den metod som valts innebär att ju högre inflationstakten blir och ju mer budgetunderskottet växer, desto mer pengar sparar staten.

Kort sagt, den analys som finansutskottet ger regeringen i uppdrag att utföra borde ligga på bordet innan beslut tas om en bestående ändring av basbeloppsberäkningen.

Vad gäller våra ställningstaganden i övrigt hänvisar jag till reservationerna i betänkandet.

Herr talman! Regeringens återställarpolitik innebär en återgång till den politik som ledde till utslagningen av jobb inom framför allt näringslivet. Den tillväxt av riktiga arbeten som vi har haft under det här året riskerar att brytas av höjda och nya skatter på arbete, företagande och sparande och en återreglering av arbetsrätten.

Regeringen tar ett strypgrepp på det näringsliv som vi är helt beroende av för att få till stånd tillväxten i ekonomin. Den skada regeringens politik gör kan aldrig upphävas av aldrig så många näringsråd och arbetsrättskommissioner i korporativa former.

Har Anders Sundström aldrig frågat sig varför vi under 40 år inte har fått något nettotillskott av arbetstillfällen i den privata sektorn?

I vår omvärld finns en växande insikt om hur man skall kunna blåsa nytt liv i Europas stagnerande arbetsmarknad. OECD:s arbetsmarknadsstudie ger klart besked. Den konstaterar att förmågan till förändring och nyskapande är för liten. Det tillkommer för få nya arbeten i företagen för att kompensera för dem som försvinner. Skatter och avtal har gjort det för dyrt att anställa. Trygghetslagar är utformade så att de avskräcker. Lagar och avtal har skapat ett alltför detaljerat och avhållande regelsystem. Socialförsäkringar får i alltför stor utsträckning ersätta arbetsinkomster. Dessutom är kunskaps- och kompetensnivån för låg.

Samma analys kan göras på svenska förhållanden. Regeringens politik gör ingenting för att angripa dessa grundproblem. Det innebär att tillväxten kommer att bli lägre än vad den skulle kunna vara i högkonjunkturen. Det medför att de besparingar som måste göras i statsbudgeten och socialförsäkringarna ensamma får bära bördan av att skapa balans i statens affärer.

Regeringen gör ingenting för att bredda arbetsmarknaden genom att skapa förutsättningar för nya och växande företag. Den tillväxt vi har sker i den befintliga exportindustrin, huvudsakligen den råvaruproducerande. De industrierna rapporterar redan om flaskhalsar, som i sig innebär ett problem för den kommande löneutvecklingen.

Sammanlagt innebär detta att vi riskerar att gå in i nästa lågkonjunktur med en arbetslöshet på en mycket hög nivå. Det innebär att risken är påtaglig för att det politiska systemet inte kommer att orka med de besparingar som måste göras i brist på ekonomisk tillväxt och att vi därför inte klarar av att sanera statens finanser i den takt som krävs. Det i sin tur innebär ett mycket högt ränteläge, dvs. risk för och spekulation i ökande inflation.

Tror verkligen Anders Sundström att en sådan utveckling skall kunna hejdas med hjälp av mer pengar till AMS och byggsektorn?

Herr talman! Jag vill spara kammarens tid och nöjer mig med att ansluta mig till Lars Tobissons yrkande.

Anf. 89 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Den socialdemokratiska politiken som har förts denna höst kommer att leda till en onödigt hög arbetslöshet. Det är för mig tråkigt att jag måste konstatera detta.

Det har tyvärr lagts fram en rad förslag som försämrar tillväxten och anställningstakten i näringslivet. Förslagen har lagts fram i ett läge då allt borde göras för att få en stark miljöriktig tillväxt och flera jobb.

Det har lagts en god grund. Vi har i dag det bästa konkurrensläget någonsin för svenskt näringsliv. Vi har dessutom en stark internationell draghjälp.

Herr talman! Vårt land har en mindre del små och medelstora företag än vad det finns i andra jämförbara länder. Det beror till stor del på tidigare förd politik, från 50-talet och framåt. Det har inte varit en småföretagarvänlig politik. Nu läggs också fram en rad förslag som raserar den grund som byggdes upp under vår treårsperiod. Det byggdes då upp en hygglig grund för små och medelstora företag. Nu raseras den delvis. Därmed raseras tillväxten och framtidstron.

Detta innebär sammantaget en politik för färre ordinarie jobb än vad vi skulle kunna få. Indirekt drabbar detta också anställda i stat, kommun och landsting. Detta beror på att vi har en för liten näringslivssektor i förhållande till att vi måste ha en mer balanserad ekonomi, och vi måste fördela resurser till en god sjukvård, äldreomsorg, en bra skola osv.

Den nuvarande arbetsmarknadspolitiken är ett resultat av att resterande politikområden inte har fungerat. Därför binder regeringen ris åt sin egen rygg. Nu får vi se vad som händer när budgetpropositionen för nästa år läggs fram.

Anders Sundström har försökt att avskaffa akademikerpraktiken. Det har gjorts i ett läge när det finns 40 000 arbetslösa akademiker. Dessutom finns det ytterligare 7 000 som just nu inte kan ta något arbete men som kommer att sakna arbete. Det är alltså mer än 1 % av arbetskraften. Eftersom det är så på akademikersidan, skall man enligt min mening vara väldigt aktsam mot att göra något som försvårar också för den gruppen.

Nu kan vi notera att ett enhälligt arbetsmarknadsutskott har satt stopp för detta. Vi får väl i den frågan avvakta budgetpropositionen. Men låt mig säga att det vore tråkigt om man inte gör allt för att få in denna välutbildade arbetskraft i yrkeslivet, inte minst i den privata sektorn. Där har framför allt småföretagen för få akademiskt utbildade anställda.

Jag vill också beröra den nya ungdomspraktiken. Jag kallar den så, eftersom den skall inledas med en fyra månader lång helt gratis ungdomspraktik. Det har framförts en kraftig kritik inte minst från LO:s sida mot att ungdomspraktiken inte debiterades tillräckligt. Vi debite-

rade en tusenlapp. Nu blir den helt gratis. Denna ungdomspraktik som är gratis skall följas av ett sex månaders rekryteringsstöd. Där noterar jag att Socialdemokraterna har nyktrat till något. För ett tag sedan tyckte de att rekryteringsstödet skulle finnas i åtta månader.

Det som inte är bra med förslaget är att möjligheten till ungdomspraktik enbart kommer att erbjudas de företag som ändå skulle anställa.

De som har gjort den stora insatsen för ungdomarna är alla de företag som har ställt upp just för ungdomarna. Men de befinner sig i en ekonomisk situation att de inte kan fatta nya anställningsbeslut. Egentligen läggs nu en mängd pengar ut på företag som ändå med stor sannolikhet skulle ha nyanställt.

Här riskerar regeringen att komma i en situation där ungdomarna inte tas om hand på rätt sätt. Men även här skall vi avvakta propositionen som kommer nästa år. Jag tycker emellertid att det är viktigt att redan nu ta upp den frågan.

Jag vill också passa på att tacka alla som på ett berömvärt sätt har ställt upp under de svåra åren för att ungdomen skall vara redo när konjunkturen går åt rätt håll. Med de extra utbildningsinsatser som har vidtagits, med ungdomspraktiken som den främsta åtgärden, är jag efter att ha jämfört med andra länder övertygad om att Sverige har klarat ungdomsfrågan bättre än alla andra länder.

Som jag ser det hade AMS tryggt kunnat fortsätta arbeta efter de regler som gäller. I den bättre konjunkturen har ungdomspraktiken i princip gällt tre månader, därefter har man försökt med anställning eller rekryteringsstöd. Stegvis har det kunnat ske en nedtrappning allteftersom konjunkturen har förbättrats.

Jag vill också beröra åtgärden arbetslivsutveckling. Förra socialdemokratiska statsrådet Bengt K Å Johansson har ju lett den s.k. ALU-delegationen. Det har i dagarna lagts fram en utvärdering. Det har också tidigare gjorts flera utvärderingar. Det är ett nöje att läsa hela sammanfattningen. Där framgår bl.a. att ALU ger som ingen annan åtgärd utrymme för deltagarnas egna initiativ, engagemang och kraft. I ALU ges också möjlighet att pröva idéer och utveckla verksamheter som på sikt kan leda till arbete.

Det finns gott om sådana goda rader i sammanfattningen.

Nu föreslår regeringen och en majoritet i utskottet en insnävning av åtgärden. Det är i princip inom miljö- och kulturområdena som ALU fortsättningsvis skall förekomma. Jag anser också att detta i denna situation är felaktigt. Många gånger är faktiskt alternativet öppen arbetslöshet. Öppen arbetslöshet är faktiskt alla gånger sämre än att man gör något. Detta gäller speciellt när ALU får så goda betyg.

Det har funnits en liten kritisk grupp, och det är ett par tre fackliga organisationer. Det är inom de områden där det förekommer mycket svart arbetskraft. Där har det uppstått en irritation när man har kallat till ALU-åtgärder. Men egentligen är det väl bra att det inom den typen av sektorer finns en åtgärd som innebär att man kallar in till någonting annat än det som är helt bredvid marknaden.

Jag menar alltså att man även när man ger sig på att snäva in ALU-åtgärder arbetar för en onödigt hög öppen arbetslöshet.

Här har man också tryggt kunnat lita på att AMS, Länsarbetsnämnden och de lokala förmedlarna följer upp, anpassar och trappar ner åtgärderna allteftersom arbetsmarknaden lokalt och regionalt förändras.

Sammanfattningsvis vill jag säga att den socialdemokratiska regeringen inte tar till vara det goda läge beträffande jobbtillväxt som råder i dag. Man tar inte heller på rätt sätt till vara åtgärderna för de arbetslösa, för att få dem att gå från öppen arbetslöshet till åtgärder. De här båda icke-tillvaratagandena leder, som sagt var, till en onödigt hög öppen arbetslöshet, detta i ett läge där vi egentligen har bättre förutsättningar än någonsin att pressa ner den mänskligt och ekonomiskt besvärande och bekymmersamma arbetslösheten.

Jag vill avslutningsvis beröra den regionala problembilden. Vi har tyvärr i år fått ett antal förslag, bl.a. om EU-finansieringen, som i stället för att bidra till utvecklingen av tusentals nya jobb kommer att ta bort tusentals jobb. Det finns också en linje i detta. Det är landsbygden, små orter, s.k. stödområden, som har det svagaste näringslivet, som får den hårdaste smällen när man gör sådana här saker.

I det förslag vi diskuterar i dag ingår att starthjälpen skall återinföras. Här vill jag att Anders Sundström skall lyssna. Anna-Greta Leijon lade 1986/87 fram en proposition till riksdagen, och hon skrev följande: Som ett led i regeringens strävan att komma till rätta med obalanserna i ekonomin samt behov av att finansiera angelägna reformer föreslås ett slopande av starthjälpen.

Det skrev en stockholmsk minister, en minister som inte var ansvarig för regionalpolitiken. Detta skulle träda i kraft den 1 juli 1987. Då var det ganska hett på arbetsmarknaden. I dag finns det gott om arbetskraft överallt.

Starthjälpen riktar sig egentligen till de allra bästa krafterna i de områden i vårt land som inte är koncentrations- och tillväxtområden. Det är icke utvecklande för de glesare områdena, i Norrland, i sydöstra Sverige, på landsbygden, att förlora riktiga nyckelmänniskor. Det är mycket allvarligt. Det är inte ett bättre budgetläge i dag, såvitt jag förstår, utan det är mycket mera allvarligt.

Jag har föraningar om de besparingskrav som ligger på Arbetsmarknadsverket, och jag tror aldrig att en sådan här åtgärd skulle ha föreslagits om man hade tagit sig tid och sett på allt i ett sammanhang. Jag beklagar att detta förslag kom till riksdagen. Det hade varit mycket klokare att i koncentrationsområdena ta hand om de mycket välutbildade invandrarna. Om arbetskraften i något sammanhang inte räcker till, är det respektive företags sak om de vill hämta arbetskraft från de svagare bygderna.

Anf. 90 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Först vill jag passa på att hälsa arbetsmarknadsministern välkommen till kammaren. Detta säger jag med tanke på att vi i förra veckan här diskuterade både lagen om anställningsskydd och a-kassan och ministern då inte hade tillfälle att närvara. Jag har naturligtvis förståelse för att andra sammanträden kan pocka på utrymme, men jag tror att det vore klokt att planera bättre. Det är inte bra om vi

får en bild av att statsråden är frånvarande, särskilt de som kommer till sådana här poster utan att ha parlamentarisk erfarenhet. Någon sade att den som har minst riksdagserfarenhet har den största frånvaron. Detta säger jag i all vänlighet, när vi nu är en så trång krets samlad här i kammaren och också med tanke på den mycket häftiga kritik som Anders Sundströms partikamrater under den förra perioden levererade till statsråd som råkade vara frånvarande.

Herr talman! Det är i dag tre månader och två dagar sedan det var riksdagsval i Sverige. I den valrörelse som bedrevs dessförinnan gick det knappast en dag utan att man kunde läsa i tidningarna om hur bra det skulle bli om Socialdemokraterna vann valet. Socialdemokrater på alla nivåer utlovade att 90 000 jobb och 30 000 utbildningsplatser skulle skapas omedelbart efter ett maktövertagande. I riksdagsmotioner och reservationer hade nitiska s-ledamöter dammsugit varenda kommun i Sverige efter jobb som kunde skapas.

Drygt två månader efter det att Socialdemokraterna flyttade in i regeringskansliet kan man lätt konstatera att det än så länge inte har hänt så mycket. Visserligen är den öppna arbetslösheten på väg nedåt, men detta faktum beror till största delen på att de åtgärder som den förra regeringen föreslog och riksdagen godkände nu börjar ge effekt. Då talar jag inte bara om beslut som fattades under det sista halvåret innan valet, utan om hela det massiva åtgärdsbatteri som den förra regeringen satte in under den tidigare mandatperioden.

När den förra regeringen tillträdde på hösten 1991 var läget på arbetsmarknaden bekymmersamt, egentligen förtvivlat. Bordet var inte bara avdukat; det låg skräp och rester som måste röjas bort innan man kunde börja planera för en ny tillväxtperiod. Statistiken för oktober 1991 ger en tydlig bild av ett samhälle i kris:

– 17 500 personer varslades den månaden, vilket var det högsta antalet någonsin sedan statistik började föras år 1975.

– Arbetskraften hade minskat fyra månader i rad och kraftigast bland ungdomar.

– Sysselsättningen hade minskat med 127 000 personer på ett år.

– Inom tillverkningsindustrin var sysselsättningsminskningen allra kraftigast. Industrisysselsättningen var därmed nere på sin lägsta nivå sedan mitten av 40-talet. Vi får alltså gå så långt tillbaka för att kunna jämföra.

– I september 1991 hade antalet öppet arbetslösa ökat med 60 000 personer jämfört med läget ett år tidigare.

När den socialdemokratiska regeringen tillträdde nu i höst kanske man inte kan säga att bordet var färdigdukat. Men för att fortsätta liknelsen, kan man ändå säga att uppdukning pågick och att resultatet syntes mer och mer. Siffrorna talar sitt tydliga språk:

– Antalet varsel i oktober 1994 låg på 2 700, dvs. mindre än en sjättedel jämfört med tre år tidigare.

– Arbetskraften har under hösten 1994 börjat öka igen efter flera år av nedgång.

– Antalet sysselsatta har ökat med 64 000 personer i oktober 1994 jämfört med ett år tidigare. Även inom industrin har sysselsättningen klart ökat under det senaste året.

– Arbetslösheten ligger enligt AKU fortfarande mycket högt, men den har sjunkit med en procentenhet sedan året innan. Dessa arbetslöshetstal kan självfallet inte accepteras – de måste gå ner, och de är på väg ner.

Herr talman! Utvecklingen är på rätt väg. Även om konjunkturen har medfört svåra problem kan man säga att problemen har ställts på sin spets och tvingat fram lösningar. Under den förra mandatperioden har vi t.ex. funnit kostnadseffektiva, nya arbetsmarknadspolitiska åtgärder, t.ex. ungdomspraktik, ALU-projekt och generellt arbetsmarknadsstöd, GAS. Det är tre viktiga bitar. Dessa åtgärder har fungerat bra i förhållande till de behov som har funnits – därmed inte alls sagt att de skall finnas kvar för alltid.

Nu har en ny regering kommit som inte alls tar till vara den fartvind som hade uppstått tidigare.

Herr talman! Många av de goda villkor som uppnåddes under de gångna tre åren är nu på väg att försvinna. Regeringens återställarpolitik ser till att villkoren för företagen försämras. Man tar ej heller itu med de grundläggande problemen med statsfinanserna. Därmed är två av de tre "ben" som ligger till grund för en bra arbetsmarknad borta. Återstår så den aktiva arbetsmarknadspolitiken. Vad gör regeringen där?

Jag gissar att statsrådet Sundström har läst på vad hans partikamrater sade i våras i en avvikande mening när vi behandlade finansutskottets betänkande 20. Då sade man i något av en programförklaring: Nu krävs det krafttag för att komma till rätta med arbetslösheten, främst långtidsarbetslösheten. Man varnade för flaskhalsar. Man sade att det krävs mer utbildad personal. Hemmamarknaden skulle vidgas och avskedanden i kommuner och landsting stoppas. Så sade man: Sammanlagt har vi ett program som ger 90 000 fler arbetstillfällen nästa år och omkring 30 000 ytterligare kan få utbildning. Därmed skulle arbetslösheten 1995 kunna gå ner under femprocentsnivån.

I årets finansbetänkande, som vi just nu behandlar, kräver socialdemokraterna ett stort investeringsprogram. Det skulle naturligtvis vara mycket intressant om arbetsmarknadsministern kom med besked om vad som gjorts och vad som är på gång när det gäller att åstadkomma dels 90 000 nya arbetsplatser, dels 30 000 utbildningsplatser och det stora investeringsprogrammet.

Den andra frågan är: Hur bedömer arbetsmarknadsministern möjligheterna att komma under 5 % i öppen arbetslöshet redan nästa år?

Sedan några synpunkter på den skrotade ungdomspraktikåtgärden. Vad är det för mening med att inrätta en ny ungdomsåtgärd nu vid nyår, den s.k. ungdomsintroduktionen, när vi har en beprövad och kostnadseffektiv ungdomsåtgärd som har fungerat bra? Enligt en utvärdering från hösten 1993 av Lena Schröder på Institutet för social forskning var det mellan 20 % och 30 % av ungdomspraktikanterna som var i arbete ett halvår efter avslutad praktik och uppemot en femtedel av de stude-

rande hade fått arbete. Det var ett enkelt sätt för ungdomar och arbetsgivare att komma överens. Den nu föreslagna ungdomsintroduktionen är tänkt att införas under en period då konjunkturen successivt förbättras och man förhoppningsvis kan trappa ner ungdomspraktiken.

Det blir med ungdomsintroduktionen naturligtvis inkörningsproblem under den första tiden. Jag tror att det kommer att krävas mycket stora insatser för att förmå arbetsgivarna att lova anställa en ungdom som de ännu inte prövat. Det är så konstigt med ungdomsintroduktionen att arbetsgivarna redan från början, dvs. före praktikperioden, måste förbinda sig att anställa. Jag skulle inte bli förvånad om arbetsgivarna ställer sig avvaktande till en sådan åtgärd. Ur arbetsgivarsynpunkt måste det vara vettigare att först lära känna ungdomen under en period och därefter anställa vederbörande.

Även när det gäller utbildningsbidragen finns det en hel del att invända mot den socialdemokratiska regeringens förslag att ta bort lånedelen för vissa studerande. Det måste vara något fel när två 20-åringar går på samma kurs och den ena får ta studielån för att klara studierna, medan den andra får sitt uppehälle betalt genom utbildningsbidrag på grund av att han eller hon arbetat under en kort period innan. Utbildningsbidrag med lånedel var ett försök att ge dessa 20-åringar någorlunda likartade ekonomiska förutsättningar.

Utbildningsbidrag med lånedel kan visserligen något minska incitamenten att studera för våra 20-åringar med a-kassa, för ju bättre ersättning, desto fler vill gå på kurs! I stället för att återställa en felaktig ordning borde regeringen – i linje med det samförstånd som man ständigt talat om – göra en ordentlig utvärdering som kan ligga till grund för eventuella förändringar.

Jag gläds självfallet över tillstyrkandet av fp-motionen om att akademikerpraktiken får vara kvar. Utskottet har enhälligt motsatt sig regeringens förslag om att praktiken skall bort. Jag vill instämma i det förre arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund sade: Det var ett klokt ställningstagande från utskottets sida. Även om akademikerpraktiken volymmässigt inte engagerar så många har den ändå betydelse för de unga akademiker som har en högskoleutbildning i ryggen och som har svårt att få in en fot på arbetsmarknaden.

Herr talman! Jag har gjort några nedslag i hur socialdemokraterna vill förändra arbetsmarknadspolitiken. Jag vill påstå att det drar åt fel håll. Risken är stor att vi genom en övergång från ungdomspraktik till s.k. ungdomsgaranti får en högre öppen arbetslöshet bland våra ungdomar. Samtidigt saknas det i regeringens politik konkreta förslag till hur arbetslösheten skall bekämpas. Lägger man samman detta med "återställarna" inom företagspolitiken m.m., kan man konstatera att risken blir stor för att vi får en nedgång i sysselsättningen igen.

Visst finns det ljuspunkter i ekonomin och arbetsmarknadspolitiken. Så här i juletid borde regeringen och arbetsmarknadsministern akta sig för att blåsa ut de ljus som finns.

Slutligen vill jag säga att det behövs många nya jobb, många nya företag och ännu fler nya företagare. Men då krävs det att de politiska

besluten underlättar detta. Då finns ingen genväg. Då är det arbete, sparande och nyföretagande som måste främjas.

Anf. 91 HANS ANDERSSON (v):

Herr talman! Proposition 25 är inget mästerverk. Det är några som påpekat det. Jag håller med. Den är snabbt tillkommen. Det är en snabbstart. Det räcker inte med den, men den har en inriktning på jobb och utbildning, på att sanera statsfinanserna och ger därför förutsättningar för att bringa ner räntenivån, så att det över huvud taget skall löna sig att investera.

Det finns trots allt en ansats till en investeringspolitik, näringspolitik med någorlunda miljömässig inriktning och till att byta färdriktning vad gäller arbetsmarknadspolitiken. Vänsterpartiet har deltagit i diskussioner och förankringsarbete. Lars Tobisson sade förut att det här egentligen inte var någon vidare ekonomisk politik, det kanske bara var beslutskraft. Men det är inte så dumt med beslutskraft i den ekonomiska politiken, det har vi saknat under en lång tid. Vi i Vänsterpartiet är beredda att fortsätta på den här vägen med beslutskraft i syfte att dels sanera statsfinanserna, dels skapa förutsättningar för nya jobb.

Börje Hörnlund nämnde att det är en svår balansgång mellan att sanera statsfinanserna och att spara och få utrymme för tillväxt. Det är en svår balansgång. Det är inte alldeles lätt att veta om man går exakt på den rätta ribban. Vi tror ändå att vi har startat ett arbete som ger förutsättningar för både tillväxt och sysselsättning nu.

Den arbetsmarknadspolitiska inriktningen under borgerligheten innebar en satsning på avreglering och fria marknadskrafter. Man trodde att skattesänkningarna skulle klara "skivan", bara man fick bort trygghetssystemen. De arbetsrättsliga regelverken försvagade löntagarnas och fackföreningsrörelsens ställning. Då skulle jobben komma. Men det blev tvärtom. Det blev raserade statsfinanser, rekordartade underskott och massarbetslöshet. Man lät kommunernas sysselsättning minska, mer än 100 000 jobb förlorade vi. Det fanns en oerhörd passivitet i näringspolitiken och när det gäller investeringarna.

Arbetsmarknadspolitiken blev alltmer passiv, man förlitade alltmer på kontantstödet. Man gick bort från den ordinarie arbetsmarknaden och införde mängder med artificiella åtgärder. ALU och ungdomspraktik blev inte sistahandsåtgärder utan var de stora volymåtgärderna. Man gick bort från kompetenshöjarlinjen, minskade arbetsmarknadsutbildningen. Urdåligt gick det med företagsförlagd utbildning. Man försämrade incitamenten. Det var bättre för den arbetslöse att sätta sig med kontantstöd än att gå på utbildning. Utbildningsbidragen sänktes.

Proposition 25 har när det gäller arbetsmarknadspolitiken en annan inriktning. Det finns en mer aktiv inriktning. Den bygger också på att återföra vissa trygghetssystem och rättighetssystem – återställarna, som det kallas föraktfullt från borgerligheten – arbetslöshetsförsäkringen, arbetsrätten, förutsättning för löntagarna att ha fast mark att stå på när de med ordning och reda vill ta del i arbetet att sanera Sveriges statsfinanser och verkligen jobba sig ur krisen.

Det finns en inriktning på investeringar integrerade i de behov som samhället har, och med en grönare betoning efter diskussionerna med oss än vad jag är van att finna från Socialdemokraternas sida. Det finns en inriktning mot den ordinarie arbetsmarknaden. Man vill dra ner den artificiella sysselsättningsmarknaden och satsa på den ordinarie arbetsmarknaden, även om det ibland kan betyda flaskhalsar genom att man erbjuder starthjälp.

Jag kan tala om för Börje Hörnlund att det ofta handlar om att komma ut till glesbygden, där man saknar specialistkompetens. Jag har massor med sådana exempel. Att det här inte skall vara någon flyttlasspolitik kan åtminstone vi från Vänsterpartiet vara garanter för. Det har vi också påpekat i vår motion. En viss flyttverksamhet som ett individuellt hjälpmedel, arbetsmarknadspolitiskt, för att få bättre funktionssätt och bringa bort flaskhalsar ser jag inget fel med.

Det finns en idé och förslag om att satsa på kompetens. Utbildningen ökas på alla områden: arbetsmarknadsutbildning, utbildningsvikariaten, komvux, folkbildningen över hela skalan. Det tycker vi är mycket bra. Vi lyckades också få igenom förslaget, som vi drev mycket hårt i diskussionerna med regeringen, om att höja utbildningsbidraget, att det inte skall löna sig sämre att gå en utbildning än att sitta hemma på soffan och uppbära passivt stöd.

När jag tittar specifikt på några särskilda punkter på investeringssidan kan jag säga att vi ville få bort direktavskrivningarna från maskininvesteringarna, där det ändå finns ett väldigt sug och pågår oerhört mycket investeringsverksameht, och ville låta det få ett större sysselsättningsinnehåll på byggsidan genom att fokusera ett litet kraftfullare direktavskrivningsprogram när det gäller industribyggen. Vi drev igenom ett ROT-program på bostadsområdet som i och för sig Sonja Rembo tycker illa om. Hon tycker illa om att samhället går in med insatser för att stimulera sysselsättning och få i gång verksamheter, i det här fallet inte minst för att satsa på mycket behövliga reparationsarbeten i det stora bostadsbestånd som kom till under miljonprogrammet.

Vi har en serie miljöinvesteringar som jag tycker är mycket bra. Det är en början. Men det är inte precis det vi krävde. Vi krävde en mycket större volym, precis som Miljöpartiet har gjort i en motion. Vi fick dock igenom ganska mycket av miljömässiga investeringar. Vi har också sett till att insatser som görs på kommunikationssidan – det gäller då vägar och järnvägar – i det här fallet inte innebär stora nybyggnader o.d. I stället görs satsningarna på underhållssidan.

När det gäller kompetensutvecklingen nämnde jag tidigare en serie uppgraderingar på utbildningssidan: bra många fler utbildningsplatser och bättre möjligheter att studera i och med studiefinansieringen. Denna betyder oerhört mycket t.ex. för de ungdomar som halkat ur utbildningssystemet och som står helt utan beredskap att kasta sig in i yrkesutbildning. Inte minst gäller det alla de äldre och medelålders som har arbetat 20 år inom långvården eller i industrin och som blivit utkastade i arbetslöshet. De har kanske bara sex till åtta års skolutbildning bakom sig. De behöver mycket bättre utbildning. För dem är det svårt att ta

studielån. Det här är en väldigt viktig åtgärd för arbetsförmedlingen, och den bör komma före mycket av det som gällt inom arbetslivsutvecklingen.

Beträffande den ordinarie arbetsmarknaden kan Börje Hörnlund ha rätt i att det inte är alldeles säkert att värdera och väga exakt hur många ungdomsintroduktioner vi får, hur det skall förhålla sig till ungdomspraktiken osv. Man kan diskutera dessa saker.

Vår inriktning har under en lång period varit, och för den linjen har jag pläderat här i kammaren: Vänd er mot den ordinarie arbetsmarknaden! Se till att anställning är det som ungdomarna har för ögonen! Låt oss inte skapa en massupplaga av åtgärder som ungdomspraktik och ALU, där anställning inte föreligger, där man står helt utanför alla avtal och där risken är stor att man utnyttjas som arbetskraft fastän man faktiskt inte skall vara det. Vi tycker alltså att nämnda inriktning är bra.

Däremot är det vår åsikt att det var för tidigt att dra ned akademikerpraktiken. Jag är därför mycket nöjd med det enhälliga beslutet i utskottet.

Börje Hörnlund talade väldigt väl om ALU. Det har gjorts många utvärderingar. Den sista jag läste var från NUTEK. På slutbladet finns det en tabell och en sammanfattning: Ökad chans att få arbete på kort sikt – mycket små effekter. Ökad chans att få arbete på längre sikt – ? Utveckling av yrkeskompetens – tveksamt. Undanträngning av ordinarie arbeten – relativt stor. Effekter på arbetssökande – negativa.

Jag skulle kunna lägga till många andra negativa ting.

Självklart är det psykosocialt bra, och bra över huvud taget, att man inte faller ur och hamnar i passivitet. Det är bra att man har en anknytning till arbetsmarknaden. Därför var jag och även Socialdemokraterna för ett införande av ALU när detta skedde, men som en *sistahandsåtgärd*. Men Börje Hörnlund gjorde om detta till en förstahandsåtgärd – den mest artificiella och den minst ansvarsfulla åtgärden, en åtgärd som inte ens hämtade sin finansiering i budgeten utan direkt ur det svarta hål där Riksgälden lånar upp, dvs. Arbetsmarknadsfonden.

Sammanfattningsvis innebär den här arbetsmarknadspolitiska inriktningen väsentliga påslag på budgeten både på det arbetsmarknadspolitiska området med över 3 miljarder och på andra områden – t.ex. på kommunikationssidan – med över 2 miljarder.

Även om det i den här propositionen är rätt inriktning på arbetsmarknadspolitiken i förhållande till tidigare och även om det finns en del positiva signaler, som flera här har åberopat, tycker jag att vi måste komma ihåg att vi har massarbetslöshet. Omfattar den 550 000 eller 660 000 personer? Det finns olika siffror. Alla vet att statistik kan användas på olika sätt. Vi har i alla fall massarbetslöshet.

Dessutom har vi en arbetsmarknad där i dag mer än 80 % av de jobb som tillsätts är tillfälliga jobb. Vi har en omfattande in- och uthyrningsverksamhet. Vi har en oerhörd utslagning – människor går till förtidspensionering. Det kommer att kosta för samhällsekonomin, och det innebär stora påfrestningar för den enskilde.

Samtidigt som vi har en oerhörd vinstutveckling i exportindustrin och rekordhöga övertidsuttag har vi en rekordhög arbetslöshet. Vi

måste bort från detta. Jag vill ta upp några saker som jag menar måste prägla det vidare arbetet.

Övertidsuttaget måste dras ned radikalt. Jag är glad över att utskottet vid ett tillfälle tidigare i höstas sade att detta är viktigt och att vi måste utreda det här. Men vi måste göra mer än bara lägga det i en arbetstidsutredning. Vi måste, som sagt, bringa ned övertiden. Det är djupt osolidariskt att många jobbar mycket, när långt fler inte jobbar alls.

Arbetstidsförkortning har vi krävt gång på gång. Jag är således mycket glad över att det kommer en utredning som på allvar skall ta upp frågan om en arbetstidsförkortning, bl.a. av sysselsättningsskäl. Men också många andra aspekter skall vägas in. Jag menar att försöksverksamhet måste sättas i gång litet grand utanför omsorgs- och vårdverksamheten. Vi måste se hur det slår i fler branscher både sysselsättningsmässigt och ekonomiskt.

Jag är glad över att en skatteväxlingsutredning nu dras i gång. Vi kommer med kraft att driva frågorna om minskad beskattning på arbete och ökad beskattning på miljöbelastande åtgärder.

Vi behöver mycket kraftfullare investeringsprogram när det gäller energiomställning och miljöprogram.

Kommunerna måste få ökade resurser för att kunna ta till vara personalens kompetens, vilken så väl behövs för att vi skall kunna hävda välfärden när det gäller vård och omsorg. Där är jag djupt oroad över den nuvarande regeringens uttalanden. Vi har krävt – detta finns med i våra förslag, och det kommer att finnas ytterligare sådana förslag i våra budgetpropåer – att man skall tilldela kommunerna särskilda medel.

När det gäller kompetensutveckling hände mycket litet under den förra regeringens tid. Det måste komma ett kraftfullt program.

Och vad hände med ungdomsgarantin? Efter nyår måste ungdomsgarantin komma, så att ungdomarna kan känna trygghet.

Sedan till frågan om invandrarna och den oerhört stora segration vi har. Det är kanske 60–70 % arbetslöshet bland flera utomnordiska invandrargrupper. Det är orimligt, och det skapar segregation, marginalisering och svåra problem.

Deltidsarbetslösheten ökar kraftigt, och det är kvinnor som drabbas.

Sist men inte minst måste arbetsförmedlingen kunna ha resurser för förmedlingsverksamheten, för kontakterna med de arbetslösa. Flera av oss har fått många propåer i nya utredningar som säger att det aktiva sökandet alls inte är så stort som det borde vara. Det enda riktigt goda instrumentet för att få jobb är att söka jobb och att ha kontakt med den ordinarie arbetsmarknaden.

Herr talman! Det finns ett stycke i propositionen – vi har i det sammanhanget lagt in en synpunkt i vår motion – där det varnas för den nya idén om arbetsföretag. Vi tror att det finns faror i detta när det gäller arbetsmarknadspolitiken. Det finns faror när det gäller den arbetsrättsliga situationen. Det är nästan fråga om ett sätt att kringgå en rimlig och sund arbetsrättslig situation. Jag har inte sett några detaljerade förslag ännu. Men det är enligt min uppfattning mycket troligt att arbetsföretagen är ett blindskär, en återvändsgränd.

Det vi nu har att se fram emot är, hoppas jag, kraftfulla arbetsmarknadspaket som både garanterar jobb i näringslivet och som ser till att vi inte tappar ytterligare jobb i kommunerna. I den här propositionen finns inte mycket av detta, men jag förväntar mig att det återfinns i budgetpropositionen.

För att spara tid åt kammaren skall jag, liksom många andra, vara snål när det gäller mina yrkanden. Jag yrkar således bifall endast till Vänsterpartiets reservation nr 7 om den arbetsmarknadspolitiska inriktningen.

Anf. 92 BÖRJE HÖRNLUND (c) replik:

Herr talman! Jag talade med Hans Andersson innan jag gick upp i talarstolen. Vi hade ett samtal om den balansakt som vi just nu har med ekonomin och jobben. Jag pratade alltså inte om detta i talarstolen.

Hans Andersson tog upp arbetsmarknadslagarna och den småföretagsanpassning som gjorts. Låt mig bara konstatera att 600 000 jobb försvann under åren 1989–1993 med den tidigare lagstiftningen. Under 1994 tillkom per arbetsdag i runda tal 1 000 nya jobb. Detta beror naturligtvis inte på lagstiftningen, utan det beror på helt andra saker. Hans Andersson och jag brukar vara eniga om att den allra väsentligaste orsaken är sviterna från 80-talet.

Så till frågan om aktiva åtgärder. Ja, vi får väl se om Arbetsmarknadsverket med de förändringar som är gjorda når målet: ca 7 % av arbetskraften i olika åtgärder. Jag håller med Hans Andersson om att utbildning är viktigt. Högskolan ökade med 30 %. Det tredje gymnasieåret infördes. Komvux och folkhögskolor fick gå på högvarv. Att däremot ha specialinriktade utredningar som inte leder till jobb är väldigt dyrt. Dessutom glömmer man att det inte är effektivt. Effektivitet i en svår situation är att ha grundläggande utbildning.

Hans Andersson har helt fel på en annan punkt. Han har nämligen inte varit med om att träffa en uppgörelse om flyttbidragen för glesbygd. Det finns bestämmelser för dem som flyttar tillbaka till glesbygdsområden. Vad Hans Andersson deltagit i är just arbetet med att försöka plocka specialarbetskraften från våra svagaste områden och överföra den till koncentrationsområden. Detta kommer att klart framstå efter ett tag.

Anf. 93 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! För att ta det sista först vill jag säga att starthjälpen inte har varit en kontroversiell fråga för oss. Det har inte förekommit någon uppgörelse med regeringen, utan vi, precis som alla andra, fick syn på detta när det kom. Vi har funderat på det när vi skrev vår motion. Vi säger att starthjälpen inte får vara första steget i en flyttlasspolitik. Men så uppfattar vi det heller inte. AMS har ju mycket kraftfullare talat om individuella flyttstöd just för att få ett bättre funktionssätt på arbetsmarknaden.

Det har faktiskt redan nu, Börje Hörnlund, i den uppåtgående konjunkturen uppstått en hel serie flaskhalsar. De uppstår på många håll,

inte främst i storstäderna, utan litet överallt i Sverige, beroende på vilka industrier och vad som är uppåtgående och vilka jobb som efterfrågas.

Börje Hörnlund nämnde att AMS hantering var 7 % av arbetskraften. Jag tror inte att det är möjligt att ha så stor andel av arbetskraften i åtgärder. Ett av problemen är att arbetsmarknadspolitiken har fått ta över alldeles för stor volym. Det var Riksdagens revisorer också helt överens om i sin utredning om arbetsmarknadspolitiken.

Den borgerliga regeringen lät alldeles för stor börda falla på arbetsmarknadspolitiken. Man kan inte med rimlig effektivitet och kvalitet klara 6–7 %. Jag tror att det var ett av skälen till att Börje Hörnlund lät arbetsmarknadspolitiken förfalla i passiva, ganska artificiella åtgärder.

Skuldfrågan har vi diskuterat mycket. Vi är överens om att 80-talsscenariot var förskräckligt. Det var i mycket hög grad den neoliberala marknadskapitalismen som fick härja fritt. Det var spekulationsekonomin som fick härja fritt. Men sedan åtföljdes den av en vansinnig skatteuppgörelse. Den åtföljdes av avregleringar på kreditområdet, av en ecuanknytning av valutan som var något av det sämsta man kunde göra, så det blev en osund åtstramningspolitik mitt i alltihop.

Sedan kom den borgerliga regeringens totala passivitet när det gällde bl.a. investeringspolitik, miljöpolitik och näringspolitik och bristen på förmåga att, säkert av ideologiska skäl, kunna försvara den kommunala sektorn. Men låt oss inte för 25:e gången i ordningen ta upp den historiska diskussionen.

Låt mig bara säga att den huvudinriktning som kommer i den här propositionen är riktig, den har vårt stöd. Det är en del av en vänsterpolitik på arbetarrörelsegrund. Där har jag ingenting kritiskt att säga. Däremot kan jag ha något kritiskt att säga om att man inte går tillräckligt långt och om åtgärdernas konkreta utformning i olika avseenden.

Anf. 94 BARBRO JOHANSSON (mp):

Herr talman! Jag vill ta upp en del saker som berör just arbetsmarknadspolitiken. I den här diskuterade propositionen finns ett förslag om direktavdrag för byggnadsinvesteringar. I förslaget nämns 50 % som avdrag för investeringar i fastigheter och markanläggningar. Undantaget är fastigheter för bostadsändamål.

Ett sådant här avdrag kommer naturligtvis att kosta en hel del för statskassan. Detta kommer att gynna vissa företag, medan andra företag och övriga skattebetalare bekostar det hela. Syftet måste naturligtvis vara att stimulera byggsektorn, där arbetslösheten är osedvanligt stor. Men att då använda så mycket pengar till ett begränsat antal företag verkar vara litet förhastat.

Herr talman! Miljöpartiet vill satsa inför framtiden och tycker då att en sådan här investering skall kunna betyda mer än viktiga arbetstillfällen. Den måste också innebära att man satsar på miljön och ett framtida hållbart samhälle. Därför vill vi att direktavdrag i stället skall kunna göras för miljöinvesteringar, som resulterar i nybyggnation eller i till- eller ombyggnadsarbeten. Dessa medför minskade utsläpp av miljö- eller hälsofarliga ämnen, minskad energianvändning, minskad för-

brukning av naturresurser och ökad produktion av produkter, vilka medför väsentliga förbättringar i senare led. Avdraget skall få göras med 50 % av de utgifter som under perioden november 1994 till maj 1996 läggs ner på detta sätt.

För att öka arbetstillfällena inom byggnadsindustrin vill Miljöpartiet satsa på allergisanering av daghem och skolor. Man vet att var tredje människa är allergisk och att inom en snar framtid vartannat barn som börjar skolan är allergiskt. Kan man då byta ut hälsofarliga byggnadsmaterial, som bl.a. ger ifrån sig skadliga ämnen i inomhusluften, så har man lyckats eliminera en hälsofarlig miljö och kan samtidigt göra avdrag för en miljöinvestering.

Miljöpartiet anser att avdrag för miljöinvesteringar är det mest gynnsamma för framtiden och att det gynnar fler människor och samhället i stort. Av totalt 3,7 miljarder i regeringens förslag beräknar vi att 1,7 miljarder går till direktavdrag för miljöinvesteringar i vårt förslag.

Om man endast låter några få företag få del av dessa avdrag förutsätter detta att konsumenterna har råd att konsumera från dessa företag, vilket ju inte är fallet just nu. Man omfördelar skattepengar för att gynna vissa företag. Detta är kostsamt, och vad ger det för framtiden?

Exportindustrin går ju för fullt och gör höga vinster, är egenfinansierade med egna ökande investeringar, men skapar endast marginellt fler jobb. På grund av tidigare rationaliseringar, införandet av industrirobotar, datorisering, effektivisering har utrymmet för ökat antal arbetstillfällen drastiskt minskat. Att exportindustrin får ökad orderingång innebär alltså inte automatiskt att arbetstillfällena blir fler och att arbetslösheten minskar.

Herr talman! Miljöpartiet vill se en annan lösning på arbetslöshetsproblemet. Vi vill införa en arbetstidsförkortning, och det redan nästa år, med en sänkning av arbetstiden till 37 timmar i veckan från och med den 1 juli 1995. Före år 1998 vill vi se en sänkning till 35 timmars arbetsvecka. Vi ser att en sänkning av arbetstiden, där ca en tredjedel av tiden ersätts med nya jobb, skulle ge ca 130 000 nya arbetstillfällen.

Inom Miljöpartiet ger vi också en sänkning av arbetstiden en social dimension. Människor får mer tid över till familj och vänner och får en ökad livskvalitet.

Men en stor och viktig synpunkt är att en minskad arbetstid ger mindre risk för arbetsskador i form av belastningsskador och olycksfall. Detta innebär minskade transfereringar och minskad sjukfrånvaro. Den ökade fritiden innebär mindre tid i barnomsorg. Miljöpartiet vill att pengar förs över från arbetsmarknadsåtgärder till en satsning på arbetstidsförkortning, vilket i sin tur kompenseras av sänkt arbetslöshet och samhällsekonomiska vinster.

Herr talman! För att få en verklig sänkning av arbetslösheten vill Miljöpartiet införa en successiv skatteväxling ihop med en arbetstidsförkortning. Vi vill sänka skatten på arbete, så att industrin och övriga arbetsgivare har råd att anställa fler människor. Vi vill i stället höja avgiften på energi och miljöstörande utsläpp. Sänkningen av skatten på arbete skall ske i steg, så att industrin har tid att ställa in sig på en förändring.

Miljöpartiet har drivit frågan om skatteväxling sedan 1982, och fler grupper börjar nu också att tänka i dessa banor.

När det gäller både arbetstidsförkortning och skatteväxling sprids tanken långt utanför Sveriges gränser och flera fackförbund börjar också tala om arbetstidsförkortning.

Herr talman! Miljöpartiet vill slutligen peka på att förslaget om starthjälp är ett onödigt slöseri med statens resurser. Vi befarar att i stället för att satsa på jobb i den egna regionen kan man lockas bort till mer tättbebyggda regioner, och detta innebär olyckliga konsekvenser för glesare och svagare regioner.

Jag vill avsluta med att yrka bifall till Miljöpartiets reservation nr 9.

Anf. 95 DAN ERICSSON (kds):

Herr talman! Läget på arbetsmarknaden är fortfarande utomordentligt allvarligt. Alla våra ansträngningar måste definitivt inriktas på att få en politik som skapar de långsiktiga förutsättningarna för de nya jobben och, så länge arbetsmarknaden ser ut som den gör, ha en effektiv arsenal på det arbetsmarknadspolitiska området.

För närvarande är över 300 000 människor öppet arbetslösa. Lika många är i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, dvs. fortfarande är den egentliga arbetslösheten omkring 14 %. Det är alltså omkring 600 000 enskilda individer som inte finns inne på den ordinarie arbetsmarknaden.

Trots att kurvorna över antalet sysselsatta och arbetslösa försiktigtvis pekar åt rätt håll, är det ändå förskräckande siffror. Enligt Konjunkturinstitutets senaste rapport beräknas den öppna arbetslösheten bli i genomsnitt 7,5 % nästa år, medan i genomsnitt 4,4 % kommer att befinna sig i olika åtgärder. En liten minskning av arbetslösheten finns alltså i sikte.

Men på det sätt nuvarande regering tacklar frågan om att få fram långsiktiga och stabila arbetstillfällen finns det en risk att nuvarande höga siffra på arbetslöshet kommer att bestå. Det vore i sådant fall förödande för såväl den enskilde arbetslöse som för vårt land i dess helhet. Kan inte den vändande konjunkturen användas för att pressa ned arbetslösheten kommer våra problem vid en annalkande lågkonjunktur att vara betydligt besvärligare än vad de är i dag, och då ligger vi ändå illa till redan som det är nu.

Även om kurvorna pekar åt rätt håll, herr talman, måste olika åtgärder till för att förbättra situationen ytterligare. Dess värre visar regeringens politik så här långt att man saknar en strategi för att få fram de nya stabila arbetstillfällena. Regeringens politik under hösten ger närmast ett intryck av att man försöker köra med handbromsen hårt åtdragen.

Skattehöjningar – en stor del på arbetskraften – och minskad flexibilitet som gör det svårare för småföretag att anställa fler är exempel på en skadlig politik som gör att den positiva ekonomiska utvecklingen och trenden med ökad sysselsättning och minskad arbetslöshet riskerar att brytas. Aldrig så många sysselsättnings- och investeringspaket kan

kompensera för de arbetstillfällen som går förlorade med denna felaktiga politik.

Herr talman! En fråga som inställer sig vid en granskning av de föreliggande förslagen är ju var löftet om de 90 000 nya jobben tagit vägen och likaså de 30 000 utbildningsplatserna, något som Elver Jonsson tidigare var inne på.

Av det investerings- och utbildningspaket på cirka 15 miljarder som Socialdemokraterna presenterade i samband med behandlingen av vårens kompletteringsproposition och som man hänvisade till under valrörelsen har det inte blivit så mycket. De 4,7 miljarder som anvisats för dessa ändamål skall tas från reservationsanslag för arbetsmarknadspolitik och indragningar från statliga bolag och affärsverk. På vilket sätt dessa indragningar skall ske är inte preciserat.

Arbetsmarknadsministern, som nu är här i kammaren, hur är det med LO-rapporten som säger att satsningen bara ger 60 000 nya jobb? Vad är det riktiga? Skulle vi kunna få en aktuell dagsnotering på hur många arbetstillfällen som kommer att bli resultatet av regeringens politik?

För övrigt, herr talman, har ju arbetsmarknadsministern gjort en utfästelse här i kammaren att han med bred marginal skall överträffa alla de prognoser och löften om arbetslöshetsbekämpning som Socialdemokraterna utlovade i valrörelsen. Min fråga är: När får vi se verkliga resultat av dessa löften?

Flera av de förslag till reparations-, om- och tillbyggnadsåtgärder, s.k. ROT-åtgärder, som presenteras kan i och för sig anses riktiga. Men vi kristdemokrater kan inte se någon fördel i att ersätta det nuvarande ROT-avdraget för bostäder med ett femtonprocentigt bidrag, vars utformning inte heller framgår av propositionen. Vi förordar att det befintliga ROT-avdraget, som nu har satt sig och bevisligen ökat sysselsättningen i byggbranschen, förlängs ytterligare ett år och eventuellt utökas för att främja tillkomsten av nya jobb i framför allt byggsektorn.

Av det kraftfulla arbetsmarknadspolitiska paket som skulle genomföras enligt Socialdemokraternas valmanifest, huvudsakligen symboliserat av 100-dagarsgarantin för ungdomar, redovisas nu något som närmast kan anses vara kosmetiska förändringar jämfört med den arbetsmarknadspolitik som fyrpartiregeringen stod bakom. Den i valrörelsen så kraftfullt marknadsförda s.k. ungdomsgarantin finns inte ens med i de föreliggande förslagen. I stället föreslås en rad åtgärder som inte tycks ha fått någon djupare beredning.

Akademikerpraktiken skall slopas, trots att vi nu fått utskottsmajoriteten med oss för en förlängning under första halvåret 1995. Men det är synnerligen tveksamt att avskaffa denna arbetsmarknadsåtgärd, inte minst med tanke på det besvärliga läge som flera årskullar akademiker fortfarande befinner sig i på arbetsmarknaden.

Starthjälpen på 15 000 kr, som också tagits upp här tidigare i debatten, är ytterligare ett tveksamt inslag. Det innebär en bonus till den som flyttar. Ur regionalpolitisk synvinkel är detta stöd rent av kontraproduktivt och känns som ett obehagligt eko från flyttlasspolitikens dagar.

Herr talman! Vi kristdemokrater ser positivt på satsningar på utbildningsområdet. Det ger dels individen en möjlighet till utveckling, dels en kompetenshöjning som kan underlätta omställningen på arbetsmarknaden. Också på detta område saknas i propositionen en långsiktig strategi för de satsningar som föreslås. Det gäller också satsningarna på komvux.

Herr talman! Arbetet är viktigt för människans möjlighet att utveckla sin identitet. Även om arbetet har ett egenvärde innebär det inte att avsaknaden av ett arbete påverkar det absoluta och unika människovärdet. Varje människa har sitt värde, oavsett om man har ett arbete eller inte. Men det handlar just om möjligheten att få ett arbete, att utveckla sin identitet och att slå vakt om vikten av detta.

Utifrån kristdemokratisk ideologi är alla jobb värdefulla. Alla arbeten som utförs i samhället är värdefulla och bidrar till det gemensamma samhällsbyggandet, oavsett om de utförs i industriproduktion, inom det offentliga, inom vård och omsorg, i privata tjänstesektorn, i den ideella sektorn eller i det egna hushållet.

Under de senaste två decennierna har en halv miljon arbetstillfällen försvunnit i den privata sektorn medan 600 000 nya jobb tillkommit i den offentliga sektorn. Med ett av världens högsta skattetryck i kombination med enorma underskott i de offentliga finanserna är utrymmet för fler arbetstillfällen inom den offentliga sektorn mycket begränsat, även om det kan finnas anledning att omfördela inom densamma.

Men de nya jobben måste komma i den privata sektorn. Industrisektorn sysselsätter i dag endast cirka en femtedel av arbetskraften. Produktivitets- och effektivitetshöjningar inom industrin gör att sysselsättningen inte kommer att öka i samma utsträckning, även om efterfrågan på svenska varor ökar. Därför måste de flesta nya arbetstillfällena skapas i den privata tjänstesektorn. En långsiktig och ambitiös satsning på utbildning, kompetensutveckling och forskning är nödvändig för att främja tillväxten av kvalificerad tjänsteproduktion.

Också en väl fungerande infrastruktur är en förutsättning för att svenskt näringsliv skall kunna expandera. Staten har det grundläggande ansvaret för att infrastrukturen byggs ut och underhålls. Under de senaste decennierna har investeringarna i väg- och järnvägsnäten varit eftersatta. Men under förra mandatperioden vändes utvecklingen – investeringarna mer än tredubblades. Denna satsning hoppas jag att regeringen nu kommer att fullfölja.

Herr talman! I den allmänpolitiska debatten den 20 oktober sade arbetsmarknadsminister Anders Sundström att man hade hårt tempo vad gäller att lägga fram förslag på det arbetsmarknadspolitiska området. Samme Sundström sade i en riksdagsdebatt den 29 november att "det förändrade konjunkturläget gör att vi måste göra en ny analys av möjligheterna att bekämpa arbetslösheten". Under tiden händer i stort sett ingenting.

När skall Socialdemokraterna inse att man nu har ansvaret för att bekämpa arbetslösheten? Det som hittills presenterats ger definitivt inga förutsättningar för att få fler i arbete.

Anf. 96 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! I valet den 18 september gav väljarna oss socialdemokrater två tydliga uppdrag. För det första: Sanera statsfinanserna. För det andra: Pressa ner arbetslösheten.

Valrörelsen var helt koncentrerad på dessa frågor. Väljarna vet att det inte väntar några nya individuella förmåner. I stället finns krav på gemensamma uppoffringar där bördorna skall bäras rättvist.

Det Sverige som den socialdemokratiska regeringen tog över hade en statsskuld på det svindlande beloppet 1 235 miljarder kronor, ett budgetunderskott på 201 miljarder kronor och nästan 950 000 människor inskrivna vid arbetsförmedlingarna som arbetslösa, deltidsarbetslösa eller placerade i olika konjunkturberoende åtgärder. Så såg det ut när vi kom in i kanslihuset i början av oktober.

På många sätt är läget allvarligare i Sverige än i något annat europeiskt land. Vi tog över efter tre år som förändrade Sverige.

Den ekonomisk-politiska proposition som nu ligger på riksdagens bord är det första steget i arbetet med att fullfölja det uppdrag som vi fick av väljarna. Det är viktigt att komma ihåg att båda dessa uppdrag hänger oerhört starkt samman. Det i särklass största slöseriet med Sveriges resurser är arbetslösheten, såväl mänskligt och socialt som ekonomiskt.

Att människor jobbar i stället för att vara arbetslösa är självfallet avgörande för våra chanser att få ordning på den svenska ekonomin. Människor i arbete ger intäkter i stället för utgifter i folkhushållet. Men det finns också ett omvänt samband. Lyckas vi inte få ordning på ekonomin, riskerar vi att statsskulden knuffar ut välfärden. Om skulden fortsätter att växa får vi inga pengar över till vård, omsorg, utbildning, pensioner eller till aktiv arbetsmarknad och näringspolitik. Då blir våra möjligheter att bekämpa arbetslösheten starkt beskurna.

Väljarna kräver av oss att vi skall lösa dessa problem, att regeringen tillsammans med riksdagen skall samla sig och ta ansvar för Sveriges utveckling. Vi kan inte leva med en statsskuld som växer med 200 miljarder och med nästan 1 miljon människor som på ett eller annat sätt känner att de inte behövs på arbetsmarknaden.

Ansvaret för att lösa dessa mycket allvarliga problemen som skapats av lågkonjunkturen och förvärrats av den förra regeringen vilar tungt både på oss i regeringen och på alla er som sitter i riksdagen.

På riksdagens bord ligger nu den ekonomisk-politiska propositionen. I den finns förslag till åtgärder mot arbetslösheten. Det är det första steget i en omläggning av arbetsmarknadspolitiken i en mer tillväxtorienterad riktning. Det första steget innehåller akuta åtgärder på i huvudsak tre områden. Först och främst är det investeringar. De totala investeringarna har under de senaste åren rasat dramatiskt. Vi har bara under tre fyra år sett den största nedgången under hela den svenska industrialismens historia.

Vi kan nu se att investeringarna i näringslivet har börjat komma i gång, men nivån måste öka rejält. Med regeringens förslag till stöd för näringslivets egna investeringar tar investeringstakten fart och bidrar därmed till att pressa ner arbetslösheten.

I det socialdemokratiska valmanifestet lovade vi ett omfattande investeringsprogram, och det löftet fullföljer vi nu. Bland investeringarna återfinns t.ex. satsningar på bostadsrenoveringar, vägar och järnvägar samt kultur och miljö.

Vår bedömning är att det samlade investeringsprogrammet skapar i storleksordningen 50 000 nya jobb.

Det andra området som vi vill satsa på är utbildning. Kunskap blir allt viktigare för såväl näringslivet som de enskilda individernas utveckling och möjlighet att få jobb. För att det svenska näringslivet långsiktigt skall ha en chans i den alltmer hårdnande internationella konkurrensen krävs det att Sverige samlas kring ett kunskapslyft.

För de arbetslösa är kunskapslyftet särskilt centralt. Kunskaper blir snabbt gamla. Efter en tid i arbetslöshet krävs såväl nya kunskaper som ett aktiverande av de kunskaper som man tidigare haft.

Utbildningsinsatserna är också avgörande för möjligheterna att nå ett mer jämställt arbetsliv. I dag är arbetsmarknaden starkt könssegregerad. De nya jobb som nu tillkommer finns främst i den mansdominerade delen av arbetslivet. För att långsiktigt skapa ett jämställt arbetsliv måste vi bryta segregationen på arbetsmarknaden.

En omfattande satsning på arbetsmarknadsutbildning, kommunal vuxenutbildning, utbildningsvikariat och förbättrade utbildningsbidrag skall ge de arbetslösa kvinnorna och männen från krympande branscher och yrken nya möjligheter i nya sektorer. Den ekonomisk-politiska propositionen innehåller 33 000 nya utbildningsplatser.

Den tredje gruppen är ungdomarna. För unga människor är arbetslösheten om möjligt än mer allvarlig än vad den är för äldre. För en ung kvinna eller man är risken för utslagning större än för dem som är äldre. Att unga inte får möjlighet att etablera sig i arbetslivet skapar snabbt allvarliga problem för dem som drabbas, men också för samhället som helhet. Ett samhälle som inte kan erbjuda sina unga arbete eller utbildning bryts sönder.

Regeringen vill förhindra att ungdomar går arbetslösa någon längre tid. Därför föreslår vi en särskild ungdomsintroduktion som skall ge tillfälle till praktik och möjligheter till ett fast arbete. Det är oerhört viktigt att vi nu använder konjunkturuppgången för att erbjuda ungdomarna ett fast jobb ute i näringslivet, inte för att erbjuda dem en åtgärd som kvalificerar dem till en ny arbetslöshetsperiod, utan ett fast jobb i konjunkturuppgången. Totalt beräknas ungdomsinsatserna omfatta 50 000 ungdomar.

Så långt de förslag som behandlas här i kammaren i dag. Men jag vill återigen betona att detta bara är det första steget i omvandlingen av arbetsmarknadspolitiken, en omvandling vars mål är att åter föra Sverige till en nation i arbete.

Regeringen planerar nu det andra steget i den omläggningen. I budgetpropositionen i januari kommer vi att ta detta andra steg. Det handlar om fler företag och fler företagare, om nya jobb i näringslivet och om en mobilisering av alla de arbetslösa. Men också i det andra steget kommer utbildning att vara en central del. Kunskapslyftet är vår chans

att också långsiktigt bekämpa budgetunderskottet, pressa ner arbetslösheten och därmed rädda välfärden.

Herr talman! Den socialdemokratiska regeringen kommer med full kraft att fullfölja det uppdrag som väljarna har givit oss. Riksdagens beslut här i dag är en viktig förutsättning för att vi skall kunna fullfölja det uppdraget.

Anf. 97 BÖRJE HÖRNLUND (c) replik:

Herr talman! Vi kommer ju att se hur dessa åtgärdsförändringar slår ett antal månader framöver. Så jag vill inte diskutera det.

Jag har hört Anders Sundström i valrörelsen, och alla gånger har jag hört om de två uppdragen.

Jag vill ställa en mycket viktig fråga till Anders Sundström. Han talade om tre år som förändrade Sverige. Jag vill påstå att åren som förändrade Sverige var åren som var före dessa tre år. Jag råder nu till en ärlig debatt.

Vi var prissatta ur världsmarknaden. Hösten 1991 blommade krisen i banker och finansieringsinstitut ut. Halvåret före förra regeringsskiftet försvann 1 000 jobb netto per dag. Under mitt första år som arbetsmarknadsminister avskedades 14 000–22 000 människor varje månad. Det var orsakat av det som hände före förra regeringsskiftet.

Halvåret före regeringsskiftet tillkom det 1 000 jobb per dag netto. Trots detta tycker jag inte att Anders Sundström har någon lätt uppgift. Men det är utomordentligt viktigt i en politisk debatt att man ser orsak och verkan. Vill man inte det, skapar man ett onödigt dåligt debattklimat.

Jag undrar vad Anders Sundström har för syn på frågan om allting var perfekt före 1991. Överlämnade ni allting i perfekt skick?

Anf. 98 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! Till att börja med vill jag svara på Börje Hörnlunds fråga om allting var perfekt 1991. Det var det naturligtvis inte. Men den dåvarande socialdemokratiska regeringen försökte i riksdagen att få igenom åtstramningar, tyvärr utan parlamentariskt stöd.

Jag håller med Börje Hörnlund om att min uppgift inte är lätt. Till skillnad från när Börje Hörnlund tillträdde uppgår nu statsskulden till över 1 300 miljarder. Budgetunderskottet uppgår till över 200 miljarder, och massarbetslösheten är ett faktum.

Arbetsmarknadsministrar har tidigare mött både hög- och lågkonjunkturer. Men man har hanterat dem på litet olika sätt. Vad vi kan konstatera när det gäller den lågkonjunktur som just har passerat är att Sverige lyckats sämre än något annat land i Europa att hantera denna lågkonjunktur. Den dåvarande regeringen förnekade bankkrisen in till dess sista dag. Man sade att detta inte var någon kris. Det var den dåvarande socialdemokratiska oppositionen som drev fram ställningstaganden om olika typer av stöd för att rädda banksystemet.

Detta om historien.

Sedan vill jag framföra några synpunkter. Börje Hörnlund sade i sitt anförande att socialdemokraternas politik denna höst leder till hög

arbetslöshet. Vi har övertagit ansvaret för ett land, inte bara med hög arbetslöshet utan med mycket hög arbetslöshet. Vår uppgift är att pressa ner arbetslösheten till rimliga tal. Det är oerhört tydligt, Börje Hörnlund, att om vi inte lyckas med det, blir domen hård mot oss på samma sätt som domen blev väldigt hård mot den borgerliga regeringen när arbetslösheten steg under dess tre år.

Börje Hörnlund talade i sitt inledningsanförande om att det byggdes en grund för småföretagen under de borgerliga tre åren. Det har ju faktiskt varit de tre mörkaste åren för småföretagen i Sverige.

Anf. 99 BÖRJE HÖRNLUND (c) replik:

Herr talman! Jag tror att Anders Sundström är dåligt påläst när det gäller bankkrisen. Före förra valet kom det en liten trevare från den dåvarande finansministern om en liten sak i en av bankerna. När det hade gått någon månad började det att stå klart att det var mycket stora pengar som fordrades. Hur tror Anders Sundström att det kändes att betala 60 miljarder kronor till banker när varenda transaktion var gjord före regeringsskiftet? Man fick bara överta notan.

Ungefär på dagen för ett år sedan var det en budgetdebatt i denna kammare. Då hade socialdemokraterna ett yrkande om att budgetunderskottet sammantaget skulle ökas med ytterligare 40 miljarder kronor. Skulle man ha följt den socialdemokratiska oppositionen hade det varit en än större börda att ta över.

När det gäller att inte få hjälp med åtstramningar förlorade Centern som parti 1 % à 2 % i väljarstöd genom att vi gick med på det s.k. sparandet om 2 procentenheter, vilket sedan har varit till ganska god nytta för arbetsmiljön och sysselsättningen under denna treårsperiod. Så visst fick ni stöd.

Vad gäller det s.k. stoppaketet vill jag säga att den socialdemokratiska regeringen avgick av ett enda skäl, nämligen att man inte fick genomföra strejkförbud och ge människor som går ut i vild strejk böter om 5 000 kr. Resten var på väg att gå igenom i utskotten. Det var fantastiskt att man avgick av det skälet.

Anders Sundström försökte citera mitt anförande. Jag sade att höstens politik leder till att vi i vårt land har en onödigt hög arbetslöshet. Den är mycket för hög, men socialdemokraterna tar inte vara på tillväxtmöjligheterna i den goda internationella konjunkturen och inte heller det goda kostnadsläge som svensk industri har.

Anf. 100 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! Jag vill först beträffande bankerna bara konstatera att socialdemokraterna genom Allan Larsson vid ett flertal tillfällen ville göra den dåvarande regeringen uppmärksam på problemen men att den då förnekade bekymren. Börje Hörnlund kände säkerligen till dessa som delvis ansvarig, eftersom han under den perioden satt i Riksbanksfullmäktige.

Det andra som jag vill säga gäller den socialdemokratiska regeringens möjligheter att nu pressa ned den arbetslöshet som Börje Hörnlund lämnat efter sig. Det är ingen lätt uppgift. Den som ser sig om ute i

världen finner att man ingenstans i de länder där man har släppt upp arbetslösheten på det sätt som Sverige gjort under de här tre åren har lyckats pressa ned den igen. Det är den utgångspunkt som vi har när vi ger oss i kast med det ofantligt stora jobb som vi nu står inför.

Påståendet att den dåvarande regeringen lade en god grund för vår bekämpning av arbetslösheten kan vara riktigt i så måtto att man lyckades få fram väldigt många arbetslösa. I den meningen kan definitionen vara riktig. Men det är inte en god grund att ha kört upp statsskulden till över 1 300 miljarder och att ha lämnat efter sig ett budgetunderskott på mer än 200 miljarder.

Detta är nu historia. Nu har vi alla ansvar för att göra det bästa av det som vi har fått ta över. Jag är ändå ganska optimistisk. Det syns i den ekonomisk-politiska propositionen, och jag är övertygad om att det kommer att märkas när också budgetpropositionen läggs fram. Det går att finna ett mycket brett stöd för de allra flesta åtgärder som den socialdemokratiska regeringen kommer att lägga fram för detta riksmöte. Det är viktigt, eftersom stora och hårda konflikter i riksdagen gör det mycket svårare för Sverige att komma ur den mycket farliga situation som vi just nu befinner oss i, med en mycket hög arbetslöshet kombinerad med urusla statsfinanser.

Anf. 101 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! I den programmatiska delen lät arbetsmarknadsministern högst pragmatisk, för att inte säga sympatisk. Det gick att instämma i mycket. Han sade att vi är illa ute om vi inte får ordning på ekonomin. Det är helt rätt. Han sade också att kunskaper är viktigare än någonsin, och det är ännu mera riktigt. Han menade vidare att vi har misslyckats om vi inte klarar ett samhälle där ungdomar får jobb. Det är svårt att inte instämma i dessa påståenden.

Men sedan tror jag att Anders Sundström för mycket satt fast i valmanifestet. Det som han sade präglades mera av förhoppningar än av sådant som man har gjort eller har för avsikt att göra. Anders Sundström sade att den proposition som lagts fram för riksdagen var det första steget. Problemet är, som jag ser det, närmast att den är ett steg tillbaka.

De goda verktyg som var i funktion är nu på väg att raseras, om riksdagsmajoriteten följer det som arbetsmarknadsutskottet har ställt sig bakom. Det är oerhört viktigt att färdriktningen blir sådan att vi kan åstadkomma det som vi i grunden är överens om.

Jag vill, fru talman, en sista gång beröra den historiska beskrivningen. Redan 1990 hade vi fått en vändpunkt, låt vara av annat slag än den som Allan Larsson talade om. Industrinedgången var ett faktum, sysselsättningen minskade och vi hade hösten 1991 fler varsel än någonsin. Arbetslösheten sköt i höjden med katapultfart.

Nu är varslen nere på en miniminivå, sysselsättningen ökar och arbetslösheten har under det senaste året sjunkit med över en procentenhet, och detta innebär att färdriktningen börjar bli den rätta. Jag tror att arbetsmarknadsministern missbedömer läget när han tror att de åtgärder som regeringen nu förordar skulle lösa så många problem.

När det gäller utbildningsverksamheten vill jag beträffande förhoppningarna om ytterligare 33 000 personer i utbildning säga att man inte skall glömma bort att den kategori som vi nu vänder oss till är den minst utbildningsmotiverade. De starkt utbildningsmotiverade är redan i utbildningar på högskolor och på andra håll.

När det gäller de nya jobben undrar jag om arbetsmarknadsministern verkligen har gjort avdrag för det som det nu sägs att arbetsmarknadsministern planerar, nämligen att bortåt 30 000 jobb skall bort inom den offentliga sektorn. Det skall bli intressant att höra hur det blir med den öppna arbetslösheten. Klarar vi en nivå om 5 % eller lägre nästa år?

Anf. 102 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill först till Elver Jonsson säga att jag tar till mig av de synpunkter som Elver Jonsson framförde i sitt inledningsanförande. Jag skall, med den ringa erfarenhet som jag har av att arbeta i riksdagen, lyssna mycket på riksdagsledamöterna. Jag hoppas också att Elver Jonsson då har respekt för att jag ägnar något större tid än under min period som kommunalpolitiker åt att resa ute i landet. Det finns ett önskemål att statsråden i större utsträckning skall göra det. Jag skall så gott det går försöka hinna med det.

Jag övergår så till de frågor som varit uppe. Jag vill säga till Elver Jonsson att de goda verktyg som den gamla regeringen lämnade efter sig inte fungerar speciellt bra. De består till att börja med i mycket hög grad av passiva åtgärder, ett slags uppehållande försvar för att förhindra att människor hamnar i ett socialbidragsberoende. Däremot har de mycket liten effekt när det gäller att leda in människor i nya, riktiga jobb. De fungerar inte heller bra i den meningen att de inte når upp i de volymer som den förra regeringen förutsatte att Arbetsmarknadsverket skulle klara.

Jag tycker därför inte att man kan säga att vi i dag har goda verktyg, när en så stor del av människorna faktiskt går öppet arbetslösa eller är föremål för åtgärder som upplevs som ett uppehållande försvar. Jag kan därför bara delvis instämma i Elver Jonssons påstående att färdriktningen är den rätta. Det är riktigt så till vida att arbetslösheten inte längre stiger. Den sjunker, men alldeles för långsamt för att vi under denna konjunkturuppgång skall ha en chans att hamna i en acceptabel situation.

Elver Jonsson säger – han säger det inte, men han menar det såvitt jag kan förstå – att de minst utbildningsmotiverade nu finns bland de arbetslösa, och att man därför bör vara försiktig med utbildningsåtgärder. Jag har direkt motsatt uppfattning.

När det är massarbetslöshet, som det är i Sverige i dag, finns det massor med människor som går arbetslösa och som inget hellre vill än att komma in i en utbildning som höjer kompetensen och ökar kunnandet.

Anf. 103 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! Arbetsmarknadsministern hörde nog fel. Jag menar inte att vi skall vara försiktiga eller hålla tillbaka ambitionerna att sätta människor i utbildning. Men vi skall också vara medvetna om att de mest utbildningsbenägna redan är i utbildning, och det är möjligen en något "svårare" grupp som vi har att stimulera till att gå i utbildning.

Det är ingen tvekan om att det har funnits goda verktyg. Jag instämmer inte i det Anders Sundström säger om att det har varit passiva saker. Ungdomspraktiken har varit lyckad. ALU är välgörande i sitt sammanhang. Det sämsta förslag som regeringen kom med var förslaget att justera i LAS.

Jag sade här i fredags och jag upprepar nu att det var mycket måttliga justeringar som den förra regeringen gjorde i LAS. Då kan vän av ordning säga att återställningen då också är ganska måttlig. Visst är den det, men psykologiskt har justeringen spelat en väldig roll. Småföretagare tror att lagen om anställningsskydd är svårare än den egentligen är. Därför tror jag att ändringen psykologiskt kommer att vara mycket mer negativ än vad som är sakligt motiverat.

Jag fick inget svar på frågan om arbetsmarknadsministern bedömer att arbetslösheten är på väg ned, så att man klarar det socialdemokratiska målet att komma under 5 % nästa år.

Jag vill sluta, fru talman, med att säga att det inte är någon tvekan om att färdriktningen är rätt. Det var den i våras, under sommaren och under hösten. Jag hyser oro för att vi med den nya politik som regeringen har presenterat och fått vänsterns stöd för inte kommer att nå upp till de mål som vi säger oss vara överens om att vilja nå.

Jag uppskattar ändå att arbetsmarknadsministern sade sig lyssna till oss parlamentariker och våra inlägg. Jag uppskattar också hans åsikt att det skulle vara förödande om riksdagen skapade stora konflikter, för då kommer det att vara ännu svårare att komma ur den situation vi har i dag än annars skulle vara fallet.

Anf. 104 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill återigen säga att jag anser att det med tanke på den mycket höga arbetslöshet vi har i dag finns ett starkt motiv för en arbetslös att gå in i en utbildning. Om det nu vore som Elver Jonsson säger, dvs. att motivationen till råga på allt är låg bland de arbetslösa, är det än mer förvånansvärt att den förra regeringen valde att försämra ersättningen för dem som går in i en arbetsmarknadsutbildning.

Förhållandet mellan arbetsgivaren och arbetstagaren på arbetsmarknaden förändras mellan låg- och högkonjunktur. Det är ingen tvekan om att arbetsgivarens ställning i förhållande till arbetstagaren har förstärkts med den mycket höga arbetslöshet vi just nu har. Elver Jonsson och jag har säkert hundratals olika exempel från vår vardag på att det är på det sättet.

Att beskriva förbättringen i lagen om anställningsskydd som en besvärande åtgärd för att öka sysselsättningen är att överdriva, tycker jag.

Jag vill också ta upp frågan om hur låga arbetslöshetstal vi kommer att nå. Det hänger på några viktiga saker. För det första kommer vi den

10 januari med en budgetproposition som är mycket stark. Den budgetpropositionen måste gå igenom i riksdagen. Det är det första.

Det andra är att vi får en avtalsrörelse där man fullt ut nyttjar alla de mycket kraftfulla åtgärder vi har vidtagit under denna höst och som förväntas komma under våren.

Det tredje – det är inte minst viktigt – är att också vi i parlamentet kan uppleva en situation där alla känner allvaret av den oerhört stora statsskulden, massarbetslösheten och budgetunderskottet, och att alla och envar anstränger sig för att hitta gemensamma lösningar.

Jag vill sluta med att säga att jag inte alls tar så allvarligt på frågan om akademikerpraktiken, som många har tagit upp i sina anföranden. Jag tycker att det är rätt naturligt att man i ett utskott faktiskt kommer fram till lösningar som ser något eljest ut, och att vi diskuterar oss samman och ansluter oss till en sådan lösning. Jag vill ha mer av uppgörelser där vi kommer överens och inte hänger ut varandra i parlamentet. Det är faktiskt nödvändigt. Det är ett viktigt tredje steg för att vi skall lyckas med att bekämpa arbetslösheten.

Anf. 105 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag skall ta upp några konkreta frågor och ansluta till vad arbetsmarknadsministern sade om att lyssna på utskott. Utskottet avvisade häromdagen regeringens förslag om att begränsa rätten att fyllnadsstämpla efter en period och utreda deltidsarbetslösheten.

Jag noterar att arbetslösheten ökar mycket kraftigt för deltidsarbetslösa när arbetslösheten sjunker generellt. Den har ökat med 21 % det senaste året jämfört med hur det var i november 1993. Jag skulle vilja ha synpunkter på vad Anders Sundström tänker göra åt det alltmer besvärande deltidsarbetslöshetsproblemet.

Enligt AMS prognos kommer deltidsarbetslösheten att fortsätta att öka genom att kommuner fortsätter att dra ned och genom att de handelsanställdas arbetsmarknad är svår. Det är en renodlad kvinnofråga. 80 % av de deltidsarbetslösa är kvinnor.

Jag skulle också vilja fråga om enmansutredningarna. Jag är mycket positivt inställd till att det görs en utredning om arbetsprövning, dvs. att man mer aktivt tittar på arbetsförmåga och arbetsvilja så att den arbetslöse inte drabbas av passivitet. Vad kan vi förvänta oss på det området?

Jag antydde från talarstolen att jag är mycket negativ till det nya inslaget arbetsföretag, som också skall utredas. Vilka synpunkter har arbetsmarknadsministern på arbetsföretag i detta läge?

Slutligen skulle jag vilja fråga om situationen i kommunerna. I KI:s prognos från i höstas förutser man att 36 000 kommunala arbetsplatser försvinner under 1994. Prognosen säger att 21 000 försvinner 1995, och att 15 000 försvinner 1996. Det finns en serie avtal mellan länsarbetsnämnder och kommuner och landsting som går ut i april, juni, september osv. Vad kommer att hända med dessa personer? Såvitt jag förstår går de rakt ut i arbetslöshet. Det är ju helt enkelt uppskjutna uppsägningar vi pratar om.

Vi har från Vänsterpartiet motionerat om att man skall garantera att dessa människor inte sägs upp och på så sätt undvika att skapa ytterli-

gare arbetslöshet. Vi har också föreslagit att kommunerna helt enkelt skall få ökat utrymme för att klara sin ekonomi och sitt viktiga välfärdsarbete.

Jag tar dessa tre frågor i första omgången.

Anf. 106 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag skall svara på Hans Anderssons frågor. Om jag börjar med frågan om deltidsarbetslösheten vill jag gärna säga att jag nog gärna hade sett en förändring. Det var därför regeringen föreslog en förändring då det gäller ersättning vid deltidsarbetslöshet.

Bakgrunden är följande: De nuvarande reglerna i a-kassesystemet gör faktiskt att arbetsgivarna och arbetstagarnas organisation tillsammans ibland övervältrar ett ansvar på samhället. Det måste vi tillsammans hitta en lösning på.

Jag tror att vi alla har sett många exempel på detta i vår vardag. Vi ser att det fungerar på det här sättet. Detta problem måste vi försöka lösa.

Arbetsgivarna skall inte bara kunna lasta över problemet på samhället. Det är en lösning. Det kan också behövas andra lösningar. Jag tänker i första hand på att det skall finnas ett bättre skydd för alla de, framför allt kvinnor, som är deltidsarbetslösa. De skall få en chans att gå upp på heltid när arbetsgivaren ökar sysselsättningen. De skall erbjudas denna möjlighet. Det sker inte alltid i dag.

Det krävs en kombination av piska och morot för att man skall komma till rätta med det här. Det finns uppenbara brister i det nuvarande systemet. Dem hoppas jag att vi tillsammans skall kunna åtgärda på något sätt. Jag anser också att reglerna i fråga om a-kassan skall utredas.

Frågan om mobiliseringen av de arbetslösa är oerhört viktig. Det är oerhört viktigt med en sådan mobilisering dels för att öka tillväxten, dels för att förhindra en utslagning. Jag hoppas att vi snart skall kunna återkomma med förslag om hur detta skall gå till.

Tanken med arbetsföretag är att marginaleffekterna av att anställa folk skall minska. För närvarande utreds detta förslag. Jag tycker att det i det nuvarande konjunkturläget är intressant att pröva alla möjliga åtgärder för att öka sysselsättningen. Jag hade naturligtvis inte tillsatt en utredning om jag redan från början hade bestämt mig för att inte göra det. Detta gjorde jag för att jag ville undersöka alla möjligheter när det gäller att öka sysselsättningen. Arbetsföretagen är en möjlighet som vi bör titta ordentligt på.

I de flesta kommuner har vi lyckligtvis fått helt nya majoriteter. De är beredda att ta ett ansvar på ett helt annat sätt än man gjorde tidigare. För att kommunerna skall kunna klara välfärden höjs skatterna. Därmed ökar också sysselsättningen.

Vi kan framför allt se till att tillväxten är hög. Tillväxten leder till ökade skatteinkomster för kommunerna.

Anf. 107 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag hoppas att vi skall hitta lösningar på problemen för de deltidsarbetslösa. Regeringens förslag tyckte jag inte var så bra. Det var ensidigt riktat mot de arbetslösa.

Det skall bli intressant att se utredningen om en arbetsprövning. Jag är fortfarande utomordentligt tveksam till förslaget om arbetsföretag, men man skall ju pröva allt för att se vad man kan få ut av det.

När det gäller kommunerna räcker det nog inte med goda kommunalpolitiker och höjningar av skatterna. Det handlar om statsbidragen. Prognosen är mycket tydlig vad gäller Kommunförbundet, Landstingsförbundet och Konjunkturinstitutet. Det blir ytterligare neddragningar av personal under 1995 och 1996. Vi från Vänsterpartiet finner detta helt oacceptabelt. Jag hänvisar till vår reservation i detta avseende.

Det som arbetsmarknadsministern nämnde om avtalsrörelsen tror jag är viktigt. På samma sätt gäller det den parlamentariska behandlingen av den kommande budgetpropositionen. Det är orimligt att exportindustrin har så stora s.k. gratiseffekter av valutadeprecieringen. Det uppstår mycket stora extravinster samtidigt som löntagarnas köpkraft ytterligare försämras.

Jag tror att det är helt nödvändigt att komma med ett politiskt förslag om vinstdispositioner. De borde bl.a. användas till investeringar och kompetenshöjande insatser. Jag ser fram emot sådana förslag. Jag skulle vilja fråga arbetsmarknadsministern om det finns sådana tankar. Detta förslag ingår i en rättvis fördelningspolitik, som jag tror måste vara grunden när det gäller att sanera statsfinanserna. Det här skulle också skapa jobb, höja kompetensen och därmed produktiviteten och konkurrenskraften för det svenska näringslivet.

Vänsterpartiet brukar säga att man skall satsa på näringslivet, att man skall skapa jobb där och att man skall höja produktiviteten. För att man skall klara sysselsättningen måste man dock se till att också kommunerna har resurser som gör att de kan garantera den sysselsättning som är så oändligt viktig och värdefull för väldfärden, barnen, de äldre och de sjuka.

I detta sammanhang tycker jag att det saknas många uttalanden och strategibeskrivningar från regeringens sida. Vi kommer att återkomma. Det kan ni vara säkra på. Tänk mycket noga på det som jag nu har sagt, om ni hoppas på en lugn avtalsrörelse och på att kunna få igenom er politik i riksdagen!

Anf. 108 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Det finns två frågor som jag vill kommentera.

Den första handlar om kommunernas situation. Jag vill återigen understryka att de majoriteter som finns i de flesta kommuner faktiskt tar ett stort ansvar för sina anställda. Den tillväxt som nu kommer igång kommer snabbt att leda till ökade krav och inkomster för kommunerna.

Jag är alltså något mer optimistisk när det gäller sysselsättningen ute i primärkommunerna än vad Hans Andersson är. Det är jag naturligtvis också med tanke på den bakgrund som jag själv har. Jag har levt i den kommunala världen under en mycket lång tid. Jag vet hur starka

samband det finns mellan tillväxten och kommunernas förutsättningar att klara sin ekonomi.

Det som har pressat kommunerna under de senaste åren är framför allt den ekonomiska tillbakagången. När den vänder, och det blir en ekonomisk tillväxt, ändras också förutsättningarna för kommunerna.

När det gäller den andra frågan vill jag om möjligt vara ännu tydligare. Sveriges problem innebär inte att riskkapitalet skall beskattas mer. De vinster som nu genereras i näringslivet behövs för att skapa nya jobb. Det är naturligtvis viktigt att se till att vi också får en lönerörelse som inte ökar klyftorna mellan hemmamarknadsindustrin och exportindustrin. Fackföreningsrörelsen brukar ta ett oerhört tungt ansvar för att åstadkomma en lösning. Jag är övertygad om att fackföreningsrörelsen även den här gången kommer att ta det ansvaret.

Anf. 109 DAN ERICSSON (kds) replik:

Fru talman! I ett tidigare replikskifte sade arbetsmarknadsministern att arbetsmarknadspolitiken och sysselsättningen är allas ansvar, både regeringens och riksdagens. Det är korrekt. Men det kunde socialdemokraterna också ha sagt under den tidigare mandatperioden.

Problemet är att man säger detta nu. Tidigare bemötte man förslag som syftade till att arbetslösheten skulle minska med nonchalans och likgiltighet.

Arbetsmarknadsministern säger att den tidigare regeringen har släppt upp arbetslösheten. Det är en klar insinuation. Han ifrågasätter den tidigare regeringens ambition att människor skulle ha sysselsättning och arbete. Med sådana uttryck tror jag att det blir svårt att få till stånd en konstruktiv dialog.

Anders Sundström sade tidigare att vi får starkt beskurna möjligheter att lösa problemet med arbetslösheten om statsskulden fortsätter att växa. Min slutsats är också att det handlar om att försvara välfärden. Det var precis detta argument som den tidigare regeringen hade när man lade fram sina förslag för att sanera statens finanser. De dåliga finanserna hade den tidigare socialdemokratiska regeringen orsakat. Under 80-talet fanns budgetkriser, industrikriser och bankkriser.

Det är bra att man nu vill att alla skall känna ansvar, men det är nog bra om man också försöker erkänna att ambitionen att få ner arbetslösheten finns hos alla partier. Det kanske finns olika sätt att se på hur man skall nå dit. Men ifrågasätt inte ambitionen!

Jag har några frågor till Anders Sundström. Den första har ställts ett antal gånger till socialdemokraterna. Hur kan högre beskattning ge fler arbeten? Den ekvationen går inte ihop.

I det tidigare replikskiftet hörde jag att Anders Sundström tyckte att det var bra att kommunerna höjer skatten. Det går tvärs emot vad Göran Persson tidigare har sagt. Det går också tvärs emot vad LO faktiskt har sagt i en rapport, nämligen att högre skatter krymper hushållens marginaler. Det är inte bra för vare sig välfärden eller sysselsättningen.

Frågan är alltså: Hur kan högre skatter ge fler arbeten?

Sedan vill jag ställa en andra fråga. Det finns en LO-rapport om att den satsning vi diskuterar i dag ger 60 000 nya sysselsättningstillfällen,

alltså en halvering jämfört med Socialdemokraternas löften om 120 000 sysselsättningstillfällen. Har LO fel i sina beräkningar? Hur många arbetstillfällen kommer att bli resultatet av regeringens politik? Jag har ställt den frågan tidigare.

Anf. 110 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill påminna kammarens ledamöter om att Dan Ericsson i sitt inlägg, när har beskrev vårt förslag till en ny inriktning av arbetsmarknadspolitiken kallade den för en kosmetisk förändring. Väg in det i sammanhanget nu när Dan Ericsson kritiserar i stort sett allt vad vi har gjort. Dan Ericsson får lov att bestämma sig: Är det, i linje med vad Dan Ericsson hävdade tidigare, fråga om en kosmetisk förändring, eller är det fråga om dramatiska skillnader? Det vore intressant att få veta det.

Sedan vill jag säga något litet mera allvarligt. Socialdemokratin och arbetarrörelsen har under mycket lång tid haft ett stort inflytande i det här landet. Jag tror nog att man kan säga att socialdemokratin och arbetarrörelsen alltid har tagit ett väldigt stort ansvar för vårt land. Det är litet konstigt att höra Dan Ericsson påstå någonting annat. I nästan varje kommun, i nästan varje landsting, i det här parlamentet och ute på arbetsmarknaden finns arbetarrörelsen starkt företrädd, och den har varit med om att omvandla det här landet. Jag tror därför att det är väldigt svårt att hitta en politisk kraft som har tagit lika mycket ansvar under så lång tid.

Sedan till frågan om skatterna och möjligheten att skapa fler jobb. Hushållen fungerar inte konstigare än någonting annat. De svenska hushållen är beroende av ett fungerande välfärdssystem, att pensionen faller ut, att sjukförsäkringen faller ut, att arbetslöshetsersättningen faller ut och att äldreomsorg och barnomsorg fungerar. Om välfärdssystemet drivs med ett stort underskott är det naturligt att hushållen känner osäkerhet och otrygghet, ökar sitt sparande och minskar sin konsumtion. Det är vad som har hänt i Sverige. Om man bara sänker skatter och samtidigt höjer bidrag, som Dan Ericsson har förespråkat, kommer jobb att försvinna i det svenska näringslivet. Så är det, i Sverige och på alla andra ställen ute i världen. Så det finns faktiskt ett samband mellan hur statens finanser fungerar och hur många jobb som finns.

Anf. 111 DAN ERICSSON (kds) replik:

Fru talman! Anders Sundström vill inte svara på mina frågor. Jag vill därför återigen ställa min andra fråga, om det nu går att få något besked. Hur många arbetstillfällen kommer att bli resultatet av regeringens politik? Finns det någon uppskattning av den saken? Har LO rätt i sin rapport? Är det regeringens tidigare siffror som stämmer, eller har Anders Sundström något nytt, dagsaktuellt besked att ge?

Det allvarliga med regeringens politik är just att den skadar de grundläggande förutsättningarna för att få människor i arbete. Det handlar om synen på företagande, t.ex. att man nu lägger ökade skatter på arbetskraften. Det är det som gör det svårare att få fler i arbete. De tidigare beslutade förändringarna i arbetsrätten, som gör det svårare för

småföretagare att anställa fler, är ett annat exempel. Precis som Anders Sundström sade nyss i sitt inlägg, så minskar konsumtionsutrymmet när man ökar skatterna, och efterfrågan kommer då att minska. Detta blir en felaktig signal, och det blir en felaktig spiral.

I förhållande till hur arbetsmarknaden skadas i och med grundläggande punkter i regeringens ekonomiska politik, är de förslag till arbetsmarknadspolitiska åtgärder som nu ligger på riksdagens bord relativt kosmetiska. Det är ju också så att man nu faktiskt drar ner antalet platser, att man minskar volymen. Det tycker jag är uppseendeväckande av en socialdemokratisk regering i det arbetsmarknadsläge som vi nu befinner oss i.

Anf. 112 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Dan Ericsson frågar hur många jobb som den ekonomisk-politiska propositionen ger. Enligt den bedömning som vi har gjort och som redovisas i propositionen blir det i det här fallet fråga om runt 30 000 utbildningsplatser och 50 000 investeringsjobb.

Men egentligen sätts inte betyget här i riksdagen i dag, utan betyget sätts när mandatperioden har löpt ut. Då får vi se vad vi har åstadkommit. Då prövas vi mot väljarnas förväntningar. Det enda vi säkert vet är att flera hundra tusen jobb försvann under den förra mandatperioden. Det vet vi, och det var det väljarna hade att ta ställning till. Vi lever inte i någon sovjetisk planekonomi, där vi kan ange hur många jobb den ekonomiska politiken skapar – i dag, i morgon, om tre veckor eller om tre månader.

En socialdemokratisk regering kommer att få stå till svars, Dan Ericsson, eftersom folk förutsätter att en socialdemokratisk regering klarar både arbetslösheten och statsbudgeten. Dan Ericsson kan vara helt övertygad om att medborgarna kommer att granska oss i det avseendet. Dan Ericsson kommer att kunna ligga i lä i det fallet, eftersom det är socialdemokratin som folket har ställt sitt förtroende till.

Anf. 113 SONJA REMBO (m) replik:

Fru talman! Jag tror att Anders Sundström har en genuin oro för statsskuldens utveckling och likaså för svårigheterna att skapa arbetstillfällen på arbetsmarknaden. Jag ifrågasätter inte hans ambitioner, och jag förväntar mig inte heller att han skall ifrågasätta mina på någon av de här punkterna.

Det finns, som Anders Sundström sade i början av sitt anförande, en risk för att en växande statsskuld kan knuffa ut välfärden och därmed på sikt jobben. Just därför är det så oändligt viktigt att vi tar vara på de möjligheter som högkonjunkturen nu ger och lägger en stabil grund för fortsatt tillväxt och riktiga jobb i näringslivet.

Det är bara det att regeringens politik inte ger det resultatet. Vi har i dag fått höra att OECD:s färska rapport har publicerats. I eftermiddagsekot sades det att rapporten ger regeringens politik en svidande kritik. Sverige halkar efter, förtroendet för regeringens politik brister, konsumtionen kommer att bli lägre än planerat, etc. Ekots sammanfattning var att OECD ger Göran Perssons ekonomiska politik bakläxa.

Det är inte av skadeglädje jag säger det här. Jag säger det därför att jag blir djupt bekymrad. Detta är vad vi har sagt hela dagen här i kammaren. Regeringens politik leder fel. Den löser inte Sveriges problem, den löser inte de ekonomiska problemen och därför icke heller problemen på arbetsmarknaden. Det krävs en helt annan politik.

Arbetsmarknadspolitiken har under de senaste decennierna fått bära en växande börda, orsakad av en i grunden felaktig inriktning på den ekonomiska politiken. Inflationspolitiken under 80-talet gjorde att problemen på arbetsmarknaden formligen exploderade. Tillväxten av nya jobb i svenska företag kom inte i Sverige utan utomlands, och Sveriges attraktionskraft på utländska investeringar minskade.

Där har vi grundproblemen. Vi löser inte de problemen, Anders Sundström, med ökade skatter och ökad reglering, genom att gå tillbaka till den politik som har skapat problemen.

Anders Sundström föreslår inga åtgärder mot arbetslösheten. Anders Sundström föreslår enbart åtgärder som något skall mildra effekterna för de människor som slås ut. Detta är icke någon aktiv arbetsmarknadspolitik.

Anf. 114 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Låt mig börja med förtroendet för Sverige. Kom ihåg att den statsbudget som vi jobbar efter i dag är formad av Sonja Rembo och några till i kammaren. Vi tog över statsskulden, budgetunderskottet och massarbetslösheten, precis som jag sade i mitt inledningsanförande.

Sedan får vi se vad vi lämnar efter oss. Jag är oerhört optimistisk. Jag tvivlar inte ett ögonblick på att resultatet kommer att bli långt bättre än under de tre år som gått. Både medborgarna och marknaden förväntar sig ju också att vi skall göra det mycket bättre. Det är bra att både medborgarna och marknaden har krav på oss. Det gillar vi socialdemokrater. För oss vore det en katastrof om vi skötte oss på samma sätt som man gjort under de tre gångna åren.

Jag lyssnade på Sonja Rembos inledningsanförande. Det var två saker som jag reagerade emot.

Det första var att Sonja Rembo reagerade mot att de åtgärder vi föreslår i arbetsmarknadspolitiken är för dyra. Vad Sonja Rembo egentligen vill ha är låga ersättningsnivåer och så få och passiva åtgärder som möjligt. Det är precis den inlåsning som finns i många av de stora europeiska länderna. Där har man skapat två tredjedelssamhället.

Det är faktiskt så, Sonja Rembo, att om människor har gått arbetslösa länge är ALU och ungdomspraktik ingen lösning. Lösningen är investeringar i nya jobb och investeringar i ny utbildning. Det kostar faktiskt något mer i det korta perspektivet än passivt arbetslöshetsunderstöd eller ALU och ungdomspraktik.

Det andra jag reagerade mot var när Sonja Rembo sade att den tillväxt av jobb som vi haft under dessa år riskerar att brytas av den socialdemokratiska regeringen. Påståendet är för det första inte sant. De tre borgerliga åren gav ingen tillväxt av nya jobb. Det var en förlust av ett stort antal jobb. Det är sanningen.

Sedan sade hon att trygghetslagar och socialförsäkringar ersätter arbetsinkomsten. Det är sådant som hotar de nya jobben. Under dessa tre år urholkade ni socialförsäkringarna och försämrade trygghetslagarna samtidigt som antalet riktiga jobb minskade. Det var vad ni sysslade med. Det blev facit. Det var detta medborgarna dömde ut den 18 september.

Anf. 115 SONJA REMBO (m) replik:

Fru talman! Det var faktiskt regeringens politik som fick en svidande bakläxa av OECD. Det var den nuvarande regeringens politik. Om jag minns rätt var den OECD-rapport som bedömde den tidigare regeringens politik avsevärt mycket positivare. Det är svaret på budgetfrågan.

Fru talman! Det är väl uppenbart för hela denna församling och dem som eventuellt lyssnar på den här debatten därutöver att den tidigare regeringen stod för en politik som skapade möjligheter för en tillväxt av riktiga jobb i privata företag. Under detta år har vi också fått en sådan tillväxt. Anders Sundström kan väl ändå inte blunda för det som arbetsmarknadsutskottet framhåller här. Under ett år har vi fått en kraftig tillväxt när det gäller sysselsättningen, framför allt i industrin. Det är detta vi måste fortsätta med.

Men man åstadkommer inte nya jobb genom att ta strypgrepp på näringslivet med skatter och regleringar och genom att försöka dra in riskvilligt kapital och beskatta det. Regeringens politik leder i fel riktning. Det är ingen diskussion om den saken. OECD:s kritik visar ju att så är fallet.

Jag väntar fortfarande på Anders Sundströms svar på min grundläggande fråga. Har Anders Sundström funderat på orsakerna till att vi under 40 år icke har fått något nettotillskott av sysselsättning i den privata sektorn? Sysselsättningsökningen har enbart kommit i den skattefinansierade offentliga sektorn. Jag riktar ingen kritik mot de jobb och de arbetsuppgifter som utförs där. De är nödvändiga. Men faktum kvarstår: Vi kan aldrig klara Sveriges finanser om vi inte får ökad sysselsättning i den konkurrensutsatta sektorn. Det är den sektor som skall konkurrera på hemmaplan och framför allt med utlandet.

Om vi inte ser till att vi får ett regelsystem som medför att investeringarna hamnar i Sverige – både svenska företags investeringar och utländska företags investeringar – och som gör det intressant att starta nya företag och låta befintliga företag växa, kommer vi aldrig att lösa vare sig arbetslöshetsproblemet eller problemet med statens dåliga finanser.

Anf. 116 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Låt mig först konstatera att Sonja Rembo och jag har väldigt olika syn på hur man åstadkommer tillväxt. Jag tror att arbetsmarknadspolitiken måste innehålla många aktiva åtgärder, t.ex. satsningar på utbildning, kompetens och investeringar. Jag tror inte på passiva åtgärder. Det låser in de arbetslösa i en hopplös situation.

Jag tror inte heller på Sonja Rembos teori om att man åstadkommer en snabbare tillväxt genom att försämra trygghetslagar och urholka socialförsäkringssystemet. Där har vi i grunden olika uppfattningar.

När jag lyssnade på Sonja Rembo fick jag det intrycket att Sonja Rembo tyckte att den förra regeringens politik hade varit lyckosam. Tycker verkligen Sonja Rembo att de tre år som gått var lyckosamma år för Sverige? Det skulle vara intressant att få veta det.

Jag delar Sonja Rembos uppfattning på en punkt – där är vi helt överens – nämligen att sysselsättningen i näringslivet måste öka.

Det finns två tragiska perioder i Sverige, nämligen 1976–1982 och 1991–1994. Då försvann väldigt många jobb ute i det privata näringslivet. Det är under de två perioderna som det begicks allvarliga brott mot detta.

Hemma i mitt län tog det åren 1982–1991 att återskapa de jobb som försvann i näringslivet under perioden 1976–1982. Nu är vi tillbaka i en situation i mitt län som faktiskt är sämre än den vi övertog 1982. Jag vet inte hur det ser ut i Sonja Rembos län, men jag skulle kunna tänka mig att det är på ungefär samma sätt.

Anf. 117 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Fru talman! Arbetsmarknadsministern nämnde 50 000 nya jobb genom bl.a. investeringsåtgärder. Han nämnde bl.a. miljöinvesteringar inom arbetsmarknadspolitiken. Jag vill veta vad som konkret menas med detta. Kan man exempelvis tänka sig Miljöpartiets förslag när det gäller direktavdrag för byggnadsinvesteringar? Vi vill att de skall göras av miljöskäl.

Jag tänker bl.a. på att det skulle skapa jobb i byggsektorn om man allergisanerar skolor och daghem. Vad jag minns lovade statsministern i slutskedet av valdebatten att det skulle bli en allergisanering av skolor och daghem, precis som Miljöpartiet länge hade framfört i valdebatten. Det är en fråga.

Jag skulle också vilja se en helhetssyn i frågan om en arbetstidsförkortning, som jag berörde i mitt inlägg förut. Egentligen skall man inte lyssna på vad som sägs på nyheterna på morgonen. Det var alarmerande rapporter om att en stor del av de statsanställda skulle avskedas. Jag tycker att man kan studera de försök som har gjorts inom den offentlig sektorn. Sådana pågår bl.a. på Södertälje lasarett. Där har man inom befintlig budget genomfört en arbetstidsförkortning till sex timmars arbetsdag. Man har lyckats åstadkomma bl.a. en mindre sjukfrånvaro, inom befintlig budget, som sagt.

Jag tänker också på den privata sektorn, t.ex. byggsektorn, när jag pratar om en arbetstidsförkortning. Där kan man kanske ha två arbetslag vid vägbyggen eller husbyggen. Man kan effektivisera genom maskinparken och få ekonomiska fördelar. Byggarbetarna kan arbeta sex timmar per dag. Man vet att de två sista timmarna varje dag innebär stora risker för olycksfall i arbetet.

Jag vill höra vad arbetsmarknadsministern säger om direktavdrag, miljöinvesteringar och en arbetstidsförkortning.

Anf. 118 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Barbro Johansson tar upp många frågor. Låt mig börja med direktavskrivningar i fråga om byggnader. Jag kunde faktiskt inte följa Barbro Johanssons resonemang i talarstolen. Hon beskrev det som en tung ekonomisk belastning för staten. Vad det handlar om är att förmå näringslivet att tidigarelägga investeringar i byggnader och ge möjlighet till direktavskrivningar. Det följs av en högre skatt längre fram. När man minskar avskrivningsunderlaget och bygger nya produktionsanläggningar leder det så småningom till att en större andel av vinsten måste beskattas.

Den typen av avskrivningar är lönsamma både för företaget och för samhället. Samhället får fler jobb och en större skattebas. Näringslivet kan utnyttja konjunkturuppgången till att skaffa sig större marknadsandelar. Det kan man inte byta mot allergisanering i skolor. Därför har vi i detta investeringsprogram också förslag till investeringsstöd till kommunerna som framför allt bör användas till miljöförbättringar i offentlig sektor. Allergisanering är ett utmärkt exempel på hur pengarna bör kunna användas.

Den tredje fråga Barbro Johansson tog upp gällde arbetstiden. Regeringen tillsätter en särskild arbetstidsutredning som får till uppgift att bl.a. studera den fundering som Barbro Johansson uttrycker, i vilken mån kortare arbetstid också leder till minskad arbetslöshet. Vi återkommer med ett förslag när den utredningen är färdig.

Anf. 119 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag kan se att direktavdragen innebär en omfördelning av skattepengar. Det är bara vissa företag som gynnas. Den inhemska industrin och den inhemska produktionen står nu kanske och stampar. Man förutsätter att konsumenterna skall kunna konsumera. Konsumtionen är låg just nu. Jag ser ingen fördel med detta. Jag tycker att det verkar onödigt att exportindustrin skulle få göra avdrag av detta slag. Exportindustrin går ju för högtryck och är självfinansierande vad gäller investeringar. Jag menar att dessa avdrag i stället skulle få göras av miljöskäl. Då kunde de komma fler till godo. Det är bra att arbetsmarknadsministern säger att man kommer att kunna allergisanera.

Jag välkomnar självfallet en utredning om arbetstidsförkortning. Miljöpartiet tycker dock att det har gjorts så många försök inom detta område att vi skulle vilja ha en arbetstidsförkortning snabbare, nu när arbetslösheten är så stor. Vi vill att en sådan skall införas nästa år, vid halvårsskiftet. Visst är det bra med en utredning om arbetstidsförkortning. Men vi skulle kanske vilja se att det gick snabbare. Hur snabbt kan en sådan utredning gå? Hur snabbt kan den komma till stånd?

Jag kan tänka mig att man kommer att gå in på en arbetstidsförkortning i avtalsrörelsen. Bl.a. Metall förordar en arbetstidsförkortning. Redan i avtalsrörelsen kommer denna fråga upp. Man måste nog skynda på.

Anf. 120 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Låt mig säga att direktavskrivningar inte leder till någon omfördelning av pengar mellan företag. Det är fel att påstå det. Det leder till en omfördelning av skatteinkomster över tiden, så att företaget nästa år kommer undan med något lägre skatt om man väljer att investera och bygga ut sin produktionsanläggning. Å andra sidan leder denna större produktionsanläggning i ett längre perspektiv till ökade skatteinkomster.

Det är en omfördelning över tiden, inte mellan företag. Det är viktigt att poängtera. Det kan inte bytas mot någonting annat. Det är företagets skatt som skjuts framåt, mot att företaget investerar i en större produktionsanläggning som ger samhället större skatteinkomster.
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 17.57 att ajournera förhandlingarna till kl. 19.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 19.00.

6 § (forts.) **Vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m.m.** (forts. FiU1)

Anf. 121 GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! I regeringens ekonomisk-politiska proposition har det aviserats att utgifterna för den statliga konsumtionen skall minska med 2 000 miljoner kronor. Enligt propositionen skall stora delar av besparingskravet läggas på bl.a. Justitiedepartementet. Besparingen skall genomföras fullt ut redan budgetåret 1994/95. Något besked om hur besparingen kommer att drabba Justitiedepartementet ges emellertid inte.

Det finns flera skäl att anta att en del av besparingarna kommer att genomföras genom att man återinför någon form av halvtidsfrigivning av fängelsedömda och på nytt sänker straffen för rattfylleri och narkotikabrott. Ett skäl är att kostnaderna för kriminalvården naturligtvis ökade då vi under de borgerliga regeringsåren slopade den obligatoriska halvtidsfrigivningen och skärpte straff på bl.a. rattfylleri. Ett annat är att socialdemokraterna i riksdagen röstade mot dessa förslag. Då ligger naturligtvis återställare nära till hands.

Av Justitiedepartementets utgifter svarar polisväsendet för mer än hälften. Kostnaderna för kriminalvården upptar också en stor del av departementets budget. Polisen, liksom kriminalvården, tvingades redan under den gångna mandatperioden känna av tunga besparingskrav som ett resultat av krisuppgörelsen hösten 1992, varigenom Justitiede-

partementet – till följd av Socialdemokraternas krav – ålades att spara 500 miljoner kronor inom polisväsendet. Detta sparbeting kämpar polismyndigheterna nu med ute i länen.

Det är oundvikligt att den i propositionen aviserade besparingen på Justitiedepartementets område kommer att innebära betydande neddragningar inom Polisen och kriminalvården. Vi motsätter oss därför den aviserade besparingen, eftersom den undergräver det offentligas skyldighet att ta ansvar för att medborgarnas berättigade krav på rättstrygghet upprätthålls.

Erfarenheterna har visat att polisbrist inte bara hotar medborgarnas omedelbara rättstrygghet utan även möjligheten att genomföra brottsutredningar. Under slutet av 80-talet ledde polisbristen bl.a. till att utredningar angående ekonomisk brottslighet drabbades svårt. Många brottsanmälningar blev inte ens föremål för utredning. Polisen lyckades helt enkelt inte fylla vakanserna inom ekorotlarna i tillräcklig utsträckning och ärendebalanserna växte.

Den borgerliga regeringens åtgärder för att bekämpa den ekonomiska brottsligheten har lett till att fler ekobrottsutredningar nu slutförs än under tidigare socialdemokratiska regeringsperioder. Detta till trots fick den borgerliga regeringen utstå kritik från Socialdemokraterna för att vi inte gjorde tillräckligt för att angripa den ekonomiska brottsligheten.

En grundläggande förutsättning för att vi skall lyckas att komma åt den ekonomiska brottsligheten, liksom all annan brottslighet, är att det finns tillräckligt med välutbildade poliser och åklagare – förstärkta med den särskilda kompetens som erfordras – som kan ägna sig åt brottsutredningar. När vi nu ser att utvecklingen har vänt i positiv riktning och förnyelsearbetet har påbörjats inom alla delar av polis- och åklagarväsendet, liksom inom kriminalvården, aviserar Socialdemokraterna en återgång till den politik vars effekter vi med skrämmande tydlighet har sett. Socialdemokratiska regeringar tycks tro att man skapar rättstrygghet genom att uttala att man prioriterar den. Vi moderater vet att handling är bättre än ord.

Anf. 122 CATARINA RÖNNUNG (s):

Fru talman! Fortfarande råder ett mycket allvarligt läge i hela byggbranschen. Följdverkningarna är väl kända: rekordhög arbetslöshet och en utslagning av stora delar av den träbearbetande industrin. Lågkonjunkturen har skördat offer i form av nedlagda småhus- och snickeriindustrier och därmed förlorade arbetstillfällen. För många mindre orter i Jönköpings och Kalmar län har det inneburit katastrof. Inte minst gäller detta Landsbro i Vetlanda kommun efter konkursen i Boro-Hus.

I detta läge välkomnar vi givetvis den extra subvention som regeringen avsatt för ROT-åtgärder till en beräknad kostnad av ca 1,5 miljarder plus ytterligare 300 miljoner för investerings- och ombyggnadsbidrag – detta trots vår urusla budgetsituation. Tidigare ombyggnadsstimulanser, bl.a. skattereduktionen, har lett till att åtgärder vidtagna på ombyggnadsplatsen fått del av subventionen. Poängen med Åke Gustavssons och min motion är att även arbete som utförts i form av kom-

ponenttillverkning exempelvis i fönster-, dörr- och köksinredningsfabriker skulle omfattas av stödet.

Arbetslösheten bland träindustriarbetare är hög i Småland och i norra Sverige. Den träbearbetande industrin ligger i regel på orter med stor arbetslöshet, byggarbetsplatserna däremot på expansiva orter.

Beskrivningen i propositionen har varit så knapphändig att det inte klart framgått att denna extra subvention skulle kunna användas på ett friare sätt än det stöd som utgick enligt tidigare ROT-program. Underhandskontakter mellan regeringskansli och utskott har inneburit vissa förtydliganden. Bostadsutskottet framhåller i sitt yttrande till finansutskottet att önskemålet i vår motion, att stödet även kommer byggmaterielindustrin till godo, till stor del blivit tillgodosett. I hyres- och bostadsrättshus kommer även materialkostnaderna att kunna räknas in i bidragsunderlaget. Detta utgör en klar förbättring i förhållande till de regler som gäller för skattereduktionen.

Vi motionärer kommer noga att följa frågan och utgår ifrån att Boverket utvärderar hur stödet fördelas så att bästa samhällsekonomiska nytta uppnås.

I detta anförande instämde Åke Gustavsson (s).

Anf. 123 GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Efter att ha lyssnat till det mesta i dagens debatt gör jag två reflektioner i denna ganska sena timma.

Den första är att jag noterat att de borgerliga debattörerna angriper regeringens förslag till sanering av budgetunderskottet. Man ger därvid intrycket av att vilja göra kraftfullare insatser. Men man klagar samtidigt över varje enskilt förslag, som under stundom kallas för dråpslag och därför avvisas. Det går naturligtivs inte att inbilla svenska folket att budgetunderskottet kan saneras utan att detta drabbar alla.

Min andra reflektion är att här har det talats väldigt mycket om svårigheter och umbäranden i Sverige, för oss svenskar. Men mycket få har talat om dem som har det vida värre än vi. Det var om dessa som jag skulle vilja säga ett par ord.

Dagens ärende innehåller också frågan om att frysa det internationella biståndet under den här mandatperioden, fyra år framåt, vid det nominella belopp som nu utgår. I anledning av det har jag tillsammans med Mariann Ytterberg, Martin Nilsson och Tomas Eneroth väckt en motion Fi14, som behandlas under mom. 57. Jag yrkar på en gång bifall till denna motion.

Vi konstaterar att det i krisuppgörelsen hösten 1992 gjordes ett kraftigt avsteg från enprocentsmålet, då man minskade biståndsvolymen med ca 1,5 miljarder. Därmed sänktes biståndet från 1 % av BNI till 0,9 %. Om man fryser biståndet vid oförändrat nominellt belopp innebär det att man successivt kommer att sänka biståndsvolymen, för att kanske 1998 vara nere i 0,7 %. Vi menar att det är en mycket olycklig utveckling, och det är fel att på det sättet låsa sig vid en sådan utveckling. Biståndet bör avgöras vid varje budgetbehandling. Utrikesutskottet konstaterar i sitt yttrande att så bör ske.

Utrikesutskottet konstaterar också att kunskapen om och stödet för enprocentsmålet är väl befästa i riksdagen och i den allmänna opinionen. En återgång till enprocentsnivån är också en internationellt betydelsefull symbolfråga, varför den även av det skälet bör prioriteras. Så säger alltså utrikesutskottet.

Ja, man kan ifrågasätta hur fast befäst enprocentsmålet är i riksdagen, om riksdagen nu binder sig vid att successivt sänka ned mot kanske 0,7 %. Vi menar att det inte är riktigt trovärdigt att i det läget hävda att vi står för enprocentsmålet. I varje fall kommer uppfyllelsen av detta att ligga långt, långt fram i tiden.

Jag skall inte orda mer om detta nu. Men jag vill göra markeringen att vi tycker att det är fel utveckling och att riksdagen inte bör binda sig vid en sådan utveckling.

Dessutom skulle jag vilja använda ett par minuter till att läsa om några tankar i högerspaltskolumnen i gårdagens Aftonbladet. Skribenten heter Sören Eriksson. Han ställer frågan:

"Överlever solidariteten med världens fattiga när det är kärva tider hos familjen Svensson?" Sedan konstaterar han:

"I dag utbreder sig bara alltför lätt en benägenhet att se bistånd som en sorts offentligt organiserad välgörenhet, att utdelas i den mån vi har råd. Bistånd är solidaritet.

Det är just nu det ska framhävas vad bistånd inte är:

Bistånd är inte i första hand katastrofhjälp. Bistånd har inget att göra med bra affärer för Sverige. Det duger inte heller med det behagliga självbedrägeriet att vi på sikt hjälper oss själva genom att hjälpa folken i tredje världen.

Bistånd är till för de fattigaste människorna. Till dem ger vi bistånd, som en handling av solidaritet. Det är detta som måste sägas och upprepas.

Annars kan vi inte förankra biståndet premanent hos en stor majoritet hos svenska folket, för en biståndsvilja som håller genom svåra år."

Nu är det svåra år. Det är viktigt att försöka hålla biståndsviljan vid liv och biståndsvolymen så nära 1 % som det är möjligt.

I detta anförande instämde Martin Nilsson (s).

Anf. 124 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! I fråga om regeringens ekonomiska och politiska plan har tidigare talare från Vänsterpartiet – Johan Lönnroth, Hans Andersson och Lars Bäckström, och fler blir det – intygat att Vänsterpartiet i stora drag står bakom regeringens plan när det gäller att sanera den svenska ekonomin. Men på ett väldigt väsentligt område skiljer vi oss totalt från varandra. Det gäller då frågan om biståndet och säkerheten.

Vänsterpartiet menar att vi kan göra en rad besparingar på andra områden i vårt land. Vi vet att det på många områden är smärtsamt och att det innebär stora uppoffringar för människor. Men när det gäller biståndet hamnar vi i en helt annan division.

Jag och många andra här i salen börjar bli så gamla att vi kan minnas att våra föräldrar var med och kämpade för enprocentsmålet. Jag är

stolt över att ha en far som på 60-talet hörde till dem som här i riksdagen och runt om i vårt land tillsammans med andra, exempelvis från Broderskapsrörelsen, var ute och mycket aktivt propagerade för att Sverige skulle uppfylla enprocentsmålet.

Vad finner vi i dag? Jo, att vi har backat från enprocentsmålet. Vi finner att man med den frysningsplan som vi nu diskuterar kommer fram till – litet beroende på hur man räknar – att det 1994 skulle röra sig om 0,9 %, 1995 om 0,87 % och 1998 om 0,81 %. Det här är siffror som UD har gett oss och som, tyvärr, inte är tilltagna i överkant.

I utskottet har vi varit helt överens om att det är viktigt att peka på enprocentsmålet som ett långsiktigt mål. Men jag menar att man i dag ändå gör sig skyldig till ett mycket starkt brott, och då även från Socialdemokraternas sida.

Jag är naturligtvis inte överraskad av att Moderaterna inte ställer upp på ett bibehållet eller ökat bistånd. Det är ingen överraskning för någon av oss här i kammaren. Men att Socialdemokraterna skulle vara det parti som tillsammans med Moderaterna gjorde detta gör mig naturligtvis djupt besviken.

Jag sade tidigare att Vänsterpartiet ställer upp på regeringens sparplan för att få en ekonomi i balans. Vi har ett förslag där vi ser till att vi har täckning och där vi på ett annat sätt kan ta in den här besparingen. Vi menar att hela besparingen kan göras på det säkerhetspolitiska området och inom försvaret.

I går hade vi en rätt högljudd och livad diskussion om försvarskostnaderna. Flera av oss lyfte just fram den enorma satsning som vi gör på den militära säkerheten. Det rör sig om en summa som är mer än tre gånger större än det belopp som vi i dag satsar på biståndet. Detta har dimensioner som i mina ögon är fullständigt orimliga, därför att den bästa satsning på säkerhet som vi kan göra är att investera i åtgärder för mer rättvisa i världen och åtgärder för den sociala säkerheten.

Vi i Vänsterpartiet menar alltså att man kan ta hela besparingen på försvarsbudgeten. Det är fullt möjligt att göra på det viset.

Fru talman! När vi nu talar om biståndet, som är mindre än en tredjedel av försvarsbudgeten, handlar det inte om att skapa rättvisa i världen. Därtill är de summor som vi satsar på bistånd alltför ringa. Då skulle det handla om betydligt större summor. Nej, det handlar om solidaritet och om att satsa mindre än 1 %. Vi är tyvärr långt ifrån enprocentsmålet. Jag menar att det är av största betydelse att vi bibehåller enprocentsmålet och att vi kommer närmare det målet – inte att vi kommer längre från det, som vi faktiskt gör med det här beslutet.

Så länge det i vårt land är möjligt, så länge människor anser sig ha råd, att satsa stora summor – det är ju miljarder som går till alkohol, cigaretter, choklad och andra lyxprodukter – finns det inte någon som helst rimlig förklaring till att vi skulle minska biståndet. Det handlar ju inte ens om rättvisa. Det handlar om en liten solidaritetshandling.

Fru talman! För att inte förlänga debatten denna sena timme alltför mycket – det finns väldigt mycket mer att uttala i det här ämnet, men vi lär få fler tillfällen att återkomma till det – vill jag bara yrka bifall till den för Vänsterpartiet, Folkpartiet, Centern, Kristdemokraterna och

Miljöpartiet gemensamma reservationen om ett bibehållet och i framtiden ökat anslag till biståndsbudgeten och om att kostnaderna skall fördelas på ett annat sätt.

Anf. 125 BERNDT EKHOLM (s):

Fru talman! Jag skall genast ta kammaren ur villfarelsen att jag i debatten skulle driva en diskussion med Eva Zetterberg som företrädare för utskottet. Jan Bergqvist har redan yrkat bifall till hemställan i utskottsbetänkandet. I stället skall jag apostrofera Eva Zetterbergs far, som var en av mina företrädare. Så småningom blev jag Georg Anderssons efterträdare när det gäller ordförandeskapet i Broderskapsrörelsen. Det är i den egenskapen som jag tänker säga några saker om biståndet.

I den ekonomisk-politiska propositionen finns det ett kapitel som behandlar riktlinjerna för budgetpolitiken. I ett samlat avsnitt om säkerhets-, försvars-, biståndspolitiken föreslås bl.a. att biståndsanslaget skall vidkännas en ytterligare avräkning med 300 miljoner kronor avseende asylkostnader.

Vidare föreslås att biståndsanslaget skall frysas till ett oförändrat nominellt belopp om 13,36 miljarder kronor t.o.m. kalenderåret 1998, dvs. i tre och ett halvt år. Förslaget stöds i det framlagda betänkandet av finansutskottets majoritet. Det kan i förstone synas vara ett harmlöst förslag. Men det visar sig vid en närmare granskning få mycket negativa konsekvenser för biståndet.

Efter en lång och enveten kamp lyckades solidaritetsrörelsen för tredje världen få genomslag i Sverige för ett omfattande och generöst bistånd. Riksdagsbeslut togs redan under 1960-talet för att avsätta 1 % av vår samlade produktion, BNP, till stöd till u-länderna. Under 1970-talet nådde vi målet att i statsbudgeten anslå 1 % av BNP – senare BNI, bruttonationalinkomsten. Det var ett moraliskt åtagande vi ingick gentemot de fattiga folken – nämligen att av det vi producerar avsätta en given andel, en hundradel.

Åren har gått, och biståndet har understundom varit utsatt för krav på nedskärningar. Men de har inte realiserats. Samtidigt har det i den ena internationella konferensen efter den andra strykits under hur viktigt biståndet är för utvecklingsländerna som ett komplement till en rättvis världshandel. Inte sällan har u-länderna noterat den höga konsumtion som i-länderna har i jämförelse med dessa länder. Krav på resursöverföringar har varit legio.

När jag deltog i FN:s stora miljö- och utvecklingskonferens i Rio de Janeiro sommaren 1992 framfördes budskapet åter: Skall u-länderna också klara miljöåtaganden måste i-länderna se över sin konsumtionsnivå och dela med sig av resurser till de fattiga länderna. Det är nödvändigt för att begränsa miljöförstörelsen i de utvecklade länderna men också för att ge utvecklingsländerna en chans att åtgärda sina problem.

UNCED-sekretariatet, konferensens huvudansvarige, beräknade att ca 600 miljarder US-dollar i 1989 års penningvärde årligen skulle behöva avsättas när det gäller att nå de miljö- och utvecklingsmål som ansågs nödvändiga för utvecklingsländerna. Av den summan borde i-länderna i bistånd tillskjuta en femtedel, dvs. 125 miljarder US-dollar.

Det motsvarar dubbelt så mycket som i-länderna hittills varit beredda att ge u-länderna. Beloppet är ändå bara en mindre del av vad u-länderna årligen avbetalar på sina skulder till i-länderna.

Sverige hade inför konferensen lyckats tillskjuta en mindre summa extra pengar för att visa att vi utöver enprocentsmålet var beredda till extra ansträngningar för att bidra till att möta miljöhoten. Sverige strök i konferensen under hur viktigt det var att ställa upp för en lösning av de finansiella frågorna, som var en stor stötesten. Sverige var tillsammans med övriga nordiska länder drivande i dessa frågor. Världens länder måste öka sitt bistånd, var budskapet.

Samma år som Sverige var ett föredöme i Rio, gjorde under hösten den borgerliga regeringen upp med Socialdemokraterna om att skära ned biståndet med 1,5 miljarder kronor som en del i krisbekämpningen, bl.a. för att stoppa valutautflödet och trycka ned den extremt höga räntan. Biståndets andel av BNI sänktes från ca 1 % till drygt 0,9 % budgetåret 1993/94.

Denna andel behöll vi även innevarande budgetår, vilket innebar en ökning av biståndsanslaget med 400 miljoner kronor. Nu föreslår regeringen att biståndsandelen kraftigt skall sänkas igen för att bekämpa den svenska ekonomiska krisen. Det blir nämligen följden av en krontalsfrysning av biståndet.

Nästa budgetår sjunker biståndet till drygt 0,85 % av BNI mätt som helårseffekt. I pengar motsvarar det ett uteblivet bistånd på knappt 1 miljard kronor. En frysning t.o.m. 1998 medför att biståndet sjunker till drygt 0,8 % eller med knappt 2 miljarder kronor enligt regeringens egna beräkningar. Regeringen har då antagit mycket låga tillväxttal, t.ex. endast 2,5 % inkl. inflationen 1998. Utgår man från Konjunkturinstitutets höstanalys om en tillväxt i löpande priser på drygt 6 % årligen t.o.m. 1996 och drar ut den trenden med viss försvagning för åren 1997–1998 blir resultatet 0,75 % år 1998 eller drygt 3 miljarder kronor. Antar man samma utveckling i löpande priser som under slutet av 1980-talet, dvs. mer än 8 % per år kommer andelen att understiga 0,7 % av BNI eller mer än 4 miljarder kronors urholkning. Antagandet är visserligen mindre sannolikt men inte helt uteslutet. Anslutningen till EU bör ge en extra skjuts åt tillväxten. Skulle vi hamna här, uppfyller vi inte ens FN:s minimirekommendation sedan flera decennier.

Urholkningen av biståndet i förhållande till dagsläget motsvarar således 1998 i då aktuella priser 2–4 miljarder kronor beroende på antagande eller en minskning motsvarande 10–25 %. En jämförelse med enprocentsmålet ger skillnaden 3–5,5 miljarder kronor eller en minskning med 20–30 % av det totala biståndsanslaget. Jag undrar om det finns någon i storlek jämförbar budgetpost som kommer i närheten av så stora besparingar.

Ofta jämför vi med försvaret. Den föreslagna besparingen på försvaret kan 1998 efter inflationsuppskrivning med försvarets egna index uppgå till uppskattningsvis 2,5–4 miljarder kronor. Den senare siffran utgår då från att försvaret lyckas spara mer än miniminivån. Det motsvarar en minskning av försvarskostnaderna med 5–10 %. Större är inte

besparingen på den militära delen av försvaret. Andelsmässigt sparas det således mer än dubbelt så mycket på biståndet.

Självfallet kommer så stora besparingar på biståndet att få konsekvenser för de fattiga folken. I en artikel i DN i oktober hävdade ett antal väl insatta u-landsengagerade personer, att nedskärningar oavvisligen drabbar olika hjälpinsatser, som institutionsbyggen, industriutbyggnader och katastrofhjälp. Det går inte att skära miljardbelopp utan att det får kännbara konsekvenser.

Besparingen på biståndet är så konstruerad att ju bättre svensk ekonomi går, desto mer sparas det. Dvs. ju rikare vi blir, desto mindre av kakan skall vi dela med oss till dem som har det betydligt sämre än vi. Den logiken är inte lätt att förstå. Enligt min mening är regeringens och riksdagsmajoritetens förslag utformat så att de fattiga folken får bära en orimligt stor del av krisbekämpningen i svensk ekonomi. Det rimmar illa med våra internationella åtaganden. Bördorna har dessutom blivit extra tunga som följd av den svaga kronkursen, som i sig urholkat biståndseffekten med minst en femtedel. Om regeringens åtstramningspaket stärker kronkursen är det naturligtvis i och för sig positivt för effekten av insatta biståndsmedel. Till urholkningen kan också fogas att det nu föreslås att nästan 1 miljard kronor skall dras av för att betala insatser inom flyktingpolitiken här hemma. Därutöver tillkommer ytterligare utgifter om hundratals miljoner som ett antal år tillbaka i tiden inte bokfördes på biståndsanslaget.

Under en stor del av 1980-talet genomlevde Danmark en svår ekonomisk kris. Det var bl.a. då man genomförde den s.k. kartoffelkuren. Notabelt är att Danmark under perioden 1980 till 1987 höjde sitt bistånd från 0,66 % till 0,85 % av BNP eller med andelen 0,2 %, från 2 till 5 miljarder danska kronor. Danmarks bistånd motsvarar nu 1 % av BNI. Danmark lät således inte människorna i tredje världen bära bördan av krisbekämpningen.

Mot bakgrund av möjligheterna till administrativa rationaliseringar och effektiviseringar av biståndet, bl.a. sammanslagningen av biståndsmyndigheterna, samt Sveriges akuta ekonomiska kris, kan jag ändå ha förståelse för att man fryser biståndet på nuvarande krontalsnivå kommande budgetår. Därefter borde dock en frysning snarare omfatta BNI-andelen, som då ligger kring 0,85 %. Så snart ekonomin tillåter borde som prioriterad insats en återgång till enprocentsmålet ske.

För att undvika ytterligare nedskärningar, som drabbar de fattiga folken i tredje världen, de ekonomiskt allra svagaste, måste alternativ tas fram inför kommande budgetår. Rimligen borde försvarsutgifterna dras ned mer och miljöskatterna höjas mer för att ta två exempel.

Sveriges anseende som föregångsland står också på spel. Det är särskilt olyckligt att nedskärningen kommer just som vi tar steget in i EU och som vi genomför speciella satsningar för att stärka FN:s ställning samtidigt med världsorganisationens 50-årsjubileum 1995. Signaleffekten av våra åtgärder skall inte underskattas. Det vet vi av den effekt beslutet hösten 1992 fick. Risken är stor att andra länder tar intryck och följer efter.

Fru talman! I motion Fi14 med Georg Andersson som första namn hävdas, att biståndsvolymen inte bör frysas under de närmaste fyra åren. Riksdagen bör i stället i sin budgetbehandling varje år ha möjlighet att ta ställning till biståndets storlek. Ambitionen bör vara att så snart som möjligt närma sig enprocentsmålet.

Mot bakgrund av det jag tidigare sagt yrkar jag bifall till denna motion och avslag på riksdagsmajoritetens förslag i denna del.

Anf. 126 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Både Berndt Ekholm och Georg Andersson har på ett utmärkt sätt lyft fram biståndets betydelse och, tycker jag, talat helt i linje med den reservation som jag åberopade och yrkade bifall till.

Men problemet, Berndt Ekholm, är att ni talade för utskottsmajoriteten, i finansutskottet och tidigare när frågan behandlades i utrikesutskottet. Ni har inte gått på reservationens krav, nämligen att det inte skall vara tal om någon frysning alls. Därmed tycker jag att litet av argumentationen faller.

Jag vet att Broderskapsrörelsen i den här frågan har ställt upp och agerat mycket kraftfullt och att vi har mycket tydliga signaler från en rad socialt och biståndsmässigt engagerade organisationer i vårt land. Då undrar jag: Varför har inte ni lyssnat på dem? Varför inte stödja den reservation som ändå är den som bäst lyfter fram biståndet? Det vore logiskt utifrån just de synpunkter som ni lägger fram här.

Jag vill fortsätta med ytterligare frågor, fru talman. Vi vet att ni är villiga att frysa anslaget det här året i alla fall, och då undrar jag: Vilket bistånd är det som ni vill strypa? Vi vet att många av de projekt som vi har beviljat pengar till genom SIDA handlar om mycket långsiktiga kontrakt. De går inte att bryta.

Det är förmodligen katastrofbiståndet, som vi alla värnar om, som är det som kommer i farozonen. Vad är det för bistånd som ni anser skall upphöra på katastrofområdet? Skall vi inte ha någon beredskap där? Eller skall vi minska insatserna när det gäller att stödja nya demokratier, exempelvis Sydafrikas uppbyggnad? Jag och Vänsterpartiet anser inte att problemet är att vi har för mycket bistånd, utan vi har för litet.

Jag vill bara, fru talman, också tillägga att vi i Vänsterpartiet självklart är för administrativa besparingar, att minska administrationen runt SIDA. De tycker vi är fullt möjligt. Vi anser också att det kan vara möjligt att minska administrationen i asylförfarandet, däremot inte kostnaderna för asylmottagandet och det som drabbar dem som söker asyl i vårt land. Där vill vi inte göra några besparingar. Därför avvisar vi även sparkravet på 300 miljoner kronor vad gäller asylmottagandet.

Anf. 127 BERNDT EKHOLM (s) replik:

Fru talman! Jag skall egentligen inte driva något debatt med Eva Zetterberg angående regeringsförslaget. Jag har ju redan sagt att jag inte stöder det. Jag argumenterar ju här för min egen ståndpunkt.

Orsaken till att jag inte yrkar bifall till reservationen är mycket enkel. I reservationen vill man nämligen inte gå med på avräkningen på

300 miljoner kronor för asylkostnader. Dessutom framgår det ganska uppenbart att reservanterna i budgetpropositionen, som kommer i januari, vill se ett ökat anslag till biståndet, för så är reservationen formulerad.

Jag stöder i stället Georg Anderssons motion, därför att den accepterar att vi får avvakta vad som kommer i budgetpropositionen. För egen del har jag redan på många olika sätt sagt att jag kan tänka mig att acceptera frysning under ett budgetår men inte under flera.

Bakgrunden till detta möjligen något överraskande nyanserade ställningstagande från min sida är att vi trots allt har en ekonomisk kris. Men jag bedömer inte att den ekonomiska krisen är sådan att vi behöver låsa oss för att frysa biståndet i fyra år. Det skulle få alldeles orimliga effekter.

När det gäller Eva Zetterbergs frågor om vad som kommer i budgetpropositionen tycker jag att Eva Zetterberg får vänta till den 10 januari.

Anf. 128 EVA ZETTERBERG (v) replik:

Fru talman! Ja, jag skall givetvis vänta till budgetpropositionen kommer. Förhoppningsvis kommer vi i Vänsterpartiet att ha samma inställning som Socialdemokraterna till hur vi skall kunna bibehålla eller förhoppningsvis höja biståndet. Det är vår ambition på området.

Men jag vill bara konstatera att det naturligtvis är bättre att stödja motionen med Georg Andersson som första namn än att godta en frysning under fyra år. Det inser jag också, Berndt Ekholm. Men jag vidhåller att det som Berndt Ekholm och Georg Andersson själva har lyft fram i sina anföranden och i den politik som jag vet att ni har försökt få gensvar för när ni själva varit ute och talat i vårt land talar emot er själva. Det vi själva lyfter fram i reservationen är att vi över huvud taget inte skall frysa biståndet.

Fru talman! Vad det gäller EU-biståndet som Berndt Ekholm också tog upp vill jag bara tillägga att vi redan nu vet att en stor del av pengarna för Sveriges bistånd kommer att föras över till EU, där de förhoppningsvis används på ett bra sätt. Men där har vi betydligt mindre kontroll över hur medlen används än vad vi har över de medel som vi själva bestämmer om. Summan handlar om 1,5 miljarder. Det som finns kvar av anslaget till bistånd på drygt 13 miljarder finns det all anledning att värna om, så att man inte fryser eller minskar det ytterligare. Precis som Berndt Ekholm var inne på bör besparingarna göras på försvaret. Det är där vi kan gör neddragningar. Därmed kan vi också öka säkerheten i världen. Det är jag övertygad om.

Anf. 129 BERNDT EKHOLM (s) replik:

Fru talman! Jag är litet förvånad över att Eva Zetterberg inte kan låta sig nöjas med att jag stöder Georg Anderssons motion, för det är ju faktiskt en viss skillnad mellan det som jag säger och det som Eva Zetterberg framför.

Det är intressant att se att Eva Zetterberg har gått med på den skrivning som finns i reservationen, där det talas så väl om den ned-

dragning på 1,5 miljarder kronor som gjorts upp. Jag har inget minne av att Vänsterpartiet då stödde en sådan neddragning. Men uppenbart gör man det i reservationen, som var och en kan läsa. Så visst finns det en skillnad i synsätt.

Vad gäller försvaret så har jag aldrig pläderat för att hela besparingen skulle läggas där.

Anf. 130 DAN ERICSSON (kds) replik:

Fru talman! Det kan synas vara hedervärt av Georg Andersson och Berndt Ekholm att lämna utskottsmajoriteten och yrka bifall till motionen. Men till vad nytta, kan man fråga sig.

När vi kristdemokrater var med i fyrpartiregeringen lyckades vi ju hålla stånd mot moderata attacker på biståndet. Det var först i samband med krisuppgörelsen, där Socialdemokraterna tillsammans med Moderaterna var pådrivande, som en viss minskning av biståndet tvingades fram.

Nu gör Socialdemokraterna ånyo upp med Moderaterna just om att ha biståndet som ett sparobjekt, dvs. att för de människor som allra mest behöver vårt stöd skall socialdemokrater och moderater skuldra vid skuldra dra in resurser.

När det gäller exempelvis besparingar i arbetslöshetsförsäkringen, som jag väl känner till i och med att jag sitter med i arbetsmarknadsutskottet, vill också moderaterna göra upp med socialdemokraterna om indragningar. Men där ville socialdemokraterna på en punkt definitivt inte vara med, för det var besvärande, vilket jag förstår. Men här känns det uppenbarligen inte besvärande för det socialdemokratiska partiet att med moderaterna göra upp om besparingar på biståndet. Jag förstår att detta måste kännas svårt för Berndt Ekholm.

Jag har nu en fråga: Vilka konkreta åtgärder vidtar Berndt Ekholm och Broderskapsrörelsen för att påverka det socialdemokratiska partiet? Blir det en mobilisering för internationell solidaritet, så att vi snabbt kan komma ur den frysning av biståndet som jag är rädd att kammaren kommer att besluta om här litet senare?

Anf. 131 BERNDT EKHOLM (s) replik:

Fru talman! För att börja med det sistnämnda, om jag får säga min egen mening, så gör jag i dag en mycket kraftfull markering. Om inte Dan Ericsson inser vad den åtgärden betyder, så kan jag inte hjälpa det.

Kds skall väl inte svära sig fritt från det ansvar som kds faktiskt har för neddragningen av biståndet med 1,5 miljarder kronor. Är man med i en regering och, som kds, väljer att inte lämna den får man ta ansvar för de åtgärder som man varit med om att vidta. Det tycker jag är rimligt.

Man kan möjligen också säga att en av orsakerna till att vi nu över huvud taget har denna debatt om att frysa biståndet naturligtvis är den kris som bl.a. Dan Ericssons parti har medverkat till att försätta vårt land i. Ni har givetvis ett visst ansvar för den situationen.

När jag nu har ordet kan jag inte låta bli att ifrågasätta kds djupa engagemang för biståndet. Hade det varit så djupt som ni säger att det är, hade det varit rimligt att ni i er ekonomisk-politiska motion hade

skrivit någonting om biståndet, att ni hade yrkat något med anledning av biståndet. Det gjorde ni inte. Det kan man inte tolka på annat sätt än att viktigare än så var inte biståndet för kds.

Anf. 132 DAN ERICSSON (kds) replik:

Fru talman! Jag hade en enda fråga till Berndt Ekholm, nämligen om Broderskapsrörelsen nu skall gå ut i en kampanj för internationell solidaritet för att snarast möjligt upphäva det som jag fruktar kommer att bli kammarens beslut litet senare i kväll. Det svar jag fick var att det såvitt jag förstår var tillräckligt att göra en kraftig markering här i kammaren.

Men, Berndt Ekholm, det måste ju vara litet allvarligare än så, när vi nu faktiskt ruckar på principer som har funnits under lång tid här i Sverige när det gäller just satsningen på bistånd. Vi måste väl ändå försöka att vara överens om att vi skall göra alla ansträngningar, såväl Berndt Ekholm och Broderskapsrörelsen som vi i de fem partier som står bakom reservationen, för att snarast möjligt komma ifrån den här frysningen.

Berndt Ekholm! Den besparing som blev en effekt av krisuppgörelsen drevs ju fram i en allians mellan socialdemokraterna och moderaterna. Det är klart att vi kunde ha satt hela regeringsmakten på spel, men det kanske inte var läge för det just då i den krissituation som rådde. Men det var inte så att kds inte stred för att se till att detta inte skulle röras. Men när socialdemokraterna och moderaterna gjorde upp i det ekonomiska läge som var är det klart att det inte fanns så värst mycket att sätta emot.

Sedan, Berndt Ekholm, avklarades frågan om tekniken för hur vi skriver våra hemställanspunkter tidigare här i debatten. Mats Odell gjorde klart att det är en teknisk sak som diskuterats inom finansutskottets ram. Tidigare har vi också i partiet diskuterat med Kammarkansliet.

Anf. 133 BERNDT EKHOLM (s) replik:

Fru talman! Jag börjar med det som Dan Ericsson tog upp sist. Han gjorde biståndsfrågan till en formell sak i ett samarbete med Kammarkansliet. Då känner inte jag igen kds; det måste jag säga. Den välvilligaste tolkningen är att kds har glömt att skriva om biståndet. Men det är i sig oerhört uppseendeväckande att ett parti som faktiskt har slagits för bistånd under så många år glömmer att i en ekonomisk-politisk proposition över huvud taget nämna biståndet och glömmer yrkandet. Det är uppseendeväckande. Det måste nog Dan Ericsson själv hålla med om.

När det sedan gäller den här alliansen om biståndet har jag inte suttit i dessa slutna rum och fört några diskussioner, så det kan jag inte svara för. Men det intressanta är att första gången som biståndet minskade i, såvitt jag vet, svensk historia var när kds innehade biståndsministerposten. Det är ganska talande och litet mer än en symbolfråga.

Det är klart att det krävs en förfärlig massa åtgärder för att återställa biståndet. De stora och viktiga åtgärderna är kanske inte att jag råkat

hålla ett anförande i kammaren för ett bibehållet bistånd, utan att vi är många som kämpar för att få ordning på svensk ekonomi. För att få ordning på svensk ekonomi, måste man faktiskt också ordentligt ge sig i kast med besparingar – vi kan diskutera hur de skall läggas ut, vilket jag gör här – men också vara beredd att införa de skattehöjningar som krävs. På den punkten lämnar väl kanske kds agerande en del övrigt att önska.

Självfallet kommer jag personligen att göra allt som står i min makt för att biståndet fryses under så kort tid som möjligt.

Anf. 134 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! I dag har vi världens mest jämställda riksdag, kvantitativt sett. Genom årets val har andelen kvinnor ökat till drygt 40 %. Kvinnor i Sverige har därmed uppnått en aldrig tidigare skådad politisk makt. Vi finns överallt, utom vid lottdragningarna i riksdagen.

Men makt handlar inte bara om antal. Det handlar också om inflytande. I Långtidsutredningen finns en särskild bilaga som behandlar kvinnors roll i ekonomin. Där framhålls att ekonomisk makt bör ses som ett begrepp med flera dimensioner.

Det handlar om obetalt respektive betalt arbete, löneskillnader, i vilken utsträckning kvinnor respektive män är beroende av offentliga transfereringar. Ekonomisk makt handlar också om vilket inflytande kvinnor har på fördelningen av de ekonomiska resurserna, dvs. möjligheten att påverka hur pengarna fördelas.

Politiken har alltför länge utgått ifrån att det finns ett allmänt intresse, ett intresse som är lika för de olika klasserna och ett intresse som är lika för kvinnor och män. Men det finns inget sådant allmänt intresse – klass och kön är politiska dimensioner – inga sakområden som kan prioriteras eller icke prioriteras. Vi bör därför ständigt slå vakt om misstanken att det kan finnas en möjlighet att kvinnor kan ha andra åsikter och behov än män och pröva våra förslag utifrån ett kvinno- respektive mansperspektiv.

Jämställdhetsminister Mona Sahlin har i ett direktiv till samtliga kommittéer och särskilda utredare uppdragit åt dem att granska sina förslag ur ett jämställdhetsperspektiv innan de läggs fram. Hittills har proceduren varit sådan att om förslagen granskats över huvud taget så har det varit en analys *efter* det att förslaget genomförts.

För alla dem som tror att vi i Sverige är jämställda därför att vi har en jämställdhetslag är det viktigt att veta att vår jämställdhetslag egentligen heter lag om jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet. Den gäller endast på arbetsplatsen mellan vissa tider. Vid alla andra tillfällen är det tillåtet att diskriminera kvinnor.

Jag hade därför önskat att Mona Sahlin hade utvidgat granskningen till att gälla även den ekonomisk-politiska propositionen och alla ekonomiska propositioner som kommer att läggas fram.

De besparingar som föreslås i familjestödet och i socialförsäkringssystemen riktar sig nämligen direkt mot kvinnorna. Försämrade flerbarnstillägg, fryst bidragsförskott, försämringar i alla de basbeloppsanknutna förmånerna och försämringar i förtidspensioneringen har alla en

klar kvinnoprofil och kommer att begränsa kvinnors rätt att kombinera förvärvsarbete med skötsel av små barn lika väl som kvinnors möjlighet att bryta upp ur dåliga förhållanden.

Kvinnor är mer än män beroende av våra socialförsäkringar. T.ex. använder sig kvinnor mer än män av sjukförsäkringen, föräldraförsäkringen, tillfällig föräldrapenning och förtidspensionering. Nedskärningar i socialförsäkringssystemen kommer därför att drabba kvinnor hårdare än män. Av de pensionärer som kommer att drabbas mest av nedskärningarna i pensionerna är den största gruppen kvinnor.

En del av de förutsättningar som varit mest avgörande för kvinnors möjlighet att kombinera förvärvsarbete med skötsel av små barn är utformningen av familjepolitiken. Det är dock svårt att tala om en bra familjepolitik utan att samtidigt tala om kvinnors frigörelse.

Bidragsförskottet är en av de viktigaste reformer som genomförts för att främja kvinnors oberoende av enskilda män. Genom bidragsförskottet kan kvinnor bryta upp från ohållbara förhållanden.

I gengäld har kvinnor i Sverige blivit beroende av staten, vilket gör statens ansvar stort. För att kvinnor skall betraktas som enskilda individer i ekonomiskt hänseende krävs därför – så länge som det finns föräldrar som avstår från att ta sitt betalningsansvar – att staten tar sitt ansvar.

Vänsterpartiet anser därför att de besparingar som måste göras i bidragsförskottssystemet skall inriktas på indrivningen av skulder. Det finns redan i dag möjligheter till anstånd med betalning eller möjlighet att ansöka om avskrivning av skulden. Det enda som krävs är att den betalningsskyldige tar kontakt med sitt lokala försäkringskassekontor.

Att så inte sker visar på att betalningsmoralen vad gäller bidragsförskott är låg. Sålunda är de preskriberade beloppen fyra gånger så höga som de som beviljats kraveftergift. Inbetalningsgraden i procent av utbetalt bidragsförskott är så låg som strax under 30 %.

Den nuvarande korta preskriptionstiden för underhållsbidrag – tre år – gör att den betalningsskyldige kan utnyttja systemet genom att fördröja handläggningen. I dag avskrivs underhållsskulder genom att indrivning inte kan ske innan preskriptionstiden utgått.

Vänsterpartiet anser att det är bra att preskriptionstiden förlängs, men att preskriptionstiden bort återställas till tio år. Därigenom underlättas det för staten att få tillbaka det som den har lagt ut för att säkerställa barnens standard.

Det är också nödvändigt att staten som sådan ändrar sin syn på bidragsförskott och dess betydelse för kvinnors frigörelse. Jag vill nämna ett exempel. Två föräldrar, båda med studieskulder, går skilda vägar. Barnen stannar hos modern som är lågavlönad och därför måste begära anstånd med återbetalningen av studieskulden. Under tiden växer hennes studieskuld.

Eftersom studieskulden av myndigheterna sätts före underhållsskulden behöver mannen inte betala bidragsförskottet. Hans studieskuld kommer därmed att sjunka kontinuerligt, och underhållsskulden avskrivs efter tre år. Det blir därför staten som betalar bidragsförskottet. Detta lämnar kvinnan med ständigt ökande studieskulder och mannen

med ständigt minskande studieskulder. Förlorare blir kvinnan och staten. Det är viktigt att staten tar sitt ansvar, men det är också viktigt att staten visar vad den prioriterar. Vänsterpartiet anser att det är nödvändigt med en översyn av rutinerna för återbetalning av underhållsskulder. Vänsterpartiet anser vidare att de nödvändiga förändringar som görs måste ha som mål att kvinnors möjlighet till ekonomiskt oberoende inte rörs.

Fru talman! En allmänt spridd uppfattning är att pensionärer är en homogen grupp som har klarat sig bättre än många andra grupper under de senaste åren. Jag vill framhålla att pensionärer speglar som andra grupper sammansättningen i samhället, dvs. det finns låg- och höginkomstpensionärer, fattiga och förmögna. Liksom i den förvärvsaktiva delen av befolkningen är det kvinnorna som i störst utsträckning är låginkomsttagare. Att hävda att pensionärerna som grupp har klarat sig bättre än många andra grupper i samhället är därför missvisande.

För att kompensera låginkomstpensionärerna föreslår regeringen ett särskilt bostadstillägg som kommer att utgå med automatik, vilket jag tycker är mycket positivt. Pensionärerna slipper då den förnedrande behandling som en ansökan om bidrag innebär för många av våra seniorer.

Vad som är mindre positivt är att det inte sker någon återställning av basbeloppet innan avindexeringen träder i kraft. De pensionärer som i dag har svårt att klara sig kan komma att få det ännu sämre. Vänsterpartiet har därför yrkat att situationen för pensionärerna noga skall följas för att missförhållanden vid behov skall kunna åtgärdas, vilket också har tillstyrkts av socialförsäkrings- och finansutskotten.

Fru talman! Regeringen föreslår också att allmänna egenavgifter skall utgå med 3,95 % med början den 1 januari 1995. Egenavgifter skall inte tas ut på inkomster över tak.

Genom att avgiften dras från den beskattningsbara inkomsten innebär det att kommunerna förlorar ett antal miljarder i skatteintäkter. Socialdepartementet har beräknat att "enprocentaren" i pensionssystemet kommer att leda till 2,5 miljarder i minskade skatteintäkter för kommunerna. Enligt propositionen bör man ta hänsyn till detta när man fastställer ramen för statsbidrag till kommunerna. Jag hoppas att regeringen gör det, därför att de nedskärningar som hittills har gjorts i statsbidragen till kommunerna har lett till kraftiga nedskärningar i den kommunala verksamheten, dvs. inom barnomsorg, äldreomsorg och annan social service. Därmed har också kvinnors möjlighet att kombinera förvärvsarbete med vård av barn försämrats lika väl som att kvinnors arbetsmarknad har inskränkts.

Vänsterpartiet förutsätter att uttaget av allmänna egenavgifter övervägs och omprövas i samband med ställningstagandet till de kraftigt ökade egenavgifterna i samband med det reformerade pensionssystemets genomförande. Som en liten vink till finansministern kan jag berätta att egenavgifter över tak skulle inbringa ett par miljarder till statskassan.

Fru talman! Så som politiken utvecklats under de senaste åren har Socialdepartementet blivit ett "städdepartement" för de ekonomiska,

regionala och näringslivspolitiska frågorna. Förtidspensioneringen är en sådan städåtgärd. Men varje förtidspensionering är ett nederlag och kan inte betraktas som en människa mindre i arbetslöshet. Förtidspensionering blir också ett passivt sätt att minska arbetslösheten.

I alla utredningar om rehabilitering av sjuka och arbetsskadade poängteras betydelsen av ett förstärkt arbetsgivaransvar. Målsättningen borde vara att ingen arbetsskadad skall bli förtidspensionerad förrän företaget har uttömt alla möjligheter att efter rehabilitering omplacera den arbetsskadade eller sjuke.

I det fortsatta arbetet med att få ner antalet förtidspensionerade måste därför arbetsgivaransvaret ytterligare markeras. Genom det svaga arbetsgivaransvaret har en arbetsgivare inga som helst incitament för att förbättra arbetsmiljön eller för att rehabilitera en anställd vars kropp har slitits ut, tvärtom. Med den goda tillgången på både svensk och invandrad arbetskraft kan en arbetsgivare vältra över kostnaderna på staten. En kraftig markering av arbetsgivaransvaret är därför nödvändig.

Monotona och förslitande arbetsuppgifter, lika väl som stress, är de faktorer som i främsta hand orsakar arbetsskador och sjukdom. Hälsa och sjukdom är en klassfråga lika väl som en fråga om kön.

De försök som har gjorts med kortare arbetsdag visar att långtidssjukskrivningar och förtidspensionering minskar. En åtgärd för att minska förtidspensioneringen är införandet av en kortare arbetsdag.

Att förtidspensioneras innebär också ett definitivt stopp för alla vidare insatser. Ett sätt att vidmakthålla intresset för rehabilitering är att omvandla förtidspensionen till ett mindre definitivt tillstånd. Möjligheten till förtidspension måste dock fortfarande finnas kvar för svårt sjuka eller svårt handikappade människor.

Jag vill också understryka att det i dag är kvinnorna som står för den största ökningen av antalet förtidspensioneringar. I vård- och omsorgsyrken – kvinnors största arbetsmarknad – arbetar kvinnor ofta med sig själva som arbetsinstrument för att rätt kunna möta t.ex. barn, patienter och anhöriga. Detta leder ofta till utbrändhet med fysiska symtom som följd. Inom industrin tilldelas kvinnorna oftast de mest förslitande och monotona arbetsuppgifterna. Vänsterpartiet har accepterat besparingarna på 3 miljarder kronor i förtidspensionssystemet. Vi vill genom rehabilitering minska antalet förtidspensioneringar, men vi vill inte sänka nivåerna i systemet. Vi anser att de besparingar som måste göras inom området förtidspensionering enbart skall ske genom satsningar på rehabilitering, kraftig markering av arbetsgivaransvaret, kraftiga satsningar på arbetsmiljön och andra förebyggande åtgärder där arbetsorganisationsförändringar, ett ökande inflytande och deltagande i arbetsprocessen är av särskild betydelse. En särskild satsning på kvinnors arbetsmiljö är nödvändig om man vill komma åt orsakerna till den ökande frekvensen förtidspensioneringar av kvinnor.

Fru talman! De offentliga finanserna måste saneras för att vi skall kunna slå vakt om den generella välfärden på lång sikt. I dag ökar gapet mellan fattig och rik, mellan kvinna och man, mellan förvärvsaktiv och pensionär. Men ökande klyftor i samhället är ingenting som vi

måste acceptera. Det är varken nödvändigt eller önskvärt. En bra offentlig sektor är ett medel att fördela välfärden rättvist. Om marknaden används som instrument för att fördela samhällets resurser ökar klyftorna mellan människorna.

Nu om inte förr kommer det att visa sig att kvinnor och män har olika intressen och behov. Det direktiv som regeringen givit till samtliga kommittéer och särskilda utredare om att analysera de jämställdhetspolitiska konsekvenserna innan förslagen läggs fram bör därför även gälla förslag till nedskärningar.

Fru talman! Jag står självfallet bakom Vänsterpartiets reservationer om bidragsförskott och preskriptionstidens längd, mom. 48 och 49. Men av hänsyn till kammarens pressade tidsschema avstår jag från att yrka bifall till dessa reservationer. Samtidigt vill jag önska fru talmannen ett stort lycka till i hennes arbete på att förändra riksdagsarbetet.

Anf. 135 INGA BERGGREN (m):

Fru talman! Den här debatten skulle kunna karakteriseras som "lång dags färd mot natt". Jag tänker nu ta upp den del av proposition nr 25 som bostadsutskottet har yttrat sig över, nämligen program för investeringssatsningar och ROT-åtgärder, räntebidraget och fastighetsskatten.

Jag vill först beröra investeringssatsningar och ROT-åtgärder med syftet att ge fler jobb inom byggsektorn. Jag vill först anknyta till det som uttalas på s. 57 i propositionen, där det heter:

"Tidigare erfarenheter av investeringsstimulanser riktade mot näringslivet är inte entydigt positiva. Som framgår av olika undersökningar inträder åsyftade stimulanseffekter först med betydande tidsfördröjning – – –."

Sant så. Åtgärder som sätts in för att bryta en nedgång har inte alltför sällan fått full effekt när konjunkturen vänt. I dag, när exportindustrin går för fullt, är det inte direktavskrivningar för näringslivets bygginvesteringar som behövs. Såvitt jag kan förstå av olika uttalanden och exempel från bl.a. min hemkommun, Trelleborg, finns det gott om outnyttjade industri- och kontorslokaler runt om i Sverige.

Det finns ett överutbud av bostäder i de flesta regioner för närvarande, sägs det i propositionen. Därför blir det enligt regeringen inte heller någon investeringsstimulans i form av direktavdrag för byggandet av bostäder. Det verkar klokt. Det hade varit ännu klokare om regeringen hade tänkt likadant vad gäller de tidigare nämnda byggnadsinvesteringarna för näringslivet. Eventuella kapacitetsflaskhalsar beror inte på lokalbrist.

Socialdemokraterna argumenterar för en sak men gör något helt annat.

Förutom de negativa effekterna av att åtgärder inte sätts in vid rätt tidpunkt eller av att det är fråga om fel åtgärder kan rent principiella invändningar resas mot olika typer av ROT-stöd. Som exempel vill jag peka på att ROT-åtgärder till kommunala byggnader som skolor och äldrebostäder innebär att staten åtar sig kostnadsansvar för någonting som är en kommunal angelägenhet. När det gäller icke-statliga kulturlokaler och allmänna samlingslokaler kan liknande invändningar resas.

Långsiktigt är det naturligtvis inte bra att ägarna-brukarna inte tar det totala ansvaret för verksamhetens alla utgifter.

Produktionen av bostäder och satsningar på ROT-åtgärder har under de senaste decennierna varierat. Marknaden har påverkats starkt genom statliga subventioner och regleringar. Byggbranschen har därför inte anpassat sig till det, som jag ser det, långsiktigt enda realistiska, nämligen att det är de boende, inte staten, som måste vara beredda att betala de faktiska kostnaderna för boendet.

Den avreglering som den borgerliga regeringen inledde inom bostadssektorn har medfört att bostadsmarknaden i betydligt större utsträckning anpassar sig efter konsumenternas efterfrågan. Det nya bostadsfinansieringssystemet har utformats så att fastighetsägarna blivit mer medvetna om produktionskostnadernas betydelse för möjligheten att orka med kostnaderna på lång sikt. Detta har i sin tur lett till att byggkostnaderna hållits tillbaka och även sjunkit.

Att säga ja till socialdemokraternas investeringssatsningar och ROT-åtgärder kommer att innebära att kostnadskontrollen inom bygg- och bostadssektorn åter försämras. Med dessa förslag fråntar staten återigen fastighetsägarna det långsiktiga ansvaret för det egna fastighetsbeståndet. Därför säger jag nej till propositionens och finansutskottets förslag om investeringssatsningar och ROT-stöd.

Sedan skatteavdraget för arbeten i småhus eller flerbostadshus infördes den 15 februari 1993 har över 100 000 småjobb anmälts för skattereduktion. Det innebär att tusentals personer i byggbranschen har fått arbete. Genom ett permanent avdrag kan enligt min mening fler nya jobb skapas och kostnaderna för arbetslösheten minska. Det är en bra mycket bättre modell för stimulanser inom bostadssektorn än den av socialdemokraterna föreslagna, och den borde också genomföras.

Jag övergår nu till räntebidrag och fastighetsskatt.

Förslaget att fastighetsskatten för små- och hyreshus skall höjas med över 13 %, från 1,5 till 1,7 %, år 1996 måste med bestämdhet avvisas. Regeringen vill med denna höjning av fastighetsskatten finansiera förslaget om att inte fullfölja den extra nedtrappning av räntebidragen som tidigare riksdag fattat beslut om. Genom detta frångår socialdemokraterna den överenskommelse som gjordes inom krispaketets ram hösten 1992.

En ökning av fastighetsskatten vållar nya problem och kommer att leda till ökade orättvisor. Höjningen slår hårt mot bl.a. de unga barnfamiljer som köper begagnade hus. Tre av fyra unga familjer köper enligt uppgift gamla hus. Endast ett fåtal har möjligheten att köpa en nyproducerad villa med räntebidrag och befrielse från fastighetsskatt.

Dessutom leder den skattehöjning som regeringen i det här fallet föreslår till ökat underskott nästkommande år, eftersom skattehöjningen inte kommer förrän 1996. En sådan försvagning av statsfinanserna kan bidra till att en räntesänkning försenas. Detta kan i sin tur få allvarliga konsekvenser inom hela bostadssektorn.

Den av riksdagen beslutade nedtrappningen av räntebidragen till bostäder bör fullföljas. Skatteuttaget från bostadssektorn skall inte öka. Moderata samlingspartiet anser i stället att det långsiktiga målet beträf-

fande fastighetsskatten bör vara att den slopas då statsfinansiellt utrymme skapats.

Härmed, fru talman, ansluter jag mig till Lars Tobissons yrkanden vad gäller finansutskottets betänkande FiU1.

Anf. 136 LENNART NILSSON (s):

Fru talman! Inga Berggren har rätt på en punkt. Hon säger att byggbranschen har anpassat sig efter förutsättningarna, och det är alldeles riktigt. I varje fall har inte jag under min levnad, under 50 år, varit med om att Sverige har haft så låga bygginvesteringar som vi har haft under det gångna året, och det är en följd av den politik som regeringen och Inga Berggren har förespråkat.

Vi har nu fått ett system som innebär att människor inte har råd att bo i en nyproducerad lägenhet. Man införde ett bostadsfinansieringssystem under en tid med hög ränta, medan förutsättningen för det s.k. Danell-systemet var att räntan skulle vara låg.

Fru talman! Om vi har en mycket låg ränta i Sverige, behövs det naturligtvis över huvud taget inga subventioner. Problemet med den bostadspolitik som Inga Berggren har förespråkat och som vi har att leva med, förhoppningsvis en ganska kort period, är att det över huvud taget inte finns några byggproducenter som i ett högt ränteläge kommer att våga satsa på ett bostadsbyggande. Regeringens förslag – det som nu majoriteten i finansutskottet tillstyrker – utgår från att man måste stimulera i de tider som Inga Berggren tydligen har glömt råder.

Drygt 20 % av byggarbetarkåren går i dag utan jobb. Ungefär 9–10 % av byggarbetarkåren är i åtgärder. Totalt är ungefär en tredjedel av byggarbetarkåren utan fast jobb.

Man kan naturligtvis resonera om kostnader och annat. För oss socialdemokrater handlar det om att det arbetslöshetsunderstöd som byggarbetarna måste och skall ha kan användas på ett bättre sätt. Det kan användas för att tillfredsställa de behov som finns i samhället. Man kan rusta upp skolor, satsa på investeringar för att förbättra det kommunala VA-nätet, se till så att våra gamlingar får bättre bostäder och att psykiskt handikappade får bättre möjligheter till bra bostäder osv.

Det är egentligen ett plus för samhället att man satsar på dessa områden. Inga Berggren låtsas som om det var ett minus och att investeringssatsningar på detta område bara innebär att utgifterna ökar.

Om man får i gång verksamheten med att tillfredsställa de behov som ändå finns leder det fram till att byggarbetslösheten minskar samtidigt som man får gjort mycket viktiga uppgifter i samhället. Det leder i sin tur fram till att många andra inom byggbranschen får jobb.

Inga Berggren nämnde att höjningen av fastighetsskatten speciellt skulle drabba barnfamiljer. Jag undrar ibland vilken värld moderaterna lever i.

Den situation som har skapats som en följd av att man inte har haft någon bostadspolitik under de gångna tre åren innebär att tusentals människor lever under konkurshot – framför allt i de bostadsrättsföreningar som är byggda under senare år. Om man nu är tvungen att spara på statens utgifter, och det är man, säger vi socialdemokrater att

det inte kan vara rimligt att ungefär en femtedel av de människor som bor i de senast producerade bostäderna tar hela ansvaret för besparingen.

Det är det som är poängen i vårt resonemang. Att många redan har höga kostnader är ett problem i samhället i dag, eftersom många riskerar att gå i konkurs. Det måste man naturligtvis också titta på och försöka rätta till. Vårt förslag för att mildra effekterna innebär att man inte tar ut den extra nedtrappningen av räntestödet. Vi måste mildra effekterna bl.a. för de barnfamiljer som bor i hus som är producerade på senare år. Det gäller ungefär 20 %.

Inga Berggren och hennes kolleger tycker att man skall ta ut de kostnaderna. Min fråga till Inga Berggren är följande: Vad skulle det ha betytt för de barnfamiljer som redan bor dyrt i dessa bostäder? De kanske riskerar att få gå ifrån sina bostäder, och de förlorar sina insatta pengar eftersom de lever under konkurshot.

Jag säger inte att förslaget löser alla problem, men jag säger att det mildrar effekterna. Vi vill att alla skall vara med och ta besparingen, och det är därför vi vill höja fastighetsskatten.

De handlar om två saker. Det gäller att mildra effekterna av en tidigare förd borgerlig politik. Krisuppgörelsen handlade för vår del om att kostnaderna skulle fördelas ut över hela beståndet. En viktig signal är att alla skall vara med och dela de bördor vi står inför.

Det handlar också om de behov som finns i samhället. Produktionen skall stimuleras – inte minst för att minska byggarbetslösheten och tillfredsställa behov som är viktiga. De äldre får bättre bostäder och vi kan rusta upp skolor och sanera dåliga miljöer i olika boendeområden. Det är en viktig signal.

Vi har alla en viktig uppgift att fylla genom att trycka på hos de intressenter som finns på marknaden – kommuner, byggherrar och andra – så att man snabbt kommer i gång med verksamheten. Det gäller att komma i gång före sista kvartalet nästa år. Sätt i gång! Se till att arbetslösheten minskar! Uträtta viktiga behov!

Eftersom vi nu lever i en värld av borgerlig bostadspolitik – eller rättare sagt icke-bostadpolitik – inbjuder vi socialdemokrater till diskussion och samtal i den kommande utredning som har att utforma en ny bostadspolitik. Jag säger inte att det kommer att bli mer pengar till området, men jag tror att vi måste bedriva en bostadspolitik som bygger på att inte bara de som har en stor plånbok skall kunna efterfråga en god bostad. De ungdomar som växer upp och skall flytta från sina föräldrar skall ha möjlighet att hyra en modern bostad. Det är viktigt.

Jag hoppas att vi efter nyår, när vi fått en sådan utredning, tillsammans utifrån ett nolläge kan utforma en bostadspolitik som bygger på att vi slår vakt om de människor som har svårt att efterfråga en bostad till en rimlig kostnad i vårt samhälle.

Anf. 137 TALMANNEN:

Inga Berggren har begärt replik på Lennart Nilssons anförande. Vi har ytterligare ett par talare upptagna under detta ärende. Jag vill på intet sätt hindra någon att komma till tals, men jag vill ändå markera att

jag ändå inte har givit upp ansträngningarna att vi skall kunna avsluta samtliga de ärenden som finns upptagna på föredragningslistan i dag. Annars kommer vi att behöva fortsätta i morgon eftermiddag på ett sätt som inte var avsett.

Anf. 138 INGA BERGGREN (m) replik:

Fru talman! Jag hade ändå tänkt att nöja mig med en replik och på det sättet se till att förkorta denna debatt.

Det viktigaste är ju ändå att få ned räntan, Lennart Nilsson. Jag har för mig att bostadsminister Jörgen Andersson har talat om det i många tidningsartiklar. Det kan vi väl vara överens om.

Proposition 25 innehåller enligt Byggentreprenörerna väldigt mycket av skattehöjningar och för litet av besparingar. Därmed är det sannolikt att den höga räntenivån kommer att kvarstå. Det är den faktor som mest av allt bromsar byggaktiviteten.

Det är inte bra. Det bromsar också människors efterfrågan på bostäder. Jag är beredd att hålla med Byggentreprenörerna. Det är just där skon klämmer. Det som nu behövs är mer av besparingar i statens utgifter så att budgetunderskottet minskar och statsskulden stabiliseras. Först då blir den ekonomiska politiken trovärdig och kan ge sysselsättningseffekt – det som Lennart Nilsson och jag eftersträvar – inom byggsektorn utan konstgjorda medel.

Jag tycker att Lennart Nilsson borde inse det. Erfarenheterna från tidgare förd s-politik visar nämligen att det inte är möjligt att ersätta brister i den allmänna ekonomiska politiken med bidragssystem och regleringar.

Min slutsats blir att bostadssektorn måste inordnas i den allmänna ekonomiska politiken och ges stabila och långsiktiga spelregler.

Tala gärna om vad s-regeringen tänker göra åt det här, Lennart Nilsson!

Anf. 139 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag skall bara säga följande till Inga Berggren: En socialdemokratisk regering eftersträvar långsiktiga lösningar. Ett av de problem vi har haft under senare år är att det har varit för ryckigt. Det har drabbat människor. Därför kommer vi förhoppningsvis att se till att vi får en bred lösning och en långsiktig bostadspolitik i framtiden.

Anf. 140 KJELL ERICSSON (c):

Fru talman! Vi har nu haft en lång debatt om finansutskottets betänkande nr 1. Det finns många avsnitt som jag skulle vilja beröra, men jag kan i huvudsak nöja mig med att instämma i vad Per-Ola Eriksson och Börje Hörnlund tidigare har anfört i debatten.

Jag vill ta upp två reservationer. Den ena handlar om den kommunala ekonomin. Den andra handlar om avbytartjänsten.

När det gäller riktlinjerna för den kommunala ekonomin vill jag understryka den avgörande betydelse som den kommunala verksamheten har för välfärden och för en rättvis fördelning av i första hand vården,

omsorgen och utbildningen mellan medborgarna och olika delar av vårt land.

Jag har förståelse för att det, med tanke på både de statsfinansiella och de samhällsekonomiska utgångspunkterna, är nödvändigt att statsbidragen ligger kvar på en oförändrad nivå. Men då är det desto viktigare att det blir en rättvis fördelning av resurserna till kommunerna. Därför är den kommunala skatteutjämningen av största betydelse. En utredning har nyss presenterat ett förslag till utjämning av kostnader och intäkter i kommuner och landsting. Det förslaget får absolut inte ligga till grund för ett kommande riksdagsbeslut.

Förslaget innebär att stora resurser flyttas från kommuner och län med en svag skattekraft och en hög kommunalskatt till kommuner med en stark skattekraft och en relativt låg kommunalskatt. Förslaget innebär också att man inte fullt ut skall kompensera skattekraften, utan det skall finnas ett incitament för att stärka skattekraften. Det sista är svårt att förstå.

Varenda kommunalpolitiker som jag känner sliter stenhårt varje dag för att just stärka skattekraften. Det pågår ett ständigt arbete med att hitta nya jobb och verksamheter som tillför kommunen skattekraft. Jag har aldrig hört att man sitter stilla och inte gör någonting, eftersom man ändå får statsbidrag. Det är tvärtom. Man arbetar mycket hårt för att få en starkare skattekraft. Likadant är det när det gäller kostnaderna. Det går alltid att hitta parametrar för att flytta resurser från ett ställe till ett annat.

Ibland framförs det i debatten att det är en så hög standard i glesbygdskommunerna. I Arjeplogs kommun finns det ett badhus per 3 700 invånare. Det kan låta bra, men det finns bara 3 700 invånare i denna till ytan mycket stora kommun. Den kan inte bara ha ett halvt, eller ett kvarts, badhus. Likadant är det på en rad olika områden, t.ex. inom äldreomsorgen och barnomsorgen.

Jag vill också säga att det finns bra komponenter i detta förslag. En sådan är att alla kommuner ingår i systemet, men som jag tidigare sade hoppas jag att detta förslag inte får ligga till grund för ett kommande riksdagsbeslut. Det är viktigt att det nya systemet har en regionalpolitisk profil.

Jag vill också tala om det felaktiga i att Centern skulle dra in 25 miljarder på kommunerna, som Göran Persson påstod tidigare i debatten i dag. Som framgår av detta betänkande anser vi att bidraget till kommunerna skall vara oförändrat.

Fru talman! Jag vill i korthet ta upp frågan om avbytartjänsten, som berörs i reservation nr 88. Jag måste säga att socialdemokraterna på olika sätt kraftigt försämrar lönsamheten för jordbrukssektorn.

För det första försämrar man det framförhandlade avtalet med EU på ett märkbart sätt. Detta gör man genom att man bl.a. tar bort miljöstöd och LFA-stöd i flermiljardklassen. Bl.a. område fyra kommer att drabbas mycket hårt av detta. När man har genomfört dessa olika försämringar säger man att jordbruket är den stora vinnaren och att den sektorn skall beläggas med en extra avgift i samband med finansieringen av EU-avgiften.

Senare i kväll kommer vi att besluta om en allmän löneskatt som drabbar alla företagare. Därtill har regeringen aviserat att man skall belägga jord- och skogsbrukssektorn med en extra avgift. Till yttermera visso föreslår regeringen en nedskärning i avbytartjänsten.

Avbytarverksamheten innebär en stor trygghet för lantbrukare med djurhållning. Som bekant är det inte lätt för en jordbrukare att få någon ledighet, vare sig vid sjukdom eller annan nödvändig frånvaro. Avbytarverksamheten innebär att jordbrukaren kan ha ett någorlunda normalt liv. En nedskärning av denna verksamhet kommer allvarligt att försvåra arbetsförhållandena för våra jordbrukare. En sådan nedskärning står heller inte i proportion till den marginella besparing som den innebär.

Sammantaget är detta en kraftig försämring för det svenska jordbruket. Det är synd att Ann-Kristine Johansson från Värmland inte är här nu. Jag skulle vilja fråga henne vad hon kommer att säga till de värmländska bönderna om detta.

Fru talman! Jag ställer mig bakom de reservationer som Centern har i detta betänkande, men jag nöjer mig med att instämma i Per-Ola Erikssons yrkande.

Anf. 141 ANNIKA NORDGREN (mp):

Fru talman! I propositionen om vissa ekonomisk-politiska åtgärder föreslås att utgifterna inom Försvarsdepartementets område begränsas med 2 miljarder kronor senast 1998. Dessutom föreslås att 1996 års försvarsbeslut bör inriktas på att försvarsanslagen under 1997–2001 skall begränsas med ytterligare 2 miljarder.

Det statsfinansiella läget är sådant att man måste granska varje del av den offentliga sektorn. Därigenom drabbas givetvis även försvarsanslagen.

Miljöpartiet anser att de besparingar som föreslås i propositionen är bra men otillräckliga. Försvarsanslagen bör minskas med 8 miljarder kronor till 1998. Det som försvarsministern sade vid måndagens försvarsdebatt här i kammaren är värt att notera. Han sade: De besparingar som regeringen föreslår skall inte betecknas som en nedrustning.

Detta innebär ju att de partier som vill rusta ned kan stödja ytterligare besparingar utöver regeringens förslag.

För åttonde året i rad minskar världens samlade militärutgifter. FN:s utvecklingsprogram, UNDP, uppskattar att världens militärutgifter har minskat med ca 1 000 miljarder dollar under sjuårsperioden 1987–1994. Jag vill som exempel ta upp utgiftsutvecklingen för några stater. Förändringen gäller från 1987 till 1993. USA minskade utgifterna med 16,3 %, Tyskland med 15,5 %, Storbritannien med 15,4 % och Spanien med 25,5 %. Sverige ökade utgifterna med 5 %.

Sverige bör satsa på en förebyggande säkerhetspolitik. En stabil, demokratisk och ekonomisk utveckling i Ryssland, Baltikum och Polen skulle gynna Sveriges säkerhet. Sedan det kalla krigets slut har 0,27 miljarder använts till bilateralt stöd till utvecklingen i Ryssland. Samtidigt, 1990–1994, har 176 miljarder använts till den svenska försvarsmakten.

Försvarsdebatten ägde rum i måndags. Jag vill inte förlänga denna debatt, men jag vill för det första konstatera att militarism och utveckling av nya vapen inte har lett till fred eller fredligare relationer mellan folk och nationer. För det andra vill jag konstatera att en klar majoritet av det svenska folket är för en minskning eller frysning av de svenska försvarsutgifterna. Det visar mätningar som Statistiska centralbyrån har gjort.

SCB undersöker varje år det svenska folkets vilja att satsa pengar på det militära försvaret. Omkring 1 200 personer tillfrågas om de tycker att försvarsanslagen skall öka, minska eller vara oförändrade.

Resultatet från 1994 års mätning visar att 74 % vill minska eller bibehålla försvarsanslagen på den nuvarande nivån. De som vill sänka försvarsanslagen är tre gånger fler än de som vill höja dem.

Hög självförsörjningsgrad, småskalighet och decentralisering leder till att landet blir mindre sårbart och lättare att försvara. Därigenom kan kostnaderna för det militära försvaret minskas.

Fru talman! Jag yrkar bifall till Miljöpartiets reservation nr 87 vad gäller besparingar inom Försvarsdepartementets område.

I detta anförande instämde Elisa Abascal Reyes (mp).

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Mom. 1 (riktlinjer för den ekonomiska politiken)
1. utskottet
2. res. 1 (m, c, fp, kds)
3. res. 2 (v)
4. res. 3 (mp)
Förberedande votering 1:
23 för res. 2
18 för res. 3
291 avstod
17 frånvarande
Kammaren biträdde res. 2.
Förberedande votering 2:
139 för res. 1
17 för res. 2
176 avstod
17 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.
Huvudvotering:
175 för utskottet
139 för res. 1
17 avstod
18 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 157 s, 18 v
För res. 1: 77 m, 24 c, 24 fp, 14 kds
Avstod: 17 mp
Frånvarande: 4 s, 3 m, 3 c, 2 fp, 4 v, 1 mp, 1 kds

Mom. 3 (riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken)
1. utskottet
2. res. 7 (v)
Votering:
177 för utskottet
18 för res. 7
137 avstod
17 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 157 s, 1 m, 1 c, 18 mp
För res. 7: 18 v
Avstod: 76 m, 23 c, 24 fp, 14 kds
Frånvarande: 4 s, 3 m, 3 c, 2 fp, 4 v, 1 kds

Mom. 4 (direktavdrag)
1. utskottet
2 res. 9 (mp)
Votering:
174 för utskottet
19 för res. 9
139 avstod
17 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 157 s, 17 v
För res. 9: 1 c, 18 mp
Avstod: 77 m, 23 c, 24 fp, 1 v, 14 kds
Frånvarande: 4 s, 3 m, 3 c, 2 fp, 4 v, 1 kds

Mom. 11 (starthjälp)
1. utskottet
2. res. 18 (c, mp, kds)
Votering:
273 för utskottet
59 för res. 18
17 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 157 s, 74 m, 24 fp, 18 v
För res. 18: 3 m, 24 c, 18 mp, 14 kds
Frånvarande: 4 s, 3 m, 3 c, 2 fp, 4 v, 1 kds

Mom. 30 (kvittning av underskott i näringsverksamhet)
1. utskottet
2. res. 43 (m, c, fp, mp, kds)
Votering:
175 för utskottet
157 för res. 43
17 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 157 s, 18 v
För res. 43: 77 m, 24 c, 24 fp, 18 mp, 14 kds
Frånvarande: 4 s, 3 m, 3 c, 2 fp, 4 v, 1 kds

Mom. 33 (skatteskalan och grundavdraget)
1. utskottet
2. res. 45 (m, c, fp, kds)
Votering:
176 för utskottet
140 för res. 45
17 avstod
16 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 157 s, 18 v, 1 mp
För res. 45: 78 m, 24 c, 24 fp, 14 kds
Avstod: 17 mp
Frånvarande: 4 s, 2 m, 3 c, 2 fp, 4 v, 1 kds

Mom. 37 (miljörelaterade skatter m.m.)
1. utskottet
2. res. 53 (mp)
Votering:
280 för utskottet
19 för res. 53
33 avstod
17 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 156 s, 78 m, 2 c, 24 fp, 14 v, 6 kds
För res. 53: 18 mp, 1 kds
Avstod: 22 c, 4 v, 7 kds
Frånvarande: 5 s, 2 m, 3 c, 2 fp, 4 v, 1 kds

Mom. 57 (besparingar inom Utrikesdepartementets område, m.m.)
Yrkanden:
1. utskottet
2. res. 84 (c, fp, v, mp, kds)
3. mot. Fi14 (s)
Förberedande votering:

Mot. Fi14 ställdes mot res. 84 som biträddes med acklamation.
Huvudvotering:
229 för utskottet
98 för res. 84
6 avstod
16 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	151 s, 78 m
För res. 84:	24 c, 24 fp, 18 v, 18 mp, 14 kds
Avstod:	6 s
Frånvarande:	4 s, 2 m, 3 c, 2 fp, 4 v, 1 kds

Mom. 58 (besparingar inom Försvarsdepartementets område)
1. utskottet
2. res. 87 (mp)
Votering:
219 för utskottet
20 för res. 87
94 avstod
16 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	157 s, 6 m, 23 c, 23 fp, 1 v, 9 kds
För res. 87:	2 v, 18 mp
Avstod:	72 m, 1 c, 1 fp, 15 v, 5 kds
Frånvarande:	4 s, 2 m, 3 c, 2 fp, 4 v, 1 kds

Mom. 59 (besparingar inom Jordbruksdepartementets område)
1. utskottet
2. res. 88 (c, mp, kds)
Votering:
268 för utskottet
59 för res. 88
5 avstod
17 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	155 s, 75 m, 20 fp, 18 v
För res. 88:	2 m, 24 c, 1 fp, 18 mp, 14 kds
Avstod:	1 s, 1 m, 3 fp
Frånvarande:	5 s, 2 m, 3 c, 2 fp, 4 v, 1 kds

Mom. 62 (inriktningen och omfattningen av besparingar och inkomstförstärkningar)
1. utskottet
2. res. 93 (m)
3. res. 94 (c)
4. res. 95 (fp)

5. res. 96 (mp)
6. res. 97 (kds)
Förberedande votering 1:
20 för res. 96
17 för res. 97
292 avstod
20 frånvarande
Kammaren biträdde res. 96.
Förberedande votering 2:
24 för res. 95
18 för res. 96
289 avstod
18 frånvarande
Kammaren biträdde res. 95
Förberedande votering 3:
25 för res. 94
24 för res. 95
281 avstod
19 frånvarande
Kammaren biträdde res. 94.
Förberedande votering 4:
79 för res. 93
24 för res. 94
229 avstod
17 frånvarande
Kammaren biträdde res. 93.
Huvudvotering:
175 för utskottet
79 för res. 93
79 avstod
16 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 157 s, 18 v
För res. 93: 78 m, 1 kds
Avstod: 24 c, 24 fp, 18 mp, 13 kds
Frånvarande: 4 s, 2 m, 3 c, 2 fp, 4 v, 1 kds
Ingrid Näslund (kds) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Mom. 64 (återbetalningsprogram för banksektorn)
1. utskottet
2. res. 99 (c)
Votering:
306 för utskottet
25 för res. 99
1 avstod
17 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 157 s, 76 m, 24 fp, 18 v, 18 mp, 13 kds
För res. 99: 2 m, 23 c
Avstod: 1 kds
Frånvarande: 4 s, 2 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 1 kds

Övriga moment.
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Beslut om samlad votering

På förslag av talmannen medgav kammaren att finansutskottets betänkande FiU6 samt skatteutskottets betänkanden SkU16 och SkU13 fick avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

Vissa långsiktiga internationella låneåtaganden

7 § Vissa långsiktiga internationella låneåtaganden

Föredrogs
Finansutskottets betänkande 1994/95:FiU6
Vissa långsiktiga internationella låneåtaganden (förs. 1994/95:RB2)

Kammaren biföll utskottets hemställan att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Anf. 142 JOHAN LÖNNROTH (v):

Fru talman! Pressad av situationen och av att det snart är natt skall jag fatta mig mycket kort, trots att det egentligen handlar om en fråga av mycket stor betydelse för denna riksdag. Det är nämligen så att ett eventuellt framtida beslut om ett inlemmande av den svenska kronan i det s.k. ERM-systemet – valutors ömsesidiga bindning till varandra inom smala gränser – till stor del avgör också inriktningen av den ekonomiska politiken i övrigt.

Jag skall återge vad Reimut Jochimsen från den tyska centralbanken säger i en intervju i Svenska Dagbladet den 5 december: Har man tagit ut valutasuveräniteten ur den nationella suveräniteten, då måste vi förutsätta att alla andra understödjande områden också effektivt koordineras. Det gäller exempelvis makroekonomisk politik och finanspolitik.

Därför borde det vara en självklarhet att ett sådant här beslut om en knytning till ERM-systemet skall fattas av denna kammare, inte av fullmäktige i Riksbanken. Här i kammaren är ju alla riksdagspartier representerade. Jag har svårt att förstå varför utskottsmajoriteten är så ängslig för att låta oss vänsterpartister och också miljöpartisterna och kds:arna delta i beslutet om det här ganska så historiska vägvalet.

Med detta yrkar jag bifall till min reservation i finansutskottets betänkande.

Vissa långsiktiga internationella låneåtaganden

Anf. 143 JAN BERGQVIST (s):

Herr talman! I vilka former skall vi bäst bedriva penning- och valutapolitik så att vi gagnar det svenska folkets intressen? Det är detta som debatten handlar om. Går vi till Sveriges grundlagar får vi ett bestämt svar på den frågan.

Enligt regeringsformen är det Riksbanken som ansvarar för Sveriges penning- och valutapolitik. Det är inte riksdagen som hanterar växelkurser, räntor och valutafrågor, utan den svenska författningen har anförtrott åt Riksbanken att sköta och ta ansvar för de frågorna.

En annan sak är att Riksbanken är ett riksdagens organ. Det är riksdagen som utser den styrelse som har huvudansvaret för Riksbankens verksamhet, dvs. riksbanksfullmäktige. Det är riksdagen som beslutar om ansvarsfrihet. Det är riksdagen som fastställer riksbankslagen och som kan ändra denna fram och tillbaka.

Handgemänget i dagens debatt – i den mån det är ett sådant – gäller främst följande fråga: Skall riksbanken självständigt få förhandla och träffa avtal med andra centralbanker när det gäller låneåtaganden som har ett rent valutapolitiskt syfte? Det gäller alltså inte låneåtaganden som har ett biståndspolitiskt syfte, ett kommersiellt syfte eller något annat speciellt syfte utan bara låneåtaganden som är ett direkt led i Riksbankens valutapolitik.

Inte är det något märkligt med att Riksbanken kan agera på egen hand, för det är ju begränsat till Riksbankens avtal med andra centralbanker. Dessutom är det begränsat till det som vår grundlag anger vara själva kärnan i Riksbankens uppgifter, nämligen valutapolitiken.

Fördelen med att inte dra in riksdagen i en något mer tidskrävande formell procedur med beslut om godkännande är väl framför allt att Riksbanken smidigt, enkelt och snabbt kan driva omförhandlingar av redan träffade avtal. Kanske kan Riksbanken också agera med något större auktoritet när man förhandlar om nya avtal.

Jag för min del vill inte överdriva betydelsen av den här ordningen. Det skulle säkert gå att leva även med en ordning där riksdagen oftare kommer in och skall godkänna avtal.

Den lilla justering av riksbankslagen som vi nu gör stämmer väl överens med den uppdelning av arbetsuppgifterna mellan riksdag och riksbank som finns i grundlagen. Den stämmer också väl överens med den tradition som vi har i Sverige, att det är Riksbanken som bestämmer över vilka växelkurssystem vårt land skall följa.

Vad är det då som är viktigt för de svenska medborgarna? Ja, det är inte om ett visst avtal rent formellt godkänns av riksbanksfullmäktige eller av riksdagen – bortsett från att det, om det godkänns av riksdagen, i vissa fall kan ta litet längre tid. Man kan eventuellt tappa styrfarten i en del andra förhandlingar, och det kan möjligen något gå ut över svenska folkets intressen.

Det viktiga är ju innehållet i avtalen. Det som är viktigt är om vi t.ex. genom samarbete över gränserna kan få en större stabilitet och

Vissa långsiktiga internationella låneåtaganden

motverka valutapolitisk oro och om vi kan tygla spekulanterna och bekämpa skattefifflarnas och finanshajarnas härjningar. Därför skall vi ha en bred demokratisk debatt om vår penning- och valutapolitik.

För ungefär tio femton år sedan var det mest experter som tog till orda. Men nu ser vi hur debatten breddas mer och mer. Då är det viktigt att, som finansutskottet skriver, Riksbanken medverkar till största möjliga öppenhet. Riksbanken har redan reagerat positivt på signaler om ökad öppenhet.

Det är denna allsidiga debatt om hur Sverige skall inrikta sin penning- och valutapolitik som vi skall ha. I det perspektivet tror jag inte att vi behöver bekymra oss om den här föreslagna justeringen av riksbankslagen. Om det mot förmodan längre fram kommer fram goda argument för att ändra ändringen, så är det inte en oöverkomlig sak.

Därmed yrkar jag bifall till finansutskottets förslag.

Anf. 144 JOHAN LÖNNROTH (v):

Herr talman! Det är klart att man kan betrakta det här som en formalitet. Finns det en majoritet i Sverige för att vi skall vara med i ERM, kan ju denna majoritet genomdriva ett sådant beslut – oavsett om beslutet fattas i riksbanksfullmäktige eller i riksdagen.

Det som är oroande i detta är att anslutningen till ERM måste betraktas som ett första steg på vägen mot den planerade valutaunionen. Då kan man ha den lilla misstanken att de som väldigt gärna vill ha in oss i den här framtida valutaunionen också har ett intresse av att det blir så litet debatt som möjligt kring det eventuella beslutet om en knytning till ERM.

Därför har jag fortfarande väldigt svårt att förstå motiven – framför allt från Jan Bergqvists och hans partikamraters sida. De har ju uttryckt sig mycket tydligt i fråga om Riksbankens oberoende ställning och allt annat som krävs i Maastrichtavtalet.

Jag tycker, enkelt uttryckt, att detta öppnar för misstankar om att ni i realiteten inte vill ha en riktig debatt om en eventuell svensk anknytning till ERM-systemet.

Anf. 145 JAN BERGQVIST (s):

Herr talman! Det är en väldig skillnad mellan det växelkurssamarbete som sker inom det s.k. ERM och det här med EMU, där man har en fullfjädrad monetär union med en gemensam valuta och en enda bank för alltsammans. Det är en oerhörd skillnad mellan det ena och det andra.

När det gäller detta med en fullfjädrad ekonomisk och monetär union, den tredje fasen osv. har vi redan tidigare klarat ut att innan något sådant kan bli aktuellt skall frågan analyseras noga. Man skall diskutera vad det kan få för effekter på Sveriges ekonomi och framför allt vilka effekter det kan få för våra möjligheter att bekämpa arbetslösheten. Det är riksdagen som i sinom tid får ta ställning till den saken. Det är hur som helst inte något som är aktuellt under de närmaste åren.

Jag tycker att Johan Lönnroth har en felaktig utgångspunkt. Det framgår när man läser reservationen. Han anser där att det inte finns

någon anledning för Sverige att gå längre i ett penning- och valutapolitiskt samarbete än vad själva medlemskapet kräver. Vi skulle alltså pliktskyldigast samarbeta där vi absolut måste, och sedan får det vara bra.

Vissa långsiktiga internationella låneåtaganden

Jag tycker att det är en helt felaktig utgångspunkt. Det är alldeles uppenbart att Sverige har ett intresse av att länderna samarbetar mera för att få en större stabilitet i valutor, räntor och allt detta. Det finns ett starkt intresse för små länder att få ett ökat internationellt samarbete kring de frågorna. Därför är min utgångspunkt i stället att vi skall samarbeta i all den utsträckning som det ligger i det svenska folkets intresse att medverka i ett samarbete. Där skiljer vi oss åt i själva utgångspunkten.

Anf. 146 JOHAN LÖNNROTH (v):

Herr talman! Jag förnekar inte att det kan komma en framtid då det kan ligga i Sveriges intresse att delta i ERM-systemet. Men jag hävdar bestämt att det enda rimliga är att när den stunden kommer då detta är aktuellt, då skall vi ha en genomlysande och saklig debatt här i denna kammare.

Anf. 147 JAN BERGQVIST (s):

Herr talman! När det gäller önskemålet om att vi får en omfattande och bred diskussion kring penning- och valutapolitiken är Johan Lönnroth och jag överens.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 9 §.)

8 § Finansiering av medlemskap i EU

Finansiering av medlemskap i EU

Föredrogs
Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU16
Finansiering av medlemskap i EU (prop. 1994/95:122)

Kammaren biföll utskottets hemställan att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Anf. 148 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Låt mig redan inledningsvis yrka bifall till reservation 1 till betänkandet. För att spara kammarens tid i voteringen avser jag inte att ställa fler yrkanden, även om de naturligtvis är högt motiverade.

Frågan om principerna – sett från våra utgångspunkter – för finansieringen av de kostnader medlemskapet i EU kan medföra på statsbudgeten har redan diskuterats tidigare. Det vi menar är självklart att denna utgiftspost, på samma sätt som andra fasta utgiftsposter som finns, skall hanteras i det sedvanliga budgetarbetet. Medlemskapet kommer ju att innebära såväl positiva effekter som negativa effekter för statsbudgetens saldo. Det är naturligtvis när dessa vägs samman i den normala

Finansiering av medlemskap i EU

budgetprocessen, med mål i sig själv, som man skall ta ställning till vilka åtgärder som totalt sett behövs för att successivt uppnå den balans man vill ha i statsbudgeten.

Det förslag regeringen lägger fram är mot den bakgrunden, från principiella utgångspunkter, felaktigt. Det borde ha hanterats på ett annorlunda sätt. Det är också från sakliga utgångspunkter felaktigt. De förslag som regeringen lägger fram konkret och som man aviserar är den andra delen i den skattechock man utsätter Sverige för.

När vi under det här året presenterade rapporter från Moderata samlingspartiet och förutspådde skattehöjningar i den storleksordning som nu är aktuell, nästan 60 miljarder kronor, var det någonting som avvisades från socialdemokraters sida som näst intill olämpliga påhopp. Så sent som strax före valet försökte statsministerkandidaten Ingvar Carlsson göra gällande att det bara skulle röra sig om skattehöjningar på några enstaka miljarder. Men vi ser nu – nästan 60 miljarder.

Det konkreta förslag som läggs fram är införandet av en ny löneskatt som kommer att dra in nästan 9 miljarder kronor till statskassan. En del av det här beloppet skall uppenbarligen användas för att kompensera kommunsektorn. Men kvar står att skattehöjningen ligger på i det närmaste 9 miljarder kronor.

En ny sådan särskild löneskatt kommer att höja kostnaderna för den som är anställd. Det blir dyrare att anställa. Det kommer att försämra konkurrenskraften. Det kommer att ge färre jobb än annars. Höjd skatt på arbete ger färre arbetstillfällen. Det är alltså ytterligare förslag som försämrar förutsättningarna att nå den balans i ekonomin som vi eftersträvar samtidigt som vi också skulle kunna stoppa den långtidsarbetslöshet som hotar att permanentas.

Nils Lundgren, chefsekonomen på Nordbanken, skrev den 20 augusti i en debattartikel i Dagens Nyheter att de förslag som socialdemokraterna lade fram i sitt valmanifest – mycket mer blygsamma skatteökningar sammantaget än vi nu diskuterar – skulle leda till en permanentning av massarbetslösheten. Det är detta som måste undvikas.

Naturligtvis är det också den politik som redovisas i denna proposition, i likhet med den som tidigare har diskuterats i dag, som har gjort att OECD har reviderat ned prognoserna för den svenska ekonomins utveckling. När i stort sett alla andra länders prognoser har reviderats upp, vilket i sig med oförändrat läge skulle gett positiva effekter för den svenska ekonomin, justerar man ändå ned. Det vittnar om vilken bedömning man gör från OECD:s sida av den politik som förs av vänstermajoriteten i Sveriges riksdag. Den är förödande för enskilda människor och för ekonomin i dess helhet.

På samma sätt kommer de fastighetsskatter som aviseras och andra skatter på produktionen som aviseras att leda till negativa effekter för det vi normalt kallar välfärd, någonting som inte är detsamma som offentlig verksamhet och dess storlek. Välfärd är mycket annat. Men jag kan använda det begreppet. Uppenbarligen inser inte socialdemokraterna vad välfärd egentligen bygger på. Man skriver i propositionen att den finansiering man skall lägga fram förslag om skall drabba produktionen, inte välfärden. I en sådan mening i propositionen visas den

brist på insikt om ekonomiska realiteter som präglar dagens regering och dess stödparti.

Det är självklart att också skattehöjningarna på produktionen utöver löneskatten, fastighetsskatterna, kommer att bidra till en negativ utveckling. Jordbruket kommer att drabbas särskilt hårt, liksom skogsbruket. Kommersiella fastigheter föreslås åter skattebeläggas, trots att vi alla har i färskt minne erfarenheterna från fastighets- och finanskris. Dessutom är fastighetsskatten som sådan, vilket Fastighetsbeskattningsutredningen visade, principiellt felaktig.

Någon har sagt att man kan skattebelägga fastigheter hur mycket som helst, för de flyttar ju inte. Det kan nog vara så, men de som använder fastigheterna, som skulle betala hyran eller fastigheten som sådan, de kan flytta. Det går alltså inte att använda fastigheter som en skattekälla utan att tro att det också ger negativa effekter.

Herr talman! I det här betänkandet väcks också genom vissa motioner frågan om konkurrensneutraliteten i kommuner. Det lämnar mycket övrigt att önska, redan före propositionen som sådan. Det är mycket viktigt, om nu propositionen skulle gå igenom, vilket man naturligtvis hoppas att den inte skall göra, att man ser till att dess effekter inte blir att man ytterligare försämrar konkurrenskraften för de enskilda alternativen inom vård-, omsorgs- och utbildningssektorerna.

Anf. 149 ROLF KENNERYD (c):

Herr talman! Den 13 november tog svenska folket efter en intensiv diskussion och debatt ställning till Sveriges medlemskap i EU. Svenska folket vägde för- och nackdelar med ett medlemskap. Med relativt smal marginal sade svenska folket ja till medlemskapet i EU. En stor del av dem som röstade ja i folkomröstningen gjorde det med en liten övervikt i vågskålen för fördelarna med ett medlemskap.

För merparten ja-röstare var ett av de starkaste skälen för ett medlemskap de bedömda positiva långsiktiga effekterna för den ekonomiska utvecklingen för det svenska folkhushållet. Dessa effekter bedömdes och bedöms alltjämt av de flesta överstiga den ekonomiska belastning som medlemsavgiften utgör. Mot denna bakgrund föreligger således inget behov av en särskild finansiering av medlemsavgiften.

Icke desto mindre föreslår regeringen, uppbackad av Vänsterpartiet, en allmän löneavgift med 1,5 procentenheter och aviserar därutöver fastighetsskatter för näringslivet med enda motiv att just finansiera EU-avgiften. En princip anges vara att finansieringen främst skall drabba områden som gynnas av medlemskapet.

Genom att på detta sätt från årsskiftet belasta all sysselsättning, all näringsverksamhet med höjda löneskatter bromsar och fördröjer socialisterna, som utgör utskottsmajoriteten, den uppgång i näringslivet som nu pågår och som ytterligare ligger inom räckhåll.

Man riskerar också att den långsiktiga fördel som medlemskapet ger oss genom ökad intensitet i ekonomin och därav följande ökning av sysselsättningen delvis uteblir. Denna effekt ökar om regeringen fullföljer sin uttalade avsikt att i ett senare skede också höja kostnadsnivån i det svenska näringslivet genom nya och höjda fastighetsskatter.

Det verkliga skälet bakom regeringens och utskottsmajoritetens agerande förefaller inte i första hand vara det angivna, dvs. finansiering av EU-medlemskapet, utan synes i stället vara att finna motiv för att ytterligare höja skattetrycket. Indirekt innebär detta en bestraffning av företagande och investeringar och innebär därmed också att den långsiktiga och nödvändiga saneringen av statsfinanserna försvåras.

Förslagen har dessutom udden riktad mot landsbygdens och de små tätorternas småföretagsamhet. Det är därför naturligt för Centerpartiet att avvisa de framlagda förslagen och även de aviserade. Jag yrkar därför bifall till reservationen 1 som är fogad till detta betänkande.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag rikta två frågor till Lars Hedfors. Anser inte längre Lars Hedfors och utskottsmajoriteten i övrigt att EU-medlemskapet ger oss ekonomiska fördelar som motsvarar den ekonomiska uppoffring som avgiften utgör? Om svaret skulle vara nej på den framställda frågan och om principen är att finansieringen skall drabba områden som gynnas av medlemskapet, hur kan då Lars Hedfors stödja en generell belastning av all företagsamhet, när vi vet att det förvisso finns både branscher och företag som t.o.m. missgynnas av detta medlemskap?

Anf. 150 ISA HALVARSSON (fp):

Herr talman! Folkpartiet delar inte regeringens uppfattning att vissa medborgare, som enligt propositionen skulle dra större fördel av medlemskapet än andra, skall betala en större del av avgiften. Medlemskapet är till för alla och till fördel för hela landet. Det är både egendomligt och stötande att ha en speciell finansiering av just denna speciella utgift.

Regeringens tankegångar om höjda arbetsgivaravgifter och skattehöjningar riskerar att legitimera det felaktiga påståendet att EU bara är till fördel för näringslivet. Det förstärker snarast en negativ känsla hos dem som röstade nej i folkomröstningen. Finansieringen av denna utgiftspost för medlemskapet bör på samma sätt som andra utgifter avgöras i det allmänna budgetarbetet.

Medlemskap i EU förbättrar Sveriges förutsättningar att nå hög och uthållig tillväxt, särskilt när det gäller investeringar och sysselsättning. Medlemskapet är emellertid inte tillräckligt, utan det krävs också en tillväxtfrämjande ekonomisk politik som kan möjliggöra en stark expansion av sysselsättningen i näringslivet och en fortsatt sanering av de offentliga finanserna.

Regeringen har enligt Folkpartiets uppfattning hittills lagt fram en mängd förslag som i stället försämrar – inte förbättrar – förutsättningarna för tillkomsten av nya jobb. Det gäller t.ex. skattepolitiken, arbetsrätten och återregleringar på en rad områden.

De hittills presenterade skattehöjningsförslagen uppgår till nära 37 miljarder kronor, vartill kommer drygt 3 miljarder kronor i kommunala skattehöjningar. Det nu aktuella förslaget innebär en skattehöjning på 11 miljarder kronor brutto.

Förslaget lades fram efter det att regeringen i proposition 25 sagt att ”det med hänsyn till den svenska ekonomins funktionssätt är angeläget

att så långt möjligt undvika mer betydande höjningar av skatteuttaget i framtiden".

När skatteutskottet hade en utfrågning av Göran Persson den 25 november frågade jag honom vad han menade med mer betydande höjningar av skatteuttaget. Han svarade då: "Det är ju snarast en filosofisk fråga." Svaret antyder att vi har en finansminister som likt tjuren Ferdinand sitter under korkeken och funderar.

Folkpartiets uppfattning är däremot helt klar. En skattehöjning på mer än 10 miljarder kronor är att betrakta som en sådan "mer betydande höjning av skatteuttaget" och bör enligt regeringens egna ord undvikas. Folkpartiet avvisar bestämt förslaget om en ny allmän löneskatt.

Det är också anmärkningsvärt att regeringen genom förslaget om höjda arbetsgivaravgifter går på tvärs med inriktningen av den ekonomiska politiken inom EU. I kommissionens vitbok som EU:s medlemsländer har ställt sig bakom föreslås t.ex. att arbetsgivaravgifterna om möjligt skall sänkas för att främja ökad sysselsättning.

Den 1 januari 1995 skall enligt förslaget alla arbetsgivare betala löneavgiften. Samtidigt deklarerar regeringen att den sociala sektorn inte skall drabbas, varför kommuner och landsting skall kompenseras för den höjda avgiften.

Den föreslagna löneskatten blir då särskilt kännbar inom områden där verksamhet bedrivs såväl inom den privata sektorn som av landsting och kommun. Alternativ inom barnomsorg, äldreomsorg och sjukvård, som drivs i enskild eller kooperativ regi och som vuxit fram under senare år, drabbas på ett mycket kännbart sätt.

Tandvårdssektorn är ytterligare ett område som drabbas. Privattandvården svarar för drygt hälften av vuxentandvården i landet. Övrig vuxentandvård utförs i landstingens regi genom folktandvården. Införande av löneskatt för privata arbetsgivare kommer att ytterligare snedvrida konkurrensförhållandena inom tandvården.

Konkurrensverket har i sin rapport Konkurrens inom tandvården (1993) påtalat ett antal redan befintliga konkurrenssnedvridande faktorer. Om man nu inför en höjning av löneavgiften måste en självklar förutsättning vara att inte rubba konkurrensneutraliteten mellan privata, kooperativa och offentliga arbetsgivare.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 6.

Anf. 151 RONNY KORSBERG (mp):

Herr talman! Miljöpartiets inställning till EU är ganska väl känd liksom vår inställning till löneskatter. Vi tycker att det är ett direkt dåligt förslag att öka beskattningen av arbete, när vi i stället borde sänka denna beskattning. I stället borde skatterna höjas på sådant som är miljöbelastande, resurser som är knappa och tar slut.

Detta förslag motverkar naturligtvis möjligheten till den skatteväxling som vi har förespråkat och som tidigare har utvecklats i debatter här i kammaren i dag, bl.a. av Roy Ottosson. För att vinna litet tid skall jag därför inte trötta ut kammaren med att upprepa dessa synpunkter.

Jag instämmer naturligtvis i våra reservationer men nöjer mig med att yrka bifall till reservation 5, mom. 2.

Finansiering av medlemskap i EU

Anf. 152 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds):

Herr talman! I proposition 1994/95:122 redovisar regeringen förslag till delfinansiering av medlemskapet i EU.

Självfallet kan vi vara överens om att avgiften skall finansieras fullt ut liksom alla övriga åtaganden som vi beslutar om i denna kammare. Men sättet att finansiera medlemsavgiften ger närmast belackarna av fördelarna med ett EU-medlemskap vatten på sin kvarn. EU-medlemskapet framställs som en budgetbelastning.

Det är till att börja med viktigt att slå fast att denna avgift är väl använda pengar för Sverige. Det är en investering som kommer att ge mycket bra utdelning för svenska folket. Det ger oss möjligheter att påverka i stora frågor som sträcker sig över nationsgränserna, inte minst på miljöområdet och när det gäller relationerna mellan i- och u-länderna. Dessutom bidrar vi genom vår medlemsavgift till att förbättra villkoren för en positiv utveckling för folken i de central- och östeuropeiska länder som startat processen mot medlemskap i den allt större europeiska unionen.

I proposition 1994/95:40 redovisar regeringen som sin principiella inställning att EU-medlemskapet bör finansieras genom en belastning inom olika områden som gynnas av medlemskapet. Från principiella utgångspunkter är detta ett felaktigt synsätt. De positiva effekterna av medlemskapet kommer hela folket till del. Medlemskapet gynnar oss alla, oavsett om vi är konsumenter, producenter, skattebetalare eller bidragstagare. Jag vänder mig bestämt mot utpekandet av vissa grupper som mer gynnade än andra. Vi kristdemokrater vill inte delta i någon form av hetsjakt på de s.k. vinnarna.

Herr talman! Kristdemokraternas hållning, som bygger på en principiell syn på budgetens utformning, innebär att EU-avgiftens finansiering inte skall öronmärkas genom specifika skattehöjningar eller besparingar. Den skall i stället finansieras inom ramen för det ordinarie budgetarbetet.

Öronmärkningsprincipen skulle vara ett nytt och ovälkommet inslag i statsbudgeten. Lika litet som exempelvis Sveriges andel av FN:s budget fordrar specialdestinerade skatter, fordrar EU-avgiften öronmärkt finansiering. Hur skulle det se ut om vi började med öronmärkning av olika utgiftsposter – bostadsbidrag, försvarskostnader, kostnader för polisen osv. Drar vi konsekvenserna litet längre skulle det snart bara vara riksdagsmännens löner som skulle finansieras över en samlad budget. Själva öronmärkningsprincipen antyder på något sätt en vilja att lyfta fram den kostnad som skall finansieras.

Förslaget om en ny löneskatt tillsammans med tidigare skattehöjningsförslag och de nu aviserade nya skatterna skulle innebära att skatteuttaget ökade med drygt 50 miljarder kronor, varav hela 30 miljarder utgörs av höjda skatter på arbete.

För oss kristdemokrater är det alldeles uppenbart att detta kommer att få skadliga och hämmande effekter på den ekonomiska utvecklingen. Den svenska konkurrenskraften försämras, de höjda skatterna på arbete försvårar framväxten av nya jobb, inte minst inom småföretagen och i den mycket priskänsliga privata tjänstesektorn. De ekonomiska

fördelarna med EU-medlemskapet balanseras effektivt bort. Det sammantagna resultatet löper stor risk att bli att de svenska statsfinanserna totalt sett försämras netto på grund av den uteblivna tillväxten och de därmed krympande eller i bästa fall oförändrade skattebaserna.

Herr talman! Mot bakgrund av det anförda vill jag yrka bifall till reservationerna 1, 4 och 6 som kristdemokraterna är inblandade i.

Anf. 153 LARS HEDFORS (s):

Herr talman! Riksdagen har tidigare i dag debatterat den ekonomiska krisen. Det var ingen munter tillställning precis. Den handlade om ett budgetunderskott på närmare 200 miljarder kronor och om en statsskuld som har fördubblats under den gångna treårsperioden. Och den handlade om en räntebörda som nu tar i anspråk en tredjedel av statens skatteinkomster.

Jämmer och elände alltså. Och värre blev det när man började att diskutera lämpliga åtgärder för att komma till rätta med eländet: skattehöjningar, höjda egenavgifter, försämringar i pensionssystemet, urholkning av familjeförsäkring och sjukförsäkring, minskad u-hjälp osv.

Och mitt i allt detta kommer det alltså nu ytterligare en ekonomisk påfrestning på det svenska folkhushållet. Det är medlemsavgiften till den europeiska unionen. Och den är som alla vet sannerligen inte liten. Det kostar oss hela 20 miljarder kronor att bli medlemmar i EU.

Vi socialdemokrater har på ett tidigt stadium talat om hur vi vill finansiera avgiften och lägger nu fram förslag på en del av denna finansiering. Vi har också preciserat hur resten skall betalas och kommer att lägga fram förslag om detta i budgetpropositionen.

Men vad vill de borgerliga i detta sammanhang? Ja, hittills lyser de konkreta förslagen med sin frånvaro. Det finns över huvud taget inte en antydan i de borgerliga motionerna om hur man vill betala medlemskapet. Man talar litet vagt om att detta skall ske inom ramen för det ordinarie budgetarbetet. Men vad betyder det? Därom lämnas vi i total okunnighet.

Man säger förhoppningsfullt att räntan kommer att sjunka med 1 % till följd av medlemskapet och att detta skulle innebära besparingar på 10 miljarder kronor. Det är mycket möjligt – och det här är ett svar till Rolf Kenneryd – att man har rätt på den punkten, men ingen vet när detta kommer att inträffa. Det kan mycket väl ta sin lilla tid.

Alltså: I en situation när den svenska statsskulden växer i en rasande takt och räntan är på väg att äta upp statens skatteinkomster är de borgerliga partierna beredda att ta på sig nya utgifter utan att ha en aning om hur de skall finansieras. Man nöjer sig med vaga förväntningar på budgetarbetet och fromma förhoppningar om ett räntefall.

Tala om lättsinne! Det är precis samma lättsinne som när den dåvarande borgerliga regeringen genomförde kraftiga och ofinansierade skattesänkningar för kapitalägare och höginkomsttagare. Det var det lättsinnet som förde Sverige ner i det statsfinansiella träsket. Vi socialdemokrater har nu fått den minst sagt otacksamma uppgiften att ta oss ur detta träsk. Vi kan inte kosta på oss några vaga förväntningar eller

några fromma förhoppningar. Vi måste ta vårt tunga ansvar genom att visa hur avgiften skall finansieras – krona för krona.

Det var också de borgerliga partierna – och detta är också ett svar till Rolf Kenneryd – som tillsammans med diverse arbetsgivarorganisationer mest och högljuddast talade om hur betydelsefullt ett medlemskap var för det svenska näringslivet och för den svenska produktionen. På den punkten fanns det inga delade meningar mellan borgerligheten och socialdemokratin.

Till skillnad från de borgerliga partierna är vi socialdemokrater emellertid nu beredda att ta konsekvenserna av vårt agerande. Vi tycker att det är logiskt och riktigt att lägga de tyngsta finansieringsbördorna på just produktionen som ju tjänar mest på medlemskapet.

Därför föreslår vi nu en allmän löneavgift på 1,5 % som kommer att ge en nettobudgetförstärkning på 5,4 miljarder kronor. Enligt förslaget kommer den kommunala sektorn att fullt ut kompenseras.

Resten av EU-avgiften kommer, som jag har nämnt, att finansieras medelst redan nu preciserade skattehöjningar och besparingar i budgetpropositionen.

Dess värre kan vi inte slå oss till ro med detta. Så djup är den ekonomiska krisen. Vi kommer att behöva genomföra ytterligare budgetförstärkningar på i runda tal 20 miljarder kronor. Och då handlar det om så pass otrevliga saker som besparingar och nedskärningar i den svenska välfärden. Det blir inte roligt, men det är nödvändigt.

Framför allt är det nödvändigt att göra det nu, eftersom vi är på väg in i en kraftigt stigande konjunktur. Den borgerliga regeringens stora misstag var ju att man genomförde sina nedskärningar och skattehöjningar för vanligt folk när vi var på väg rakt in i en nedåtgående konjunktur. Den politiken förstärkte naturligtvis de nedåtgående tendenserna i ekonomin och ledde oss rakt in i arbetslöshetens stålbad.

Det misstaget vill vi socialdemokrater till varje pris undvika att göra. Därför måste vi finansiera EU-avgiften. Därför måste vi ta upp kampen mot budgetunderskottet. Och därför måste vi göra det nu.

Herr talman! Jag yrkar bifall till hemställan i skatteutskottets betänkande nr 16 och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 154 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Lars Hedfors talar om att undvika att göra misstag. Det var ju det ni gjorde under 80-talet. Det var dessa misstag som förde oss in i en situation som från 1989 ledde till kraftigt ökad arbetslöshet och exploderande budgetunderskott. Det är patetiskt att höra en man som Lars Hedfors försöka att göra gällande att allt var bra i Sverige till den 4 oktober 1991. Han vet att han har fel, så det kan vi utelämna från den här debatten.

Det är tre huvudfaktorer som orsakade problemen i svensk ekonomi: de strukturella problemen sedan 70-talets början, alltför höga och snedvridande skatter samt stor offentlig sektor. Därutöver har vi den kontinuerliga kostnadskrisen på grund av att socialdemokraterna inte lyckades hålla inflationen i schack och den spekulationsekonomi som

ledde fram till fastighets- och finanskrisen. Detta är orsakerna till det som har inträffat.

Det är viktigt att uppnå målet om stabiliserad statsskuld som den förra regeringen uppsatte och som åtminstone i ord socialdemokraterna nu håller med om. Det är dock viktigt att komma ihåg att i detta ingår det inte någon öronmärkt finansiering för vare sig den ena eller den andra utgiftsposten. Det är under budgetarbetet som man steg för steg kommer fram till en stabiliserad statsskuld.

Det är inte fråga om fromma förhoppningar om att räntan blir i den eller den storleksordningen. Räntan kan gå upp på grund av att ni driver en felaktig politik. Vi har ju för närvarande en kontinuerlig räntekris i Sverige. Realräntan ligger på 7–8 %, vilket är fullkomligt ohållbart i längden. Hur skall ni finansiera räntan? Skall ni lägga fram propositioner om finansiering av räntan? Nej, ni kommer att lägga fram en budgetproposition där ni föreslår åtgärder för att stabilisera statsskulden som sannolikt inte är tillräckliga, vilket är beklagligt. Det är så man vill lösa detta.

Sedan, Lars Hedfors, är det ju märkligt att höra resonemanget om att vi och andra partier skulle ha sagt att EU-medlemskapet var någonting som var bra för några få i Sverige. EU-medlemskapet är bra för Sveriges medborgare. Det som har gjort att socialdemokraterna sedan slutet av 60-talet – då vänstervinden och den partiledning som då tillträdde skapade de stora problemen för svensk ekonomi – har förstört Sveriges ekonomi är att man har försökt att göra något slags skillnad mellan det som Lars Hedfors kallar produktionen och vanliga människors välfärd och välstånd. Dessa problem har vi fått leva med sedan dess, och de accentuerades under 80-talet.

I propositionen står det att läsa att man skall genomföra skattehöjningar som drabbar produktionen men ej välfärden. Det skulle vara roligt att höra Lars Hedfors utveckla detta. Är inte produktionen grunden för välståndet och välfärden i Sverige?

Anf. 155 LARS HEDFORS (s) replik:

Herr talman! Jodå, Bo Lundgren, produktionen är förvisso viktig för välfärden. Men när vi säger att vi vill ta ut så mycket som möjligt av medlemsavgiften från produktionen, då menar vi att produktionen består av åtminstone två produktionsfaktorer. Den ena produktionsfaktorn är kapital. När vi tar från produktionen ser vi till att på det viset också beskatta kapitalet. Det är en oerhört viktig fördelningspolitisk princip för oss socialdemokrater att se till att de som har mest också får vara med och betala mest när det gäller medlemsavgiften.

Sedan gör Bo Lundgren det som han brukar göra i dessa diskussioner. Han säger: Det var inte vårt fel.

De tre borgerliga åren är tydligen något slags parentes som inte har haft någon betydelse. Det var socialdemokraterna som ställde till eländet, enligt Bo Lundgren. Då vill jag fråga: Hur kan det komma sig att ni i valrörelsen 1991 gick ut och gav det ena löftet om utgiftsökningar efter det andra?

Man skulle t.ex. bygga ut och satsa mer på försvaret. Det ena löftet om skattesänkningar efter det andra utfärdades. Det var ingen hejd på er optimism i valrörelsen 1991. Ser man sedan på era prognoser under regeringstiden, finner man att det då i era ögon inte var så dystert. Ni såg ingen nedåtgående tendens när ni tog över 1991.

Jag vill inte förneka, Bo Lundgren, att det har begåtts misstag under 80-talet – förvisso är det så – men de två riktigt stora misstag som gjordes och som drev oss in i det som vi har kallat arbetslöshetens stålbad var när vi gick in i en lågkonjunktur 1991–1992 och ni gjorde precis det som man inte skall göra: Ni drog åt svångremmen för dem som skulle ha kunnat öka sin konsumtion och såg till att det blev en minskad konsumtion. Följden av detta blev minskad produktion, och härigenom uppstod arbetslöshet.

Det andra misstag som ni gjorde berodde på att ni var fyra politiska partier i regeringen. Varje borgerligt parti hade sitt pris för att sitta still i båten, som det så vackert heter. Vart och ett av de här partierna skulle ha sin gåva: vårdnadsbidrag, skattesänkningar osv. Dessutom skulle ni hålla Ny demokrati på gott humör. Det är klart att det kostade pengar, ökade budgetunderskottet och satte fart på statsskuldens tillväxt.

Anf. 156 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Ja, det finns åtminstone två produktionsfaktorer, Lars Hedfors, nämligen arbete och kapital. Lars Hedfors talar om att man skall beskatta kapitalet. Men man skall egentligen vara försiktig med det, något som vi diskuterat i den finansdebatt som vi har fört. Om man beskattar kapitalet så hårt att det inte är tillgängligt, blir det inga jobb.

Men den debatten har vi haft. Det förslag som vi nu diskuterar gäller en kraftig höjning av skatten på arbete. Skall man tro vad Lars Hedfors själv sade i sitt svar till mig, innebär det att denna skattehöjning är direkt riktad mot produktionsfaktorn arbete, dvs. mot alla dem som arbetar.

Detta argument var inte så lyckat. Vi kritiserar att det blir en extra hög skatt på arbete, och därmed färre jobb.

Det är vidare självklart så att vi gjorde missbedömningar under regeringsförhandlingarna 1991 och under de tre år som har gått. Men Lars Hedfors menade att vi talade om att allting var på väg uppåt. Det var tvärtom. Kommer inte Lars Hedfors ihåg hur Allan Larsson talade om vändpunkter och sådant under hela valrörelsen? Carl Bildt varnade för den arbetslöshet som skulle komma och som skulle uppnå nivåer som vi inte förut hade sett. Men vi underskattade storleksordningen. Vi visste inte hur djup den finanskris som er spekulationsekonomi orsakat faktiskt var. Den finanskrisen ledde inte bara till att bankerna fick problem, vilka jag har fått ägna mig åt att hantera efter ert 80-tal, utan också till att ett stort antal hushåll och företag som hade lånat pengar under de glada 80-talsdagarna, som inte var så glada, fick amortera tillbaka pengarna. De ökade sitt sparande kraftigt, och därmed föll den inhemska efterfrågan dramatiskt.

Den ekonomiska politik som skulle föras skulle så snabbt som möjligt få ned de räntor som hämmar den inhemska efterfrågan. Ni var för

övrigt med på åtstramningar hösten 1992. Att sänka skatter, som ni föreslog, skulle göra det etter värre. Det var bara genom en sådan politik som skulle ha förts av er under 80-talet – men då missade ni den – som vi skulle ha kunnat få de lägre räntor som hade gjort att man snabbare skulle ha kommit genom finanskrisen och fått upp den inhemska efterfrågan. Där gjorde ni er stora missbedömning.

Lars Hedfors! De skattehöjningar som ni föreslår har gjort att OECD dramatiskt justerar ned sina prognoser för utvecklingen i Sverige jämfört med utvecklingen för andra länder. Lars Hedfors kan inte vara så stolt över det i dagens debatt. Detta är någonting som kommer att skada ekonomin och medborgarna. Det är så som Nils Lundgren sade: Tyvärr kommer detta att kunna permanenta massarbetslösheten. Det vill jag inte vara med om.

Anf. 157 LARS HEDFORS (s) replik:

Herr talman! Vad gäller OECD:s prognos: Kom ihåg, Bo Lundgren, att den socialdemokratiska regeringen har suttit vid makten i två månader! Vad förväntar ni er efter två månader? Hur skulle vi på två månader klara av de gigantiska budgetunderskotten och ränteutgifterna liksom den gigantiska och snabbt växande statsskulden? Det är väl fullständigt självklart att OECD sneglar på sådant som tillkom under den borgerliga tiden. OECD:s prognoser är dessutom inte så framåtsyftande att de tar hänsyn till de förslag som vi kommer att lägga fram i budgetpropositionen. Jag är alldeles övertygad om att det när vi har lagt fram dem och fått igenom dem i riksdagen kommer att bli en vändpunkt, i varje fall när det gäller budgetunderskottet.

Den missbedömning som den borgerliga regeringen gjorde när den trädde till 1991 var att den tydligen var övertygad om att situationen var bättre än den var. Ni gjorde prognoser som visade att budgetunderskottet skulle stanna på 70 miljarder. I själva verket brakade det iväg till 200 miljarder. Ni gjorde prognoser som visade att tillväxten skulle bli 2–3 %, när vi i själva verket fick en negativ tillväxt.

Slutligen, herr talman, gäller den moderata litanian för tillfället att skattehöjningarna kommer att leda till arbetslöshet. Jag vill påstå att om vi inte kan få ordning och reda i statens finanser, blir det det verkliga hotet mot sysselsättningen i Sverige. Om vi inte kan få ned budgetunderskottet och ränteutgifterna, kommer arbetslösheten att öka. Vi är också i full färd med att göra detta genom att lägga fram konkreta förslag, något som ni inte gör. Ni lägger inte fram några konkreta förslag. Ni vägrar över huvud taget att tala om hur man skall finansiera EU-avgiften om 20 miljarder kronor. Ingen vet hur de borgerliga vill finansiera EU-avgiften. Jag tycker att ni skall tala om hur ni vill göra det.

Att vi kan klara budgetsaneringen är viktigt för näringslivet och för hushållen. Det skapar framtidstro, en vilja hos människor att konsumera, att ta litet grand av sparandet och sätta fart på det. Det är vad vi behöver framöver.

Anf. 158 ROLF KENNERYD (c) replik:

Herr talman! Jag vill redan inledningsvis deklarera att jag inte kommer att hemfalla åt historisk retorik eller retorisk historik. Det har denna långa dags färd mot natt innehållit alldeles tillräckligt av.

Lars Hedfors tog i sitt anförande sats i behovet av att bemästra budgetunderskottet, och han bekräftar därmed mitt antagande att det här angivna behovet av att finansiera just EU-avgiften inte är det viktigaste, utan att det viktigaste är att bemästra budgetunderskottet. Det finns inga delade meningar om behovet av att bemästra både budgetunderskott och statsskuld, men vi tycker att det icke skall ske på det sätt och med den motivering som utskottsmajoriteten nu föreslår.

Lars Hedfors beskriver EU-medlemskapet och dess finansiering som en "ekonomisk påfrestning". Det är en ganska nyintagen attityd. Under hela den debatt som föregick folkomröstningen var i varje fall partiledaren i Lars Hedfors parti och även dennes finansminister mycket noga med att peka på de ekonomiska fördelarna av ett EU-medlemskap. Föreligger nu icke längre dessa, Lars Hedfors? Ge också ett svar på den av mig ställda avslutande frågan: Om det inte är så, varför då denna generella belastning och försämring av konkurrenskraften, också inom de sektorer av näringslivet som inte kan påvisas ha några fördelar av det medlemskap som vi nu är på väg in i?

Anf. 159 LARS HEDFORS (s) replik:

Herr talman! Jag bara konstaterar att ni själva gång på gång har sagt att det är produktionen och det svenska näringslivet som tjänar på ett medlemskap i EU, Rolf Kenneryd. Det är era egna ord jag använder och grundar mina påståenden på. Jag förstår inte varför Rolf Kenneryd försöker springa ifrån dem.

Rolf Kenneryd säger någonting som är mycket egendomligt. Han säger att det viktigaste inte är att finansiera EU-avgiften. Det viktigaste är att få ned budgetunderskottet. De två sakerna hänger ju samman!

Ni kan inte tala om när EU-avgiften så att säga betalar sig själv. Det kan dröja ganska länge innan det blir på det viset. Då leder denna EU-avgift till ett budgetunderskott. Då är det samma sak att finansiera EU-avgiften och att få ned budgetunderskottet. Det ena utesluter alltså inte det andra.

Har ni någon som helst uppfattning om hur ni tänker finansiera EU-avgiften, Rolf Kenneryd? Ni gissar att 10 miljarder klarar sig genom en räntesänkning. Ni vet inte när den där räntesänkningen kommer, men ni gissar.

Men de andra 10 miljarder kronorna, då? Hur skall ni finansiera dem? Det är utomordentligt angeläget att Rolf Kenneryd talar om det. Bo Lundgren kunde det inte. Vi får höra om övriga borgerliga debattdeltagare klarar det.

Anf. 160 ROLF KENNERYD (c) replik:

Herr talman! Jag börjar i den senare delen av Lars Hedfors replik.

Vi föreslår att finansieringen av EU-avgiften kortsiktigt skall göras inom ramen för den budgetbehandling som vi nu står inför. I den bud-

getbehandlingen kommer vi självfallet också att väga in de ekonomiska fördelar som vi bedömer att medlemskapet successivt kommer att innebära.

Det är självklart att det är produktionen som har fördelar av ett EU-medlemskap. Det är lika självklart att hela det svenska folkhushållet skall dra nytta av att produktionsresultaten förbättras vid ett medlemskap.

Det ni nu gör genom ert förslag till beslut är att ni försämrar förutsättningarna för att vi skall kunna tillgodogöra oss de ekonomiska fördelar som medlemskapet eljest skulle ha givit oss. På det sättet blir den föreslagna finansieringen för att använda ett fint uttryck kontraproduktiv.

Anf. 161 LARS HEDFORS (s) replik:

Herr talman! Jag får inget svar på frågan om hur Centerpartiet och de borgerliga partierna tänker finansiera EU-avgifterna. Det blir ett vagt, undanglidande svar. Det kommer nog när vi skall diskutera budgetpropositionen. Mer får vi inte veta.

Rolf Kenneryd säger att man då också skall väga in fördelarna. Det är angeläget att Rolf Kenneryd kvantifierar dessa fördelar. Tala om hur stora de är! Hur stora räknar ni med att de skall bli? Hur mycket skall ni finansiera i budgeten? Det vore alldeles utomordentligt om vi kunde få reda på det nu.

Rolf Kenneryd säger nu att produktionen får fördelar – han håller med mig på den punkten – och att också svenska folket får fördelar. Då kommer jag tillbaka till frågan: Hur mycket skall svenska folket betala, och hur?

Anf. 162 ISA HALVARSSON (fp) replik:

Herr talman! Lars Hedfors talar om de 20 miljarder som medlemskapet kostar. Nu är det inte så att de 20 miljarderna skall ut på en gång. Den förra finansministern Anne Wibble gjorde stora insatser genom att förhandlingsvägen få ned avgiften och få till stånd en infasning. Det tycker jag också att man skall beakta.

Vi säger att vi skall titta på finansieringen i själva budgetbehandlingen. Vi säger att finansieringen inte speciellt behöver pekas ut. Häri ligger svaret. Det finns ingen anledning att precisera här, för då går vi ifrån det vi säger om att man inte skall precisera.

Lars Hedfors har alldeles nyss röstat ned vårt förslag i finansutskottets betänkande som innebar att vi kunde minska statens utgifter med 4,5 miljarder för innevarande budgetår jämfört med regeringens förslag. Där har vi 4,5 miljarder till godo, kan man säga.

Från Folkpartiets sida förde vi aldrig fram de ekonomiska orsakerna till ett medlemskap i första hand. Vi förde fram freden. Vi förde fram miljön. Vi förde fram vikten av att få rösträtt i Europa, men också naturligtvis att landet Sverige genom att dra till sig investeringar kunde dra nytta av medlemskapet.

Jag hörde Ingvar Carlsson många gånger. Han sade att ett EU-medlemskap inte var nödvändigt för företagen. Företagen hade redan

fått sitt genom EES-avtalet. Han sade att EU-medlemskapet innebar en politisk påverkansmöjlighet och att Socialdemokraterna skulle kunna arbeta inom hela Europa för en ekonomisk politik. Han sade att det lilla landet har svårt att föra en egen ekonomisk politik i den internationaliserade värld vi lever i.

Jag tycker att Lars Hedfors resonerar litet egendomligt.

Anf. 163 LARS HEDFORS (s) replik:

Herr talman! I så fall är jag nog inte ensam.

Isa Halvarsson säger att de 20 miljarder kronorna inte skall tas ut på en gång, och då behöver de kanske inte heller finansieras på en gång. Det håller vi med om. Det säger vi också. Vi finansierar inte heller allt på en gång. Vi tar ut en höjd arbetsgivaravgift nu som ger mellan 5 och 6 miljarder kronor. Det kommer fler förslag i budgetpropositionen om pengar som kommer att tas ut litet senare. På den punkten är vi uppenbarligen alldeles överens.

Isa Halvarsson för ett resonemang om att Ingvar Carlsson skulle ha sagt att medlemskapet inte skulle ge några fördelar för produktionen. De fördelarna skulle vi ha klarat av i och med EES-avtalet.

Jag vet också att Isa Halvarssons partiledare Bengt Westerberg vid ett flertal tillfällen har sagt att medlemskapet är bra för det svenska näringslivet och för produktionen och att det kommer att ge mer sysselsättning. Det är något motstridiga budskap som förs fram.

Jag efterlyser fortfarande besked om hur ni tänker finansiera de miljarder som vi skall betala i medlemsavgift. Det har vi inte fått besked om. Ännu har ingen talat om det. Det har varit undanglidande och vaga formuleringar och fromma förhoppningar.

Anf. 164 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik:

Herr talman! Lars Hedfors beskriver EU-medlemskapet i mycket negativa ordalag – mycket värre än vad jag hade kunnat tro. Han säger att de borgerliga lättsinnigt tar på sig nya utgifter och syftar vad jag förstår på EU-medlemskapet. Detta om något späder på de europeiska fördomarna om det svenska intresset för EU-medlemskapet, dvs. att allt skulle handla om ekonomi och om hur mycket vi i Sverige kan tjäna ekonomiskt på att gå med i EU.

Jag skulle vilja rekommendera Lars Hedfors att tala med de blivande EU-parlamentarikerna och låta sig inspireras av EU-idén. EU handlar faktiskt inte bara om ekonomisk politik. Det handlar om mycket mer.

I mitt anförande sade jag att de positiva effekterna av ett medlemskap kommer hela folket till del. Medlemskapet gynnar oss alla, oavsett om vi är konsumenter, producenter, skattebetalare eller bidragstagare. Socialdemokraterna delar tydligen inte denna uppfattning. Min fråga till Lars Hedfors blir därför ganska given. Vilka grupper eller områden i Sverige gynnas inte av EU-medlemskapet?

Anf. 165 LARS HEDFORS (s) replik:

Herr talman! Jag tillhör dem som tror att EU-medlemskapet gynnar Sverige. Jag röstade ja till ett medlemskap. På den punkten råder det inga delade meningar.

Michael Stjernström säger att jag talar om EU-medlemskapet i negativa ordalag. Är det negativt att tala om att det kostar oss 20 miljarder kronor att vara med? Skall vi fördölja det? Det måste väl vara positivt att tala om det? Lika positivt är det väl att man talar om hur man vill finansiera medlemskapet?

Som gammal lärare tycker jag att det är utomordentligt pedagogiskt riktigt att tala om detta i samband med att vi går in i EU i stället för att skjuta det på en oviss framtid.

Jag håller med Michael Stjernström om att EU handlar om mycket mer än om ekonomi. Det var en av orsakerna till att jag röstade ja. Det handlar om fred, miljö osv. Det är alldeles riktigt.

Men vi kan inte göra som strutsen, dvs. sticka huvudet i sanden och tro att vi kommer undan utan att betala någonting för medlemskapet.

Michael Stjernström har, som sagt, ännu inte talat om hur han vill finansiera medlemsavgiften.

Anf. 166 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik:

Herr talman! Lars Hedfors och jag är överens om att man skall finansiera det som vi åtar oss här i kammaren, men vi avvisar bestämt öronmärkningsprincipen.

Lars Hedfors säger att han inte har fått svar av de borgerliga partierna – det gäller då även kds – på frågan om hur medlemsavgiften skall finansieras. Men Lars Hedfors har fått svar.

Jag har i mitt anförande sagt att kds vill att den skall finansieras inom ramen för det ordinarie budgetarbetet. Jag vet inte vilken syn Lars Hedfors har på budgetarbetet, men kds ser inte budgetarbetet som något vagt eller diffust. Det är hårda realiteter som präglar budgetarbetet, och det bör så förbli.

Anf. 167 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! I denna debatt sade Lars Hedfors att socialdemokraterna är beredda att ta ansvar för sitt agerande. Det är vi i Vänsterpartiet också. Det hoppas man att alla partier är.

Vi i Vänsterpartiet går ännu längre. Vi tar ansvar även för andras agerande, det som andra har åstadkommit.

Lars Hedfors sade att socialdemokraterna hade redovisat hur de ville finansiera EU-medlemskapet. Då tog han allt i. De antydde hur de ville göra det – det är någonting helt annat. Men det är sant att de antydde hur de ville finansiera medlemskapet.

Herr talman! De borgerliga partierna klarar inte denna dag av att ens antyda hur dessa utgifter skall finansieras. De orkar inte ens med en antydan. Deras argumentering är mångskiftande på denna punkt.

Medlemskapet skall inte finansieras genom skatter, eftersom skatter är alldeles för generella eller drabbar vissa grupper och sektorer. Så är det med skatter. Det är någon som betalar skatterna. Det ligger i sakens

natur. Därför är det föga mening med att säga att skatten drabbar någon. Det är klart att den gör det. Det är klart att det hade varit bra att slippa dessa skattehöjningar, men nu går inte det, eftersom medlemskapet måste finansieras.

De borgerliga partierna säger att motiveringen är fel, att man inte skall motivera finansieringen på detta sätt. Vi kan nog tänka oss andra motiv. Bara vi får fram substansen i finansieringen är jag villig att överväga de flesta motivtexter. Men det handlar inte om detta. De borgerliga är emot dessa skattehöjningar. De är emot skattehöjningar i allmänhet och dessa i synnerhet.

De borgerliga säger att vinsterna med medlemskapet försvinner genom dessa skattehöjningar. Jag har alltid undrat hur stor ja-sidan anser att vinsten är. Denna debatt antyder ju hur stor vinsten enligt ja-sidan är. 12,4 miljarder måste vinsten vara, eftersom vinsten tydligen försvinner om man tar ut 12,4 miljarder. Så är det med det. Tänk om ja-sidan inför folkomröstningen hade talat om att man bedömde vinsten till 12,4 miljarder. Större tycks den inte vara enligt de borgerligas mening.

Man säger att detta skall finansieras över budgeten på vanligt sätt. Så argumenterar ni inte annars. Folkpartiet! Lyssna och betänk! Ni sade till kds att vårdnadsbidraget måste finansieras till sista öret. Då gällde den argumenteringen. Nu skall medlemskapet finansieras över budgeten. Man använder de argument och principer som passar.

När Bo Lundgren skulle slopa dubbelbeskattningen sade han att denna sänkning skulle finansieras till sista öret. Då fanns det öronmärkta pengar. De principiella synpunkter som man har på budgethanteringen varierar högst väsentligt.

Medlemskapet skall alltså finansieras över budgeten på sedvanligt sätt, ungefär som FN:avgiften, med något slags dynamik. Hur har ni tänkt få in dessa 20 miljarder? Ni kanske tänker er att det blir 100 000 nya jobb. Det skulle ge ungefär 20 miljarder. Ger EU-medlemskapet 100 000 nya jobb i den privata sektorn 1995–1996? Tror ni ens själva på det? Kanske skall medlemskapet finansieras genom reallöneökningar. Det räcker ju med 5 % i reallöneökningar, på grund av EU-medlemskapet under 1995, för att detta skall finansieras. Tror ni ens själva på den kalkylen, att det skulle ge 5 % i reallöneökningar? Det kan ni rimligtvis inte tro.

Ni vill finansiera medlemskapet med ytterligare besparingar. Strunta i att tala om öronmärkningen! Berätta hur man skall göra ytterligare besparingar på 20 miljarder! Berätta sedan hur det kommer att påverka prognoserna för den inhemska efterfrågan och hur det kommer att påverka sysselsättningen och välfärden i Sverige!

Ni som inte vill betala denna avgift vill dra in 20 miljarder genom besparingar. Det säger ni egentligen. Det vill ni helst inte prata om. Detta skall tas upp i budgetbehandlingen. Tala om detta, eller begär inga fler repliker i denna debatt!

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Finansiering av medlemskap i EU

Anf. 168 PER BILL (m):

Herr talman! Jag vill yrka bifall till reservationerna 1 och 6.

Motiveringen i det första fallet är att det är mycket oklokt att höja löneskatterna i ett läge när vi har över 12 % arbetslöshet.

Motiveringen i det andra fallet är att det är en uppenbar risk för en snedvridning i konkurrensen mellan kommunala och privata alternativ när man undantar kommuner och landsting från de höjda löneskatterna.

I propositionen framgår att de som regeringen anser är gynnade av ett EU-medlemskap är primära skatteobjekt. Däremot skall kommunernas kostnader för höjningen av löneskatterna kompenseras genom att hela beloppet återbetalas.

Det framgår inte hur beloppet skall se ut, om det inkluderar alla merkostnader för alla anställda i kommunsektorn.

Att på det föreslagna viset särskilja delar av den svenska arbetsmarknaden är ett steg i fel riktning. Det leder bara till en snedvridning av konkurrensen. Dessutom är det oklart i propositionen vad som menas med den kommunala sektorn. Är det enbart barnomsorg, äldreomsorg och skola som skall få bättre konkurrensvillkor än motsvarande privata, kooperativa och kyrkligt drivna enheter, eller ingår också kommunala snickare, kommunala bussförare och kommunala badvakter?

Herr talman! Jag hade velat sluta med att fråga Göran Persson om han kan förklara varför ett privat daghem på ena sidan gatan gynnas av EU och därför skall straffbeskattas, medan ett daghem på andra sidan gatan, som är kommunalt, inte skall beskattas. Men nu är väl Göran Persson hemma och läser den OECD-rapport där s-regeringen får svidande kritik, så kanske kan jag få ett svar av Lars Hedfors i stället.

Tack så mycket!

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter 9 §.)

9 § Vissa fastighetsskatte- och fastighetstaxeringsfrågor, m.m.

Vissa fastighetsskatte- och fastighetstaxeringsfrågor, m.m.

Föredrogs

Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU13

Vissa fastighetsskatte- och fastighetstaxeringsfrågor, m.m. (prop. 1994/95:53)

Anf. 169 CARL FREDRIK GRAF (m):

Herr talman! När det gäller det här betänkande om fastighetsskattefrågor och fastighetstaxeringsfrågor känns det naturligtvis frestande att räkna upp alla de argument som jag har i det här ärendet, men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till den reservation som är fogad till betänkandet.

Anf. 170 INGER LUNDBERG (s):

Herr talman! Jag vill yrka bifall till utskottets förslag och förutsätter att samtliga kammarens ledamöter använder den tid de sparar till att läsa in betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

FiU6 Vissa långsiktiga internationella låneåtaganden

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SkU16 Finansiering av medlemskap i EU

Mom. 1 (beslut om höjd arbetsgivaravgift eller andra skatter)
1. utskottet
2. res. 1 i motsvarande del (m, c, fp, kds)

Votering:
175 för utskottet
138 för res. 1
13 avstod
23 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	156 s, 1 m, 14 v, 4 mp
För res. 1:	76 m, 24 c, 24 fp, 14 kds
Avstod:	2 v, 11 mp
Frånvarande:	5 s, 3 m, 3 c, 2 fp, 6 v, 3 mp, 1 kds

Birgitta Wichne (m) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Johan Lönnroth (v) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Eva Goës och Marianne Samuelsson (båda mp) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 2 (finansieringsfrågorna i övrigt)
1. utskottet
2. res. 4 (c, kds)
3. res. 5 (mp)

Förberedande votering:
39 för res. 4
17 för res. 5
273 avstod
20 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Huvudvotering:
174 för utskottet
37 för res. 4
118 avstod
20 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 155 s, 1 fp, 18 v
För res. 4: 23 c, 14 kds
Avstod: 1 s, 77 m, 23 fp, 17 mp
Frånvarande: 5 s, 3 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 1 mp, 1 kds

Mom. 3 (kompensation till kommunerna, m.m.)
1. utskottet
2. res. 6 (m, c, fp, kds)
Votering:
188 för utskottet
141 för res. 6
2 avstod
18 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 156 s, 18 v, 14 mp
För res. 6: 1 s, 78 m, 24 c, 24 fp, 14 kds
Avstod: 2 mp
Frånvarande: 4 s, 2 m, 3 c, 2 fp, 4 v, 2 mp, 1 kds

Mom. 4
Kammaren biföll utskottets hemställan.

SkU13 Vissa fastighetsskatte- och fastighetstaxeringsfrågor, m.m.
*Mom.2 och 6 (*fastighetstyper som omfattas av omräkningsförfarandet)
1. utskottet
2. res. i motsvarande del (m, c, fp)
Votering:
192 för utskottet
139 för res.
18 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 156 s, 18 v, 17 mp, 1 kds
För res.: 78 m, 24 c, 24 fp, 13 kds
Frånvarande: 5 s, 2 m, 3 c, 2 fp, 4 v, 1 mp, 1 kds

Övriga moment.
Kammaren biföll utskottets hemställan.

10 § Mervärdesskatten och EG

Föredrogs
Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU7
Mervärdesskatten och EG (prop.1994/95:57)

Kammaren biföll utskottets hemställan att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Anf. 171 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Herr talman! I det här betänkandet behandlas förslag till ändringar i mervärdesskattelagstiftningen till följd av ett svenskt medlemskap i EU. Det har utan överdrift varit en del problem med regeringens proposition avseende detta betänkande. Under den förra mandatperioden tog socialdemokraterna varje tillfälle i akt att i tid och otid kritisera den dåvarande regeringens propositioner.

Jag nöjer mig med att konstatera att tack vare en kompetent, vaken och alert opposition har de grövsta blindskären undvikits. Exempelvis har moderaternas förslag om att avvisa förslaget om skatteplikt för bowling och badminton vunnit gehör. Likaså har vårt förslag när det gäller vilka varor som skall få säljas skattefritt ombord på färjor och flygplan vunnit bifall.

En ökad tjänsteproduktion hämmas av en hög belastning av skatter och avgifter. Den höjda mervärdesskatten är utan tvekan till stor nackdel när det gäller tjänsteproduktionens utveckling. Det pågår en diskussion i EU om att kunna differentiera skattesatsen på tjänster.

Sverige har genom skatteministern i den nyligen avgångna borgerliga regeringen tagit upp frågan med EU. Det är enligt moderat uppfattning viktigt att harmoniseringen med gällande bestämmelser i EU sker på ett sådant sätt att vi inte försämrar möjligheterna att utnyttja en lägre skattesats än den normala avseende viss tjänsteproduktion.

Med anledning härav motsätter vi oss höjningen av restaurangmomsen. Tillsammans med höjda löneskatter och aviserade fastighetsskatter kommer den att leda till att restaurangnäringen får betydande svårigheter. Den redan höga arbetslösheten inom branschen riskerar därmed att öka.

Regeringens vänsterorienterade skattechock överstiger 50 miljarder hittills. Det innebär ett mycket hårt slag mot svensk landsbygd och glesbygd.

Sedan den generella avdragsrätten infördes för kommuner och landsting har momsfri verksamhet bedriven i privat eller ideell regi inte haft möjlighet att konkurrera på lika villkor med motsvarande verksamhet i kommunal regi. I reservation nr 7 har vi moderater tillsammans med Folkpartiet liberalerna utvecklat vår uppfattning i denna viktiga fråga. Vi har med kraft poängterat att regeringen måste återkomma med förslag till riksdagen som eliminerar de konkurrenssnedvridande effekter vi upplever i dag.

Regeringen har föreslagit att moms på sjuktransporter slopas. Det får till följd att privata aktörer på marknaden hamnar i ett sämre konkurrensläge än motsvarande verksamhet i den offentliga sektorn. Det är

beklagligt att socialdemokraterna inte har velat ta sitt förnuft till fånga i den här frågan och avvakta med denna ändring till dess att kommunernas och landstingens hantering av mervärdesskatten fått sin lösning. Det är ännu mer beklagligt att inte Vänsterpartiet orkade att hålla en klar redig linje i den här frågan.

När det visade sig att oppositionen skulle kunna få majoritet tvärvände Vänstern och satte sig, behagligt kanske, men något skamset får jag ändå hålla med om, i socialdemokraternas knä. Allt tal om Vänsterns intresse för småföretagandet i landet är således en chimär. Genom att man följer regeringslinjen drabbas just småföretag, ofta verksamma i glesbygd.

Herr talman! Vi moderater står givetvis bakom alla de reservationer där det finns moderata namn bland undertecknarna, men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation nr 1.

Anf. 172 ROLF KENNERYD (c):

Herr talman! Det betänkande vi nu skall resonera om, Mervärdesskatten och EU, är ett av de mest diskuterade i utskottet under hösten. Resultatet har blivit en del förändringar i förslagen i proposition 57, som ligger till grund för betänkandet. Det är förändringar som har kunnat ske i enighet. Det är bra att så har kunnat ske.

Det har helt enkelt varit nödvändigt att åstadkomma dessa förändringar på grund av den bokstavsfundamentalism inför EG:s regelsystem på mervärdesskatteområdet som präglade propositionen. En fortsatt bokstavsfundamentalism av detta slag skulle ha skapat betydande problem i det svenska samhället. Därför är det bra att det har varit möjligt att i enighet åstadkomma en del förändringar.

Än bättre hade det varit om majoriteten hade visat litet större mod och öppenhet inför förändringar gentemot propositionen. Det gäller t.ex. det som K-G Svenson berörde, mervärdesskatten på sjuktransporter, som innebär en mycket klar konkurrenssnedvridning till nackdel för privata utövare av ambulanstransporter i förhållande till dem som utförs i landstingens egen regi. Det finns så mycket större anledning att på detta område skynda långsamt, eftersom regeringen aviserat nya och förändrade regler för kommunernas och landstingens hantering av mervärdesskatten fr.o.m. årsskiftet 1995/96.

Jag yrkar bifall till reservation 1.

Inom EG pågår en omfattande diskussion om differentierade mervärdesskattesatser. Beslut i anledning av dessa diskussioner kan förväntas inom något år. Ett område där man diskuterar en lägre skattesats än normalskattesatsen är den s.k. turistmomsen inklusive serveringstjänster. Det finns alltså starka skäl att avvakta och påverka denna diskussion inom EG innan en bokstavsfundamentalistisk anpassning sker till EG:s nuvarande regelsystem. Det skulle i hög grad bidra till ökad konkurrenskraft och därmed ökad sysselsättning i hotell- och restaurangbranschen. Jag yrkar därför bifall också till reservation 6.

Anf. 173 ISA HALVARSSON (fp):

Herr talman! På Värmlands Folkblads ledarsida stod det: Säg nej till dumheter! Om EU:s anvisningar är alltför korkade går det att slingra sig runt dem. Det visar skatteutskottet, som sagt nej till uttag av moms på ved från egen fastighet. Lär av det när nya, dumma förslag dyker upp, så blir EU-medlemskapet betydligt trivsammare.

Det diskuteras allmänt och befaras att vi i Sverige skall sträva efter att inom EU bli "bäst i klassen", att vi skall lägga oss platt för olika bestämmelser och propåer och sedan skynda på för att genomföra dem.

Jag har upplevt att utskottet konstruktivt har fått fram lösningar när det gäller EU och momsen t.ex. på vedbränslet men också när det gäller utrikes brev. Jag har glädjande nog fått en del av min motion bifallen. Det var bra, för annars hade det blivit billigare att sända brev till Norge än till Danmark. Det hade t.o.m. blivit billigare att skicka brev till Norge än inom Sverige. Då hade det verkligen, med Värmlands Folkblads terminologi, verkat korkat.

Det var synd och onödigt att vi inte kunde enas om en rimlig lösning för sjuktransporter. Efter att Vänsterpartiet vände på klacken kommer nu många ambulansföretag i knipa. Det hade absolut varit möjligt att låta dem få anstånd med momsbefrielsen till dess frågan om kommunernas och landstingens hantering av mervärdesskatten har fått sin lösning. När man utformar hanteringen av kommunernas och landstingens mervärdesskatt är det viktigt att reglerna blir sådana att nuvarande snedvridning av konkurrensen mellan privat och offentlig verksamhet elimineras.

Herr talman! Jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation 1.

Anf. 174 PER ROSENGREN (v):

Herr talman! Det är inte lätt att vara vänsterpartist i dessa dagar. Ena dagen lämnar vi in en motion om bibehållande av en lägre serveringsmoms och ett bibehållande av den ännu lägre momsen på porto. Nästa dag sluter vi en överenskommelse med socialdemokraterna som innebär att vi går med på att höja serveringsmomsen och momsen på portot. Detta är för att klara en del av finansieringen av EU-avgiften.

Denna överenskommelse innebär bl.a. att Vänsterpartiet har fått gehör för kraven på en rimlig fördelningspolitik och en rättvis, miljöinriktad finansiering av det svenska medlemskapet i EU. Vi noterar med tillfredsställelse att det har varit möjligt att bilda majoritet för att ta ut fastighetsskatt på industrifastigheter.

I överenskommelsen mellan Vänsterpartiet och regeringen ingår att Vänsterpartiet skall godta höjningen av mervärdesskatten för serveringstjänster och brevbefordran. I sak är vi mycket tveksamma till dessa höjningar. Men som ett led i överenskommelsen kring finansieringen av medlemskapet i EU har vi dock accepterat denna del av regeringens förslag till finansiering. Vi vidhåller dock uppfattningen att det är önskvärt att skapa finansiellt utrymme för en sänkning av momsen på sysselsättningsintensiva tjänster som t.ex. serveringstjänster.

Man får ge och ta i en förhandling. Förändringarna i mervärdesskattelagen är föranledd av medlemskapet i den europeiska unionen, som är

resultat av de förhandlingar som den f.d. borgerliga regeringen uppnådde. Det var ett förhandlingsresultat som utbasunerades som en total seger för de svenska förhandlarna. Nu börjar vi dock se en viss frustration hos de borgerliga ja-sägarna. Det börjar likna Hasse & Tage när de säger: Det hade vi ingen aaning om.

I fråga efter fråga inom skatteutskottet vill de borgerliga överge det framförhandlade resultatet. Den borgerliga kritiken mot de borgerliga EU-förhandlarna är ju ganska intressant. Synd bara att ni var så tysta under EU-valkampen.

Så till sakfrågorna. Den fråga som förutom de tidigare relaterade sysselsatt skatteutskottet mest är frågan om vi skall ha moms på lantbrukarnas uttag av ved. Det stod redan på ett tidigt stadium klart att värdet av detta skulle bli mycket lågt, eftersom värdet skall fastställas till produktionsvärdet och inte till försäljningsvärdet, som är vanligt i svensk skattelagstiftning. För uttag av ved skulle värdet inte ligga långt från nollpunkten.

Min förvåning var inte ringa när jag konstaterade vilka enorma resurser som användes i olika försök att påverka utskottet att formulera sig på ett visst sätt. Inom LRF saknas då inte resurser. Med benäget bistånd från vedeldande intressen i utskottet lade man ner all energi – vedenergi – i ärendet. Som nyvald riksdagsledamot kunde jag inte göra annat än att betrakta hela spelet med visst intresse. Inte är den svenska beslutande församlingen så tråkig som det görs gällande. Det här var underhållning på hög nivå.

Den fråga som för Vänsterpartiet var svårast i det föreliggande förslaget är borttagandet av momsskyldigheten för ambulanstransporter. Vi var länge mycket tveksamma till hur vi skulle ställa oss. Det kan i enstaka fall orsaka konkurrensproblem, framför allt för de ambulansföretag som ämnar göra investeringar under 1995. I utskottets betänkande förutsätts dock att kommuner och landsting skall ta hänsyn till detta och se till att kompensera de företag som kan komma att lida ekonomisk skada på grund av förändringarna.

EG:s regler är glasklara. De innehåller en klar och entydig bestämmelse om att mervärdesskattefrihet skall föreligga för sjuktransporter. Vad vi skulle ha kunnat göra är att förlänga mervärdesskatteskyldigheten ett år.

Vänsterpartiet kan, till skillnad från de borgerliga partierna, hävda att vi skall anpassa oss med måtta till den europeiska unionen – detta eftersom vi inte godtog det svenska förhandlingsresultatet. Vi menar därför när det gäller utbildnings-, kultur-, sport- och idrottsområdet samt när det gäller ideell och jämförlig verksamhet att vi bör undvika en alltför överdriven anpassning. De tankarna finns med i utskottstexten. I diskussionen om ett eventuellt införande av moms på uthyrning av idrottslokaler bidrog Vänsterpartiet till att en sådan inte infördes.

Slutligen pekar vi på problemet som vissa nystartade företag kan ha som inte har något mervärdesskatteregistreringsnummer. Vi menar att alla som vill ha ett registreringsnummer, även om de har en omsättning understigande 200 000 kr, skall kunna erhålla ett sådant oavsett om de ha utlandsaffärer eller ej.

För att underlätta kammarens arbete kommer jag inte att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation, men vi kommer att följa upp såväl vårt särskilda yrkande som vår reservation i framtiden.

Anf. 175 RONNY KORSBERG (mp):

Herr talman! Jag kan börja med att instämma i vad Per Rosengren sade: Det kan inte vara lätt att vara vänsterpartist i dessa dagar. Jag kanske kan sträcka mig så långt att jag instämmer i hans åsikter om att underhållningvärdet inte är obetydligt. Han bidrog själv med en målande beskrivning av hur halsbrytande det går till att stödja ett förslag som man inte gillar och sedan försöka förklara varför.

Som det har sagts är EU-anpassningen skälet till att vi över huvud taget diskuterar denna fråga. Helt klart kommer vi i konflikt när vi skall uppfylla de avtal som vi skrivit på och när vi skall skydda de intressen som vi tycker är viktiga. Alla vet att vi sade nej i folkomröstningen, men svenska folket sade ja. Då måste vi se till att samarbetet fungerar. Vi skall vara konstruktiva och utifrån våra utgångspunkter se till att avtalet fungerar bra. Det innebär att vi är tvungna att anpassa oss till de regler som gäller. Men det finns gränser för hur mycket vi behöver anpassa oss. Vi behöver inte anpassa ihjäl oss. På ett par punkter har vi haft invändningar när det gäller anpassningen. Vi tycker att det går alltför långt i fråga om sjuktransporterna. Vi är inte hundraprocentigt övertygade om vilka effekter det verkligen blir och vilka tal vi talar om. Men bara misstanken att man snedvrider konkurrensen för framför allt småföretagen gör att vi vill att man skall vara försiktig. Det kan inte vara rimligt att man lovar företagen vissa spelregler och sedan slår undan benen för dem. Vi tycker att vi helt klart kan vänta.

Sedan till serveringstjänsterna. Det är litet märkligt att man inte kan vänta. Den här branschen, som i och för sig är ganska trivsam, drabbas tre gånger genom den här anpassningen. Dels får man en höjd skatt på arbete – det är en arbetsintensiv bransch – genom höjd arbetsgivaravgift, dels får man höjd skatt på de kommersiella lokalerna när hyran går upp. När man dessutom skall betala en högre serveringsmoms, är frågan hur många som har råd att över huvud taget besöka restauranger eller andra serveringsställen. Risken är att anpassningen blir negativ ur skattesynpunkt, dvs. att vi kommer att förlora pengar i stället för att få in pengar. Det kan rimligen inte var meningen. Därför har vi också sagt att vi inte tycker att vi behöver acceptera denna serveringsmoms i det här läget. Därför vill jag yrka bifall till reservationerna 1 och 6.

Anf. 176 PER ROSENGREN (v) replik:

Herr talman! När miljöpartisterna blir trovärdiga nog att träffa överenskommelser med andra parter får även de uppleva att en förhandling både ger och tar. Med miljöpartisternas agerande kanske det dröjer ganska länge innan de hamnar i en sådan situation.

Anf. 177 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds):

Herr talman! Jag vill kort kommentera några frågor i betänkandet som rör moms på sjuktransporter, serveringstjänster och den ideella sektorn.

Regeringens förslag om skattefrihet för sjuktransporter medför en kostnadsökning för de berörda företagen, eftersom de förlorar möjligheten att lyfta ingående skatt på löpande utgifter och investeringar. Ett stort antal företag, i stor utsträckning i glesbygd, riskerar att inte kunna fortsätta sin verksamhet. Deras ekonomiska situation riskerar att försämras, eftersom det kan vara svårt att förhandla om långsiktiga avtal.

Anpassningen till EG:s regler på denna punkt borde anstå till dess att frågan om kommunernas och landstingens hantering av mervärdesskatten fått sin lösning. Det är märkligt att Socialdemokraterna inte är beredda att skjuta upp frågan under åtminstone ett år, så att ett helhetsgrepp kan tas. Jag kan inte tolka detta på annat sätt än att man medvetet vill försämra konkurrensneutraliteten och därmed slå mot de företag som i dag sköter sjukhustransporter åt bl.a. landstingen.

Herr talman! Det är vidare anmärkningsvärt att regeringen inte beaktat att det pågår en diskussion i EU om att kunna differentiera skattesatsen på tjänster. Det är därför viktigt att harmoniseringen med EU:s regler sker på ett sådant sätt att vi inte försämrar möjligheten för Sverige att ha en reducerad skattesats för tjänsteproduktion.

Därför motsätter sig kristdemokraterna en höjning av mervärdesskatten på serveringstjänster. Det är viktigt att inte redan nu ge signal om att vi accepterar normalskattesats för dessa tjänster. Eftersom vissa medlemsländer har en reducerad skattesats för serveringstjänster, är det ett ytterligare skäl att avvakta med denna del av harmoniseringen.

En skattehöjning leder till sämre lönsamhet för hotell- och restaurangbranschen. Näringens möjligheter att höja priserna är för närvarande synnerligen begränsade. De drabbas också av höjda arbetsgivaravgifter samt kostnadsökningar för lokalhyror till följd av fastighetsskatten på lokaler. Den redan höga arbetslösheten inom branschen riskerar därmed att öka. Den fråga man ställer sig är hur Socialdemokraterna kan medverka till en ökad utslagning inom denna näring.

Herr talman! I samband med medlemskapet i EU skall den svenska mervärdesskattelagstiftningen anpassas till EG-direktiven. En del av dessa förändringar tas upp i proposition 1994/95:57, medan regeringen avser att återkomma med förslag i andra momsfrågor under våren.

En ännu så länge oklar fråga är hur ideella föreningar som bedriver second hand-verksamhet, loppmarknader osv. skall behandlas i momshänseende. För ideella föreningar där verksamheten är beroende av skänkta varor och där överskottet går till nödlidande på olika håll i vår värld skulle en momsplikt innebära stora avbräck och upplevas som djupt orättvis. De frivilliga biståndsinsatserna kommer att minska om moms införs. Detta vore olyckligt i en tid då behoven är mycket stora. I olika sammanhang har poängterats värdet av frivilliga och ideella insatser för att få ett ökat engagemang i u-landsfrågor och ta vara på människors vilja och praktiska möjligheter att verkligen göra insatser.

Regeringen har för avsikt att återkomma till riksdagen med förslag angående skattepliktens omfång på utbildnings-, kultur-, sport-och idrottsområdet samt när det gäller ideell och jämförlig verksamhet. Det är min uppfattning att skatteplikten ej skall omfatta second hand-försäljning där överskottet går till ideella ändamål.

Herr talman! Jag yrkar bifall till de reservationer där kristdemokrater är med, dvs. 1, 2 och 6.

Anf. 178 ULLA RUDIN (s):

Herr talman! Med tanke på den sena timman skall jag fatta mig kort.

Successivt har vi anpassat vår svenska mervärdesbeskattning till EG:s regelverk. Med proposition 57 har vi i stort sett genomfört den nödvändiga harmoniseringen. Några områden har lyfts ur för att särskilt utredas och kommer att behandlas här i kammaren under våren. Jag berör dem inte i dagens debatt utan återkommer när de blir aktuella.

Basen för regeringens förslag är till största delen EG:s sjätte mervärdesskattedirektiv och de resultat som uppnåddes vid medlemskapsförhandlingarna med moderate herr Dinkelspiel i spetsen. I dag anser tydligen de borgerliga partierna förhandlingarna som mindre lyckade med tanke på alla lagda motioner i ärendet. Grundtonen i dem, herr talman, är anmärkningsvärd. Graden av harmoniseringen ifrågasätts och ingångna avtal föreslås bli reviderade.

Faktum kvarstår att det föreligger en överenskommelse och att vi socialdemokrater är beredda att ta ansvar för den. Det kan inte vara en rimlig politik att kräva andra länders följsamhet utan att själva vilja gå hela vägen. Vi, såväl som de andra medlemsstaterna, är angelägna om konkurrensneutralitet och om att gemensamma regler efterlevs.

Men anpassningsansträngningarna får naturligtvis inte drivas in absurdum. Under beredningen i utskottet har vi därför arbetat flexibelt och hittat speciallösningar.

Trots den sena timman vill jag ändå kommentera den föreslagna momshöjningen på serveringstjänster från 21 % till 25 %. Enligt EG:s regler skall normalskattesatsen vara lika för tillhandahållande av varor och tjänster. Det är därför riktigt att serveringstjänster har lägre moms i vissa EU-länder men som då i så fall också torde ha lägre skattesats på varor. Varken servering eller postbefordran ingår i de varor och tjänster där en lägre skattenivå än den normala tillåts.

Enligt den borgerliga motionen skulle den statsfinansiella effekten vara ytterst marginell om vi avstod från höjningen. Men så marginell skulle den faktiskt inte bli. Glöm inte att vi måste ersätta EG – i den årliga avräkningen – vid varje undantag från sjätte direktivet som vi gör. Jag kan konstatera att oppositionen inte har lämnat några finansieringsförslag.

Efter momssänkningen för några år sedan till 21 % för serveringstjänster sjönk priserna med ca 2 %. Om hela momssänkningen skulle ha kommit konsumenterna till godo hade det krävts en sänkning på över 5 %. I någon mån borde det därför finnas utrymme för branschen att klara den föreslagna höjningen.

I det mesta vad gäller området sjukvård stämmer vår nuvarande momslag överens med EG:s sjätte direktiv. Läkemedel fick vi, efter förhandlingarna, rätt att undanta från skatteplikt.

Moderaterna vill nu så att säga ha ett omvänt undantag för sjuktransporter. Frågan gäller de företag som utför ambulanstransporter åt kommuner och landsting. För att inte de effekter som motionärerna framfört skall uppstå utgår statsbidrag till kommuner och landsting för merkostnader vid upphandling. Det är möjligt att det finns företagare som har ingått ofördelaktiga avtal. Det är olyckligt, men knappast skäl nog till att i nuläget göra avsteg från det sjätte direktivet.

Herr talman! Till sist vill jag föreslå bifall till utskottets hemställan i betänkandet, och jag yrkar avslag på samtliga reservationer.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Mom. 4 (sjuktransporter)
1. utskottet
2. res. 1 i motsvarande del (m, c, fp, mp, kds)
Votering:
174 för utskottet
154 för res. 1
21 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 156 s, 18 v
För res. 1: 1 s, 75 m, 22 c, 24 fp, 18 mp, 14 kds
Frånvarande: 4 s, 5 m, 5 c, 2 fp, 4 v, 1 kds
Birgitta Gidblom (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Mom. 5 (gruppregistrering)
1. utskottet
2. res. 2 (m, kds)
Votering:
238 för utskottet
94 för res. 2
17 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 156 s, 23 c, 23 fp, 18 v, 18 mp
För res. 2: 78 m, 1 c, 1 fp, 14 kds
Frånvarande: 5 s, 2 m, 3 c, 2 fp, 4 v, 1 kds

Mom. 14 (skattesatsen för serveringstjänster)
1. utskottet
2. res. 6 i motsvarande del (m, c, mp, kds)

Votering:
199 för utskottet
134 för res. 6
16 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 157 s, 24 fp, 18 v
För res. 6: 78 m, 24 c, 18 mp, 14 kds
Frånvarande:4 s, 2 m, 3 c, 2 fp, 4 v, 1 kds

Övriga moment.
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Beslut om samlad votering

På förslag av förste vice talmannen medgav kammaren att skatteutskottets betänkanden SkU4, SkU5 och SkU10 fick avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

Ny lag om skatt på energi

11 § Ny lag om skatt på energi

Föredrogs
Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU4
Ny lag om skatt på energi (prop. 1994/95:54)

Anf. 179 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Herr talman! I det här betänkandet föreslås en ny lag om skatt på energi.

Dessutom har utskottet tagit initiativ till att föreslå en förlängning av de tillfälliga reglerna om kompensation till den som använder högbeskattad dieselolja i stället för den gröna dieseloljan till den 30 juni 1995.

I samband med att utskottet kommit överens om en förlängning av denna kompensation har vi också på min inrådan föreslagit att ansökan om kompensation skall inkomma till berörd myndighet senast den 30 september 1995 avseende inköp under hela den aktuella perioden, alltså från den 9 december 1993 till den 30 juni 1995. Denna förändring leder till att de personer som har fått avslag på återbetalning på grund av för sent inkommen ansökan eller som avstått från att söka därmed får sin självklara rätt till den här kompensationen. Jag förutsätter att skattemyndigheterna tar egna initiativ till att underrätta de personer som fått avslag på sin begäran på grund av att den kommit in för sent och att de får den service som gör att de kan få de här pengarna tillbaka.

Enligt nuvarande energiskatteregler föreligger rätt till avdrag för kundförluster. Regeringen föreslår i propositionen att denna avdragsrätt skall slopas. Skälen skulle enligt uppgift i propositionen bero på EG:s

regler. Utskottsmajoriteten, bestående av Socialdemokraterna och Miljöpartiet, tillstyrker propositionen i denna del.

Som framgår av utskottstexten tillför majoritetspartierna ytterligare skäl för att införa denna rättsvidriga princip om slopad rätt till kundförlust.

För det första uttalar man att rätten till kundförlustavdrag bör bortfalla, eftersom det innebär en stimulans till ett högre risktagande än annars när det gäller kreditförsäljning. För det andra kan bränsleskatten ses som en avgift för den miljöbelastning som uppkommer vid användning.

Energiskatten är liksom mervärdesskatten en övervältringsskatt. Det betyder att det är den slutlige konsumenten som skall betala skatten.

Av praktiska skäl och av effektivitetsskäl har skattskyldigheten lagts på näringsidkaren. Det måste ju vara självklart för de flesta att i den mån en näringsidkare tvingas vara uppbördsman åt staten avseende s.k. övervältringsskatter måste han få rätt till avdrag för uppkomna kundförluster. Regeringsrätten har också i en dom från 1992 slagit fast att så är fallet. Det är således helt klart att rätten till avdrag för kundförluster utgör en grund i den svenska punktskattelagstiftningens uppbyggnad. Det är med andra ord en synnerligen viktig rättsprincip. Mervärdesskattelagen omfattas också av denna viktiga princip.

Enligt inhämtade uppgifter finns det inget i aktuella EG-direktiv som förbjuder en nation att enligt intern rätt medge avdrag för energiskatt på kundförluster. Ett bibehållande av rätt till detta avdrag strider således inte mot gemenskapsrätten. Exempelvis medger EU-landet Tyskland avdrag för kundförluster.

Majoritetens inställning är rättsvidrig. Det är egentligen ett angrepp på rättsstaten, så allvarligt är detta. Den har influens av gammal sovjetisk syn på statsmaktens fullkomlighet. Vad blir då nästa steg? Socialdemokraterna har i utskottet ondgjort sig över att kundförlusterna kunde leda till ett skattebortfall på 100 miljoner. Har socialdemokraterna nu fått blodad tand i sin iver att hitta skatteinkomster, så att man även vill införa förbud mot avdrag för kundförluster när det gäller momsen och andra typer av övervältringsskatter? Hur långt skall ni gå?

Det är uppenbart att socialdemokraterna inte är att lita på i de här frågorna.

Jag vill inte förlänga debatten ytterligare, herr talman, utan jag yrkar bifall till reservationen 1 till detta betänkande.

Anf. 180 ROLF KENNERYD (c):

Herr talman! Detta betänkande, Ny lag om skatt på energi, handlar i stor utsträckning om beskattningen av de förnybara bränslen som ingår i det naturliga kretsloppet, dvs. i huvudsak biobränslen.

Om vi skall komma till rätta med de miljöproblem som följer i spåren av förbränningen av fossila bränslen, kommer vi inom de närmaste åren att tvingas intensifiera omvandlingen av vårt energisystem till förmån för större användning av förnybara och oftast miljövänliga biobränslen.

Om detta skall vara möjligt måste också teknikutvecklingen för förbränning av just dessa bränslen intensifieras. För att åstadkomma en större användning och bättre utnyttjande av biobränslen, till fromma för miljön och för sysselsättningen, ofta i sysselsättningssvaga regioner, krävs ett större mått av ekonomiska styrmedel. Biobränslen bör i princip vara skattebefriade. Fossila bränslen bör belastas med högre skatter än i dag. Den högre skattebelastningen på fossila bränslen bör kompenseras av sänkta skatter på arbete, s.k. skatteväxling.

Efter anslutningen till EU bör Sverige med kraft verka för en sådan utveckling i hela Europa. Det gäller t.ex. fortsatta förändringar av EG:s biobränsledirektiv. För närvarande innebär detta direktiv att biobränslena kommer att skattebeläggas, om än i blygsam omfattning. Detta är från svensk utgångspunkt oacceptabelt och måste i framtiden förhindras.

Detta bör regeringen ges till känna, och jag yrkar därför bifall till reservationerna 3 och 5. Jag vill vidare med instämmande i K-G Svensons anförande i denna del yrka bifall till reservationen 1.

Anf. 181 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! Då jag och herr talmannen har gemensamma intressen rörande aftonens förhandlingar vill jag begränsa mig till att säga att jag yrkar bifall till reservationen 2.

Jag vill också anmäla för kammaren att vi i Vänsterpartiet stöder vår reservation, som är snarlik reservation 1. Om de som vill stödja reservation 1 vill vinna största möjliga gehör kan de stödja reservation 2. Då blir vi ganska många. Om däremot reservation 1 vinner över reservation 2 kommer Vänsterpartiet att avstå i den voteringen. Så största möjliga kraft kan man samla i kammaren om man genast ansluter sig till reservationen 2. I annat fall tappar man tempo och styrka. Det är ett råd till kammaren och inte mer än så.

För övrigt ställer jag mig bakom Vänsterpartiets reservationer till detta betänkande, men yrkar inte bifall till dem för att vinna tid. Jag anmäler bara att då Centerpartiets reservationer är snarlika kommer vi att stödja dem. Så kan man vara praktisk, och på likartat sätt kan man även vara praktisk när det gäller reservation 1 och 2. Men det får vi se i voteringen. Tack, herr talman!

Anf. 182 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s):

Herr talman! Låt mig inledningsvis yrka bifall till hemställan i skatteutskottets betänkande nr 4 och avslag på samtliga reservationer som har fogats till det här betänkandet.

K-G Svenson m.fl. har redogjort för de förändringar i energibeskattningen som behandlas i just detta betänkande, så jag tänker inte gå in på det nu, med tanke på den sena timmen.

Enligt nuvarande regler behöver allmän energiskatt, bensinskatt, koldioxidskatt eller dieselskatt inte redovisas på leveranser som skett med förlust på grund av bristande betalning. Det skall röra sig om en konstaterad förlust och redovisningsskyldigheten skall fullgöras om betalning senare skulle inflyta. EG:s regler på detta område ger inte

utrymme för denna typ av skattebefrielse, dvs. avdrag för kundförluster. Inom EG gäller att skatt skall tas ut enligt direktivets föreskrifter så snart ett bränsle lämnar suspensionsordningen för ett skattepliktigt ändamål. Ett visst utrymme för undantag finns genom att skatt inte tas ut för bränsle som förstörs inom suspensionsordningen.

Enligt utskottsmajoritetens mening innebär de här reglerna, som Sverige har åtagit sig att genomföra på detta område, att det inte finns något utrymme för att ha kvar den nuvarande möjligheten till skattebefrielse för bränslen.

Inom gemenskapen diskuteras sedan 1992 ett direktiv om begränsning av skatten på vegetabiliska bränslen. Ursprungligen avsåg förslaget en skyldighet att reducera skatten på biobränslen med minst 90 %. Efter behandling i EU-parlamentet innefattar förslaget en möjlighet för respektive land att medge en reduktion med max 90 % som sedan stegas ner till 50 % år 2020. De bränslen som berörs är biobaserad etanol, metanol och vegetabiliska oljor.

I två av de reservationer som fogats till detta betänkande tas denna fråga upp. Bl.a. yrkas att riksdagen hos regeringen skall begära ett förslag som innebär att förslaget till biobränsledirektiv som diskuteras inom EG genomförs i Sverige. Utskottsmajoriteten avstyrker dessa yrkanden utifrån att Sverige deltar som blivande medlem i de diskussioner som pågår kring detta direktiv och att samråd kommer att ske med riksdagen i denna fråga genom EU-delegationen.

I betänkandet tas upp inblandningen av biobränsle och de problem som uppkommer när skattereglerna skall tillämpas för olika former av blandningar mellan å ena sidan alkoholer och vegetabiliska oljor och å andra sidan dieselolja och bensin. Miljöklassutredningen har i delbetänkandet Med raps i tankarna behandlat frågor som dessa. Av betänkandet framgår att de blandbränslen som utredningen har undersökt visat sig ha fördelar men också nackdelar.

Miljöklassutredningen fortsätter sitt arbete och kommer därvid att ta upp frågan om ett särskilt system för miljöklassning av alternativa drivmedel. Enligt utskottsmajoritetens mening bör Miljöklassutredningens fortsatta arbete med dessa frågor bedrivas med stor skyndsamhet. Resultatet av detta arbete bör avvaktas.

Anf. 183 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik:

Herr talman! Jag skall försöka att fatta mig kort. Detta med kundförlusterna är en så pass viktig fråga. Just den här typen av övervältringsskatter är en grundbult i vår skattelagstiftning. Vi har fört oerhört långa diskussioner om detta i utskottet. Jag beklagar att ni socialdemokrater har varit så ogina och att ni hanterat denna rättsfråga på ett så svagt och dåligt sätt. Det saknas kraft och tankar bakom ert ställningstagande. Så får man inte behandla en så viktig grundbult i svensk skattelagstiftning.

Det strider inte mot EG:s regler, Lisbeth Staaf-Igelström, utan man har avdragsrätt för grundförluster i EG-sammanhang. Därför borde också ni socialdemokrater ha lyssnat på den starka oppositionen i utskottet och följt de borgerliga partierna plus Vänstern i denna fråga. Ni

borde inte ha tagit bort rätten till avdrag för kundförluster som är en grundbult i denna typ av skattelagstiftning, som jag tidigare sade. Jag beklagar att ni socialdemokrater har intagit en så nonchalant hållning i denna viktiga fråga.

Anf. 184 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Detta är inte alls något svagt sätt. Visst finns det tankar bakom förslaget. Det är nämligen så, K-G Svensson, att det strider mot EG:s direktiv och regler. Det har också Energiskatteutredningen kommit fram till i sitt betänkande. Inget annat land inom EU har dessa kundförlustavdrag, förutom Tyskland. Där har man en viss möjlighet som innebär att man absolut inte får göra avdrag för alla förluster, utan förlusterna måste överstiga 10 000 D-mark i skatt för att det skall vara möjligt att göra avdrag. I övrigt finns det inga EU-länder som har denna möjlighet.

Anf. 185 RONNY KORSBERG (mp):

Herr talman! Återigen har vi att ta ställning till en regel som införs på grund av att vi skall bli medlemmar i den europeiska unionen. Annars hade vi över huvud taget inte behövt diskutera detta.

Generellt sett föreslår de gröna en helt annan typ av beskattning, nämligen skatteväxlingar på 100 miljarder. Med den utgångspunkten är det svårt att sänka energiskatterna.

Men vi har också tagit på oss ett ansvar för att minska energianvändningen i världen. Det var inte så länge sedan Sverige i Rio de Janeiro var med och skrev under ett avtal om att vi skulle försöka åstadkomma en minskad energianvändning. Därför är det inte självklart att vi, bara för att vi försöker få bort eller minska användningen av fossila bränslen automatiskt går över till biobränslen. Inte ens biobränslen är ju helt bekymmersfria. Det finns ju andra alternativ som är ännu bättre. Därför kan det vara svårt att generellt säga att allt som har med biobränslen att göra skall vara skattefritt.

Vi kan i stället tänka oss en ytterligare höjning av skatten på det som är sämre, exempelvis fossila bränslen, för att få den styreffekt som vi eftersträvar. Det skulle ge ett ökat utrymme för att sänka skatten på arbete.

I och för sig är det väl ingen som tvivlar på vår inställning till biobränsleanvändning. Den är ett steg i rätt riktning som självfallet skall stimuleras. Men vi anser inte att förslaget på något sätt försvårar detta. Ett av våra bidrag till förslaget är att vi har sett till att tolkningen av begreppet pilotprojekt har fått en vid skrivning, vilket är en av de två punkter som jag tänker kommentera.

Det är viktigt att man inte motverkar initiativ till att starta projekt som syftar till att ta fram bra biobränslen, vilket heller inte detta förslag gör. I förslaget finns en skrivning som säger att det inte får vara så. Men – och det är ett viktigt men – vi har möjlighet att ställa krav på de projekt som dras i gång. Det tycker vi är ganska väsentligt.

Den andra punkten som jag vill kommentera är frågan om kundförlusterna, där Karl-Gösta Svenson tar i ganska kraftigt i sin argumente-

Ny lag om skatt på energi

ring. Han talar om principer och att detta skulle vara någon sorts grundbult i svensk lagstiftning. Jag har i detta avseende inte lyckats hitta någon grundbult som är applicerbar.

Däremot tycker vi att det är en oerhört viktig princip att synen på energiskatter befästs på det sätt som görs i förslaget. Ett bidrag till förslaget från De gröna är att energiskatten är en sorts avgift för den belastning som användning av den här typen av bränslen åstadkommer. Då är det ganska naturligt att det uppstår kostnader i det ögonblick som dessa bränslen förbrukas och konsumeras. Detta är en viktig princip när det gäller synen på energibeskattning.

Därför är det ganska logiskt att kostnaderna för belastningen skall bäras av dem som väljer att både köpa och sälja fossila bränslen eller energi av annat slag. Om man gör detta val är det en viktig princip att man också skall vara med och ta ansvaret. Då skall kostnaderna fördelas på de intressenter som gör valet. De skall inte smetas ut på hela skattekollektivet med hänvisning till någon sorts obefintlig grundbult eller grundprincip i svensk lagstiftning, för någon sådan existerar inte.

Om det är någon som har möjlighet att påverka kundförlusternas storlek, så bör det rimligen vara branschen själv. Det kanske förtjänar att påpekas att de som har infört de system som i och för sig leder till kundförluster är branschen själv, som därmed gjort ganska stora vinster. Därför kan inte detta vara något problem från kostnadssynpunkt.

Från De grönas sida markerar vi på detta sätt att vi tycker att det är viktigt att man nu tar steget vidare i synen på beskattning av miljöstörande produkter av detta slag. Därför stöder vi förslaget.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 13 §.)

12 § Ändringar av försäljningsskatten på motorfordon

Ändringar i försäljningsskatten på motorfordon

Föredrogs
Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU5
Ändringar av försäljningsskatten på motorfordon (prop. 1994/95:55)

Anf. 186 JAN SANDBERG (m):

Herr talman! För att vinna tid tänker jag beröra de förslag från utskottsmajoriteten i betänkandet som moderaterna inte delar. Det är fråga om två områden.

För det första vill vi att man skall tillse att risken för snedvriden konkurrens vid bilförsäljning minimeras. Detta förslag innebär ett system som minskar möjligheten för dem som inte är direkt kopplade till tillverkaren eller importören att sälja bilar för vidare export. Det är därför vi har föreslagit att regeringen skall söka en lämplig lösning som minskar risken för just denna typ av konkurrenssnedvridning.

För det andra föreslår vi att regeln om accisbefrielse för fordon också skall innefatta s.k. amatörbyggda fordon. Genom detta fullföljer

vi det förslag som har lagts fram av den statliga utredningen Regler för hobbyfordon.

De flesta bör ha insett att bil- och motorhobbyverksamheten är en socialt mycket värdefull verksamhet som skall underlättas i stället för motarbetas. Ett s.k. amatörbyggt fordon är också i allmänhet tillverkat av delar från andra fordon, för vilka försäljningsskatt faktiskt en gång har betalats. Någon försäljningssituation uppstår inte heller om fordonsägaren själv bygger om sitt fordon.

I det tidigare utredningsarbetet har bl.a. AB Svensk Bilprovning framfört att det också av trafiksäkerhetsskäl är viktigt att skattesystemet inte inbjuder till att man kallar fordon som rätteligen är amatörbyggda för ombyggda fordon.

Herr talman! Socialdemokraterna har än en gång visat sitt ointresse för dem som är aktiva inom den s.k. motorhobbyn. Samtidigt har de tydligen ingenting emot den form av dubbelbeskattning som just detta förslag innebär. Att de med förslaget samtidigt riskerar att minska trafiksäkerheten är också olyckligt.

Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 2 i betänkandet.

Anf. 187 ROLF KENNERYD (c):

Herr talman! I linje med tidigare argumentering om betydelsen av ekonomiska styrmedel i energipolitiken ber jag att få yrka bifall till reservation nr 4.

Anf. 188 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! I all korthet vill jag säga att Vänsterpartiet naturligtvis står bakom alla de reservationer som vi har undertecknat. Men de hemställansyrkanden som har framställts räcker för vår del.

Anf. 189 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 3.

Anf. 190 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s):

Herr talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till hemställan i skatteutskottets betänkande nr 5 och avslag på de reservationer som har fogats till detta betänkande.

I det här betänkandet behandlas försäljningsskatten på motorfordon, bilaccisen, och de förändringar som är nödvändiga då Sverige blir medlem i EU.

Det föreslås att skattskyldigheten generellt skall inträda när fordonet förs in i bilregistret. Yrkesmässiga tillverkare och importörer skall även i fortsättningen vara skattskyldiga utom i vissa speciella fall då ägaren skall vara skattskyldig. En möjlighet som för närvarande finns för somliga exportörer att låta sig registreras som skattskyldig skall tas bort. Den anses inte längre behövas, eftersom den nya utformningen av skattskyldighetens inträde innebär att någon skatt i normalfallet inte kommer att ha erlagts för fordon som exporteras.

Utskottsmajoriteten anser att det föreslagna systemet medför förenklingar och moderniseringar i beskattningsförfarandet. Det kan

Ändringar i försäljningsskatten på motorfordon

emellertid inte uteslutas att bilaccissystemet kan innebära olägenheter för sådana fordonsförsäljare som inte är registrerade som skattskyldiga och som säljer fordon på export. Vi utgår därför ifrån att regeringen uppmärksammat följer tillämpningen av de nya reglerna och vilka effekter som de kan ha på marknaden, särskilt på exportmarknaden.

I propositionen föreslås vidare att bilaccisen skall slopas för fordon som vid skattskyldighetens inträde är av minst 30 år gammal modell. Utskottet instämmer i detta förslag.

I en reservation som är fogad till betänkandet yrkas befrielse från bilaccisen för s.k. amatörbyggda fordon. Utskottet har vid tidigare behandling framhållit att det skulle leda till praktiska problem av olika slag att införa särskilda undantagsregler för accisen, för de fall att ett nytillverkat fordon byggs av delar från äldre beskattade fordon.

Eftersom de svenska reglerna med ändringar i accisen för lätta fordon som hänförs till miljöklass 1 för närvarande inte är förenliga med EU:s regler föreslås att samma bilaccis skall tas ut för personbilar m.m. i miljöklass 1 som för motorfordon i miljöklass 2. I stället slopas fordonsskatten för de aktuella motorfordonen i miljöklass 1 under de första fem åren. Utskottsmajoriteten biträder detta förslag.

I reservation 4 begärs bl.a. ett tillkännagivande om att fossila bränslen på sikt bör ersättas med bränslen baserade på växande grödor.

Utskottsmajoriteten anser att det är viktigt att få till stånd åtgärder som är positiva för miljön på detta område. Eftersom de frågor som tas upp redan uppmärksammas och är föremål för utredning – Miljöklassutredningen – så bör resultatet från denna utredning avvaktas enligt utskottsmajoritetens uppfattning.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 13 §.)

Beskattning vid gränsöverskridande omstruktureringar inom EG, m.m.

13 § Beskattning vid gränsöverskridande omstruktureringar inom EG, m.m.

Föredrogs
Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU10
Beskattning vid gränsöverskridande omstruktureringar inom EG, m.m.
(prop. 1994/95:52)

Anf. 191 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Herr talman! I detta betänkande föreslår man ett införande av en skatteflyktsklausul, och det är vi moderater emot. Därmed yrkar jag bifall till reservationen.

Anf. 192 BJÖRN ERICSON (s):

Herr talman! Jag vill yrka bifall till hemställan i utskottets betänkande och avslag på reservationen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

SkU4 Ny lag om skatt på energi
Mom. 2 (avdrag för kundförluster)
1. utskottet
2. res. 1 i motsvarande del (m, c, fp)
3. res. 2 i motsvarande del (v)
Förberedande votering:
137 för res. 1
18 för res. 2
172 avstod
22 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.
Huvudvotering:
185 för utskottet
138 för res. 1
3 avstod
23 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	155 s, 13 v, 17 mp
För res. 1:	77 m, 23 c, 24 fp, 14 kds
Avstod:	3 v
Frånvarande:	6 s, 3 m, 4 c, 2 fp, 6 v, 1 mp, 1 kds

Mom. 4 (EG:s biobränsledirektiv)
1. utskottet
2. res. 3 (c)
Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 5 (biobränslen)
1. utskottet
2. res. 5 (c)
Votering:
283 för utskottet
41 för res. 5
3 avstod
22 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	155 s, 74 m, 24 fp, 17 mp, 13 kds
För res. 5:	23 c, 17 v, 1 kds
Avstod:	3 m
Frånvarande:	6 s, 3 m, 4 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 1 kds

Övriga moment.
Kammaren biföll utskottets hemställan.

SkU5 Ändringar av försäljningsskatten på motorfordon
Mom. 1 (exporterade fordon)
1. utskottet
2. res. 1 (m, c, fp, v, kds)

Votering:
172 för utskottet
155 för res. 1
22 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 155 s, 17 mp
För res. 1: 77 m, 23 c, 24 fp, 17 v, 14 kds
Frånvarande: 6 s, 3 m, 4 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 1 kds

Mom. 3 (amatörbyggda fordon)
1. utskottet
2. res. 2 (m, kds)
Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 5 (fordonsskatten för vissa dieselbilar)
1. utskottet
2. res. 3 i motsvarande del (v, kds)
Votering:
296 för utskottet
31 för res. 3
22 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 155 s, 77 m, 23 c, 24 fp, 17 mp
För res. 3: 17 v, 14 kds
Frånvarande: 6 s, 3 m, 4 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 1 kds

Mom. 6 (ekonomiska styrmedel m.m.)
1. utskottet
2. res. 4 (c, v)
Votering:
286 för utskottet
40 för res. 4
23 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 155 s, 76 m, 24 fp, 17 mp, 14 kds
För res. 4: 23 c, 17 v
Frånvarande: 6 s, 4 m, 4 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 1 kds

Övriga moment.
Kammaren biföll utskottets hemställan.

SkU10 Beskattning vid gränsöverskridande omstruktureringar inom EG, m.m.

1. utskottet
2. utskottets hemställan med den ändring däri som föranleds av bifall till res. i motsvarande del (m, kds)

Votering:
235 för utskottet
90 för res.
24 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	154 s, 23 c, 24 fp, 17 v, 17 mp
För res.:	76 m, 14 kds
Frånvarande:	7 s, 4 m, 4 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 1 kds

Nya tidpunkter för redovisning och betalning av skatter och avgifter, m.m.

14 § Nya tidpunkter för redovisning och betalning av skatter och avgifter, m.m.

Föredrogs
Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU12
Nya tidpunkter för redovisning och betalning av skatter och avgifter, m.m. (prop. 1994/95:92)

Anf. 193 CARL FREDRIK GRAF (m):

Herr talman! Det stora antalet ledamöter i kammaren tar jag som ett tecken på att det finns ett stort intresse för detta ärende. Likväl skall jag begränsa min argumentation något, även om det finns anledning att säga en hel del i denna fråga.

Förslagen i betänkandet innebär ökade administrativa svårigheter för företagen. De innebär en kraftfull likviditetsindragning. De kommer också vid fel tidpunkt, eftersom det finns en utredning som är beredd att inom kort föreslå åtgärder för att förbättra situationen när det gäller redovisning och uppbörd.

På talmannens enträgna begäran skall jag inte tala längre än så här. Jag nöjer mig med detta och yrkar bifall till reservation 1 till betänkandet. Självfallet står vi moderater bakom även övriga reservationer med moderata namn.

Anf. 194 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds):

Herr talman! Jag skall inskränka mig till att yrka bifall till reservation 2 av kristdemokraterna.

Anf. 195 KARL HAGSTRÖM (s):

Herr talman! Jag skall inskränka mig till att yrka bifall till hemställan i utskottets betänkande och avslag på reservationerna. Jag kan rekommendera texten för kammarens ledamöter. Det är en bra text som majoriteten står för.

Anf. 196 PER ROSENGREN (v):

Herr talman! Jag skall börja med att yrka bifall till hemställan i skatteutskottets betänkande.

Jag vill kommentera vissa av de invändningar som riktas mot förslaget. De är nämligen av ganska skiftande kvalitet – om jag får göra en sådan bedömning. Enklast att avfärda är nog kds argument att företagen gör betydande ränteförluster. Jag tycker att det är väldigt viktigt att man använder en riktig terminologi i dessa avseenden. Det är nämligen så att företagen inte kommer att göra några ränteförluster, men deras räntevinster kommer att minska i och med de föreliggande förslagen. Det innebär att 400 miljoner kommer att tillföras statskassan.

Det sägs också att det kommer att bli många problem av administrativ karaktär. De problemen kommer bara att vara en liten vindil jämfört med de problem som skulle bli följden av de nya skatteförslag som de borgerliga har lagt fram.

De borgerliga har gjort en hel del andra invändningar, men jag skall inte förlänga debatten. Jag yrkar bifall till hemställan i utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Mom. 1 (tidpunkten för redovisning och betalning av inkomstskatt och avgifter)
1. utskottet
2. res. 1 i motsvarande del (m, c)
3. res. 2 (kds)

Förberedande votering:
104 för res. 1
14 för res. 2
210 avstod
21 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:
215 för utskottet
98 för res. 1
14 avstod
22 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	158 s, 24 fp, 16 v, 17 mp
För res. 1:	74 m, 24 c
Avstod:	14 kds
Frånvarande:	3 s, 6 m, 3 c, 2 fp, 6 v, 1 mp, 1 kds

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

15 § Skatteregler för europeiska ekonomiska intressegrupperingar

Föredrogs
Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU11
Skatteregler för europeiska ekonomiska intressegrupperingar (EEIG) (prop. 1994/95:91)

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

Kammaren biföll utskottets hemställan.

16 § Elektronisk dokumenthantering inom skatteförvaltningen

Föredrogs
Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU15
Elektronisk dokumenthantering inom skatteförvaltningen (prop. 1994/95:93)

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Några folkbokförings-frågor

17 § Några folkbokföringsfrågor

Föredrogs
Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU14
Några folkbokföringsfrågor (prop. 1994/95:94)

Anf. 197 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! I detta betänkande föreslår skatteutskottet förändringar som gör det möjligt för en ledamot att stå kvar i sin valkrets och behålla det naturliga bandet även om vissa privata förhållanden ändras. Vi i Vänsterpartiet tycker att det är en rimlig ändring av lagen.

I teorin kan detta tänkas leda till konsekvenser på traktamentssidan som skulle kunna stå i strid med det allmänna rättsmedvetandet. Det gör dock inte att vi inte kan göra denna lagändring. Dessa konsekvenser kommer Vänsterpartiet att bevaka i de organ som utformar traktamentsbestämmelserna.

Jag har inga andra yrkanden.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Kammaren biföll utskottets hemställan.

18 § Ändring i lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter m.m.

Föredrogs
Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU17
Ändring i lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter m.m. (prop. 1994/95:56, 1994:95:41, 1994/95:99, 1994/95:117, 1993/94:173 och och 1994/95:62)

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

Kammaren biföll utskottets hemställan.

19 § Nya kapitaltäckningsregler m.m.

Föredrogs
Näringsutskottets betänkande 1994/95:NU12
Nya kapitaltäckningsregler m.m. (prop. 1994/95:50 delvis)

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

Kammaren biföll utskottets hemställan.

20 § Instansordningen i förvaltningsmål

Instansordningen i förvaltningsmål

Föredrogs
Justitieutskottets betänkande 1994/95:JuU6
Instansordningen i förvaltningsmål (prop. 1994/95:27)

Anf. 198 ANDERS G HÖGMARK (m):

Herr talman! Oaktat detta betänkandes sällsynt fascinerande och intressanta karaktär vill jag i denna sena tid begränsa mig till att yrka bifall till moderaternas reservation.

Anf. 199 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! Det är frestande att ta detta tillfälle i akt att tala inför så många i den här kammaren. Jag kan instämma med föregående talare, dock inte vad gäller hans yrkande.

Jag yrkar avslag på reservationen och bifall till betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Mom. 1 (socialförsäkringsmål)
1. utskottet
2. res. (m, kds)
Votering:
240 för utskottet
89 för res.
20 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 158 s, 24 c, 24 fp, 17 v, 17 mp
För res.: 75 m, 14 kds
Frånvarande: 3 s, 5 m, 3 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 1 kds

Mom 2 – 9
Kammaren biföll utskottets hemställan.

21 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Motion
med anledning av prop. 1994/95:111 Ansvar för skada vid internationell järnvägstrafik, m.m.
1994/95:L20 av Agne Hansson m.fl. (c)

Konstitutionsutskottets betänkande
1994/95:KU28 Finansiering av utbyggnaden av Riksdagens revisorers kansli

Finansutskottets betänkande
1994/95:FiU7 Ytterligare medel till Riksdagens revisorer och deras kansli

22 § Kammaren åtskildes kl. 0.29.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. 6 § anf. 8 (delvis),
av talmannen därefter t.o.m. anf. 40 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. anf. 72 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. anf. 100 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. ajourneringen kl. 17.57,
av talmannen därefter t.o.m. 7 § anf. 142 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. 10 § anf. 174 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LENA JÖNSSON

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll 1

2 § Meddelande om val 1

3 § Meddelande om svar på interpellation 1

4 § Hänvisning av ärenden till utskott 1

5 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 16 och 19 december 2

AU4 Förändring av vissa arbetsrättsliga regler, m.m. 2
AU5 Förändringar i arbetslöshetsersättningen 4
JoU7 Vissa livsmedelspolitiska åtgärder vid ett medlemskap i Europeiska unionen 5
JoU11 Lageravgift på socker och ris 7
KU18 Utrikessekretess m.m. 7
KU24 Ytterligare medel till Utbildningsdepartementets verksamhet 8
LU12 Tillämpningen av det europeiska miljömärkningssystemet 8
LU13 Europeiska ekonomiska intressegrupperingar 8
UU11 Ytterligare medel till översättning av EG:s regelverk 8
SoU10 Vissa privatpraktiserande läkares och sjukgymnasters etablering m.m. 8
KrU7 Bidrag för information om Sverige i samband med världsmästerskapen i friidrott i Göteborg år 1995 10
UbU5 Kårobligatoriet 10
UbU6 Betyg i det obligatoriska skolväsendet 10
TU8 Viss lagstiftning om besiktning på fordonsområdet 12
TU9 Omprövning av beslutet om avreglering av järnvägstrafiken 12
NU8 Sveriges anslutning till Världshandelsorganisationen m.m. 12
NU9 Tillämpningen av EG:s konkurrens- och statsstödsregler 12
NU10 Vissa ändringar i ellagen, m.m. 13
NU13 Ändringar av den bolagsrättsliga lagstiftningen för bank- och försäkringsområdet 13
JuU8 Insatser mot den ekonomiska brottsligheten 13

6 § Vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m.m. 14

Finansutskottets betänkande 1994/95:FiU1 14
Anf. 1 LARS TOBISSON (m): 14
Anf. 2 PER-OLA ERIKSSON (c): 17

Anf. 3 ANNE WIBBLE (fp): 20
Anf. 4 JOHAN LÖNNROTH (v): 23
Anf. 5 ANNE WIBBLE (fp) replik: 26
Anf. 6 JOHAN LÖNNROTH (v) replik: 26
Anf. 7 ANNE WIBBLE (fp) replik: 27
Anf. 8 JOHAN LÖNNROTH (v) replik: 28
Anf. 9 ROY OTTOSSON (mp): 28
Anf. 10 MATS ODELL (kds): 31
Anf. 11 JOHAN LÖNNROTH (v) replik: 35
Anf. 12 MATS ODELL (kds) replik: 35
Anf. 13 JAN BERGQVIST (s): 36
Anf. 14 MATS ODELL (kds) replik: 39
Anf. 15 JAN BERGQVIST (s) replik: 40
Anf. 16 MATS ODELL (kds) replik: 40
Anf. 17 JAN BERGQVIST (s) replik: 40
Anf. 18 TALMANNEN: 41
Anf. 19 LARS TOBISSON (m) replik: 41
Anf. 20 JAN BERGQVIST (s) replik: 41
Anf. 21 LARS TOBISSON (m) replik: 42
Anf. 22 JAN BERGQVIST (s) replik: 43
Anf. 23 ANNE WIBBLE (fp) replik: 43
Anf. 24 JAN BERGQVIST (s) replik: 44
Anf. 25 ANNE WIBBLE (fp) replik: 45
Anf. 26 JAN BERGQVIST (s) replik: 46
Anf. 27 PER-OLA ERIKSSON (c) replik: 46
Anf. 28 JAN BERGQVIST (s) replik: 47
Anf. 29 PER-OLA ERIKSSON (c) replik: 47
Anf. 30 JAN BERGQVIST (s) replik: 48
Anf. 31 ROY OTTOSSON (mp) replik: 48
Anf. 32 JAN BERGQVIST (s) replik: 49
Anf. 33 ROY OTTOSSON (mp) replik: 49
Anf. 34 JAN BERGQVIST (s) replik: 50
Anf. 35 Finansminister GÖRAN PERSSON (s): 50
Anf. 36 LARS TOBISSON (m) replik: 54
Anf. 37 Finansminister GÖRAN PERSSON (s): 55
Anf. 38 LARS TOBISSON (m) replik: 55
Anf. 39 Finansminister GÖRAN PERSSON (s): 56
Anf. 40 PER-OLA ERIKSSON (c) replik: 57
Anf. 41 Finansminister GÖRAN PERSSON (s): 58
Anf. 42 PER-OLA ERIKSSON (c) replik: 58
Anf. 43 Finansminister GÖRAN PERSSON (s): 59
Anf. 44 ANNE WIBBLE (fp) replik: 59
Anf. 45 Finansminister GÖRAN PERSSON (s): 60
Anf. 46 ANNE WIBBLE (fp) replik: 61
Anf. 47 Finansminister GÖRAN PERSSON (s): 62
Anf. 48 ROY OTTOSSON (mp) replik: 62
Anf. 49 Finansminister GÖRAN PERSSON (s): 63
Anf. 50 ROY OTTOSSON (mp) replik: 63
Anf. 51 MATS ODELL (kds) replik: 64
Anf. 52 Finansminister GÖRAN PERSSON (s): 64

Anf. 53 MATS ODELL (kds) replik: 65
Anf. 54 Finansminister GÖRAN PERSSON (s): 65
Anf. 55 LENNART HEDQUIST (m): 66
Anf. 56 BO LUNDGREN (m): 67
Anf. 57 ISA HALVARSSON (fp): 71
Anf. 58 LARS BÄCKSTRÖM (v): 73
Anf. 59 BO LUNDGREN (m) replik: 75
Anf. 60 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik: 76
Anf. 61 BO LUNDGREN (m) replik: 77
Anf. 62 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik: 77
Anf. 63 ISA HALVARSSON (fp) replik: 78
Anf. 64 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik: 78
Anf. 65 ISA HALVARSSON (fp) replik: 79
Anf. 66 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik: 79
Anf. 67 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds): 80
Anf. 68 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik: 82
Anf. 69 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik: 83
Anf. 70 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik: 84
Anf. 71 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik: 84
Anf. 72 ANITA JOHANSSON (s): 84
Anf. 73 BO LUNDGREN (m) replik: 87
Anf. 74 ANITA JOHANSSON (s) replik: 87
Anf. 75 BO LUNDGREN (m) replik: 88
Anf. 76 ANITA JOHANSSON (s) replik: 89
Anf. 77 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik: 89
Anf. 78 ANITA JOHANSSON (s) replik: 90
Anf. 79 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik: 90
Anf. 80 ISA HALVARSSON (fp) replik: 91
Anf. 81 ANITA JOHANSSON (s) replik: 91
Anf. 82 ISA HALVARSSON (fp) replik: 91
Anf. 83 ANITA JOHANSSON (s) replik: 92
Anf. 84 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik: 92
Anf. 85 ANITA JOHANSSON (s) replik: 92
Anf. 86 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik: 92
Anf. 87 ANITA JOHANSSON (s) replik: 93
Anf. 88 SONJA REMBO (m): 93
Anf. 89 BÖRJE HÖRNLUND (c): 97
Anf. 90 ELVER JONSSON (fp): 99
Anf. 91 HANS ANDERSSON (v): 103
Anf. 92 BÖRJE HÖRNLUND (c) replik: 107
Anf. 93 HANS ANDERSSON (v) replik: 107
Anf. 94 BARBRO JOHANSSON (mp): 108
Anf. 95 DAN ERICSSON (kds): 110
Anf. 96 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s): 113
Anf. 97 BÖRJE HÖRNLUND (c) replik: 115
Anf. 98 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s): 115
Anf. 99 BÖRJE HÖRNLUND (c) replik: 116

Anf. 100 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s): 116
Anf. 101 ELVER JONSSON (fp) replik: 117
Anf. 102 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s): 118
Anf. 103 ELVER JONSSON (fp) replik: 119
Anf. 104 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s): 119
Anf. 105 HANS ANDERSSON (v) replik: 120
Anf. 106 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s): 121
Anf. 107 HANS ANDERSSON (v) replik: 122
Anf. 108 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s): 122
Anf. 109 DAN ERICSSON (kds) replik: 123
Anf. 110 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s): 124
Anf. 111 DAN ERICSSON (kds) replik: 124
Anf. 112 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s): 125
Anf. 113 SONJA REMBO (m) replik: 125
Anf. 114 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s): 126
Anf. 115 SONJA REMBO (m) replik: 127
Anf. 116 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s): 127
Anf. 117 BARBRO JOHANSSON (mp) replik: 128
Anf. 118 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s): 129
Anf. 119 BARBRO JOHANSSON (mp) replik: 129
Anf. 120 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s): 130

Ajournering 130

Återupptagna förhandlingar 130

6 § (forts.) **Vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m.m.** (forts. FiU1) 130

Anf. 121 GUN HELLSVIK (m): 130
Anf. 122 CATARINA RÖNNUNG (s): 131
Anf. 123 GEORG ANDERSSON (s): 132
Anf. 124 EVA ZETTERBERG (v): 133
Anf. 125 BERNDT EKHOLM (s): 135
Anf. 126 EVA ZETTERBERG (v): 138
Anf. 127 BERNDT EKHOLM (s) replik: 138
Anf. 128 EVA ZETTERBERG (v) replik: 139
Anf. 129 BERNDT EKHOLM (s) replik: 139
Anf. 130 DAN ERICSSON (kds) replik: 140
Anf. 131 BERNDT EKHOLM (s) replik: 140

Anf. 132 DAN ERICSSON (kds) replik: 141
Anf. 133 BERNDT EKHOLM (s) replik: 141
Anf. 134 ULLA HOFFMANN (v): 142
Anf. 135 INGA BERGGREN (m): 146
Anf. 136 LENNART NILSSON (s): 148
Anf. 137 TALMANNEN: 149
Anf. 138 INGA BERGGREN (m) replik: 150
Anf. 139 LENNART NILSSON (s) replik: 150
Anf. 140 KJELL ERICSSON (c): 150
Anf. 141 ANNIKA NORDGREN (mp): 152

Beslut 153

Beslut om samlad votering 158

7 § Vissa långsiktiga internationella låneåtaganden 158

Finansutskottets betänkande 1994/95:FiU6 158
Anf. 142 JOHAN LÖNNROTH (v): 158
Anf. 143 JAN BERGQVIST (s): 159
Anf. 144 JOHAN LÖNNROTH (v): 160
Anf. 145 JAN BERGQVIST (s): 160
Anf. 146 JOHAN LÖNNROTH (v): 161
Anf. 147 JAN BERGQVIST (s): 161
(Beslut fattades efter 9 §.) 161

8 § Finansiering av medlemskap i EU 161

Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU16 161
Anf. 148 BO LUNDGREN (m): 161
Anf. 149 ROLF KENNERYD (c): 163
Anf. 150 ISA HALVARSSON (fp): 164
Anf. 151 RONNY KORSBERG (mp): 165
Anf. 152 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds): 166
Anf. 153 LARS HEDFORS (s): 167
Anf. 154 BO LUNDGREN (m) replik: 168
Anf. 155 LARS HEDFORS (s) replik: 169
Anf. 156 BO LUNDGREN (m) replik: 170
Anf. 157 LARS HEDFORS (s) replik: 171
Anf. 158 ROLF KENNERYD (c) replik: 172
Anf. 159 LARS HEDFORS (s) replik: 172
Anf. 160 ROLF KENNERYD (c) replik: 172
Anf. 161 LARS HEDFORS (s) replik: 173
Anf. 162 ISA HALVARSSON (fp) replik: 173
Anf. 163 LARS HEDFORS (s) replik: 174
Anf. 164 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik: 174
Anf. 165 LARS HEDFORS (s) replik: 175
Anf. 166 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik: 175
Anf. 167 LARS BÄCKSTRÖM (v): 175
Anf. 168 PER BILL (m): 177
(Beslut fattades efter 9 §.) 177

9 § Vissa fastighetsskatte- och fastighetstaxeringsfrågor, m.m. **177**

Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU13 177
Anf. 169 CARL FREDRIK GRAF (m): 177
Anf. 170 INGER LUNDBERG (s): 178

Beslut **178**

FiU6 Vissa långsiktiga internationella låneåtaganden 178
SkU16 Finansiering av medlemskap i EU 178
SkU13 Vissa fastighetsskatte- och fastighetstaxeringsfrågor, m.m. 179

10 § Mervärdesskatten och EG **180**

Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU7 180
Anf. 171 KARL-GÖSTA SVENSON (m): 180
Anf. 172 ROLF KENNERYD (c): 181
Anf. 173 ISA HALVARSSON (fp): 182
Anf. 174 PER ROSENGREN (v): 182
Anf. 175 RONNY KORSBERG (mp): 184
Anf. 176 PER ROSENGREN (v) replik: 184
Anf. 177 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds): 185
Anf. 178 ULLA RUDIN (s): 186

Beslut **187**

Beslut om samlad votering **188**

11 § Ny lag om skatt på energi **188**

Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU4 188
Anf. 179 KARL-GÖSTA SVENSON (m): 188
Anf. 180 ROLF KENNERYD (c): 189
Anf. 181 LARS BÄCKSTRÖM (v): 190
Anf. 182 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s): 190
Anf. 183 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik: 191
Anf. 184 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik: 192
Anf. 185 RONNY KORSBERG (mp): 192
(Beslut fattades efter 13 §.) 193

12 § Ändringar av försäljningsskatten på motorfordon **193**

Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU5 193
Anf. 186 JAN SANDBERG (m): 193
Anf. 187 ROLF KENNERYD (c): 194
Anf. 188 LARS BÄCKSTRÖM (v): 194
Anf. 189 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds): 194
Anf. 190 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s): 194
(Beslut fattades efter 13 §.) 195

13 § Beskattning vid gränsöverskridande omstruktureringar inom EG, m.m. **195**

Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU10 ... 195
Anf. 191 KARL-GÖSTA SVENSON (m): ... 195
Anf. 192 BJÖRN ERICSON (s): ... 195

Beslut ... 196

SkU4 Ny lag om skatt på energi ... 196
SkU5 Ändringar av försäljningsskatten på motorfordon ... 197
SkU10 Beskattning vid gränsöverskridande omstruktureringar inom EG, m.m. ... 198

14 § Nya tidpunkter för redovisning och betalning av skatter och avgifter, m.m. ... 198

Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU12 ... 198
Anf. 193 CARL FREDRIK GRAF (m): ... 198
Anf. 194 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds): ... 198
Anf. 195 KARL HAGSTRÖM (s): ... 198
Anf. 196 PER ROSENGREN (v): ... 199

Beslut ... 199

15 § Skatteregler för europeiska ekonomiska intressegrupperingar ... 200

Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU11 ... 200

Beslut ... 200

16 § Elektronisk dokumenthantering inom skatteförvaltningen ... 200

Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU15 ... 200

Beslut ... 200

17 § Några folkbokföringsfrågor ... 200

Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU14 ... 200
Anf. 197 LARS BÄCKSTRÖM (v): ... 200

Beslut ... 201

18 § Ändring i lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter m.m. ... 201

Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU17 ... 201

Beslut ... 201

19 § Nya kapitaltäckningsregler m.m. ... 201

Näringsutskottets betänkande 1994/95:NU12 ... 201

Beslut ... 201

20 § Instansordningen i förvaltningsmål **201**

Justitieutskottets betänkande 1994/95:JuU6 201
Anf. 198 ANDERS G HÖGMARK (m): 201
Anf. 199 GÖRAN MAGNUSSON (s): 202

Beslut **202**

21 § Bordläggning **202**

22 § Kammaren åtskildes kl. 0.29 ..... **202**

gotab 48384, Stockholm 1995